

Natuurtoets

19 juni 2012

Natuurtoets

**Actualisatie bestemmingsplan Offem-Zuid te Noordwijk. Toetsing
aan de Flora- en faunawet, EHS en Natuurbeschermingswet 1998**

Verantwoording

Titel	Natuurtoets
Opdrachtgever	Gemeente Noordwijk
Projectleider	D.B.W. van Ardenne
Auteurs	Maikel Aragon van den Broeke, Marcel Schillemans
Tweede lezer	Marcel Schillemans
Uitvoering veldwerk	Maikel Aragon van den Broeke
Projectnummer	1206217
Aantal pagina's	(exclusief bijlagen)
Datum	19 juni 2012
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
BU Ruimtelijke Kwaliteit
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
Telefoon +31 30 28 24 82 4
Fax +31 30 28 89 48 4

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Kenmerk R002-1206217XAB-ibs-V02-NL

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Inleiding.....	11
1.1 Aanleiding en doel	11
1.2 Natuurwetgeving	11
1.3 Methode	13
1.3.1 Kwaliteit	13
1.4 Uitgangspunten	14
1.5 Leeswijzer	14
2 Plangebied, voornemen en soorten.....	15
2.1 Huidige situatie.....	15
2.2 Beoogde actualisatie van het bestemmingsplan	16
2.3 Verwachte soorten	17
2.3.1 Flora	18
2.3.2 Grondgebonden zoogdieren.....	18
2.3.3 Vleermuizen	19
2.3.4 Vogels	20
2.3.5 Amfibieën	21
2.3.6 Reptielen	22
2.3.7 Vissen.....	22
2.3.8 Ongewervelden	23
2.4 Samenvatting tabel 2- en/of 3-soorten	23
2.4.1 Verbodsbepalingen	24
3 Toetsing Flora- en faunawet.....	25
3.1 Inleiding	25
3.2 Overzicht mogelijke effecten	26
3.3 Toetsing aanwezige soorten	26
3.3.1 Vleermuizen	26
3.3.2 Vogels	28
3.3.3 Amfibieën	29
3.3.4 Vissen.....	29
3.4 Conclusies toetsing Flora- en faunawet	29
3.4.1 Nader onderzoek.....	31
3.4.2 Vervolgstappen	31

4	Toetsing Natuurbeschermingswet 1998	33
4.1	Werkwijze	33
4.2	Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid	34
4.2.1	Gebiedsbeschrijving	34
4.2.2	Kwalificerende habitattypen	34
4.2.3	Kwalificerende habitatrichtlijnsoorten	36
4.3	Natura 2000-gebied Coepelduynen	36
4.3.1	Gebiedsbeschrijving	36
4.3.2	Kwalificerende habitattypen	36
4.4	Natura 2000-gebied Mijndel & Berkheide.....	37
4.4.1	Gebiedsbeschrijving	37
4.4.2	Kwalificerende habitattypen	38
4.4.3	Kwalificerende habitatrichtlijnsoorten	38
4.5	Toetsing effecten.....	39
4.5.1	Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid	39
4.5.2	Habitattypen	39
4.5.3	Habitatrichtlijnsoorten.....	41
4.5.4	Beschermde natuurmonumenten	41
4.5.5	Natura 2000-gebied Coepelduynen	41
4.5.6	Natura 2000-gebied Meijndel & Berkheide.....	42
4.6	Conclusies toetsing Natuurbeschermingswet 1998	43
5	Toetsing Ecologische Hoofdstructuur	45
5.1	Belangrijk uitgangspunt.....	45
5.2	Algemene informatie	45
5.3	EHS Provincie Zuid-Holland.....	45
5.4	Toetsing effecten.....	46
5.4.1	Oppervlakteverlies van EHS-gebied	47
5.4.2	EHS-gebieden die bepalend zijn voor aaneengeslotenheid en robuustheid.....	47
5.4.3	De aanwezigheid van bijzondere EHS (doel)soorten	47
5.4.4	De aanwezigheid van essentiële verbindingen (evz)	47
5.5	Conclusies toetsing EHS.....	48
6	Conclusies en aanbevelingen	49
6.1	Flora en faunawet.....	49
6.1.1	Planning en geldigheid	50
6.2	Natuurbeschermingswet 1998.....	50
6.3	Ecologische Hoofdstructuur	51

7	Bronnen.....	53
7.1	Literatuur	53
7.2	Internetbronnen	55

Bijlage(n)

1. Overzichtskaart plangebied en beschermde natuurgebieden
2. Toelichting natuurwetgeving
3. Impressie van het plangebied
4. Ontwerp-aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid
5. Definitief aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Coepelduynen
6. Ontwerp-aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide

1 Inleiding

Om de actualisatie van het bestemmingsplan van het gebied Offem-Zuid mogelijk te maken, dient een aantal milieuonderzoeken uitgevoerd te worden. In deze rapportage staat de ecologie centraal. Een effectbeoordeling in het kader van de relevante natuurbeschermingswetgeving wordt uitgevoerd. In dit hoofdstuk wordt (belangrijke) informatie over de aanleiding van de natuurtoets, de relevante wetgeving en de onderzoeksmethode beschreven.

1.1 Aanleiding en doel

Bij alle ruimtelijke plannen en ingrepen dient onderbouwd te worden of het voornemen 'redelijkerwijs uitvoerbaar' is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van. Reeds tijdens de planvorming dient daarom inzichtelijk gemaakt te worden of er mogelijk sprake is van effecten waarvoor een mitigatie- en/of ontheffingsplicht geldt en of er voldoende ecologisch mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen (kunnen) worden.

In opdracht van de gemeente Noordwijk heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor de beoogde actualisatie van het bestemmingsplan van het plangebied Offem-Zuid in Noordwijk. Bestemmingsplannen ouder dan 10 jaar dienen conform de Wet ruimtelijke ordening (Wro) vóór 1 juli 2013 geactualiseerd te worden. Aangezien het bestemmingsplan "Offem-Zuid" te Noordwijk dateert uit april 2001, is actualisatie noodzakelijk. Hierbij dient het huidige bestemmingsplan te worden getoetst aan de relevante natuurwetgeving

Het onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een oriënterende natuurtoets. Een beschrijving van de beoogde plannen is opgenomen in hoofdstuk 2.

In deze rapportage wordt antwoord gegeven op de volgende vragen:

- Welke natuurwetgeving is van belang?
- In hoeverre is de beoogde actualisatie van het bestemmingsplan (mogelijk) strijdig met deze wetgeving?
- Welke consequenties zijn daar aan verbonden?
- Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

1.2 Natuurwetgeving

De huidige natuurwetgeving kan worden onderverdeeld in soortbescherming en gebiedsbescherming.

Soortbescherming wordt gewaarborgd door de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt inheemse dier- en plantensoorten waarbij onderscheid wordt gemaakt in verschillende beschermingscategorieën. Voor alle activiteiten met een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten is toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Gebiedsbescherming wordt gewaarborgd door de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet) en de Wet op de Ruimtelijke Ordening (Wro). De NB-wet beschermt Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten. Voor activiteiten met een mogelijk effect op deze gebieden is toetsing aan de NB-wet noodzakelijk. Het plangebied ligt niet in of grenst niet aan een gebied dat is aangewezen als Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied 'Coepelduynen' ligt op circa één kilometer afstand van het plangebied. Natura 2000-gebieden 'Kennemerland-Zuid' en 'Meijendel & Berkheide', zijn gelegen op respectievelijk ruim twee en vier kilometer afstand van het plangebied. Gezien de relatief korte afstand van deze gebieden tot het plangebied worden effecten op de beschermde natuurwaarden van deze gebieden niet op voorhand uitgesloten. Overige Natura 2000-gebieden zijn gelegen op grotere afstand. Hierop worden effecten op voorhand met zekerheid uitgesloten.

In de Wro is de planologische bescherming van gebieden aangemerkt als *Ecologische Hoofdstructuur* (EHS) vastgelegd. Toetsing hieraan vindt primair plaats bij ruimtelijke procedures en andere vergunningaanvragen. Het plangebied grenst aan een gebied dat is aangewezen als EHS. Daarnaast loopt er door het plangebied een ecologische verbindingszone. Omdat negatieve effecten op de EHS doelstellingen niet op voorhand uitgesloten kunnen worden, is toetsing aan de EHS noodzakelijk.

Samengevat zijn in deze rapportage, in het kader van de natuurbeschermingswetgeving in relatie tot de beoogde actualisatie van het bestemmingsplan, van toepassing:

- Flora- en faunawet (zie hoofdstuk 2 en 3)
- Natuurbeschermingswet 1998 (zie hoofdstuk 4)
- Ecologische hoofdstructuur (zie hoofdstuk 5)

Een overzicht van de beschermde natuurgebieden in de omgeving van het plangebied is opgenomen in bijlage 1. Een uitgebreide beschrijving met betrekking tot de relevante natuurwetgeving is opgenomen in bijlage 2.

1.3 Methode

Om de toetsing van de beoogde actualisatie van het bestemmingsplan aan de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en EHS uit te voeren is vooral gebruik gemaakt van de volgende gegevens:

- De ontwerpbesluiten voor de Natura 2000-gebieden 'Meijndel & Berkheide', 'Coepelduynen' en 'Kennemerland-Zuid', met daarin ondermeer de verschillende instandhoudingdoelstellingen
- De door Zuid-Holland aangewezen waarden en kenmerken van de EHS
- Verschillende literatuur- en verspreidingsgegevens
- Een oriënterend veldbezoek op 18 april 2012

Het oriënterende veldbezoek betreft geen volledige inventarisatie, maar is er op gericht te controleren in hoeverre:

1. Door de Flora- en faunawet beschermde soorten daadwerkelijk in en om het plangebied kunnen voorkomen en in hoeverre het plangebied voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen
2. Welke EHS waarden in (of in de omgeving van) het plangebied aanwezig zijn. Daarbij is zowel gelet op (beschermde) soorten die in het plangebied kunnen voorkomen als op waardevol habitat in het plangebied.

Op basis van bovenstaande gegevens is inzichtelijk gemaakt welke (strikt) beschermde soorten daadwerkelijk in of nabij het plangebied verwacht wordt en/of aantoonbaar aanwezig zijn op basis van recente inventarisaties. Daarnaast is inzichtelijk gemaakt welke EHS-doelen en instandhoudingdoelen mogelijk worden geschaad. Vervolgens is de beoogde actualisatie van het bestemmingsplan getoetst op deze (strikt) beschermde soorten, doelen en gebieden.

1.3.1 Kwaliteit

Bij ecologische veldwerkzaamheden is een volledige garantie ten aanzien van de aanwezige soorten soms niet te geven. Door de inzet van ter zake kundige ecologen wordt onze onderzoekskwaliteit zoveel mogelijk gewaarborgd. Mede in dit kader is Tauw aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, een samenwerkingsverband van adviesbureaus die ecologisch advies geven en ecologisch onderzoek verrichten. Het Netwerk Groene Bureaus werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. De leden van het Netwerk Groene Bureaus zijn gespecialiseerd in ecologische advisering op het gebied van inrichting, beheer en beleid.

1.4 Uitgangspunten

In deze rapportage wordt uitgegaan van het volgende:

- In het plangebied wordt op termijn een nieuwe woonwijk gerealiseerd
- De invulling van deze woonwijk (inclusief lichtplan, infrastructuur, openbaar groen etc.) is op het moment van schrijven nog niet bekend. Ondermeer deze rapportage zal gaan dienen als input voor dit plan
- Bebouwing, inclusief schuurtjes, stallen en kassen, wordt (voor een deel) gesloopt. De woningen aan de noordwestzijde van het plangebied blijven gehandhaafd
- Watergangen worden vergraven en/of gedempt
- Bomen worden gekapt en overige vegetatie wordt verwijderd
- De bestemming als woonwijk heeft een verkeersaantrekkende werking tot gevolg

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van het plangebied, de beoogde actualisatie van het bestemmingsplan en de actuele natuurwaarden in het gebied op basis van verspreidingsgegevens en het oriënterende veldbezoek. In hoofdstuk 3 volgt een beschrijving van de mogelijke effecten die de beoogde actualisatie van het bestemmingsplan heeft op beschermde soorten (de toetsing aan de Flora- en faunawet). Hoofdstuk 4 omvat een voortoets aan de Natuurbeschermingswet 1998 terwijl in hoofdstuk 5 een ecologisch-inhoudelijke toetsing aan de EHS wordt beschreven. Hoofdstuk 6 bevat de eindconclusies van het ecologisch onderzoek naar beschermde natuurwaarden. Ten aanzien van vigerend beleid, soortspecifieke informatie en andere gegevens is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Een totaaloverzicht van deze bronnen is opgenomen in de literatuurlijst in hoofdstuk 7.

2 Plangebied, voornemen en soorten

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de huidige en toekomstige staat en gebruik van het plangebied. Ook worden de beschermde soorten beschreven die op basis van verspreidingsgegevens, oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel worden verwacht of daadwerkelijk aanwezig zijn in de huidige situatie.

2.1 Huidige situatie

Om (globale) locaties aan te duiden wordt in de ecologie veel gebruik gemaakt van een raster van kilometerhokken, zogenaamde RD-coördinaten. Verspreidingsgegevens van dier- en plantensoorten worden veelal per kilometerhok gedocumenteerd. Het plangebied ligt in de kilometerhokken 090 – 474, 091 – 470 en 091 – 471. Onderstaande figuur 2.1 geeft de ligging van het plangebied en kilometerhokken weer.

Figuur 2.1 Ligging van het plangebied (paarse contour) in Noordwijk inclusief de kilometerhokken

Plangebied Offem-Zuid is circa 30 hectare groot, ligt ten zuiden van het landgoed Offem in de gemeente Noordwijk en wordt begrensd door de Beeklaan (N451), de Herenweg en de Provinciale weg N206. Landgoed Offem, aangewezen als EHS-gebied bestaat ondermeer uit oude beuken- en eikenlanen, maar ook zijn er hakhoutbossen, gazons en waterpartijen aanwezig op dit particuliere landgoed. Bovendien zijn er naaldbomen uit andere werelddelen aangeplant.

Bijzondere broedvogels van het landgoed zijn de Buizerd, Sperwer en IJsvogel. Ook is het landgoed van grote betekenis voor bijzondere stinzenplanten. Tussen het landgoed en het plangebied ligt een gekanaliseerde watergang van circa 8 tot 10 meter breed. De oevers van deze watergang zijn sterk vergrasd met her en der een Dotterbloem op de oeverrand. Ten zuiden van het plangebied zijn vooral kassen en landbouwpercelen aanwezig, terwijl de bebouwde kom van Noordwijk aan de westzijde gelegen is.

Het plangebied zelf bestaat uit vele kleinere percelen met verschillend gebruik. Aan de Herenweg is een strook lintbebouwing aanwezig met aan de achterzijde schuren, garages en tuinen. In het noordwesten is een aantal nieuwere vrijstaande huizen aanwezig. Verder naar het oosten wordt het plangebied gekenmerkt door extensief beheerde agrarische percelen, volkstuintencomplexen, grasland en paardenstallingen. Her en der staan enkele kleinere bomen, maar dit zijn er niet veel.

Voorbij de Achterweg, halverwege het plangebied, wordt het plangebied gekenmerkt door wederom volkstuinten, grasland en paardenstallingen. Aan de oostzijde van het plangebied is een klein bos aanwezig die de provinciale weg scheidt van het plangebied. Rondom het plangebied lopen kleine sloten. In het plangebied is nauwelijks (op enkele afwateringsloten na) oppervlaktewater aanwezig.

Voor een impressie van het plangebied wordt verwezen naar figuur 2.2 en bijlage 3.

Figuur 2.2 Impressie van de huidige situatie in het plangebied

2.2 Beoogde actualisatie van het bestemmingsplan

De gemeente Noordwijk is voornemens het huidige bestemmingsplan (zie figuur 2.3) voor het plangebied te actualiseren. Zoals reeds in paragraaf 1.4 beschreven is op dit moment nog onduidelijk wat de exacte invulling hiervan gaat worden. Daarom wordt uitgegaan van de uitgangspunten zoals beschreven in paragraaf 1.4.

Wel is duidelijk dat de gemeente Noordwijk voornemens is 750 woningen op circa 20 hectare in het betreffende plangebied te realiseren. Het realiseren van deze woningen en de benodigde ontsluitingswegen is reeds bestemd in het vigerende bestemmingsplan uit 2001. Ten opzichte van het vigerende bestemmingsplan wordt het plangebied uitgebreid aan de noord-westzijde, zodat het plangebied aansluit aan de Herenweg. Er worden geen nieuwe ontwikkelingen mogelijk gemaakt met deze fysieke uitbreiding van het plangebied. Wel wordt op een andere locatie in het plangebied ruimte gecreëerd voor een complex met zorgcomponent.

Figuur 2.3 Overzicht van het huidige bestemmingsplan voor het plangebied. Oranje = 'Uit te werken woondoeleinden' en Groen = 'Natuurgebied, bos'

2.3 Verwachte soorten

In de Flora- en faunawet wordt onderscheid gemaakt in drie tabellen beschermde soorten: tabel 1-soorten (algemeen), tabel 2-soorten (beschermde) en tabel 3-soorten (strikt beschermd). Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer, onderhoud of gebruik. Deze soorten worden in dit rapport niet specifiek benoemd.

In deze paragraaf zijn de verwachte, door de Flora- en faunawet beschermde, soorten in het plangebied beschreven. Op basis van verschillende literatuurbronnen, oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel is bekeken welke beschermde soorten in (of, indien van toepassing, in de omgeving van) het plangebied kunnen voorkomen. Vervolgens is een overzicht gegeven van alle (strikt) beschermde soorten die daadwerkelijk in of nabij het plangebied verwacht worden of voorkomen.

2.3.1 Flora

Tijdens het oriënterende veldbezoek (d.d. 18 april 2012) is een indruk verkregen van de aanwezige standplaatsen en is gekeken naar de aanwezige soorten (vaat)planten in het plangebied. Vastgesteld is dat geen geschikt biotoop voor (strikt) beschermde vaatplanten in het plangebied aanwezig is. Het grootste deel van het plangebied is ingericht als landbouwgrond, volkstuin of paardenwei waar geen beschermde planten aanwezig zijn. Aan de randen van het plangebied lopen enkele sloten en zijn wegbermen aanwezig. De wegbermen zijn soortenarm en grassen zijn dominant. Dit is geen geschikt biotoop voor beschermde vaatplanten. In de watergangen in het plangebied komt geen (onder)watervegetatie voor, in de brede watergangen aan de grens van het plangebied plaatselijk wel. Echter, de juiste omstandigheden voor bijvoorbeeld de beschermde soorten Waterdrieblad of Drijvende waterweegbree ontbreken. Drijvende waterweegbree komt niet voor in de omgeving van Noordwijk en heeft een zeer beperkt concurrentievermogen, waardoor deze soort niet wordt verwacht tussen de overige (onder)watervegetatie in het plangebied. Waterdrieblad komt vooral voor in ondiep water in veenmoerassen, vennen en duinvalleien. Verlanding van een watergang is een belangrijke eigenschap waaraan het biotoop van Waterdrieblad aan dient te voldoen. Op basis hiervan wordt ook Waterdrieblad niet verwacht in het plangebied, waar deze elementen ontbreken.

De aanwezigheid van vaatplanten die zijn opgenomen in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet is uitgesloten.

2.3.2 Grondgebonden zoogdieren

Op basis van verspreidingsgegevens [Broekhuizen *et al.*, 1992; Zoogdieratlas, 2012] kunnen de Eekhoorn, Waterspitsmuis en Noordse woelmuis in de omgeving van het plangebied voorkomen. Daarnaast wordt, gezien recente waarnemingen nabij het plangebied, de Boomarter verwacht in de omgeving van het plangebied [<http://noordwijk.waarneming.nl/soort/view/376>]. Gezien het biotoop in het plangebied (oriënterend geanalyseerd d.d. 18-04-2012) worden echter geen van deze soorten in het plangebied verwacht. De aanwezige elementen in het plangebied bieden onvoldoende nest- en foerageergelegenheid voor de Eekhoorn en Boomarter. Uitsluitend een enkel zwervend individu kan worden aangetroffen, maar het plangebied biedt geen geschikt leefgebied voor deze soorten. Landgoed Offem biedt, daarentegen, wel geschikt biotoop voor deze twee soorten.

De watergangen in het plangebied bieden te weinig elementen die geschikt zijn voor de Waterspitsmuis en de Noordse woelmuis. Deze soorten zijn ondermeer afhankelijk van een flauwe oever met voldoende (water- en oever/moeras)vegetatie ter beschutting. De dichtstbijzijnde populatie noordse woelmuizen is overigens aanwezig nabij de Kagerplassen [Provincie Zuid-Holland, 2004; Zoogdieratlas, 2012].

Ook overige (strikt) beschermde grondgebonden zoogdieren worden niet verwacht in het plangebied. In het plangebied is de aanwezigheid van (strikt) beschermde grondgebonden zoogdieren die zijn opgenomen in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet uitgesloten.

2.3.3 Vleermuizen

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld. Alle vleermuizen die voorkomen in Nederland zijn opgenomen in tabel 3 van de Flora- en faunawet en zijn daardoor strikt beschermd.

Op basis van verspreidingsgegevens [Limpens *et al.*, 1997; Zoogdieratlas, 2012] worden de volgende vleermuissoorten in of nabij het plangebied verwacht: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Gewone grootoorvleermuis, Rosse vleermuis, Watervleermuis, Meervleermuis, Baardvleermuis en de Franjestaart. Deze soorten kunnen voornamelijk aanwezig zijn op het aangrenzende landgoed Offem. Dit landgoed biedt, in de vorm van oude (laan)bomen en geschikte bebouwing, goede elementen voor deze vleermuissoorten. Gezien de aanwezige elementen in het plangebied zelf is voor de Baardvleermuis en Franjestaart geen geschikt biotoop aanwezig. Deze soorten zijn zeer sterk gebonden aan grote bosgebieden [www.vleermuis.net]. De overige vleermuissoorten kunnen op één of meerdere manieren gebruik maken van het plangebied. In onderstaande drie paragrafen wordt dit toegelicht.

Verblijfplaatsen

Gezien de aanwezigheid van zowel geschikte oude als nieuwe bebouwing in het plangebied (inclusief vele schuren, garages en stallen) kan de aanwezigheid van verblijfplaatsen van de gebouwbewonende soorten Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Gewone grootoorvleermuis en Meervleermuis niet met zekerheid worden uitgesloten. Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn meerdere gebouwen waargenomen die scheuren en openingen bevatten waar deze vleermuissoorten gebruik van kunnen maken. Omdat voor vleermuisverblijven geschikte bomen in het plangebied ontbreken (de bomen zijn relatief klein en geschikte holtes ontbreken) wordt de aanwezigheid van verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen uitgesloten.

Foerageergebieden

Het plangebied kan gezien de aanwezigheid van grasland, struwelen, tuinen en paardenweiden door de Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis en Gewone grootoorvleermuis gebruikt worden als foerageergebied. De omgeving van het plangebied biedt overigens in gelijke of in grotere mate geschikt foerageergebied voor deze soorten.

Door de aanwezigheid van de watergang langs de Hogeweg biedt (de grens van) het plangebied tevens geschikt foerageermogelijkheid voor de Watervleermuis en Meervleermuis. Deze soorten foerageren boven (grotere) watergangen.

Vliegroutes

Door de aanwezigheid van een aaneengesloten bomenrij langs de provinciale weg N206 bestaat de mogelijkheid dat deze door de vleermuissoorten Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Gewone grootoorvleermuis wordt gebruikt als vliegroute. In mindere mate zouden de Laatvlieger en Rosse vleermuis van deze bomenrij gebruik kunnen maken als vliegroute. Deze soorten zijn minder afhankelijk van lijnvormige structuren in het landschap.

Daarnaast biedt de aanwezigheid van de watergang langs de Hogeweg een geschikte vliegroute mogelijkheid voor de Watervleermuis en Meervleermuis. Deze soorten maken veelal gebruik van lijnvormige watergangen om zich te oriënteren.

In het plangebied is de aanwezigheid van strikt beschermde vleermuizen, die zijn opgenomen in tabel 3 van de Flora- en faunawet, zodoende niet uitgesloten.

2.3.4 Vogels

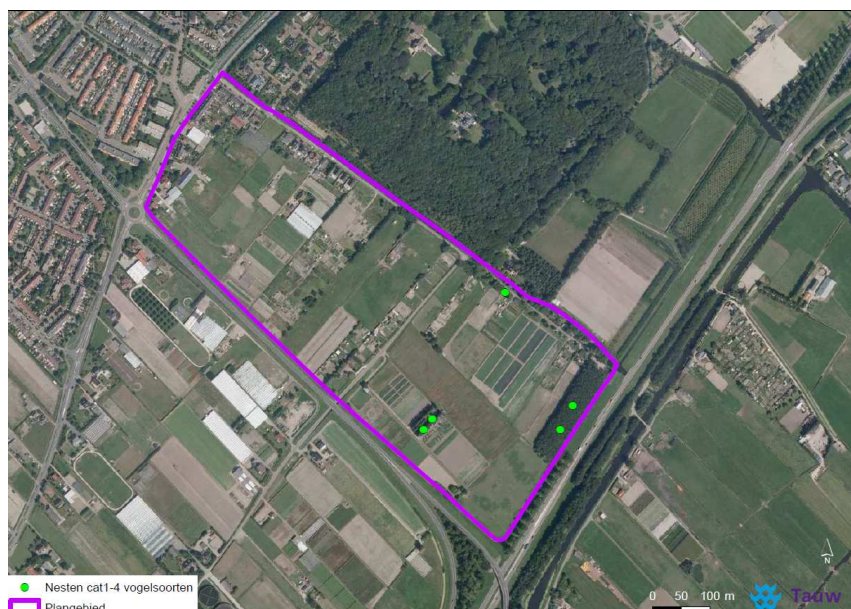
De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen zijn beschermd tijdens de broedperiode. De broedperiode loopt grofweg van half maart tot half juli, maar ook buiten deze periode zijn in gebruik zijnde nesten en de functionele omgeving hiervan beschermd. Tevens zijn rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd, de zogenaamde categorie 1-4 soorten (zie bijlage 2). Ook is er een aantal vogelsoorten, de zogenaamde categorie 5-soorten (zie bijlage 2), die geen (directe) jaarronde bescherming genieten, maar waarvan inventarisatie wel gewenst is indien de soort kan voorkomen én negatieve effecten kan ondervinden van de voorgenomen ontwikkeling. Zowel provinciale als landelijke Rode lijst soorten genieten geen wettelijke beschermingsstatus (zie verder bijlage 2). Deze soorten worden, tenzij zij zijn aangemerkt als categorie 1-5 vogelsoorten, in onderstaande tekst dan ook niet nader genoemd.

Algemene broedvogels

Het plangebied biedt, ondermeer door de aanwezigheid van enkele bomen en vele struiken, zeer veel geschikte nestplaatsen voor algemene broedvogels. Dit geldt voor het gehele plangebied. Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn in het plangebied ondermeer vinken en merels waargenomen. In het plangebied is de aanwezigheid van algemene vogels met zekerheid vastgesteld. Gezien de vele geschikte elementen worden algemeen broedende vogels er ook verwacht tijdens het broedseizoen.

Vogels met een jaarrond beschermde nestlocatie (categorie 1-4)

Tijdens het veldbezoek is oriënterend gelet op grote(re) nesten in de boomtoppen. Hierbij zijn meerdere nesten, die gebruikt kunnen worden door een categorie 1-4 vogelsoort, waargenomen. In figuur 2.4 zijn de locaties waar grotere nesten zijn waargenomen weergegeven. Daar het een oriënterend veldbezoek betrof is op dit moment onduidelijk welke soorten gebruik maken van deze nesten. Het plangebied biedt in elk geval geschikt nesthabitat voor meerdere categorie 1-4 soorten zoals Buizerd, Boomvalk, Havik, Sperwer en Ransuil (in bomen), de Steenuil (in bomen en schuren) en de Gierzwaluw en Huismus (in de woningen).

Figuur 2.4 Overzicht van de, tijdens het oriënterend veldbezoek waargenomen, grote nesten in het plangebied (groene stippen)

De aanwezigheid van nesten van (de genoemde) vogelsoorten met een jaarrond beschermde nestlocatie in het plangebied kan niet worden uitgesloten.

Vogelsoorten uit categorie 5

Tijdens het oriënterend veldbezoek is vastgesteld dat het plangebied meerdere geschikte nestplaatsen voor vogelsoorten die zijn opgenomen in categorie 5 herbergt. Ook zijn enkele categorie 5-soorten zoals de Koolmees en Ekster daadwerkelijk waargenomen. Het plangebied biedt in elk geval geschikt nesthabitat voor de Boerenwaluw, Ekster, Huiswaluw, Koolmees, Pimpelmees en Torenvalk. Enkele van deze soorten, te weten Boerenwaluw en Huiswaluw, zijn opgenomen op de Rode lijst van bedreigde soorten. Van de IJsvogel is bekend dat deze voorkomt op landgoed Offem. Het plangebied zelf biedt geen geschikte nestgelegenheid.

2.3.5 Amfibieën

Op basis van actuele verspreidingsgegevens [Herder *et al.*, 2009; www.ravon.nl] kan de aanwezigheid van de Rugstreeppad (opgenomen in tabel 3 van de Flora- en faunawet) in het plangebied niet worden uitgesloten. De Rugstreeppad kan een klein deel van het plangebied gebruiken als voortplantingsbiotoop. Er is namelijk, in beperkte mate, ondiep oppervlaktewater aanwezig dat snel opwarmt en een flauw talud heeft (zie voor een voorbeeld figuur 2.5).

Figuur 2.5 Overzicht van een geschikte voortplantingslocatie voor de Rugstreeppad in het plangebied.

Daarnaast kan een deel van het plangebied door de Rugstreeppad worden gebruikt als overwinteringshabitat. Voornamelijk de aanwezigheid van relatief goed graafbare grond, vele schuren en 'rommelhoekjes' (de Rugstreeppad kan zowel onder de grond als in gebouwen en onder steenhopen overwinteren) zorgt ervoor dat het gehele plangebied geschikt is voor overwinterende rugstreeppadden.

Op basis van actuele verspreidingsgegevens en het oriënterend veldbezoek kan de aanwezigheid van overige (strikt) beschermde amfibieën in het plangebied worden uitgesloten.

2.3.6 Reptielen

Op basis van actuele verspreidingsgegevens [Herder *et al.*, 2009; www.ravon.nl; Provincie Zuid-Holland, 2004] kan de Zandhagedis in de omgeving van het plangebied voorkomen. Gezien het biotoop in het plangebied wordt deze soort echter niet in het plangebied verwacht. De Zandhagedis is sterk gebonden aan duin- en heidegebieden. De omgeving van het plangebied met zijn duingebieden is dus wel geschikt, maar het plangebied bevat geen geschikte elementen voor de soort.

Ook overige (strikt) beschermde reptielen worden op basis van verspreidingsgegevens en oriënterende veldbezoek niet verwacht in het plangebied. In het plangebied is de aanwezigheid van (strikt) beschermde reptielen die zijn opgenomen in tabel 2 en/of 3 van de Flora- en faunawet uitgesloten.

2.3.7 Vissen

Op basis van actuele verspreidingsgegevens [Visatlas Zuid-Holland, 2012] kunnen de Kleine modderkruiper en Bittervoorn in de omgeving van het plangebied voorkomen.

Gezien het biotoop in het plangebied worden deze soorten ook daadwerkelijk verwacht in het plangebied. De Kleine modderkruiper wordt verwacht in de ondiepe sloten nabij de grenzen van

het plangebied. De Bittervoorn wordt uitsluitend verwacht in de brede watergang langs de Hogeweg. Hier wordt tevens de Kleine modderkruiper verwacht.

Op basis van actuele verspreidingsgegevens en het oriënterend veldbezoek kan de aanwezigheid van overige (strikt) beschermde vissen in het plangebied worden uitgesloten.

2.3.8 Ongewervelden

Uit zowel literatuurgegevens als het oriënterend veldbezoek blijkt dat, hoewel een enkele zwervende libel of vlinder nooit is uit te sluiten, het niet aannemelijk is om (strikt) beschermde ongewervelde diersoorten zoals (strikt) beschermde dagvlinders, libellen en kevers in het plangebied te verwachten [EIS-Nederland, 2007; Bos *et al.*, 2006; Provincie Zuid-Holland, 2004; Dijkstra *et al.*, 2002; Turin, 2000]. Geschikt leefgebied waarin dergelijke soorten kunnen voorkomen is niet aanwezig in het plangebied. Voor (strikt) beschermde dagvlinders zijn dergelijke biotopen bijvoorbeeld schrale hooilanden en/of natuurlijke heiden. Voor (strikt) beschermde libellen zijn dit bijvoorbeeld voedselarme wateren en/of hoogveen- en heidegebieden. Krabbenscheer, de waardplant voor de Groene glazenmaker, ontbreekt bijvoorbeeld volledig in het plangebied.

Daarnaast komt de Gestreepte waterroofkever, op basis van verspreidingsgegevens, niet voor in het plangebied en de wijde omgeving daarvan [Cuppen *et al.*, 2007]. Tenslotte kan, op basis van verspreidingsgegevens, de aanwezigheid van de Platte schijfhoren ook met zekerheid worden uitgesloten [Boesveld *et al.*, 2009, Boesveld *et al.*, 2011]. Het plangebied bevat, zij het in minimale mate aan de zuidoostzijde en de watergang langs de Hogeweg, wel geschikte elementen voor de Platte schijfhoren. De watergangen bevatten bijvoorbeeld (onder)watervegetatie en lijken niet sterk geëutrofeerd. Echter, op basis van de recente verspreidings- en habitatgeschiktheidgegevens wordt de aanwezigheid van deze soort ook uitgesloten.

2.4 Samenvatting tabel 2- en/of 3-soorten

Op basis van de verspreidingsgegevens uit de beschikbare literatuurbronnen, het oriënterende veldbezoek en deskundigenoordeel zijn in de onderstaande tabel 2.1 de soorten weergegeven, waarvan verwacht wordt dat deze in het plangebied voor (kunnen) komen. In de tabel zijn de (strikt) beschermde soorten opgenomen (Flora- en faunawet tabel 2 en 3). De algemene soorten (tabel 1), waarvoor een vrijstelling geldt, zijn niet genoemd. Rode Lijst-soorten zonder beschermde status zijn evenmin opgenomen.

Tabel 2.1 Beschermden soorten die op basis van verspreidingsgegevens, het oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel in het plangebied aanwezig (kunnen) zijn

Soortgroep	Verwachte soorten (tabel 2 en/of 3)
Flora	<i>Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht</i>
Grondgebonden zoogdieren	<i>Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht</i>
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Gewone grootoorvleermuis, Rosse vleermuis, Watervleermuis, Meervleermuis
Broedvogels (algemeen)	Meerdere soorten
Vogels met vaste nestlocatie (categorie 1-4)	Nestlocaties van Buizerd, Boomvalk, Havik, Sperwer en Ransuil (in bomen), Steenuil (in bomen en schuren) en Gierzwaluw, Huismus (in de woningen)
Vogels met vaste nestlocatie (categorie 5)	Meerdere soorten, voornamelijk Boerenzwaluw, Ekster, Huiszwaluw, Koolmees, Pimpelmees en Torenvalk
Amfibieën	Rugstreeppad
Reptielen	<i>Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht</i>
Vissen	Kleine modderkruiper en Bittervoorn
Ongewervelden	<i>Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht</i>

2.4.1 Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet bevat artikelen met bijbehorende verbodsbepalingen. Deze zijn weergegeven in onderstaand overzicht. Activiteiten waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden dienen voorkomen te worden, bijvoorbeeld door het treffen van mitigerende maatregelen. Indien dit niet mogelijk is, dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van het Ministerie van EL&I. Een mitigatieplan of ontheffing dient in het bezit te zijn voorafgaand aan de start van de uitvoeringsfase.

- Artikel 2: Zorgplicht ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd
- Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, beschadigen of verwijderen van beschermde planten
- Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren
- Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren
- Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijf- en voortplantingsplaatsen
- Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren
- Artikel 13: Verbod: bezit van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

3 Toetsing Flora- en faunawet

Om een effectbeoordeling uit te kunnen voeren, dient bepaald te worden welke beschermde dier- en plantensoorten aanwezig (kunnen) zijn. Dit is in hoofdstuk 2 beschreven. In dit hoofdstuk worden mogelijke effecten in kaart gebracht, zodat kan worden getoetst of de verwachte effecten negatief zijn voor de (mogelijk) voorkomende soorten.

3.1 Inleiding

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet. In deze wet wordt onderscheid gemaakt in drie tabellen beschermde soorten: tabel 1-soorten (licht beschermd), tabel 2-soorten (beschermd) en tabel 3-soorten (strikt beschermd). Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer, onderhoud of gebruik en deze worden in dit rapport niet specifiek benoemd.

- Tabel 1-soorten: de meest algemene soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud
- Tabel 2-soorten: beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud mits wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode
- Tabel 3-soorten: strikt beschermde soorten waaronder de Habitatrichtlijnsoorten (bijlage IV) en een selectie van ernstig bedreigde soorten

Van deze soorten mag de zogenaamde 'gunstige staat van instandhouding' niet worden geschaad. Daarnaast kent de wet een zorgplicht. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: Alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen zijn beschermd tijdens de broedperiode. Deze periode loopt voor de meeste soorten globaal van half maart tot half juli. In functie zijnde nesten van broedvogels zijn overigens ook buiten deze periode beschermd. Voorbeelden hiervan zijn de Meerkooi en de Fuut, die ook broeden buiten de broedperiode van half maart tot half juli. Daarnaast zijn vaste rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd.

Een nadere beschrijving van de Flora- en faunawet is opgenomen in bijlage 2. Hieraan is ook een gedetailleerde beschrijving toegevoegd betreffende de bescherming van de soortgroep vogels.

3.2 Overzicht mogelijke effecten

De beoogde actualisatie van het bestemmingsplan in het plangebied heeft mogelijk als gevolg dat negatieve effecten op beschermde dier- en plantensoorten optreden. Hierbij is onderscheid te maken in tijdelijke en permanente invloeden die effecten kunnen veroorzaken. De volgende invloeden die effecten kunnen veroorzaken worden op voorhand verwacht:

Tijdelijke invloeden:

- Geluid bij grondwerkzaamheden
- Licht tijdens de werkzaamheden
- Trillingen
- Verhoogde aanwezigheid en beweging van mensen

Permanente invloeden:

- De kap van bomen
- Het verwijderen van struweel
- Het dempen of vergraven van watergangen
- De sloop van schuren, stallen en gebouwen
- De realisatie van een nieuwe woonwijk
- Een toename van verlichting

3.3 Toetsing aanwezige soorten

In het vorige hoofdstuk is beschreven in hoeverre dier- en plantensoorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen en/of in hoeverre het voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. In deze paragraaf is getoetst of de beoogde actualisatie van het bestemmingsplan een effect kan hebben op de verwachte / aanwezige beschermde soort(en).

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat effecten *met zekerheid* moeten kunnen worden uitgesloten. Wanneer effecten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, kan daarom nader onderzoek noodzakelijk zijn.

De (strikt) beschermde soorten die kunnen voorkomen in het plangebied zijn reeds beschreven in tabel 2.1.

3.3.1 Vleermuizen

Alle vleermuissoorten zijn opgenomen in tabel 3 van de Flora- en faunawet en genieten hierdoor strikte bescherming. Het plangebied is door de aanwezigheid van meerdere elementen geschikt voor de vleermuissoorten Gewone dwergvleermuis (VP, FG, VR)¹, Ruige dwergvleermuis (VP, FG, VR), Laatzvlieger (VP, FG, VR), Gewone grootoorvleermuis (VP, FG, VR), Meervleermuis (VP, FG, VR) Rosse vleermuis (FG, VR) en Watervleermuis (FG, VR).

¹ Tussen haakjes is aangegeven voor welke functie, per soort, het plangebied geschikt is. VP = verblijfplaats, FG = foeragegebied en VR = vliegroute.

Verblijfplaatsen

De sloop van bebouwing in het plangebied leidt mogelijk tot aantasting van vaste verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten. Dit is in het kader van de Flora- en faunawet verboden, omdat overtreding van de artikelen 9 en 11 (zie paragraaf 2.4.1) mogelijk plaatsvindt. Voordat een gebouw in het plangebied wordt gesloopt, dient een vleermuizeninventarisatie uitgevoerd te worden. Vleermuizeninventarisaties vinden plaats van april tot en met september (dat is de actieve periode van vleermuizen) en zijn afhankelijk van de weersomstandigheden. Afhankelijk van de uitkomsten van het nader onderzoek dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen te worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen.

Foerageergebieden

Het verwijderen van groepen bomen, gras- en akkerland en paardenweiden leidt mogelijk tot aantasting van foerageergebieden van vleermuizen. Ook dit is in het kader van de Flora- en faunawet verboden, omdat overtreding van de artikelen 9 en 11 (zie paragraaf 2.4.1) mogelijk plaatsvindt. Voordat deze elementen worden aangetast, dient een vleermuizeninventarisatie uitgevoerd te worden. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen te worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen.

Vliegroutes

Het verwijderen van bomen en/of aantasten van de watergang langs de Hogeweg leidt mogelijk tot aantasting van vliegroutes van vleermuizen. Ook dit is in het kader van de Flora- en faunawet verboden, omdat overtreding van de artikelen 9 en 11 (zie paragraaf 2.4.1) mogelijk plaatsvindt. Voordat deze elementen worden aangetast, dient een vleermuizeninventarisatie uitgevoerd te worden. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen te worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen.

Daarnaast kan een toename van kunstmatige verlichting in het plangebied ook een negatief effect op vleermuizen kan veroorzaken. Verlichtingseffecten op vleermuizen worden vaak onderschat, maar verlichting kan een aantasting van de leefomgeving veroorzaken. Verlichting langs de watergang aan de Hogeweg, met uitstraling in de richting van bosgebied Offem, dient zodoende voorkomen te worden. Dit omdat het bosgebied van belang is als leefgebied voor vleermuizen en zij mogelijk verstoord worden door (een toename van) verlichting.

Alternatief voor meerdere (kleinere) vleermuizeninventarisaties in het plangebied is het (plan)gebiedsdekkend uitvoeren van één groot onderzoek. Hierbij worden alle potentieel geschikte gebouwen onderzocht op de aanwezigheid van vleermuizen, alsmede de aanwezigheid van in gebruik zijnde vliegroutes en foerageergebieden. De aan- dan wel afwezigheid van vleermuizen in het gehele plangebied is daarmee dan aangetoond. De resultaten van een dergelijk onderzoek zijn overigens slechts drie jaar geldig.

3.3.2 Vogels

Algemene broedvogels

Verwijderen van bomen, struiken, bebouwing en grasland dient gezien te worden als een voor vogels versturende activiteit. Om verstoring te voorkomen dienen werkzaamheden in het plangebied te starten of uitgevoerd te worden buiten de broedperiode. De broedperiode loopt grofweg van half maart tot half juli, maar ook buiten de periode zijn in gebruik zijnde nesten en de functionele omgeving beschermd.

Vogels met een jaarrond beschermde nestlocatie (categorie 1-4)

De aanwezigheid van vaste nestlocaties van de Buizerd, Boomvalk, Havik, Sperwer en Ransuil (in bomen), Steenuil (in bomen en schuren) en Gierzwaluw, Huismus (in de woningen) kan niet op voorhand worden uitgesloten. Kap van bomen en slopen van bebouwing zorgt mogelijk voor verstoring en/of aantasting van nesten van bovengenoemde soorten.

Voordat de genoemde elementen in het plangebied worden aangetast, dient nader onderzoek naar het gebruik en voorkomen van nesten van jaarrond beschermde vogels in het plangebied uitgevoerd te worden. Afhankelijk van de uitkomsten van het nader onderzoek dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen te worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen.

Vogelsoorten uit categorie 5

De aanwezigheid van vogelsoorten die zijn opgenomen in categorie 5 kan niet worden uitgesloten. Door de aanwezigheid van bomen, struiken, schuren en woningen biedt het plangebied geschikte nestgelegenheid voor soorten als Boerenzwaluw (Rode lijst), Ekster, Huiszwaluw (Rode lijst), Koolmees, Pimpelmees en Torenvalk. Echter, de soorten Boerenzwaluw en Huiszwaluw, welke op de Rode lijst zijn opgenomen, hebben de laatste jaren een positieve trend (beide een 'significante toename van <5% per jaar') en ruim voldoende soortgelijke nestmogelijkheden in de omgeving van het plangebied [www.sovon.nl]. Daardoor worden deze soorten als "algemene broedvogels" beoordeeld.

De overige soorten zijn niet opgenomen op de Rode lijst en hebben eveneens ruim voldoende soortgelijke nestmogelijkheden in de omgeving van het plangebied, waardoor deze categorie 5-soorten ook als "algemene broedvogels" worden beoordeeld. Er zijn, in dit geval, geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die rechtvaardigen dat de categorie 5-soorten als jaarrond beschermd gedefinieerd moeten worden.

Zodoende dienen de werkzaamheden te starten of uitgevoerd te worden buiten de broedperiode. De broedperiode loopt grofweg van half maart tot half juli, maar ook buiten deze periode zijn in gebruik zijnde nesten en de functionele omgeving hiervan beschermd.

3.3.3 Amfibieën

Het voorkomen van de Rugstreeppad in plangebied is, door de aanwezigheid van zowel geschikt winter- als zomerbiotoop, niet uit te sluiten. Om de aan- dan wel afwezigheid van de Rugstreeppad aan te tonen, dient voordat de werkzaamheden van start gaan nader onderzoek uitgevoerd te worden. Dit onderzoek richt zich voornamelijk op kooractiviteit van de Rugstreeppad in de actieve periode (februari – september met een piek in april – mei). Afhankelijk van de uitkomsten van het nader onderzoek dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen te worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen.

3.3.4 Vissen

De watergangen op de grenzen van het plangebied bieden geschikt habitat voor de Kleine modderkruiper en Bittervoorn. De Kleine modderkruiper wordt verwacht in de ondiepe sloten nabij de grenzen van het plangebied. De Bittervoorn wordt uitsluitend verwacht in de brede watergang langs de Hogeweg. Hier wordt ook de Kleine modderkruiper verwacht.

Om de aan- dan wel afwezigheid van deze beschermde vissoorten aan te tonen, dient voordat de werkzaamheden van start gaan nader onderzoek uitgevoerd te worden. Geschikte watergangen dienen bemonsterd te worden op de aan- of afwezigheid van de Kleine modderkruiper en Bittervoorn. Afhankelijk van de uitkomsten van het nader onderzoek dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen te worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen.

3.4 Conclusies toetsing Flora- en faunawet

Bij ruimtelijke ingrepen of plannen dient onderbouwd te worden of het voornemen 'redelijkerwijs uitvoerbaar' is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van. Al tijdens de planvorming dient daarom inzichtelijk te worden gemaakt of er mogelijk sprake is van effecten waarvoor een mitigatie- en/of ontheffingsplicht geldt en of voldoende ecologisch mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen kunnen worden.

In de onderstaande tabel 3.1 zijn de beschermde tabel 2 en 3-soorten uit de Flora- en faunawet opgenomen waarvan niet uitgesloten kan worden dat zij geschaad worden door de beoogde actualisatie van het bestemmingsplan. Daarnaast zijn in de laatste kolom eventuele vervolgstappen beschreven.

Tabel 3.1 Flora- en faunawet soorten (tabel 2 en/of 3) die mogelijk geschaad worden door de beoogde actualisatie van het bestemmingsplan in het plangebied

Soortgroep	Soorten planlocatie	Vervolgstap(pen)	Overtreding van
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Gewone grootoorvleermuis, Meervleermuis, Rosse vleermuis, Watervleermuis	Nader (plan)gebiedsdekkend onderzoek* noodzakelijk om exacte effecten te kunnen bepalen	Artikel 9, 11
Algemene broedvogels	Meerdere soorten	Uitvoering werkzaamheden buiten broedseizoen	Artikel 9, 11
Vogels met vaste verblijfplaats (categorie 1-4)	Buizerd, Boomvalk, Havik, Sperwer, Ransuil, Steenuil, Gierzwaluw, Huismus	Nader (plan)gebiedsdekkend onderzoek* noodzakelijk om exacte effecten te kunnen bepalen	Artikel 9, 11
Vogels met vaste verblijfplaats (categorie 5)	Boerenwaluw, Ekster, Huiszwaluw, Koolmees, Pimpelmees, Torenvalk	Uitvoering werkzaamheden buiten broedseizoen	Artikel 9, 11
Amfibieën	Rugstreeppad	Nader (plan)gebiedsdekkend onderzoek* noodzakelijk om exacte effecten te kunnen bepalen	Artikel 9, 11
Vissen	Kleine modderkruiper en Bittervoorn	Nader onderzoek* in de geschikte watergangen noodzakelijk om exacte effecten te kunnen bepalen	Artikel 9, 11
Overige soort(groep)en	Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten	Niet van toepassing	Niet van toepassing

* Geadviseerd wordt de noodzakelijke soortgerichte onderzoeken pas uit te voeren circa een jaar voor aanvang van de daadwerkelijke werkzaamheden. Dit in verband met de beperkte geldigheid van waarnemingen van beschermde flora en fauna

- Artikel 2: Zorgplicht ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd
- Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, beschadigen of verwijderen van beschermde planten
- Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren
- Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren
- Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijf- en voortplantingsplaatsen
- Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren
- Artikel 13: Verbod: bezit van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

3.4.1 Nader onderzoek

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat een overtreding van verbodsbepalingen *met zekerheid* moet kunnen worden uitgesloten. Uitsluitel is alleen mogelijk op basis van voldoende en actuele gegevens. Wanneer negatieve effecten op soorten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aan/ of afwezig is, is daarom nader onderzoek naar de aanwezigheid van (nesten/verblijfplaatsen van) deze soorten noodzakelijk. In dit geval geldt dat voor meerdere vleermuissoorten, meerdere vogels met een jaarrond beschermde nestlocatie, de Rugstreeppad, Kleine modderkruiper en Bittervoorn. Ook bij het aanvragen van een eventuele ontheffing van de Flora- en faunawet dient de aanwezigheid van de betreffende soort(en) aangetoond te worden. Hierbij geldt een omgekeerde bewijslast waarbij de initiatiefnemer verantwoordelijkheid draagt.

3.4.2 Vervolgstappen

Wanneer uit het nader onderzoek blijkt dat een soort in het plangebied voorkomt én negatieve effecten op de soort niet uit te sluiten zijn, dienen vervolgstappen genomen te worden. Het treffen van mitigerende maatregelen is de gebruikelijke vervolgstap. Bij het treffen van voldoende mitigerende maatregelen kan een aantasting van de ‘functionele omgeving’ van de verblijfslocaties en effecten exemplaren van de soorten zelf worden voorkomen en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 9 en 11 van de Flora- en faunawet. Bij voldoende mitigerende maatregelen is een ontheffing niet nodig. Het verdient echter wel de sterke aanbeveling het mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het ministerie van EL&I. Dit dient te gebeuren door het indienen van een ontheffingsaanvraag, waarbij de goedkeuring van de mitigerende maatregelen gegeven wordt in de vorm van een positieve afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Geconcludeerd wordt dat bij afdoende mitigerende maatregelen geen sprake is van een overtreding van verbodsbepalingen. De noodzaak tot het daadwerkelijk in bezit hebben van een goedgekeurd mitigatieplan of een ontheffing is gekoppeld aan de uitvoeringsfase. De ruimtelijke vergunning- en planprocedures kunnen daarom doorgang vinden. Het laten goedkeuren van het mitigatieplan en het uitvoeren van de bijbehorende mitigerende maatregelen dient echter vóór aanvang van de werkzaamheden afgerond te zijn. Bij formele ontheffingsaanvragen dient rekening gehouden te worden met een proceduredtijd die kan oplopen tot zes maanden.

Kenmerk R002-1206217XAB-ibs-V02-NL

4 Toetsing Natuurbeschermingswet 1998

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag: In welke mate vindt aantasting plaats van de instandhoudingdoelen behorend bij Natura 2000-gebieden zoals bedoeld in de Natuurbeschermingswet 1998 ('Voortoets')?

4.1 Werkwijze

Natura 2000-gebieden (bestaande uit Vogel- en/of Habitatrichtlijngebieden) en Beschermde natuurmonumenten worden beschermd door de Natuurbeschermingswet 1998. Effecten op deze gebieden kunnen optreden door ontwikkelingen nabij of (deels) binnen de grenzen ervan. Daarnaast is het mogelijk dat gebieden, die een belangrijke relatie hebben met een beschermd gebied, beïnvloed worden en zo indirect een effect op het beschermde gebied wordt veroorzaakt.

In bijlage 1 is te zien dat het plangebied nabij de drie Natura 2000-gebieden 'Kennemerland-Zuid', 'Coepelduynen' en 'Meijndel & Berheide' gelegen is². Een negatief effect op kwalificerende habitattypen of soorten van deze Natura 2000-gebieden kan daardoor niet op voorhand worden uitgesloten. De Natura 2000-gebieden Kennemerland-Zuid en Meijndel & Berkheide zijn in ontwerp aangewezen, Natura 2000-gebied Coepelduynen is reeds definitief aangewezen.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag of het optreden van negatieve effecten al dan niet *met zekerheid* kan worden uitgesloten (een zogenaamde *Voortoets*). Hiertoe is in kaart gebracht voor welke habitattypen of soorten het Natura 2000-gebied een bijzondere waarde heeft en wat de instandhoudingdoelstellingen van het Natura 2000-gebied zijn. Op basis van de bij Tauw aanwezige expertise en beschikbare literatuur wordt een uitspraak gedaan of het optreden van significant negatieve effecten al dan niet *met zekerheid* kan worden uitgesloten. Is er zeker geen sprake van negatieve effecten op de instandhoudingdoelen van het Natura 2000-gebied, dan is geen vergunning noodzakelijk.

Wanneer uit de Voortoets blijkt dat mogelijke effecten op de instandhoudingdoelen niet zijn uit te sluiten, dan is een zogenaamde '*Verslechteringstoets*' noodzakelijk, gevolgd door een vergunningprocedure. Uit deze toetsing dient te blijken of de mogelijke effecten al dan niet *significant negatief* zijn (waarbij 'significant' in dit geval betekent dat één of meer van de instandhoudingdoelen geschaad of belemmerd wordt). Wanneer uit de Voortoets blijkt dat er sprake is van negatieve effecten én deze *mogelijk significant negatief* zijn, dan is een zogenaamde '*Passende beoordeling*' noodzakelijk, gevolgd door een vergunningprocedure.

Een nadere beschrijving van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in bijlage 2.

² Kennemerland-Zuid is gelegen op circa 2,4 kilometer afstand, Coepelduynen is gelegen op circa 1,0 kilometer afstand en Meijndel & Berkheide is gelegen op circa 4,3 kilometer afstand van het plangebied.

4.2 Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid

4.2.1 Gebiedsbeschrijving

Kennemerland-Zuid is een uitgestrekt duingebied aan de zuidkant van het Noordzeekanaal. Het is een reliëfrijk en landschappelijk afwisselend gebied, dat grotendeels bestaat uit kalkrijke duinen. De overgang tussen de kalkrijke jonge duinen en ontkalkte oude duinen ligt ter hoogte van Zandvoort.

Grofweg zijn vier zones te herkennen die parallel aan de zee voorkomen. Het betreft van zee richting polder gaand:

- Zeereep. De zeereep bestaat uit hoge duinruggen, veelal met helm begroeid. Op de strandvlaktes zijn goede voorbeelden te vinden van de vloedmerkgemeenschappen.
- Paraboolduinen en uitblazingsvalleien. Op de hellingen komt duingrasland voor en in de valleien vochtige duinvalleien. Tevens vertoont de vegetatie kenmerken van zeedorpenlandschap (landschap grotendeels bepaald door –vroegere- menselijke activiteit).
- Middenduin. Deze zone is meer ontkalkt dan de zone met paraboolduinen. Het middenduin is ook sterk geaccidenteed, maar minder dan de buitenduinen. Ook hier wordt het zeedorpenlandschap aangetroffen. Hier bevinden zich duingraslanden. De valleien zijn veelal in gebruik geweest voor landbouw (zeedorpenlandschap).
- Binnenduinrand. De zone is smal met enkele hoge duinen en er zijn diverse landgoederen aanwezig. Hier zijn een aantal oude buitenplaatsen gelegen, die voor een aanzienlijk deel bebost zijn met naaldbos en loofbos, waaronder oude bossen met rijke stinze flora. Open mos- en korstmosrijke vegetatie, maar ook aangeplant Dennen- en Abelenbos komen hier voor

Het areaal kalkrijk duingrasland is vooral rondom Zandvoort groot. De oudere duinen van het zuidoostelijk gedeelte (nabij Noordwijk) herbergen goed ontwikkeld kalkarm duingrasland. Ook zijn er in het zuidelijke puntje en ter hoogte van Zandvoort paraboolduincomplexen aanwezig [Ministerie van LNV, 2007a; Jansen en Schaminée, 2009]. Binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied bevinden zich tevens de voormalige beschermde en staatsnatuurmonumenten Duinen van Velsen, Slingerduin, Duinen bij Vogelzang, Duinen tussen Zandvoort en Aerdenhout, Huis te Manpad, Noordrand Noordwijk, Zuid-Kennemerland-Zuid en Duinen bij Overveen. De beschermde natuurwaarden ('oude doelen') zijn omwille van de leesbaarheid niet toegevoegd als bijlage. Verwezen wordt naar de website van het ministerie van EL&I³. Zij beschrijven voor een belangrijk deel dezelfde vegetatie typen als de kwalificerende habitattypen en fauna.

4.2.2 Kwalificerende habitattypen

De kwalificerende habitatrichtlijnsoorten worden gegeven in tabel 4.1. De gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de (duurzame) instandhouding van deze kwalificerende habitattypen zijn nader omschreven in het ontwerp-aanwijzingsbesluit en opgenomen in bijlage 4.

³ http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/documenten/gebieden/088/N2K088_WB%20HN%20Kennemerland-Zuid.pdf.

Tabel 4.1 Habitattypen en instandhoudingsdoelstellingen Natua 2000-gebied Kennermerland-Zuid

Habitatype nummer	Habitatype naam	Doelstelling oppervlakte ¹	Doelstelling kwaliteit ¹
H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	=	=
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	=	=
H2110	Embryonale duinen	=	=
H2120	Witte duinen	>	>
*H2130A	Grijze duinen (kalkrijk)	>	>
*H2130B	Grijze duinen (kalkarm)	=	>
*H2130C	Grijze duinen (heischraal)	>	>
*H2150	Duinheiden met struikhei	=	=
H2160 ³	Duindoornstruwelen	=	=
H2170 ⁴	Kruipwilgstruwelen	=	=
H2180A	Duinbossen (droog)	=	=
H2180B	Duinbossen (vochtig)	=	>
H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	=	=
H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	>	>
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	>	>
H2190D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	>	>

¹ =: gelijkblijvend aan huidige situatie, > : vergroten of verbeteren t.o.v. huidige situatie (Ministerie van LNV, 2007)

* prioritaire habitattypen

³ Enige achtergang in oppervlakte ten bate van H1310, H1330, H2120, H2190 en H2130 is toegestaan

⁴ Enige achtergang in oppervlakte ten bate van H2190 is toegestaan

4.2.3 Kwalificerende habitatrichtlijnsoorten

De kwalificerende habitatrichtlijnsoorten worden gegeven in tabel 4.2. De gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de (duurzame) instandhouding van deze kwalificerende soorten zijn nader omschreven in het ontwerp-aanwijzingsbesluit en opgenomen in bijlage 4.

Tabel 4.2 Habitatrichtlijnsoorten en instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid

Habitatrichtlijn nummer	Habitatrichtlijnsoort naam	Doelstelling oppervlakte ¹	Doelstelling
			kwaliteit/populatie ¹
H1014	Nauwe korfslak	=	=
H1903	Groenknolorchis	=	>
H1042 ²	Gevlekte witsnuitlibel	>	>

¹ =: gelijkblijvend aan huidige situatie, > : vergroten of verbeteren t.o.v. huidige situatie (Ministerie van LNV, 2007a)

² complementair doel

4.3 Natura 2000-gebied Coepelduynen

4.3.1 Gebiedsbeschrijving

Natura 2000-gebied Coepelduynen omvat de smalle strook kustduinen tussen Katwijk en Noordwijk. Het relatief kleine gebied heeft een gevarieerd duinlandschap dat reliëfrijk en landschappelijk afwisselend is. Het gebied behoort tot de kalkrijke jonge duinen. Er is geen duidelijke binnenduintrand aanwezig, waardoor de overgang naar het polderlandschap vrij abrupt is. Grote delen zijn in het verleden door de mens beïnvloed en gebruikt voor het drogen van netten, het houden van vee en als duinakkers. Hierdoor is een specifiek open duinlandschap ontstaan met een afwisseling van duingraslanden, struwelen en bos waarin waardevolle flora en fauna voorkomt: het zogenaamde Zeedorpenlandschap. Er zijn twee duinvalleien: Guytendel en Spijkerdel. Van 1890 tot 1965 werden deze duinpannen gebruikt als aardappelveld. Er komen op grote schaal goed ontwikkelde, kalkrijke duingraslanden voor die kenmerkend zijn voor het zeedorpenlandschap, met daarin veel zeldzame plantensoorten [Ministerie van LNV, 2009; [Janssen en Schaminée, 2009].

Het gebied is buiten broedtijd vrij toegankelijk en er wordt buiten de paden gelopen. Vanuit de zeereep en binnenlandse duinen vindt verstuing plaats.

Binnen het gebied is het voormalig aangewezen Beschermd natuurmonument Coepelduin gelegen. Met de definitieve aanwijzing van het Natura 2000-gebied is de status van het gebied als Beschermd natuurmonument komen te vervallen.

4.3.2 Kwalificerende habitattypen

Tabel 4.3 geeft de kwalificerende habitattypen weer. De gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de (duurzame) instandhouding van deze kwalificerende habitattypen zijn nader omschreven in het aanwijzingsbesluit en opgenomen in bijlage 5.

Tabel 4.3: Habitattypen en instandhoudingsdoelstellingen Natua 2000-gebied Coepelduynen

Habitattype nummer	Habitattype naam	Doelstelling oppervlakte ¹	Doelstelling kwaliteit ¹
H2120	Witte duinen	=	>
*H2130A	Grijze duinen (kalkrijk)	=	=
H2160	Duindoornstruwelen	=	=
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	=	>

¹ =: gelijkblijvend aan huidige situatie, > : vergroten of verbeteren t.o.v. huidige situatie bron: [Ministerie van LNV, 2009]

* prioritair habitatype

4.4 Natura 2000-gebied Mijndel & Berkheide

4.4.1 Gebiedsbeschrijving

Natura 2000-gebied Mijndel & Berkheide bestaat uit een brede duinstrook met een gevarieerd en uitgestrekt, kalkrijk duinlandschap, dat reliëfrijk en landschappelijk zeer afwisselend is. Het zuidelijke deelgebied Mijndel is een relatief laag gelegen gebied met grote 'uitgestoven duinvlakten', dat in het zuidelijk deel minder reliëfrijk is. In het noordelijke deelgebied Berkheide liep het zand vast in de oorspronkelijk natte stroombedding van de oude Rijn. Het is gevormd door overstuiving van oude duinen, waardoor het een relatief hooggelegen duinmassief is. Hier is de kweldruk dan ook groter dan in Mijndel.

Grofweg zijn vier zones te herkennen die parallel aan de zee voorkomen. Het betreft van zee richting polder gaand:

- Zeereep. De zeereep bestaat uit hoge duinruggen, veelal met helm begroeid
- Paraboolduinen en uitblazingsvalleien. Deze zone is zo'n 1 kilometer breed. Op de hellingen komt duingrasland voor en in de valleien vochtige
- Middenduin. Deze zone is circa anderhalve kilometer breed en is meer ontkalkt dan de zone met paraboolduinen. Hier bevinden zich karakteristieke duinbossen maar ook vochtige duinvalleien en duingraslanden. De valleien zijn veelal in gebruik geweest voor landbouw
- Binnenduinrand. De zone is smal (zo'n 500 meter) en bestaat uit steile duinen. Open mos- en korstmosrijke vegetatie, maar ook aangeplant Dennen- en Abelenbos komen hier voor

Het gebied kent een aantal goed ontwikkelde bostypen. Na grootschalig herstel van een aantal valleien breiden vegetaties van (natte) duinvalleien zich uit. In Berkheide is, met name in de buurt van Katwijk, een groot areaal goed ontwikkeld kalkrijk duingrasland aanwezig, ontstaan door het eeuwenlange menselijke gebruik van het zogenaamde zeedorpenlandschap [Ministerie van LNV, 2007b; Jansen en Schamiée, 2009].

Binnen het Natura 2000-gebied Meijndel & Berkheide is Berkheide tevens aangewezen als Beschermd natuurmonument. De beschermde natuurwaarden ('oude doelen') worden gegeven in bijlage 4. Zij betreffen voor een belangrijk deel dezelfde vegetatie typen als de kwalificerende habitattypen en fauna.

4.4.2 Kwalificerende habitattypen

Het afwisselende karakter van het gebied blijkt ook uit de verscheidenheid. Tabel 4.4 geeft deze weer. De gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de (duurzame) instandhouding van deze kwalificerende habitattypen zijn nader omschreven in het ontwerp-aanwijzingsbesluit en opgenomen in bijlage 6.

Tabel 4.4 Habitattypen en instandhoudingsdoelstellingen Natua 2000-gebied Meijndel & Berkheide

Habitatype nummer	Habitatype naam	Doelstelling oppervlakte ¹	Doelstelling kwaliteit ¹
H2120	Witte duinen	=	>
*H2130A	Grijze duinen (kalkrijk)	>	>
*H2130B	Grijze duinen (kalkarm)	>	>
H2160 ³	Duindoornstruwelen	=	=
H2180A	Duinbossen (droog)	=	=
H2180B	Duinbossen (vochtig)	=	>
H2180C	Duinbossen (binnenduinderand)	=	>
H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	>	>
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	>	>
H2190D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	>	>

¹ =: gelijkblijvend aan huidige situatie, > : vergroten of verbeteren t.o.v. huidige situatie (Ministerie van LNV, 2007b)

* prioritaire habitattypen

³ Enige achtergang in oppervlakte ten bate van H2190 en H2130 is toegestaan

4.4.3 Kwalificerende habitatrichtlijnsoorten

De kwalificerende habitatrichtlijnsoorten worden gegeven in tabel 4.5. De gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de (duurzame) instandhouding van deze soorten zijn nader omschreven in het ontwerp-aanwijzingsbesluit en opgenomen in bijlage 6.

Tabel 4.5 Habitatrichtlijnsoorten en instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Meijndel & Berkheide

Habitatrichtlijn nummer	Habitatrichtlijnsoort naam	Doelstelling oppervlakte ¹	Doelstelling kwaliteit ¹
H1014	Nauwe korfslak	=	=
H1318	Meervleermuis	=	=
H1042 ²	Gevlekte witsnuitlibel	>	>

¹ =: gelijkblijvend aan huidige situatie, > : vergroten of verbeteren t.o.v. huidige situatie (Ministerie van LNV, 2007b)

²complementair doel

4.5 Toetsing effecten

Op basis van de afstand van het plangebied tot de verschillende Natura 2000-gebieden, worden directe effecten van de ontwikkeling van de woonwijk op de bovengenoemde Natura 2000-gebieden met zekerheid uitgesloten. In het vervolg van deze toetsing worden zodoende uitsluitend de mogelijk optredende *externe effecten* beschreven. Indirecte (externe) effecten kunnen namelijk niet op voorhand worden uitgesloten.

De ontwikkeling van de woonwijk zal gepaard gaan met een verkeersaantrekkende werking over de verschillende ontsluitingswegen. Als gevolg hiervan zal lokaal de emissie van stikstofoxiden (NO_x) toenemen. De depositie van stikstof heeft een verzurend en vermestend effect. Ook in de verschillende Natura 2000-gebieden kan deze stikstof neerslaan. De mate (hoeveelheden) waarin dit kan gebeuren is momenteel niet bekend. De verschillende kwalificerende habitattypen en vegetatie van de Natura 2000-gebieden zijn in meer of mindere mate gevoelig voor verzuring en vermeting. Op basis van de huidige gegevens kan niet met zekerheid worden gesteld of en hoeveel de stikstofdepositie in de Natura 2000-gebieden zal toenemen door de realisatie van de woonwijk. Daarom wordt een eventuele toename van stikstofdepositie getoetst.

De Kritische Depositie Waarde (KDW) is die waarde van stikstofdepositie waarboven (significante) negatieve effecten op (de kwaliteit) van habitattypen niet kunnen worden uitgesloten. Indien de achtergronddepositie boven de KDW uitkomt is een (significant) negatief effect van zelfs een kleine toename van stikstofdepositie niet op voorhand uit te sluiten.

Een toename van geluid in de Natura 2000-gebieden wordt op basis van de afstand en tussenliggend gebied (damping) met zekerheid uitgesloten.

Een grote toename van betreding van de Natura 2000-gebieden kan tot negatieve effecten leiden. Echter gezien relatief geringe hoeveelheid huizen (750) en de afstand tot de Natura 2000-gebieden wordt een dussdanige toename dat negatieve effecten ontstaan, op voorhand met zekerheid uitgesloten.

4.5.1 Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid

4.5.2 Habitattypen

Onderstaande tabel 4.6 geeft de KDW voor de kwalificerende habitattypen in Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid, gelegen op tenminste 2,4 kilometer afstand van het plangebied.

Tabel 4.6: Kritische depositiewaardes voor stikstof voor de kwalificerende habitattypen in de drie genoemde Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid, Coepelduynen en Meijendel & Berkheide. In rood is het meest kritische habitatype aangegeven voor Kennemerland-Zuid en Meijendel & Berkheide, in paars voor Coepelduynen [Dobben en Hinsberg, 2008; Bobbink et al., 2010]⁴

Habitatype	Kritische depositiewaarde (mol N/ha/jr)
H1330A	1430
Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	
H1330B	1430
Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	
H2110	1400
Embryonale	
H2120	1400
Witte duinen	
H2130A	1070
Grijze duinen (kalkrijk)	
H2130B	570
Grijze duinen (kalkarm)	
H2150	1100
Duinheiden met struikhei	
H2160	2020
Duindoornstruwelen	
H2170	2310
Kruipwilgstruwelen	
H2180A	1300
Duinbossen (droog)	
H2180B	2040
Duinbossen (vochtig)	
H2180C	1790
Duinbossen (binnenduinrand)	
H2190A	1000
Vochtige duinvalleien (open water)	
H2190B	1390
Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	
H2190D	>2400
Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	

De achtergronddepositie bedroeg in het zuiden van Kennemerland-Zuid in 2010⁵ circa 800 (nabij zeereep)-1230 (landinwaarts) mol N/ha/jr. [www.pbl.nl; Velders et al., 2011]. Dit is boven de KDW van de meest kritische habitattypen. Een (significant) negatief effect op de

⁴ In [Bobbink et al., 2010] zijn de waardes voor H2130A en H2130B naar beneden bijgesteld. Tevens wordt een KDW genoemd voor H1330B.

⁵ 2010 is het meest recente jaar waarvan de achtergronddeposities zijn gepubliceerd.

instandhoudingsdoelstellingen door een geringe toename in stikstofdepositie kan niet worden uitgesloten. Nader onderzoek is noodzakelijk. Op basis hiervan is d.d. 20 juni 2012 overleg geweest met de provincie Zuid-Holland (dhr. Kaj Fabry). Zijn advies luidt: voer aanvullend op deze toetsing verspreidingsberekeningen voor NO_x (depositieberekeningen) uit, gebaseerd op bekende emissiegegevens voor motorvoertuigen. Pas na deze vervolgstap kan worden bepaald of en in welke mate de extra stikstofdepositie het Natura 2000-gebied, en dan vooral de gevoelige habitattypen, bereikt.

4.5.3 Habitatrichtlijnsoorten

Een effect op de kwalificerende habitatrichtlijnsoorten wordt op basis van afstand uitgesloten. De Groenknolorchis komt voor in vochtige duinvalleien (kalkrijk). De achtergronddepositie is lager dan de KDW voor dit habitatype. Een significant negatief effect op het habitat van de Groenknolorchis wordt daarom uitgesloten; een licht negatief effect kan echter niet op voorhand worden uitgesloten.

4.5.4 Beschermde natuurmonumenten

De beschermde vegetatie van de Beschermde natuurmonumenten valt grotendeels samen met die van de habitattypen waarvoor het Natura 2000-gebied in ontwerp is aangewezen. Effecten door een toename van stikstofdepositie kunnen dan ook niet worden uitgesloten.

Voor de verschillende in de aanwijzingsbesluiten genoemde diersoorten worden externe effecten op basis van de afstand op voorhand uitgesloten, met uitzondering van effecten op vleermuizen. Vleermuizen kunnen grote afstanden (tot 10-20 kilometer per nacht) afleggen tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden en tussen verschillende typen verblijfplaatsen, zoals winter- en zomerverblijfplaatsen. Voor vleermuizen zijn tevens vliegroutes tussen zomer- en winterverblijven (zg. migratieroutes) van groot belang [Kapteijn et al., 1994]. Aantasting van vliegroutes kan negatieve effecten hebben op de populatie; immers de zomer- en winterverblijven en foerageergebieden zijn dan niet meer –optimaal– bereikbaar.

Beschermde natuurmonument Noordrand Noordwijk is van belang voor de Grootoorvleermuis en Watervleermuis in verband met (winterverblijven in) de bunkers in de zeereep. Het Beschermde natuurmonument is op circa drie kilometer van het plangebied gelegen. Deze twee soorten hebben slechts een beperkte actieradius (enkele kilometers), waardoor negatieve effecten op deze vleermuissoorten, komend vanuit het Beschermde Natuurmonument, met zekerheid worden uitgesloten. Overige Beschermde natuurmonumenten zijn op grotere afstand gelegen, waardoor negatieve effecten ook met zekerheid worden uitgesloten.

4.5.5 Natura 2000-gebied Coepelduynen

Habitattypen

De achtergronddepositie in het gebied bedroeg in 2010 circa 770 (zeereep) tot 1640 (landinwaarts) mol N/ha/jr. [www.pbl.nl; Velders et al., 2011]. Dit is hoger dan het meest kritische habitatype (Grijs duin kalkrijk). Zie daarvoor ook tabel 4.6. Een (significant) negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen door een geringe toename in stikstofdepositie kan niet worden uitgesloten. Nader onderzoek is noodzakelijk. Op basis hiervan is d.d. 20 juni 2012 overleg

geweest met de provincie Zuid-Holland (dhr. Kaj Fabry). Zijn advies luidt: voer aanvullend op deze toetsing verspreidingsberekeningen voor NO_x (depositieberekeningen) uit, gebaseerd op bekende emissiegegevens voor motorvoertuigen. Pas na deze vervolgstap kan worden bepaald of en in welke mate de extra stikstofdepositie het Natura 2000-gebied, en dan vooral de gevoelige habitattypen, bereikt.

4.5.6 Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide

Habitattypen

De achtergronddepositie in het noordelijk deel van het gebied bedroeg in 2010 circa 1050 (zeereep) tot 1900 (landinwaarts) mol N/ha/jr. [www.pbl.nl; Velders et al., 2011]. Dit is hoger dan het meest kritische habitatype (Grijs duin kalkarm). Zie daarvoor ook tabel 4.6. Een (significant) negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen door een geringe toename in stikstofdepositie kan niet worden uitgesloten. Nader onderzoek is noodzakelijk. Op basis hiervan is d.d. 20 juni 2012 overleg geweest met de provincie Zuid-Holland (dhr. Kaj Fabry). Zijn advies luidt: voer aanvullend op deze toetsing verspreidingsberekeningen voor NO_x (depositieberekeningen) uit, gebaseerd op bekende emissiegegevens voor motorvoertuigen. Pas na deze vervolgstap kan worden bepaald of en in welke mate de extra stikstofdepositie het Natura 2000-gebied, en dan vooral de gevoelige habitattypen, bereikt.

Habitatrichtlijnsoorten

Een negatief effect op de drie kwalificerende habitatrichtlijnsoorten wordt op basis van afstand met zekerheid uitgesloten, met uitzondering van de Meervleermuis. Aantasting van vliegroutes van de Meervleermuis kunnen leiden tot het minder bereikbaar worden van de (winter)verblijfplaatsen en foerageergebieden. Aantasting van vliegroutes kan niet worden uitgesloten, zo blijkt uit de toetsing voor de Flora- en faunawet.

Een effect op de vliegroutes en daarmee op het instandhoudingsdoel kan daarom niet geheel worden uitgesloten. De mate van significantie is onder andere afhankelijk van de mate van gebruik van de vliegroutes, de mate van aantasting en het belang van de vliegroutes voor de vleermuizen. Nader onderzoek is daarom noodzakelijk. Dit kan overigens worden gecombineerd met het noodzakelijke vleermuizenonderzoek zoals beschreven in de toetsing Flora- en faunawet.

Beschermde Natuurmonument

De beschermde vegetatie van het Beschermde natuurmonument valt grotendeels samen met die van de habitattypen waarvoor het Natura 2000-gebied in ontwerp is aangewezen. Effecten door een toename van stikstofdepositie kunnen dan ook niet worden uitgesloten.

Voor de verschillende in het ontwerp-aanwijzingsbesluit genoemde diersoorten worden externe effecten op basis van de afstand op voorhand uitgesloten, met uitzondering van effecten op vleermuizen met een grote actieradius (Meervleermuis). Aantasting van vliegroutes kan niet worden uitgesloten, zo blijkt uit de toetsing voor de Flora- en faunawet.

Of deze mogelijke aantasting als een schadelijk effect voor de beschermde natuurwaarden van de Beschermde natuurmonumenten moet worden gezien, is afhankelijk van de mate van aantasting, de mate van gebruik en het belang van de vliegroutes voor de vleermuizen. Nader onderzoek is daarom noodzakelijk.

4.6 Conclusies toetsing Natuurbeschermingswet 1998

Het optreden van (significant) negatieve effecten op kwalificerende habitattypen van de Natura 2000-gebieden Kennemerland-Zuid, Coepelduynen en Meijendel & Berkheide kan niet met zekerheid worden uitgesloten. Effecten door een mogelijk verhoogde stikstofdepositie kunnen niet worden uitgesloten. Nader onderzoek is in dit geval noodzakelijk.

Een niet-significant negatief effect voor het habitat van de kwalificerende habitatrichtlijnsoort Groenknolorchis in het Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid kan niet worden uitgesloten. De mogelijke verhoogde stikstofdepositie heeft een negatief effect op het habitat van de Groenknolorchis.

Voor het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide kunnen effecten op de kwalificerende habitatrichtlijnsoort Meervleermuis niet worden uitgesloten. Aantasting van één van de vliegroutes kan niet worden uitgesloten.

Door een mogelijke aantasting van vliegroutes van de Meervleermuis kunnen negatieve effecten op de 'oude doelen' van de Beschermdenatuurmonumenten in de Natura 2000-gebieden Kennemerland-Zuid en Meijendel & Berkheide niet geheel worden uitgesloten.

De Natuurbeschermingswet 1998 gaat, net als de Flora- en faunawet, uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat een aantasting van instandhoudingsdoelen *met zekerheid* moeten kunnen worden uitgesloten. Wanneer effecten niet zijn uit te sluiten, kan daarom specifiek nader (veld)onderzoek noodzakelijk zijn. In dit geval is nader onderzoek naar (de gevolgen van) stikstofdepositie en aantasting van vliegroutes van de Meervleermuis noodzakelijk.

De effecten van toename in stikstofdepositie kunnen significant negatieve effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. Het opstellen van een Passende beoordeling is daarom noodzakelijk. Op basis van nadere onderzoeken, zoals is afgestemd met de Provincie Zuid-Holland (zie de paragrafen 4.5.2, 4.5.5 en 4.5.6), kunnen de exacte effecten worden bepaald. Bij het opstellen van de Passende beoordeling dient vooraf in overleg getreden te worden met het Bevoegd Gezag (Provincie Zuid-Holland voor Natura 2000-gebieden Coepelduynen en Meijendel & Berkheide en Provincie Noord-Holland/Zuid-Holland voor Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid) om de reikwijdte en diepgang van het onderzoek nader te bepalen. Er is reeds overleg geweest met de Provincie Zuid-Holland gezien de kortste afstand van Natura 2000-gebied Coepelduynen tot het plangebied. De door motorvoertuigen gegenereerde stikstofdepositie neemt namelijk snel af met toenemende afstand tot de emissiebron.

5 Toetsing Ecologische Hoofdstructuur

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag: in welke mate worden de wezenlijke waarden en kenmerken van de provinciale ecologische hoofdstructuur aangetast door de beoogde actualisatie van het bestemmingsplan?

5.1 Belangrijk uitgangspunt

Het onderdeel van deze effectbeoordeling gericht op de toetsing aan de doelen van de EHS is beperkt tot het bepalen of er mogelijk sprake is van aantasting van de zogenaamde *wezenlijke kenmerken en waarden*. Dit betekent dat nieuwe plannen worden getoetst volgens het 'nee, tenzij-regime' zoals vastgesteld in de Nota Ruimte. Een nieuw project, dat de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS *significant* aantast, mag niet worden toegestaan in het bestemmingsplan ('nee'), tenzij het een groot openbaar belang dient en er geen alternatieven zijn (buiten de EHS).

5.2 Algemene informatie

Bij ruimtelijke plannen en/of ontwikkelingen in of nabij de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is sprake van planologische bescherming via ruimtelijke procedures in het kader van de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Het stelsel van de Wro gaat ervan uit dat plannen van een hogere overheid doorwerken naar lagere overheden. Overheden zijn gehouden aan bescherming van de EHS vanuit de provinciale Verordening Ruimte en/of landelijke Nota Ruimte; voor (particuliere) initiatiefnemers van (ruimtelijke) ingrepen in de EHS is het gemeentelijk bestemmingsplan het bindende ruimtelijk plan. Bij een ruimtelijk plan of ingreep in de EHS is het bepalen van effecten op de EHS noodzakelijk. De toetsing aan de EHS omvat het bepalen van mogelijke aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS. Oppervlakteverlies, versnippering en de aantasting van doelsoorten moet worden voorkomen. Deze toetsing geeft een ecologisch-inhoudelijke indruk van het optreden van eventuele effecten op de EHS.

Zie bijlage 2 voor een nadere beschrijving van toetsing aan de EHS.

5.3 EHS Provincie Zuid-Holland

Om een ecologisch-inhoudelijke indruk te krijgen van het optreden van eventuele effecten op de EHS, dient gekeken te worden naar de wezenlijke kenmerken en waarden. De wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS zijn gekoppeld aan de natuurdoelen voor een gebied. Deze doelen zijn te vinden in het 'Natuurbeheerplan Zuid-Holland' (2012). In figuur 5.1 is de begrenzing van de EHS in relatie tot het plangebied weergegeven.

In deze toetsing wordt bekeken of de er wezenlijke kenmerken en waarden in het plangebied aanwezig zijn en, indien aanwezig, of deze mogelijk worden geschaad door de beoogde actualisatie van het bestemmingsplan. In principe wordt het behoud van de volgende vier zaken getoetst:

1. Oppervlakteverlies van EHS-gebied
2. EHS-gebieden die bepalend zijn voor de aaneengeslotenheid en robuustheid

3. De aanwezigheid van bijzondere EHS (doel)soorten
4. De aanwezigheid van essentiële verbindingen (evz)

Als de EHS op één van deze vier hoofdaspecten significant wordt aangetast, dan kan de ingreep niet plaatsvinden zoals beoogd. Er dient dan in eerste instantie gekeken te worden naar alternatieven. In paragraaf 5.4 wordt een overzicht gegeven van de waarden van het plangebied in relatie tot de vier hoofdaspecten. Vervolgens worden de beoogde werkzaamheden getoetst.

Figuur 5.1 overzicht van de begrenzing van de EHS in en om het plangebied.

5.4 Toetsing effecten

Zoals te zien in figuur 5.1 ligt het plangebied in gebied dat is aangewezen als EHS-gebied (Ecologische Verbindingszone, evz). Het plangebied grenst tevens aan de EHS, te weten landgoed Offem. Dit landgoed blijft echter onaangetast in oppervlakte en in haar functie. Door het plangebied loopt wel een ecologische verbindingzone (evz, zie ook figuur 5.1). De evz betreft de verbindingzone verbindingzone Coepelduin-Leeuwenhorst en is omschreven als een 'aaneengesloten bosverbinding, die geschikt is voor kritische diersoorten' [Provincie Zuid-Holland, 1998]. Het streefbeeld is een ongeveer 30-50 meter brede bosstrook met veel eiken en zoom van struweel en kruiden. Aanwezigheid van nectarrijke vegetatie (grasland) is van belang voor vlinders. Plaatselijk moet de zone aansluiten op waterpartijen.

Als doelsoorten worden genoemd: Eekhoorn, Franjestarot, Baardvleermuis, Watervleermuis, Rosse woelmuis, Ree, Kleine bonte specht, Boomklever, Glanskop, Eikenpage, Gehakelde aurelia, Landkaartje, Oranjetip, Houtpantserjuffer en Boomsprinkhaan.

5.4.1 Oppervlakteverlies van EHS-gebied

In het geactualiseerde bestemmingsplan wordt het gebied omschreven als Bos- en natuurgebied. Er wordt daarom in deze toetsing vanuit gegaan dat het EHS-areaal van de evz in het plangebied in het geactualiseerde bestemmingsplan wordt opgenomen en de functie als evz gewaarborgd wordt. In dat geval verdwijnt er geen EHS-gebied, waardoor het optreden van oppervlakteverlies binnen de EHS-begrenzing *met zekerheid* kan worden uitgesloten.

Binnen het geactualiseerde bestemmingsplan dient de functionaliteit van de evz dus behouden te blijven. Dit houdt in dat bovenstaande waarden (paragraaf 5.4) op deze locatie behouden dienen te blijven dan wel ontwikkeld dienen te worden en in het bestemmingsplan verwerkt dienen te worden. Zo niet, dan kan de functionaliteit van de evz niet met zekerheid gegarandeerd blijven.

5.4.2 EHS-gebieden die bepalend zijn voor aaneengeslotenheid en robuustheid

Het doel van dit aspect is het tegengaan van versnippering van de EHS. Gezien het feit dat geen EHS-gebied wordt aangetast (zie uitgangspunt uit 5.4.1), raakt de EHS ook niet (verder) versnipperd door de beoogde actualisatie van het bestemmingsplan.

De functionaliteit van de in het plangebied aanwezige evz dient wel behouden te blijven. Dit houdt ook in dit geval in dat bovenstaande waarden (paragraaf 5.4) op deze locatie behouden dienen te blijven en in het bestemmingsplan verwerkt dienen te worden. Zo niet, dan kunnen de aaneengeslotenheid en robuustheid niet met zekerheid gegarandeerd blijven.

5.4.3 De aanwezigheid van bijzondere EHS (doel)soorten

Gezien het feit dat het EHS-gebied 'landgoed Offem' niet wordt aangetast door de beoogde actualisatie van het bestemmingsplan, worden negatieve effecten op de meeste doelsoorten van het landgoed op voorhand *met zekerheid* uitgesloten. Voor soorten die vanuit het landgoed gebruik maken van het plangebied, voornamelijk vogels en vleermuizen, gelden de (Flora- en faunawet) conclusies zoals getrokken in hoofdstuk 3. Nader onderzoek naar deze soortgroepen dient uitgevoerd te worden, waarbij ondermeer goed wordt gelet op de randen van het landgoed Offem. Een eventuele toename aan verlichting nabij de watergang langs de Hogeweg en met uitstraling richting het landgoed dient in ieder geval voorkomen te worden om negatieve effecten op vooral de vleermuizen van landgoed Offem uit te kunnen sluiten.

5.4.4 De aanwezigheid van essentiële verbindingen (evz)

Binnen het geactualiseerde bestemmingsplan wordt ter hoogte van de evz een bos- en natuurgebied voorzien (zie uitgangspunt in paragraaf 5.4.1). Dit is in lijn met behoud van de wezenlijke kenmerken en waarden voor de evz. Er van uitgaande dat de door de nadere invulling en inrichting van het gebied, de evz geschikt blijft voor de in paragraaf 5.4 genoemde soorten is een effect uitgesloten.

5.5 Conclusies toetsing EHS

De beoogde actualisatie van het bestemmingsplan veroorzaakt geen significante aantasting van de kernkwaliteiten van de EHS, indien de functie en omvang van de in het plangebied aanwezige ecologische verbindingszone behouden blijft. Uitgangspunt is dat de nadere inrichting en invulling van het gebied conform de ecologische eisen van de doelsoorten is. In dat geval is het niet noodzakelijk om, in het kader van de beoogde actualisatie van het bestemmingsplan, een alternatievenstudie uit te voeren en het groot openbaar belang aan te tonen. Het beoogde plan kan, in het kader van het EHS-beleid, doorgang vinden.

6 Conclusies en aanbevelingen

In opdracht van de gemeente Noordwijk heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor de beoogde actualisatie van het bestemmingsplan in een plangebied ten zuidwesten van Noordwijk.

Het onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een oriënterende toetsing aan de Flora- en faunawet, EHS en Natuurbeschermingswet 1998. Hierbij is literatuuronderzoek gecombineerd met een oriënterend veldbezoek, wat een globale effectanalyse van (strikt) beschermde gebieden, flora en fauna in en nabij het plangebied oplevert. De conclusies van dit onderzoek zijn beknopt beschreven in de paragrafen 6.1, 6.2 en 6.3.

6.1 Flora en faunawet

Op grond van de uitgangspunten, beschikbare gegevens, het oriënterend veldbezoek en de uitgevoerde toetsing zijn de volgende conclusies getrokken:

- De aanwezigheid van en effecten op de vleermuissoorten Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatzvlieger, Gewone grootoorvleermuis, Meervleermuis, Rosse vleermuis en Watervleermuis kunnen niet worden uitgesloten op basis van dit verkennende onderzoek. Voorafgaand aan de start van daadwerkelijk werkzaamheden in het plangebied dient nader (plan)gebiedsdekkend onderzoek naar de aanwezigheid en gebruik van vliegroutes, foerageergebieden en verblijfplaatsen door deze soorten uitgevoerd te worden. Een dergelijk onderzoek moet uitgevoerd worden in de actieve periode van vleermuizen (april tot en met september) en bij voorkeur circa een jaar voordat de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden
- De aanwezigheid van en effecten op de jaarrond beschermde vogelsoorten Buizerd, Boomvalk, Havik, Sperwer, Ransuil, Steenuil, Gierzwaluw en Huismus kunnen niet worden uitgesloten op basis van dit verkennende onderzoek. Voorafgaand aan de start van werkzaamheden in het plangebied dient nader onderzoek naar de aanwezigheid en gebruik van nesten/horsten/verblijfplaatsen van deze soorten uitgevoerd te worden.
- De aanwezigheid van en effecten op de Rugstreeppad kunnen niet worden uitgesloten op basis van dit verkennende onderzoek. Voorafgaand aan de start van werkzaamheden in het plangebied dient nader (plan)gebiedsdekkend onderzoek naar de aanwezigheid en gebruik van de Rugstreeppad dient uitgevoerd te worden.
- De aanwezigheid van en effecten op de Kleine modderkruiper en Bittervoorn kunnen niet worden uitgesloten op basis van dit verkennende onderzoek. Voorafgaand aan de start van werkzaamheden in het plangebied dient nader onderzoek in de geschikte watergangen naar de aanwezigheid en gebruik van deze soorten dient uitgevoerd te worden. Als de watergangen niet worden aangetast, is nader onderzoek niet noodzakelijk.
- De uitvoering van werkzaamheden in het plangebied wordt beschouwd als een voor algemene broedvogels verstorende activiteit en dient hierdoor buiten de broedperiode van vogels plaats te vinden of te starten. De broedperiode loopt grofweg van half maart tot half

juli, maar ook buiten deze periode zijn in gebruik zijnde nesten en de functionele omgeving hiervan beschermd

- Indien de verlichtingsintensiteit langs de watergang parallel aan de Hogeweg niet toeneemt ten opzichte van de huidige situatie worden geen effecten verwacht op de (vleermuis)soorten in het bosgebied (landgoed Offem)
- Gedurende de werkzaamheden is voor alle in het plangebied aanwezige dier- en plantensoorten de zorgplicht van kracht. Er is geen ontheffing nodig voor de mogelijk aanwezige tabel 1-soorten

6.1.1 Planning en geldigheid

Afhankelijk van de tijd tussen de soortgerichte onderzoeken en de daadwerkelijke sloop van gebouwen en verwijderen van bomen en struiken, kan een actualiserend of aanvullend onderzoek noodzakelijk zijn naar de aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten. Met name bij het in ongebruik raken van grond en/of bebouwing is de kans op (nieuw)vestiging van beschermde soorten aanwezig. De conclusies van soortgerichte onderzoeken zijn daarom hooguit enkele jaren geldig. Geadviseerd wordt om de soortgerichte onderzoeken pas uit te laten voeren circa een jaar voordat de daadwerkelijke werkzaamheden gaan plaatsvinden.

6.2 Natuurbeschermingswet 1998

De toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 behelst een Voortoets.

Getoetst is of het bestemmingsplan (significante) negatieve effecten kan hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van de nabij gelegen Natura 2000-gebieden: 'Kennemerland-Zuid', 'Coepelduynen' en 'Meijendel & Berkheide'. Effecten op overige Natura 2000-gebieden worden op voorhand uitgesloten.

- Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid

Als gevolg van een mogelijk verhoogde stikstofdepositie in het gebied kunnen (significante) negatieve effecten op de kwalificerende habitattypen niet worden uitgesloten. Eveneens kan een niet-negatief effect op de doelstelling voor de kwalificerende habitatrichtlijn soort Groenknolorchis niet worden uitgesloten. Door de mogelijk verhoogde stikstofdepositie kunnen schadelijke effecten op de beschermde vegetatie in de Beschermde natuurmonumenten niet worden uitgesloten.

- Natura 2000-gebied Coepelduynen

Als gevolg van een mogelijk verhoogde stikstofdepositie in het gebied kunnen (significante) negatieve effecten op de kwalificerende habitattypen niet worden uitgesloten.

- Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide

Als gevolg van een mogelijk verhoogde stikstofdepositie in het gebied kunnen (significante) negatieve effecten op de kwalificerende habitattypen niet worden uitgesloten. Daarnaast kan een (significante) negatief effect op doelstelling voor de kwalificerende habitatrichtlijnsoort Meervleermuis als gevolg van aantasting van belangrijke vliegroutes, niet worden uitgesloten.

Door de mogelijk verhoogde stikstofdepositie kunnen schadelijke effecten op de beschermde vegetatie in het Beschermde natuurmonument niet worden uitgesloten.

Omdat significant negatieve effecten op voorhand niet met zekerheid kunnen worden uitgesloten is een Passende beoordeling noodzakelijk. Nader onderzoek naar (de mate en gevolgen van) stikstofdepositie en mogelijke aantasting van vliegroutes van de Meervleermuis als gevolg van het voornemen, zijn noodzakelijk. De reikwijdte en diepgang dit onderzoek dient afgestemd te worden met Bevoegd Gezag. Er is reeds afgestemd met de Provincie Zuid-Holland over de vervolgstappen met betrekking tot de stikstofdepositie. Aanvullend op deze toetsing dienen verspreidingsberekeningen voor NO_x (depositieberekeningen) uitgevoerd te worden, gebaseerd op bekende emissiegegevens voor motorvoertuigen. Pas na deze vervolgstap kan worden bepaald of en in welke mate de extra stikstofdepositie de Natura 2000-gebieden, en dan vooral de gevoelige habitattypen, bereikt.

Voor de Meervleermuis volstaat soortgericht onderzoek naar het gebruik van de watergang langs de Hogeweg. Zodra dat inzichtelijk is kan worden bepaald of het instandhoudingsdoel voor de Meervleermuis wordt geschaad.

6.3 Ecologische Hoofdstructuur

De beoogde actualisatie van het bestemmingsplan veroorzaakt geen significante aantasting van de kernkwaliteiten van de EHS, indien de functie en omvang van de in het plangebied aanwezige ecologische verbindingszone (evz) behouden blijft. De inrichting (en medegebruik) van de verbindingszone dient afgestemd te worden op de doelsoorten. Het beoogde plan kan dan, in het kader van het EHS-beleid, doorgang vinden.

7 Bronnen

7.1 Literatuur

[Bal, D., H.M. Beije, M. Felliger, R. Haveman, A.J.F.M. van Opstal en F.J. van Zadelhoff, 2001]
Handboek natuurdoeltypen. Rapport Expertisecentrum LNV 2001/020, Wageningen

[Boesveld, A., Gmelig Meyling A.W. & van Lente, I., 2009]
Inhaalslag Verspreidingsonderzoek Mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2008. Platte schijfhoren *Anisus vorticulus*. Stichting Anemoon 30 juni 2009.

[Boesveld, A., Gmelig Meyling A.W. & van Lente, I., 2011]
Verspreidingsonderzoek Mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2010. Platte schijfhoren *Anisus vorticulus*. Stichting Anemoon 30 juli 2011.

[Bobbink, R, Tomassen, T., Weijters, M en Hettelingh, J-P., 2010]
Revisie en update van kritische N-depositiewaarden voor Europese natuur. De Levende Natuur, jaargang 111, nummer 6. pp. 254-258.

[Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay., I. Wynhoff en De Vlinderstichting, 2006]
De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

[Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992]
Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Cuppen *et al.*, 2007]
De Gestreepte waterroofkever *Graphoderus bilineatus* in Nederland: Inhaalslag 2006 / 2007. September 2007. Rapportnummer EIS2007-06. EIS-Nederland.

[Dobben, H.F. van; Hinsberg, A. van, 2008]
Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden. Wageningen: Alterra, (Alterra rapport 1654).

[Dijkstra, K.D. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002]
De Nederlandse Libellen (Odonata), Nederlandse fauna 4. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

[EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, 2007]
Waarnemingenverslag 2007. Dagvlinders, libellen en sprinkhanen. Uitgegeven door EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie.

[Herder J.E., A. van Diepenbeek & R.C.M. Creemers R, 2009]
Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2008. Stichting RAVON, Nijmegen. Rapport 2009-03

[Kapteijn, K., 1995]
Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Provincie Noord-Holland, Noord-Hollandse Zoogdierstudiegroep, Het Noord-Hollands Landschap, Haarlem.

[Limpens H., K. Mostert & W. Bongers, 1997]
Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Limpens H., Twisk, P., Veenbaas, G., 2004]
Met vleermuizen overweg. Uitgave Dienst Weg- en Waterbouw, Delft, en Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, Arnhem. 24 pp

[LNV, Dienst Regelingen, 2009]
Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Inclusief Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen, en Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Kenmerk ffw2009.corr.046. 25 augustus 2009.

[Ministerie van LNV, 2007a]
Ontwerp-aanwijzingsbesluit Kennemerland-Zuid.

[Ministerie van LNV, 2007b]
Ontwerp-aanwijzingsbesluit Meijendel & Berkheide.

[Ministerie van LNV, 2009]
Definitief aanwijzingsbesluit Coepelduynen. Referentie PDN/2009-096.

[Ministerie van LNV, VROM en de provincies, 2007]
Spelregels EHS, Spelregels voor ruimtelijke ontwikkelingen in de EHS. Een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies. Ministeries van LNV en VROM en de provincies.

[Provincie Zuid-Holland, 1998]
Ecologische verbindingzones in Zuid-Holland, Aanwijzingen voor inrichting en beheer, 1998.

[Provincie Zuid-Holland, 2004]

Beschermde planten en dieren in Zuid-Holland, De verspreiding van de Europese Habitatrichtlijnsoorten in kaart. Januari 2004.

[Turin, H., 2000]

De Nederlandse loopkevers, verspreiding en ecologie (Coleoptera: Carabidae). – Nederlandse Fauna 3. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden. 666 blz., 16 platen, met cd-rom

[Velders, G.J.M., Aben, J.M.M., Jimmink, B.A., Swaluw van der, E. en de Vries, W.J.], 2011

Concentratiekaarten voor grootschalige luchtverontreiniging in Nederland. Rapportage 2011, Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), Den Haag/Bilthoven, 2011.

[Verordening Ruimte, 2011]

Visie op Zuid-Holland. Regels als bedoeld in artikel 4.1, eerste lid Wet ruimtelijke ordening. Vastgesteld door Provinciale Staten op 2 juli 2010; totale tekst aangevuld met Eerste Herziening, vastgesteld door Provinciale Staten op 23 februari 2011; actualisering 2011, vastgesteld door Provinciale Staten op 29 februari 2012.

7.2 Internetbronnen

- [Zoogdieratlas, 2012]
<http://www.zoogdieratlas.nl/>
- [Visatlas Zuid-Holland, 2012]
<http://www.zuid-holland.vissenatlas.nl/Home/VisatlasZuidHolland.aspx>
- <http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/html/atlas.html?atlas=natuurbeheerplan>
- <http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/html/atlas.html?atlas=EHS>
- <http://www.zuid-holland.nl/>
- <http://www.ravon.nl/>
- <http://www.pbl.nl>
- http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/documenten/gebieden/088/N2K088_WB%20HN%20Kennemerland-Zuid.pdf.
- <http://www.noordwijk.waarneming.nl/>

Alle internetbronnen: laatst bezocht d.d. 23-04-2012

Kenmerk R002-1206217XAB-ibs-V02-NL

Bijlage

1

Overzichtskaart plangebied en beschermde natuurgebieden

Bijlage

2

Toelichting natuurwetgeving

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal in Nederland voorkomende wilde dier- en plantensoorten. Uitgangspunt van de wet is dat aantasting van de beschermde soorten moet worden voorkomen. Wanneer dit niet mogelijk is, kan een ontheffing worden verleend door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I, voorheen LNV). De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ongeveer 100 plantensoorten zijn te vinden in tabellen, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet. Niet elke soort is even zwaar beschermd, er wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën namelijk:

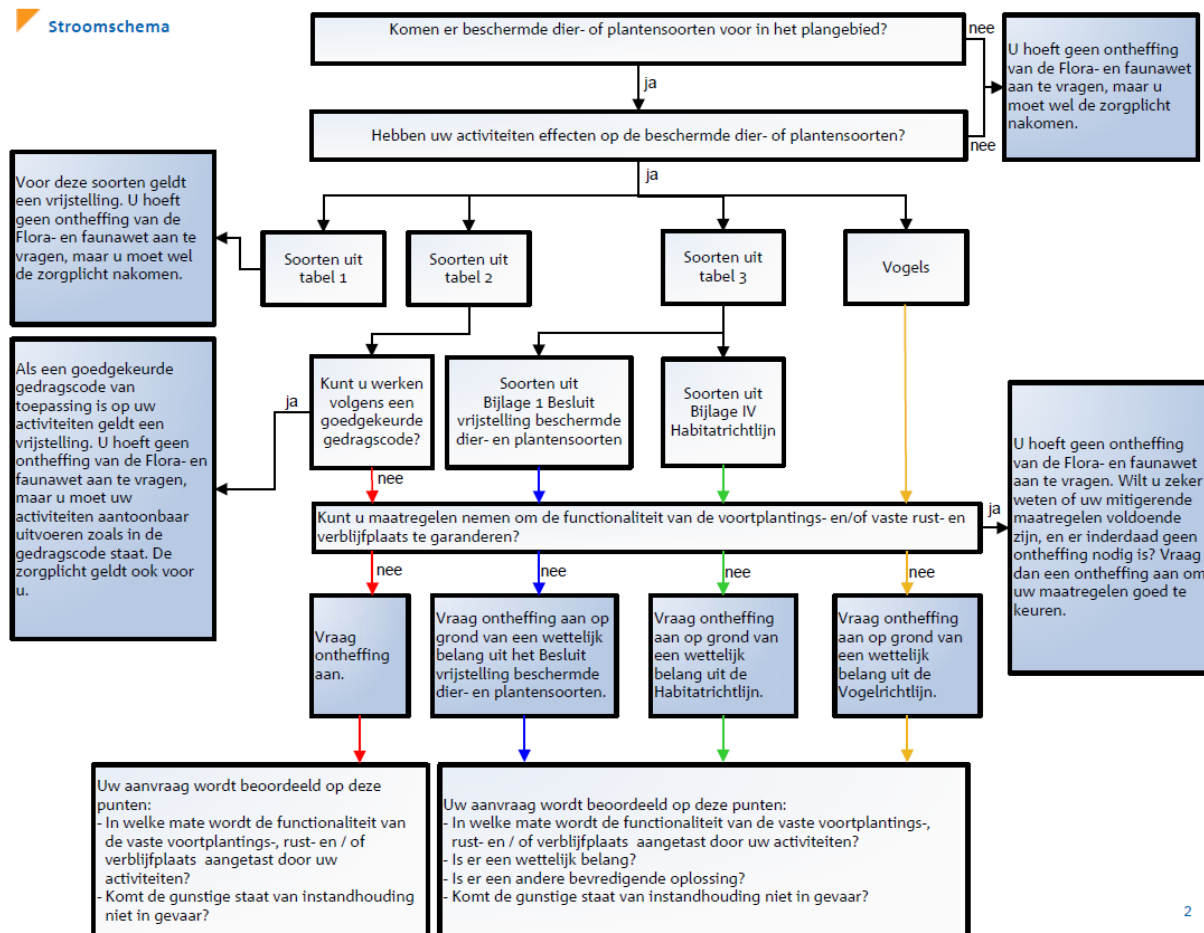
- Tabel 1: Algemene en niet bedreigde soorten
- Tabel 2: Schaarse soorten
- Tabel 3: Meest zeldzame en bedreigde soorten

Naast deze drie groepen zijn alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Daarnaast zijn van een aantal soorten de vaste rust- en verblijfplaatsen én de functionele omgeving jaarrond beschermd (zie *Vogels*).

De Flora- en faunawet bevat artikelen met bijbehorende verbodsbepalingen. Deze zijn weergegeven in onderstaand overzicht. Activiteiten waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden dienen voorkomen te worden, bijvoorbeeld door het treffen van mitigerende maatregelen. Indien dit niet mogelijk is, dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van het Ministerie van EL&I. Een mitigatieplan of ontheffing dient in het bezit te zijn voorafgaand aan de start van de uitvoeringsfase.

- Artikel 2: Zorgplicht ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd
Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, beschadigen of verwijderen van beschermde planten
Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren
Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren
Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijf- en voortplantingsplaatsen
Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren
Artikel 13: Verbod: bezit van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Bij bepaalde activiteiten en alleen voor soorten vermeld in tabel 1 geldt een vrijstellingsregeling. Voor de tabel 2- en 3-soorten is bij bepaalde activiteiten (zie onderstaand schema) ook geen ontheffing nodig wanneer deze worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van EL&I goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode. Wanneer niet volgens een gedragscode gewerkt wordt en wanneer tabel 2- of 3-soorten worden aangetast, dan moeten mitigerende maatregelen genomen worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen. Het verdient de aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I (in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag). Wanneer ook het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd. Onderstaand is een stroomschema opgenomen met de bepalingen wanneer een mitigatieplan of ontheffing nodig is.

Stroomschema Flora- en faunawet [LNV, 2009]

Zoals weergegeven in het stroomschema, moet wanneer het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, een ontheffing worden aangevraagd. Het verkrijgen van een ontheffing is aan strikte voorwaarden gebonden. De exacte voorwaarden verschillen afhankelijk van de beschermde status van de soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd.

Tabel 1-soorten (algemene en niet bedreigde soorten)

Begin 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur in het kader van de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is geregeld dat een aantal algemene soorten, vanaf toen de tabel 1-soorten genoemd, bij bepaalde activiteiten verstoord mag worden zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om 'Beheer en onderhoud', 'Bestendig gebruik' en 'Ruimtelijke ontwikkeling'. Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, óók als dit schadelijke effecten heeft voor deze soorten. De zorgplicht is voor deze soorten echter onverminderd van toepassing.

Tabel 2-soorten (schaarse soorten)

Voor de tabel 2-soorten kan een mitigatieplan worden opgesteld (en goedgekeurd door het Ministerie van EL&I in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien de activiteit een 'redelijk doel' dient en er geen afbreuk wordt gedaan aan de 'gunstige staat van instandhouding' van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen altijd mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen. Voor initiatiefnemers die beschikken over een door het Ministerie van EL&I geaccordeerde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor de tabel 2-soorten eveneens een vrijstelling.

Tabel 3-soorten (zeldzame en bedreigde soorten)

Voor de tabel 3-soorten kan door het Ministerie van EL&I eveneens een mitigatieplan worden goedgekeurd (in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien aan specifieke criteria wordt voldaan. Deze criteria zijn afhankelijk van de status van de betreffende tabel 3-soort⁶

Voor tabel 3-soorten afkomstig uit bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, kan ontheffing aangevraagd worden indien er geen alternatief beschikbaar is, en op grond van wettelijke belangen uit deze AMvB. Dit zijn:

- a) *Bepalingen inzake vrij verkeer en markt van het Verdrag tot oprichting van de EG*
- b) *Bescherming van flora en fauna*
- c) *Veiligheid van het luchtverkeer*
- d) *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
- e) *Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten*
- f) *Voorkomen van ernstige schade aan eigendom anders dan gewas, vee, bos en wateren*
- g) *Belangrijke overlast veroorzaakt door een beschermde inheemse diersoort*
- h) *Uitvoering van bestendig beheer en onderhoud in landbouw en bosbouw*
- i) *Bestendig gebruik*
- j) *Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.*

Voor tabel 3-soorten uit de bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat voor ruimtelijke ingrepen alleen ontheffing verleend wordt indien er geen alternatief beschikbaar is en op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dit zijn:

- a) *Bescherming van wilde flora en fauna en instandhouding van de natuurlijke habitats*
- b) *Ter voorkoming van ernstige schade aan onder andere gewassen, veehouderijen, bossen en wateren*
- c) *In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten*
- d) *Ten behoeve van onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- e) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

⁶ De tabel 3-soorten kunnen verdeeld worden in twee categorieën; hetzij Bijlage 1-soorten van de bijlagen van het (AMvB) Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, of Bijlage IV-soorten van de bijlagen van de Europese Habitatrichtlijn. De aanwijzing van de eerste categorie is nationaal bepaald. Voor de tweede categorie gelden Europese verplichtingen om beschermingsmaatregelen te nemen.

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. De basis hiervoor vormt de Europese Vogelrichtlijn, waarin ondermeer de bescherming gereguleerd is van alle inheemse en geregeld voorkomende trekvogels, zodat deze 'kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten'. Voor deze vogels is de Flora- en faunawet van kracht. De Flora- en faunawet geeft aan dat álle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd zijn tijdens de broedperiode. Ontheffingen voor verstoring tijdens de broedperiode worden niet verleend. Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij de nesten van categorie 1 tot en met 4 jaarrond beschermd zijn en categorie 5 alléén tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn. Voor deze soorten is daarom vaak ook inzicht nodig in de rust- en verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving. De onderscheiden categorieën zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, ook buiten het broedseizoen gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil)
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing of biotoop zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus)
3. Nesten van vogels, zijnde géén koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk)
4. Nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil)
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: Boerenzwaluw, Groene specht en Torenvalk)

Het bevoegd gezag hanteert voor categorie 1 tot en met 4 de volgende soorten: *Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespendif en Zwarte wouw*. De vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele leefomgeving van deze soorten zijn daardoor jaarrond beschermd. De rust- en verblijfplaatsen van de soorten van categorie 5 kunnen echter óók jaarrond beschermd zijn wanneer zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor deze soorten is daarom ook inzicht nodig in de aanwezige rust- en verblijfplaatsen. Voor categorie 5 hanteert het bevoegd gezag de volgende soorten: *Blauwe reiger, Boerenzwaluw, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Brilduiker, Draaihals, Eidereend, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Hop, Huiszwaluw, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Kortsnavelboomkruiper, Oeverzwaluw, Pimpelmees, Raaf, Ruigpootuil, Spreeuw, Tapuit, Torenvalk, Zeearend, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht*.

Voor het verstoren van broedende vogels tijdens de broedperiode wordt geen ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels en/of de jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen geldt een zware toets, vergelijkbaar met die van tabel 3-soorten. Een ontheffing wordt alleen verleend indien er geen alternatief beschikbaar is en aan specifieke wettelijke criteria wordt voldaan, voortkomend uit de Europese Vogelrichtlijn. Deze criteria zijn:

- a) - *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
 - *Veiligheid van het luchtverkeer*
 - *Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren*
 - *Bescherming van flora en fauna*
- b) *In verband met onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- c) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

In het geval van vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen te nemen, en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen. Hierbij is altijd een zogenaamde omgevingscheck nodig om inzicht te krijgen in de lokale omstandigheden. Het verdient de aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I, in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: "Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken".

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Over de Rode Lijst

De Rode Lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode Lijst zijn geplaatst, zijn alléén beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Soorten kunnen op de Rode Lijst worden opgenomen wanneer zij zeldzaam zijn of wanneer de trend negatief is. Voor soorten van de Rode Lijst is niet per definitie een ontheffing vereist. Deze lijst heeft een signalerende functie en dient als een instrument ten behoeve van beleidsontwikkeling. Het zeldzamer worden van een bepaalde soort en het daarmee in een andere categorie terechtkomen, kan wel tot gevolg hebben dat een soort door de minister onder het beschermingsregime van de Flora- en faunawet wordt gebracht. Voorts geldt dat voor beschermde Rode Lijstsoorten de gunstige staat van instandhouding eerder in het geding kan zijn, waardoor eerder compenserende maatregelen kunnen worden geëist.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 van 25 mei 1998 (in werking getreden op 1 oktober 2005) behelst de bescherming van natuur en landschap. De gebiedsbescherming staat centraal in deze wet: er zijn verschillende gebieden aangewezen die vanwege hun specifieke belang voor flora en/of fauna van groot belang zijn. De schaal en beschermde waarden van de gebieden varieert, evenals het Bevoegd Gezag (Provincie, dan wel EL&I). De Natuurbeschermingswet 1998 omvat:

- Natura 2000-gebieden (Speciale beschermingszones Vogel- en Habitatrichtlijn)
- Beschermde natuurmonumenten (incl. de Beschermde- / Staatsnatuurmonumenten)

Natura 2000-gebieden

De bescherming van Natura 2000-gebieden volgens de Natuurbeschermingswet 1998 is vergelijkbaar met de bescherming volgens artikel 6 van de Habitatrichtlijn. Nederland past een vergunningstelsel toe. Hierdoor is in ons land een zorgvuldige afweging gewaarborgd rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Vergunningen worden verleend door provincies of door de Minister van EL&I. Natura 2000-gebieden mogen geen significante schade ondervinden. Dit houdt in dat bepaalde plannen en projecten op zichzelf óf in combinatie met andere plannen en projecten de natuurwaarden waarvoor de gebieden zijn aangewezen, niet significant negatief mogen beïnvloeden. Elke ontwikkeling in of nabij een Natura 2000-gebied dient te worden onderworpen aan een 'voortoets'. Uit de voortoets moet blijken of kan worden uitgesloten dat de gewenste werkzaamheden/ontwikkelingen een (significant) negatief effect hebben (op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten). Op dit moment worden voor alle Natura 2000-gebieden beheerplannen opgesteld die duidelijk maken welke activiteiten wel en niet zonder vergunning mogelijk zijn in en nabij die gebieden.

Beschermde natuurmonumenten

In de Natuurbeschermingswet 1998 vallen de Beschermde natuurmonumenten en Staatsnatuurmonumenten beide onder één noemer: Beschermde natuurmonumenten. Verder wordt onderscheid gemaakt tussen Beschermde natuurmonumenten die binnen en buiten Natura 2000-gebieden liggen: Het beschermingsregime van de gebieden die binnen Natura 2000-gebieden liggen en die al onder de oude wet zijn aangewezen, is vervallen. Natuurwaarden en natuurschoon waarvoor deze gebieden waren aangewezen, worden opgenomen in de doelstellingen voor instandhouding van het betreffende Natura 2000-gebied. Voor Beschermde natuurmonumenten geldt dat handelingen in of rondom deze gebieden die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, de natuurwetenschappelijke betekenis of de dieren en planten in dat gebied, zijn verboden, tenzij de minister van EL&I of de provincie een vergunning heeft verleend.

Wetlands

De Wetlands hebben een functie voor vogels. De begrenzingen van Wetlands in Nederland komt overeen met de begrenzing van Vogelrichtlijngebieden. Wanneer sprake is van effecten op Vogelrichtlijngebieden dan geldt de uitkomst hiervan ook voor de Wetlands. De aanwijzing is formeel geregeld in de aanwijzingsbesluiten in het kader van de Vogelrichtlijn. Deze vervallen met de definitieve aanwijzing van de Natura 2000-gebieden, waarin de (geactualiseerde) doelen voor vogels zijn overgenomen.

Wijze van toetsing Natuurbeschermingswet 1998

Bij ruimtelijke ontwikkelingen of activiteiten moet altijd inzichtelijk worden gemaakt of (significant) negatieve effecten optreden. Deze effectbepaling wordt gedaan in een zogenaamde 'Voortoets'. De Voortoets heeft drie mogelijke uitkomsten:

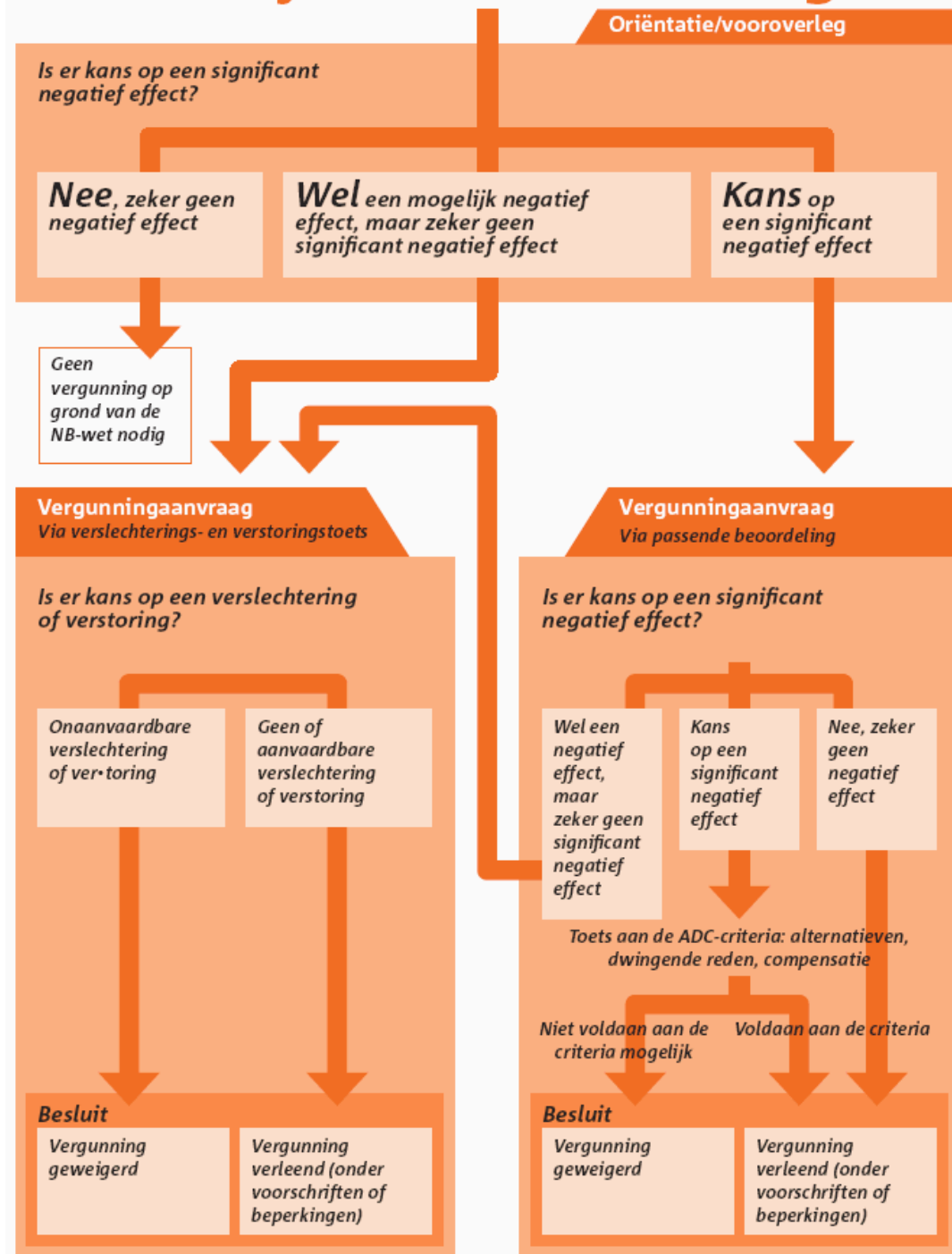
1. Er is met zekerheid geen sprake van negatieve effecten: er is geen vergunning noodzakelijk.
2. Er kan niet worden uitgesloten dat negatieve effecten optreden, maar deze effecten zijn niet significant negatief, hetgeen betekent dat de instandhoudingsdoelen niet worden geschaad. Er is een zogenaamde 'Verslechteringstoets' noodzakelijk waarin inzichtelijk wordt gemaakt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Wanneer de effecten voor het Bevoegd Gezag aanvaardbaar zijn, dan wordt een vergunning verleend met daarin mogelijk bepaalde voorschriften of beperkingen.
3. Er is sprake van negatieve effecten én deze zijn mogelijk significant negatief: één of meer van de instandhoudingdoelstellingen worden mogelijk geschaad. Er is een zogenaamde 'Passende Beoordeling' noodzakelijk, gevolgd door een vergunningprocedure.

De 'Passende Beoordeling' kent vervolgens ook drie mogelijke uitkomsten:

- 3.1. Bij nadere beschouwing blijkt er toch geen sprake te zijn van negatieve effecten (een enigszins theoretische optie). Er dient desondanks een vergunning te worden aangevraagd, die mogelijk voorschriften en/of beperkingen zal bevatten.
- 3.2. Er is wel sprake van een negatief effect, maar de omvang van dit effect blijkt bij nadere beschouwing niet significant negatief te zijn, waarbij ook rekening is met cumulatieve effecten van andere ontwikkelingen. In principe is een 'Verslechteringstoets' nodig, hoewel de bouwstenen al grotendeels of geheel zullen zijn verzameld tijdens deze fase van de Passende Beoordeling. Een vergunning dient te worden aangevraagd, die mogelijk voorschriften en/of beperkingen zal bevatten.
- 3.3. Er zijn significant negatieve effecten, of dit kan niet worden uitgesloten. Er zal gekeken moeten worden naar de belangen en argumenten om de ontwikkeling op de beoogde wijze en locatie uit te voeren. Deze criteria worden de 'ADC-criteria' genoemd (Alternatieven, Dwingende redenen voor groot openbaar belang, en Compensatie). Wanneer niet aan deze ADC-criteria kan worden voldaan wordt geen vergunning verleend. Wanneer er wel aan kan worden voldaan kan uiteindelijk door de provincie een vergunning worden verleend met mogelijk voorschriften en/of beperkingen. De ADC-criteria zijn:
 - Zijn er alternatieven (voor de locatie en/of voor de ontwikkeling zelf) mogelijk en overwogen die mogelijk tot minder schade aan beschermde natuurwaarden leiden?
 - Is er sprake van een zogenaamde 'dwingende reden van groot openbaar belang?' Er worden verschillende wettelijke belangen onderscheiden. Wanneer sprake is van mogelijke effecten op door de EU als 'prioritair' aangemerkte soorten of habitats, is het aantal mogelijke redenen veel kleiner.
 - Op welke manier wordt getracht de schade zo klein mogelijk te laten zijn (mitigatie) of te compenseren? Zulke maatregelen dienen overigens te worden getroffen vóórdat de ontwikkeling kan worden gerealiseerd.

Onderstaand stroomschema geeft het vervolgtraject weer vanaf het moment van het gereedkomen van de Voortoets (eerste blok 'Oriëntatie/vooroverleg').

Project of handeling

Bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur

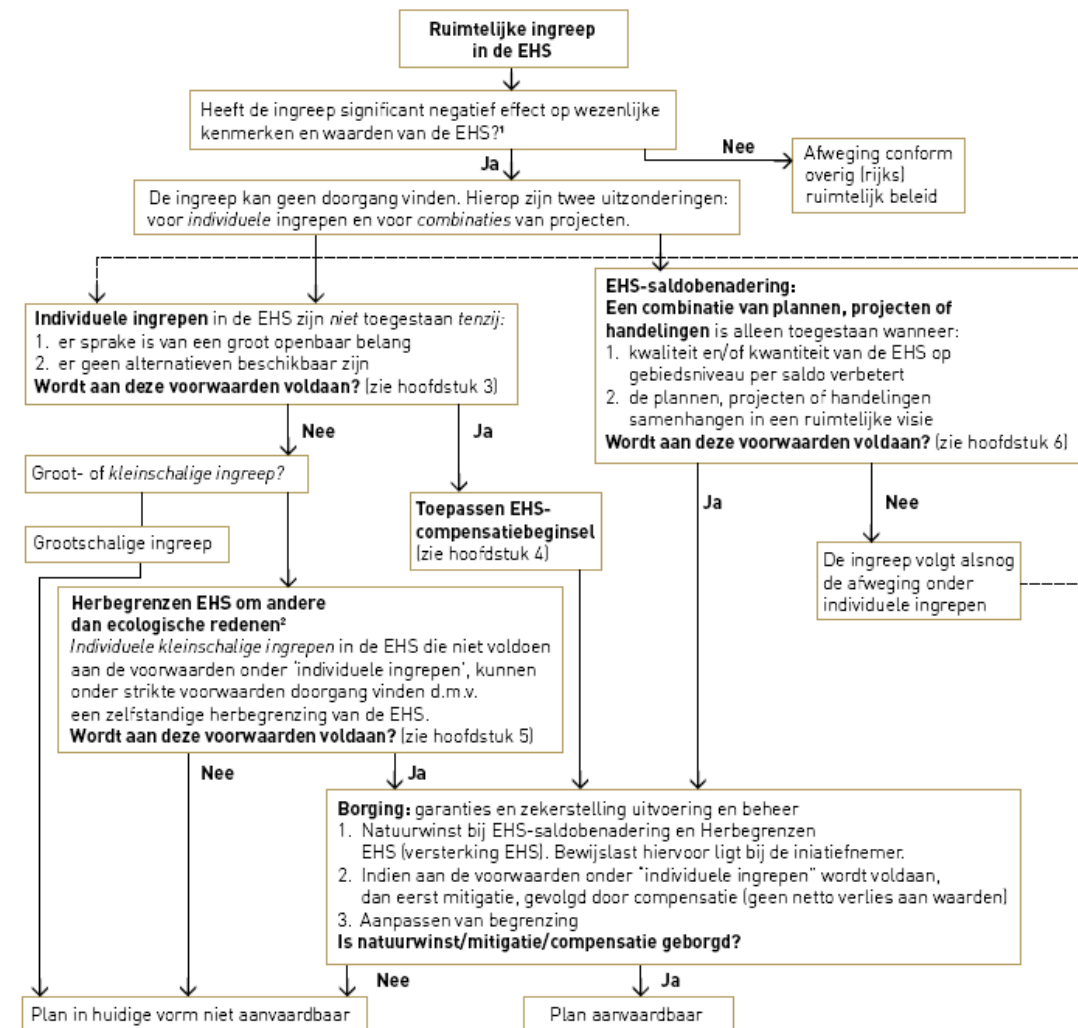
De Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de basis voor de vaststelling van het ruimtelijke beleid op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau. Het stelsel van de Wro gaat ervan uit dat plannen van een hogere overheid doorwerken naar lagere overheden. De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is verankerd in de Nota Ruimte (structuurvisie op rijksniveau) en Verordening Ruimte (provinciaal niveau) inclusief omgevingsplannen. De begrenzings- en indelingen bij de begrenzings- en bijbehorende doelen en/of doelsoorten verschillen per provincie, maar zijn altijd geheel of gedeeltelijk vastgelegd in provinciale omgevingsplannen en –verordeningen. Deze zijn bindend voor het vaststellende bestuursorgaan: gemeenten dienen de bescherming vast te leggen in hun bestemmingsplannen.

Het ruimtelijke beleid voor de EHS is altijd gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke waarden en kenmerken' van de EHS, waarbij tevens rekening wordt gehouden met andere gebiedsbelangen. Binnen de EHS is conform de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Plannen, projecten of handelingen worden volgens dit regime beoordeeld. Als wezenlijke kenmerken en waarden definieert de Verordening Ruimte de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om de bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.

Bij toetsing van de ingreep aan de EHS zijn de 'Spelregels EHS', een gezamenlijke uitwerking van Rijk en provincies, van toepassing. Hierin wordt onder meer de eis gesteld dat voor ingrepen binnen de EHS aangetoond moet worden dat, bij aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden, er geen reële locatiealternatieven zijn én er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang.

Wanneer een ontwikkeling gepaard gaat met een ruimtelijke procedure is een onderzoek naar de mogelijke effecten op de EHS noodzakelijk. Wanneer er geen ruimtelijke procedure van toepassing is, maar wel mogelijke effecten op de EHS denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen alsnog noodzakelijk) toch een toetsing aan de doelen van de EHS uit te voeren en in overleg te treden met het bevoegd gezag, de gemeente.

In onderstaand stroomschema zijn deze en aanvullende stappen en benodigde onderbouwingen weergegeven [Ministerie van LNV, Spelregels EHS, 2007].

Stroomschema EHS [LNV, Spelregels EHS, 2007]

¹ Het gaat hier om het effect van de ingreep zelf en niet om een netto of reeds gesaldeerd effect. Indien de ingreep plaats vindt in een Natura 2000-gebied gelden aanvullende regels.

² Een andere mogelijkheid in de EHS is herbegransing om ecologische redenen. Deze mogelijkheid is echter niet weergegeven in dit schema omdat er geen ruimtelijke ingreep aan ten grondslag ligt.

Bijlage

3

Impressie van het plangebied

Impressie van het plangebied in Noordwijk. De foto's zijn genomen op 18 april 2012.

Bijlage

4

Ontwerp-aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid

ONTWERPBESLUIT KENNEMERLAND-ZUID

Gelet op artikel 3, eerste lid en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2004/813/EG van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEG L 387);

Gelet op artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Kennemerland-Zuid**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van richtlijn 92/43/EEG (prioritaire habitattypen aangeduid met een sterretje):
 - H1310 Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met *Salicornia* spp. en andere zoutminnende soorten
 - H1330 Atlantische schorren (*Glauco-Puccinellietalia maritimae*)
 - H2110 Embryonale wandelende duinen
 - H2120 Wandelende duinen op de strandwal met *Ammophila arenaria* ("witte duinen")
 - H2130 *Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ("grijze duinen")
 - H2150 *Atlantische vastgelegde ontkalkte duinen (*Calluno-Ulicetea*)
 - H2160 Duinen met *Hippophaë rhamnoides*
 - H2170 Duinen met *Salix repens* ssp. *argentea* (*Salicion arenariae*)
 - H2180 Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied
 - H2190 Vochtige duinvalleien
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG (prioritaire soorten aangeduid met een sterretje):
 - H1014 Nauwe korfslak
 - H1903 Groenknolorchis

Artikel 2

1. De aanwijzing, bedoeld in artikel 1, gaat tevens vergezeld van een nota van toelichting, welke deel uitmaakt van dit besluit.
2. De in artikel 1 bedoelde speciale beschermingszone vormt het Natura2000-gebied **Kennemerland-Zuid**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de nota van toelichting behorende bij dit besluit.

3. De instandhoudingsdoelstelling, bedoeld in het tweede lid, heeft mede betrekking op de instandhouding van de volgende soorten anders dan vereist ingevolge de in artikel 1 genoemde richtlijn:
H1042 Gevlekte witsnuitlibel
De gevlekte witsnuitlibel betreft een soort opgenomen in bijlage II van bedoelde richtlijn.

Artikel 3

1. Dit besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

Dit ontwerpbesluit, de kaart en de nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in het kantoor van de Directie Regionale Zaken, vestiging West van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: Herman Gorterstraat 55, 3511 EW UTRECHT. Ter inzage legging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen en openbare bibliotheken van de betreffende gemeente(n), in het kantoor van het waterschap waaronder het gebied valt, en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het ontwerpbesluit kan ook worden ingezien op internet op het adres: <http://www.minlnv.nl/natuurwetgeving>.

Het definitieve besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

Een ieder kan een zienswijze binnen zes weken na de ter inzage legging van dit ontwerpbesluit schriftelijk of mondeling naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunt u indienen bij het Inspraakpunt, zoals aangegeven in de bekendmaking. Een mondelinge zienswijze kunt u naar voren brengen op de wijze zoals deze in de bekendmaking is aangegeven. U wordt verzocht een kaart bij te voegen indien de zienswijze betrekking heeft op bepaalde percelen. Beroep tegen het definitieve besluit kan alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Nota van toelichting van het Natura2000-gebied Kennemerland-Zuid bij de aanwijzing als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn

1. INLEIDING

Door middel van dit besluit wordt het gebied Kennemerland-Zuid aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Het aangewezen gebied vormt het Natura2000-gebied Kennemerland-Zuid, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in dit besluit zijn opgenomen.

In hoofdstuk 2 van deze nota van toelichting wordt de aanwijzing onder de Habitatrichtlijn kort toegelicht. In dit hoofdstuk wordt tevens melding gemaakt van de status van beschermd natuurmoment voor een deel van het Natura2000-gebied, welke bij dit besluit komt te vervallen. Deze toelichting omvat verder in hoofdstuk 3 de gebiedsbeschrijving, bijzonderheden met betrekking tot de begrenzing en een toelichting op de kaart. Tenslotte zijn in hoofdstuk 4 de instandhoudingsdoelstellingen vermeld.

2. AANWIJZING HABITATRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Kennemerland-Zuid aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (verder aangeduid als “Habitatrichtlijngebied”). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam “Kennemerland-Zuid” en onder nummer NL1000012 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. Het gebied is aangewezen voor twee prioritaire habitattypen in de zin van artikel 1 van de Habitatrichtlijn.

Dit Habitatrichtlijngebied wordt voortaan aangeduid als Natura2000-gebied Kennemerland-Zuid (landelijk gebiedsnummer 88). Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen en habitats van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Natura 2000 bestrijkt ook de onder Vogelrichtlijn aangewezen gebieden. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 4) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 Doelendocument. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 Profielendocument. Hierin wordt ook ingegaan op de interpretatie van habitattypen en de relatieve bijdrage van afzonderlijke gebieden aan het Natura2000-netwerk.

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt de status van de volgende natuurmonumenten bij aanwijzing als speciale beschermingszone onder artikel 10a. In dergelijke gevallen heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura2000-gebied waarop de

aanwijzingen als natuurmonument betrekking hadden, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in de vervallen besluiten (zie verder hoofdstuk 4).

Het beschermd natuurmonument Duinen van Velsen is aangewezen op 26 juni 1991 (NMF-91-5587, Stcrt. 1991, nr. 152).

Het beschermd natuurmonument Duinen bij Vogelzang is aangewezen op 7 augustus 1996 (N/964816, Stcrt. 1996, nr. 163).

Het beschermd natuurmonument Duinen tussen Zandvoort en Aerdenhout is aangewezen op 6 februari 1991 (NMF-91-462, Stcrt. 1991, nr. 36).

Het beschermd natuurmonument Huis te Manpad is aangewezen op 3 juni 1985 (NMF/N 85-6307).

Het beschermd natuurmonument Noordrand Noordwijk is aangewezen op 3 december 1990 (NMF-90-13437, Stcrt. 1991, nr. 1).

Het beschermd natuurmonument Zuid-Kennemerland Zuid is aangewezen op 22 januari 1991 (NMF-91-344, Stcrt. 1991, nr. 36).

Het staatsnatuurmonument Duinen bij Overveen is aangewezen op 16 oktober 1997 (N/97777, Stcrt. 1997, nr. 205).

Het staatsnatuurmonument Duinen van Velsen is aangewezen op 26 juni 1991 (NMF-91-5582, Stcrt. 1991, nr. 152).

Het staatsnatuurmonument Slingerduin is aangewezen op 18 februari 1976 (NLB/N 16127, Stcrt. 1976, nr. 48).

Het Natura2000-gebied Kennemerland-Zuid ligt in de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Bloemendaal, Haarlem, Heemstede, Noordwijk, Noordwijkerhout, Velsen en Zandvoort.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

Kennemerland-Zuid is een uitgestrekt duingebied aan de zuidkant van het Noordzeekanaal. Het is een reliëfrijk en landschappelijk afwisselend gebied, dat grotendeels bestaat uit kalkrijke duinen. De overgang tussen de kalkrijke jonge duinen en ontkalkte oude duinen ligt ter hoogte van Zandvoort. Dit levert een soortenrijke en kenmerkende begroeiing op, met duinroosvegetaties in het open duin, duingraslanden, vochtige en droge duinvalleien, plasjes, goed ontwikkelde struwelen en diverse vormen van duinbossen. Vegetaties van vochtige en natte duinvalleien komen met name voor ten zuiden van Zandvoort, waarvan het Houtglob het best ontwikkelde kalkrijke, natte duinvallei is.

Het areaal kalkrijk duingrasland is vooral rondom Zandvoort groot. Hier komen over voorbeelden van het zeedorpenlandschap voor. De oudere duinen van het zuidoostelijk gedeelte herbergen goed ontwikkeld kalkarm duingrasland. Ook zijn er in het zuidelijke puntje en ter hoogte van Zandvoort paraboolduincomplexen aanwezig. Het Kennemerstrand is de enige locatie langs de Hollandse vastelandsduinen waar een jonge strandvlakte met embryonale duinen en een uitgestrekte oppervlakte met kalkrijke duinvalleien aanwezig is.

Aan de binnenduintrand zijn diverse landgoederen aanwezig. Hier zijn een aantal oude buitenplaatsen gelegen, die voor een aanzienlijk deel bebost zijn met naaldbos en loofbos, waaronder oude bossen met rijke stinze flora.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Kennemerland-Zuid behoort tot het Natura2000-landschap 'Duinen'.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied Kennemerland-Zuid is bepaald aan de hand van de ligging van de natuurlijke habitats en de leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren alsmede voor zover van toepassing nieuwe natuur indien dit noodzakelijk wordt geacht om bedreigde en schaarse habitattypen en leefgebieden van soorten te herstellen.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houdend met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.¹

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Op hoofdlijnen bestaat het Natura2000-gebied uit het duinencomplex gelegen tussen IJmuiden in het noorden en Noordwijk aan Zee in het zuiden. De bebouwde kom van Zandvoort en Bloemendaal aan Zee, alsmede het circuit en de golfbaan bij Zandvoort vallen buiten de begrenzing. De westgrens loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Deelgebieden binnen de begrenzing zijn: Kennemermeer, Duin en Kruidberg, Aelbrechtsberg, Schapenduinen, Lindenheuvel, Het Kraansvlak, Koningshof, Brouwerskolkpark, Elswout, Duinvliet, Leyduin, Huis te Manpad, Amsterdamse Waterleiding Duinen, Noordduinen.

De voormalige beschermde en staatsnatuurmonumenten Duinen van Velsen, Slingerduin, Duinen bij Vogelzang, Duinen tussen Zandvoort en Aerdenhout, Huis te Manpad, Noordrand Noordwijk, Zuid-Kennemerland-Zuid en Duinen bij Overveen met een gezamenlijke omvang van 5773 ha vallen in het geheel binnen de begrenzing van het Natura2000-gebied Kennemerland-Zuid.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) is op de kaart op enkele technische punten verbeterd:

- Verharde wegen en bebouwing, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- De begrenzing is afgestemd op die van de (voormalige) natuurmonumenten opdat deze geheel binnen het Habitatrictlijngebied vallen.
- De zeewaartse begrenzing van het gebied is gelegd op de duinvoet van het buitenduin (zie ook volgende paragraaf), zoals ook gold voor diverse aan het strand grenzende natuurmonumenten.

Overige wijzigingen van meer dan 1 ha worden in de volgende alinea's toegelicht.

Verder is de begrenzing van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) op een aantal plaatsen aangepast. De volgende gebiedsdelen zijn uit de begrenzing

¹ Hof van Justitie EG ,7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 15 en 25

verwijderd omdat deze geen relevante Natura2000-waarden bevatten of geen bijdrage leveren aan de instandhouding van het gebied. Ook kan het voorkomen dat er sprake is van een onlogische begrenzing of betreft het gebiedsdelen met beperkte waarde gelet op intensief menselijk gebruik.

- Strandhuisjes en een parkeerplaats onder IJmuiden (enkele ha).
- Camping De Lakens onder Bloemendaal aan Zee (27 ha).
- Parkeerterreinen en smalle duinstrook langs de Zeeweg en Boulevard Barnaard in Bloemendaal aan Zee (22 ha).
- Bos met bebouwing aan de oostzijde Bentveldseweg, Aerdenhout (8 ha).
- Geïsoleerd gelegen deel van het duingebied met verharde wegen en afrit provinciale weg N206 onder Ruigenhoek (11 ha; bouwvergunning verleend in 1999).

De volgende gebiedsdelen zijn aan het gebied toegevoegd wegens aldaar voorkomende habitatwaarden in aansluiting op reeds begreind gebied:

- Landgoed Lindenheuvel te Bloemendaal (27 ha): Duinbossen (*binnenduinrand*) subtype C (H2180_C).
- Landgoed Schapenduinen te Bloemendaal (oostelijk deel, 28 ha), oorspronkelijk liep de grens dwars door dit bosgebied: Duinbossen (*binnenduinrand*) subtype C (H2180_C).
- Brouwerskolpark (oostelijk deel, 3,3 ha), Duinbossen (*binnenduinrand*) subtype C (H2180_C).
- Duinterrein ten oosten van Zandvoort rond golfbaan (35 ha, grotendeels natuurmonument): Grijze duinen (*kalkrijk*) subtype A (H2130_A).

Het Natura2000-gebied beslaat een oppervlakte van 8164 ha. Dit cijfer betreft de bruto-oppervlakte omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4).

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en de (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaart-technische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden). Voor de begrenzing van Natura2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken, geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.

- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722).

Met betrekking tot het grensverloop langs verharde wegen, hoofdspoorwegen, watergangen, waterkerende dijken en de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in het onderhavige gebied:

- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een verharde weg wordt de grens gelegd op de voet van het talud of langs de wegberm aan de zijde van het gebied.
- Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.
- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een watergang die op de kaart slechts door een enkelvoudige lijn wordt aangegeven, wordt de grens gelegd op de watergrens die, gezien vanuit het gebied, aan de overzijde is gelegen omdat dergelijke wateren een ecologisch/ waterhuishoudkundige eenheid vormen met de aanwezige natte habitats/ leefgebieden.
- De zeewaartse grens van dungebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.
- Waar de buitengrens van het watergebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de buitenteen van de dijk. Waar de buitengrens van een landgebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de teen van de dijk aan de gebiedszijde.

4. INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel van maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”.

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau.

4.2 Algemene doelen

- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitattypen en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

4.3 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I)

H1310	Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met <i>Salicornia</i> spp. en andere zoutminnende soorten
Doel:	Behoud oppervlakte en kwaliteit zilte pionierbegroeiingen, <i>zeevetmuur</i> (subtype B).
Toelichting:	Het habitatype zilte pionierbegroeiingen, <i>zeevetmuur</i> (subtype B) is in de Hollandse duinen uitzonderlijk zeldzaam en daarom is de vindplaats op het Kennemerstrand van belang om de huidige verspreiding te behouden. Voor duurzaam behoud is het van belang dat voldoende dynamiek van zee en wind in het gebied aanwezig is.
H1330	Atlantische schorren (<i>Glauco-Puccinellietalia maritimae</i>)
Doel:	Behoud oppervlakte en kwaliteit schorren en zilte graslanden, <i>buitendijks</i> (subtype A).
Toelichting:	Schorren en zilte graslanden, <i>buitendijks</i> (subtype A) zijn in de Hollandse duinen uitzonderlijk zeldzaam en daarom is de vindplaats op het Kennemerstrand van belang om de huidige verspreiding te behouden. Voor duurzaam behoud is het van belang dat voldoende dynamiek van zee en wind in het gebied aanwezig is.

H2110	Embryonale wandelende duinen
Doel	Behoud oppervlakte en kwaliteit.
Toelichting	Het habitatype embryonale duinen komt voor op het Kennemerstrand. Langs de Hollandse kust is het een betrekkelijk zeldzaam habitatype. Behoud van de oppervlakte geldt binnen natuurlijke fluctuaties.
H2120	Wandelende duinen op de strandwal met <i>Ammophila arenaria</i> ("witte duinen")
Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting	Door de grote breedte van het duingebied is uitbreiding en kwaliteitsverbetering van het habitatype witte duinen mogelijk. Dit is vooral van belang voor uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit habitatype H2130 grijze duinen.
H2130	*Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ("grijze duinen")
Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit grijze duinen, <i>kalkrijk</i> (subtype A) en grijze duinen, <i>heischraal</i> (subtype C), behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit grijze duinen, <i>kalkarm</i> (subtype B).
Toelichting	Oppervlakte-uitbreiding en verbetering kwaliteit is nodig gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding en de grote verantwoordelijkheid van Nederland voor dit habitatype in Europa. Bovendien betreft het hier één van de gebieden met een grote oppervlakte aan grijze duinen, <i>kalkrijk</i> (subtype A) waardoor het gebied een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel voor het habitatype levert. Het habitatype grijze duinen, <i>heischraal</i> (subtype C) is slechts lokaal aanwezig. Het habitatype grijze duinen, <i>kalkarm</i> (subtype B) kan in kwaliteit worden verbeterd.
H2150	*Atlantische vastgelegde ontkalkte duinen (<i>Calluno-Ulicetea</i>)
Doel	Behoud oppervlakte en kwaliteit.
Toelichting	Het habitatype duinheiden met struikhei is momenteel in goede kwaliteit aanwezig op een gering oppervlakte. Er is geen landelijke doelstelling voor uitbreiding van de oppervlakte, gezien het geringe belang van ons land voor dit habitatype.
H2160	Duinen met <i>Hippophaë rhamnoides</i>
Doel	Behoud oppervlakte en kwaliteit. Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatypen H1310 zilte pionierbegroeiingen, H1330 schorren en zilte graslanden, H2120 witte duinen, H2130 grijze duinen of H2190 vochtige duinvalleien is toegestaan.
Toelichting	Het habitatype duindoornstruwelen is over voldoende oppervlakte aanwezig en landelijk niet bedreigd. Uitbreiding van het habitatype kan een bedreiging vormen voor onder meer habitatype H2130 grijze duinen. Het type komt lokaal in goede kwaliteit (met veel struweelsoorten) voor op locaties die niet conflicteren met de doelstellingen voor habitatypen H2130 grijze duinen of H2190 vochtige duinvalleien. Op dergelijke locaties is behoud van belang. Om de kwaliteit te behouden moeten alle successiestadia in het gebied voorkomen, ook de jonge stadia die als matig ontwikkeld worden beoordeeld.

H2170	Duinen met <i>Salix repens</i> ssp. <i>argentea</i> (<i>Salicion arenariae</i>)
Doel	Behoud oppervlakte en kwaliteit. Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattype H2190 vochtige duinvalleien is toegestaan.
Toelichting	Het habitattype kruipwilgstruwelen komt in het gebied op kleine oppervlakte voor, in mozaïek met begroeiingen van habitattype H2190 vochtige duinvalleien (binnen de kalkrijke duinen is het type uiterst schaars). Er is geen landelijke opgave voor uitbreiding oppervlakte of verbetering kwaliteit.
H2180	Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied
Doel	Behoud oppervlakte en kwaliteit duinbossen, <i>droog</i> (subtype A) en duinbossen, <i>binnenduintrand</i> (subtype C) en behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit duinbossen, <i>vochtig</i> (subtype B).
Toelichting	De subtypen duinbossen, <i>vochtig</i> (subtype B) en duinbossen, <i>binnenduintrand</i> (subtype C) verkeren landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. Habitattype duinbossen, <i>droog</i> (subtype A) verkeert landelijk in een gunstige staat van instandhouding.
H2190	Vochtige duinvalleien
Doel	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige duinvalleien, <i>open water</i> (subtype A), vochtige duinvalleien, <i>kalkrijk</i> (subtype B) en vochtige duinvalleien, <i>hoge moerasplanten</i> (subtype D).
Toelichting	De oppervlakte aan valleien in het gebied wordt momenteel sterk uitgebreid nu de waterwinning in deelgebieden is gestopt. Vochtige duinvalleien, <i>open water</i> (subtype A) en vochtige duinvalleien, <i>hoge moerasplanten</i> (subtype D) komen verspreid in het gebied voor. De fraaiste voorbeelden van vochtige duinvalleien, <i>kalkrijk</i> (subtype B) langs de gehele Hollandse vastelandsduinen worden momenteel binnen het Natura2000-gebied aangetroffen op onder andere het Kennemerstrand en in recent herstelde duinvalleien in het noordelijk deel. In het zuidelijk deel zijn potenties voor uitbreiding aanwezig.

4.4 Habitatrictlijn: soorten (bijlage II)

H1014	Nauwe korfslak
Doel	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
Toelichting	Het gebied herbergt een aantal populaties van nauwe korfslak, waaronder locaties met hoge dichtheden.
H1903	Groenknolorchis
Doel	Behoud omvang en kwaliteit biotoop voor uitbreiding populatie.
Toelichting	Het betreft één van de weinige vindplaatsen in de Hollandse duinen van de groenknolorchis, maar de populatie is momenteel zeer klein en weinig stabiel. Mogelijkheden voor een duurzamere populatie liggen echter op het Kennemerstrand, waar de soort zich recentelijk heeft weten te vestigen. Behoud van het habitattype H2190 vochtige duinvalleien, <i>kalkrijk</i> (subtype B) is hiervoor een voorwaarde.

4.5 Complementaire doelen

De instandhoudingdoelstelling van het Habitatrictlijngebied heeft mede betrekking op een of meer complementaire doelen die voor bepaalde habitattypen en (vogel)soorten zijn gesteld. De rechtsgrondslag voor complementaire doelen is artikel 10a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998. Het betreft ten eerste

vogelsoorten die in het gebied voorkomen, maar het betreffende gebied is niet als Vogelrichtlijngebied aangewezen. Dit betreft uitsluitend vogelsoorten die in zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren. Ten tweede gaat het om habitattypen en soorten (van bijlage I of bijlage II van de Habitatrictlijn) die nog niet in het gebied voorkomen en die op landelijke schaal in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren, maar waarvoor in het onderhavige gebied goede kansen aanwezig zijn voor ontwikkeling of vestiging.

De reden dat voor complementaire doelen is gekozen, is dat daarmee binnen het netwerk van Natura 2000 een bijdrage wordt geleverd aan de realisering van de landelijke doelen voor de betreffende habitattypen en soort(en). Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar het Natura 2000 Doelendocument (paragraaf 3.3).

In dit geval geldt het volgende complementair doel:

H1042 Gevlekte witsnuitlibel

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor vestiging populatie.

Toelichting De soort heeft een zeer ongunstige staat van instandhouding door het tekort aan gebieden en de landelijk te geringe populatiegrootte. Vestiging van een populatie in het gebied is nodig voor het realiseren van een landelijk gunstige staat van instandhouding. De soort breidt zich momenteel uit in de duinen, zodat de verwachting is dat het doel op termijn gerealiseerd kan worden.

4.6 Beschermde natuurmonumenten

Het Natura2000-gebied Kennemerland-Zuid omvat zes beschermde natuurmonumenten, namelijk Duinen van Velsen, Duinen bij Vogelzang, Duinen tussen Zandvoort en Aerdenhout, Huis te Manpad, Noordrand Noordwijk en Zuid-Kennemerland-Zuid. Verder omvat het Natura2000-gebied drie (voormalige) staatsnatuurmonumenten, genaamd Duinen bij Overveen, Duinen van Velsen en Slingerduin (zie hoofdstuk 2). Ingevolge artikel 15a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 heeft de instandhoudingsdoelstelling voor dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit (verder: de “oude doelen”). Voor zover deze doelstellingen Natura2000-waarden betreffen, zijn deze begrepen in de in de voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. In een aantal gevallen is het onmogelijk om zowel de oude doelen als de Natura2000-doelen te bereiken, bijvoorbeeld omdat die doelen tegenstrijdig beheer vragen. In deze gevallen gaan de Natura2000-doelen vóór om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen. In het beheerplan zullen de oude doelen net als de overige instandhoudingsdoelen worden uitgewerkt in ruimte en tijd. Dan wordt ook uitgewerkt waar achteruitgang van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis met betrekking tot oude doelen is toegestaan ten gunste van Natura2000-doelen. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie bij dit besluit gevoegd (bijlage A).

Bijlage

5

Definitief aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Coepelduynen

Natura 2000-gebied Coepelduynen

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Gelet op artikel 3, eerste lid, en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2008/23/EG van 12 november 2007 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van een eerste bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEG L 12);

Gelet op artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Coepelduynen**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H2120 Wandelende duinen op de strandwal met *Ammophila arenaria* ("witte duinen")
 - H2130 *Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ("grijze duinen")
 - H2160 Duinen met *Hippophaë rhamnoides*
 - H2190 Vochtige duinvalleien

Artikel 2

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart die integraal deel uitmaken van dit besluit.
2. De in artikel 1 genoemde speciale beschermingszone vormt het Natura 2000-gebied **Coepelduynen**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.

Artikel 3

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
w.g. G. Verburg

Dit besluit, de kaart en de Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in de onderstaande vestigingen van de Directie Regionale Zaken van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit:

- Vestiging Noord: Cascadeplein 6, 9726 AD GRONINGEN;
- Vestiging Oost: Verzetslaan 30, 7411 HX DEVENTER;
- Vestiging West: Herman Gorterstraat 55, 3511 EW UTRECHT;
- Vestiging Zuid: Keizersgracht 5, 5611 GB EINDHOVEN.

De terinzagelegging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen van de betreffende gemeente(n), in de kantoren van de waterschappen waaronder het gebied valt en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het besluit kan ook worden ingezien op internet op het adres: <http://www.minlnv.nl/natura2000> en het zal bovendien worden bekendgemaakt in dag-, nieuws- en huis-aan-huisbladen.

Belanghebbenden die hun zienswijze als bedoeld in artikel 3:15 van de Algemene wet bestuursrecht naar voren hebben gebracht of die het redelijkerwijs niet verweten kan worden geen zienswijze naar voren te hebben gebracht, kunnen tot zes weken ná de eerste dag van de terinzagelegging beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag.

Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Coepelduynen inhoudende de aanwijzing als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn

1. INLEIDING

Met dit besluit wordt het gebied Coepelduynen aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Het gebied wordt ook aangewezen als het Natura 2000-gebied Coepelduynen, waarbij instandhoudingsdoelstellingen worden toegevoegd.

In artikel 1 van het besluit staat de naam van het gebied en worden de habitattypen en soorten opgesomd, waarvoor het gebied is aangewezen.

In artikel 2 van het besluit is de term Natura 2000-gebied geïntroduceerd en is bepaald dat er voor het gebied een instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. Deze doelstelling heeft betrekking op de in artikel 1 opgesomde habitattypen en habitatsoorten. In dit deel van het besluit is het Natura 2000-gebied Coepelduynen gevormd uit het Habitatrichtlijngebied, waarbij instandhoudingsdoelstellingen zijn toegevoegd. De instandhoudingsdoelstellingen staan in de Nota van toelichting.

Artikel 3 regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van dit besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting wordt de aanwijzing op grond van de Habitatrichtlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een gebiedsbeschrijving gegeven en wordt ingegaan op eventuele grenswijzigingen die zijn doorgevoerd nadat het gebied bij de Europese Commissie is aangemeld. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht. In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van habitattypen waaraan het gebied zijn betekenis ontleent. Eventueel doorgevoerde wijzigingen worden in bijlage B van een toelichting voorzien.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staan de instandhoudingsdoelstellingen van de in het gebied aanwezige habitattypen en soorten vermeld. Er wordt aangegeven in welke richting de instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen “behoud”, “uitbreiding” of “verbetering” gebruikt. Voor een habitatype wordt de verdeling gemaakt in oppervlakte en kwaliteit, zodat de aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een habitatype altijd in de vorm van “behoud” of “uitbreiding” van oppervlakte en van “behoud” of “verbetering” van kwaliteit wordt gegeven. Voor soorten is het leefgebied medebepalend en geldt een verdeling in omvang en kwaliteit leefgebied. De aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een soort is altijd in de vorm van “behoud” of “uitbreiding” van omvang leefgebied en van “behoud” of “verbetering” van kwaliteit van leefgebied ten behoeve van “behoud” of “uitbreiding” van de populatie.

Daarnaast zijn aan de Nota van toelichting drie bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A (voor zover van toepassing) laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. Bijlage B is toegevoegd naar

aanleiding van zienswijzen en omvat een nadere onderbouwing van wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrictlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen. In bijlage C wordt naar aanleiding van de ontvangen zienswijzen een nadere onderbouwing van het besluit gegeven. De gebiedsspecifieke behandeling van zienswijzen in deze bijlage beperkt zich tot de punten die direct van invloed zijn op dit aanwijzingsbesluit.

2. AANWIJZING HABITATRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Coepelduynen aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn (verder aangeduid als "Habitatrictlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze Richtlijn, waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Coepelduynen" en onder nummer NL1000030 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. Het gebied is onder meer aangewezen voor één prioritair habitatype in de zin van artikel 1 van de Habitatrictlijn.

Dit Habitatrictlijngebied wordt voortaan aangeduid als Natura 2000-gebied Coepelduynen (landelijk gebiedsnummer 96).

Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrictlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval, herstellen. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument (2006)¹. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008)².

Het Natura 2000-gebied Coepelduynen ligt in de provincie Zuid-Holland en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Katwijk en Noordwijk.

2.1 Beschermde natuurmonumenten

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt van rechtswege de status van de hieronder opgesomde natuurmonumenten³. Het beschermd natuurmonument Coepelduin is aangewezen op 23 juli 1992 (NBLF-92-7166; Stcrt. 1992, nr. 153). Het staatsnatuurmonument Coepelduin is aangewezen op 23 juli 1992 (NBLF-92-7177; Stcrt. 1992, nr. 153).

Op grond van de wet heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzingen als natuurmonument van toepassing waren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van

¹ Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

² Ministerie van LNV (2008): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³ De oude wet kende zowel staatsnatuurmonumenten als beschermde natuurmonumenten. Dit verschil is in de huidige wet komen te vervallen.

het gebied zoals deze waren vastgelegd in de vervallen besluiten (zie verder hoofdstuk 5). De gebieden, die in het verleden als natuurmonument zijn aangewezen, zijn op de bijgevoegde kaarten ook als zodanig te herkennen.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

De Coepelduynen omvatten de smalle strook kustduinen tussen Katwijk en Noordwijk. Het relatief kleine gebied heeft een gevarieerd duinlandschap dat reliëfrijk en landschappelijk zeer afwisselend is. Het gebied behoort tot de kalkrijke jonge duinen met matig fijn zand in de zeereep tot fijn zand in het middenduin. Er is geen duidelijke binnenduinrand aanwezig, waardoor de overgang naar het polderlandschap vrij abrupt is. Delen zijn in het verleden door de mens beïnvloed en gebruikt voor het drogen van netten, het weiden van vee en als duinakkers. Hierdoor is een specifiek open duinlandschap ontstaan met een afwisseling van duingraslanden, struwelen en bos waarin waardevolle flora en fauna voorkomt. Verder zijn er enkele duinvalleien, waaronder Guytendel en Spijkerdel. Van 1890 tot 1965 werden deze duinpannen gebruikt als aardappelveld. Recent zijn hier natuurherstelmaatregelen getroffen door de valleien uit te graven tot op het grondwaterniveau. Er komen op grote schaal goed ontwikkelde, kalkrijke duingraslanden voor die kenmerkend zijn voor het zeedorpenlandschap, met daarin veel zeldzame plantensoorten.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Coepelduynen behoort tot het Natura 2000-landschap "Duinen".

De ligging van de habitattypen en van de leefgebieden van de soorten (paragraaf 4.4) waarvoor het gebied is aangewezen, vormt het uitgangspunt voor de begrenzing van de Habitatrichtlijngebieden. Dit is inclusief terreindelen die van mindere kwaliteit zijn. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren, alsmede terreindelen die noodzakelijk worden geacht om de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten in stand te houden en te herstellen⁴. Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna⁵.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Het Natura 2000-gebied Coepelduynen omvat de duinen tussen Katwijk aan Zee ten noorden van de Binnenwatering en de bebouwing aan de zuidzijde van Noordwijk aan Zee. De westgrens wordt gevormd door de voet van de duinen. In het oosten grenst dit Natura 2000-gebied direct aan bebouwing (parkgebied bij Titan en Juno, Katwijk), het bedrijventerrein Estec, het terrein van het psychiatrisch ziekenhuis Willem van de Bergh en aan cultuurgronden. Het (voormalige) beschermde natuurmonument Coepelduin en het (voormalige) staatsnatuurmonument Coepelduin met een gezamenlijke omvang van ongeveer 190 ha vallen in hun geheel binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied

⁴ De begrenzingsmethodiek is verder uitgewerkt in het Gebiedendocument (2004).

⁵ Hof van Justitie EG, 7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 16 en 25.

Coepelduynen. Een klein deel van het gebied ligt buiten de indertijd aangewezen natuurmonumenten (0,3 ha). Voor de exacte oppervlakte wordt verwezen naar de legenda van de bij dit besluit behorende kaart. Dit cijfer betreft de bruto-oppervlakte omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4).

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) zijn op de kaart op enkele technische punten verbeterd⁶:

- Bestaande bebouwing (incl. erven en tuinen; reeds tekstueel geëxclaveerd) waar geen Natura 2000-waarden voorkomen, is waar mogelijk op grond van kadastrale of topografische lijnen ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht. (°)
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- De begrenzing is afgestemd op die van de (voormalige) natuurmonumenten opdat deze geheel binnen het Habitatrichtlijngebied vallen.
- De zeewaartse begrenzing van het gebied is gelegd op de duinvoet van het buitenduin (zie ook volgende paragraaf), zoals ook gold voor het natuurmonument.
- Overlap van 5 meter of minder met kadastrale percelen die grotendeels buiten het gebied zijn gelegen, is gelet op de kadastrale inschrijving⁷, waar mogelijk beperkt. Dit betekent dat aldaar de kadastrale lijn is aangehouden. Deze werkwijze is alleen gevolgd op plekken waar geen Natura 2000-waarden aanwezig zijn. (°)

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de Nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura 2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is, of hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.

⁶ Wijzigingen aangeduid met een nulletje (°) betreffen aanpassingen ten opzichte van het ontwerpbesluit.

⁷ Conform artikel 15 van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Stb. 2004, 31) is dit besluit, wat betreft de kadastrale percelen die geheel of gedeeltelijk binnen het aangewezen gebied zijn gelegen, in de kadastrale registratie als beperking ingeschreven.

- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen, beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin, die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722). Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.

Met betrekking tot het grensverloop langs de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in dit gebied: De zeewaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.

4. NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Habitatrictlijngebied. Wat betreft de aanwijzing als Habitatrictlijngebied wordt in paragraaf 4.2.1 een lijst gegeven van de habitattypen (met vermelding van de aanwezige subtypen) waarvoor het gebied is aangewezen⁸. Op alle vermelde habitattypen is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5).

Vervolgens wordt in paragraaf 4.3 vermeld welke selectiecriteria op het Habitatrictlijngebied van toepassing zijn en wordt onderbouwd waarom het gebied als Habitatrictlijngebied is geselecteerd. Van elk habitatype waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet, wordt in bijlage B.2 in tekst en/of tabelvorm de betekenis (relatieve bijdrage) van het gebied afgezet tegen de betekenis van de andere Habitatrictlijngebieden die aan de selectiecriteria voldoen. Tenslotte beschrijft paragraaf 4.4 de verspreiding van habitattypen en soorten binnen het gebied, ter onderbouwing van de gevolgde gebiedsbegrenzing van het Habitatrictlijngebied.

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

4.2.1 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I⁹)

Het gebied is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitats opgenomen in bijlage I van de Habitatrictlijn, waarvoor het gebied een bijdrage levert aan de instandhouding op landelijk niveau. Ten behoeve van de nationale uitwerking van de Habitatrictlijn is een deel van de habitattypen verdeeld in subtypen, vanwege de zeer ruime variatie in fysieke omstandigheden en soortensamenstelling. De namen van de habitattypen en daarvan afgeleide subtypen zullen verder met hun verkorte namen

⁸ Prioritaire habitattypen en habitatsoorten zijn in bijlagen I en II van de Habitatrictlijn en in dit besluit aangeduid met een sterretje *.

⁹ Bijlagen I en II laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, PbEG L 363, 20.12.2006, p. 368-405 (zie ook rectificatie PbEG L 80, 21.3.2007, p. 15).

worden aangeduid. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2007) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting⁶.

H2120 Wandelende duinen op de strandwal met *Ammophila arenaria* (“witte duinen”)

Verkorte naam Witte duinen

H2130 *Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie (“grijze duinen”)

Verkorte naam Grijze duinen

betreft het subtype:

H2130A *Grijze duinen (*kalkrijk*)

H2160 Duinen met *Hippophaë rhamnoides*

Verkorte naam Duindoornstruwelen

H2190 Vochtige duinvalleien

Verkorte naam Vochtige duinvalleien

betreft het subtype:

H2190B Vochtige duinvalleien (*kalkrijk*) (°)

4.3 Habitatrictlijn: waarden waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet

4.3.1 Habitattypen (bijlage I)

Voor niet-prioritaire habitattypen opgenomen in bijlage I van de Habitatrictlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de “vijf belangrijkste gebieden” geselecteerd. Voor habitattypen welke verdeeld zijn in subtypen, geldt een aantal van “drie belangrijkste gebieden” per subtype. Voor prioritaire habitattypen⁸ geldt een aantal van “tien belangrijkste gebieden” en voor subtypen van prioritaire habitattypen een aantal van “vijf belangrijkste gebieden” per subtype. Verdeling in subtypen ten behoeve van de selectie is alleen toegepast indien de subtypen een verschillende verspreiding hebben en de beschikbare gegevens verdeling in subtypen toelaten. Voor enkele verspreid over het land voorkomende habitattypen, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd welke voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd¹⁰. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de aanwezige oppervlakte en zo nodig ook de representativiteit van het habitatype. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹¹. In de onderstaande tabel zijn de habitattypen vermeld die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitattypen waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.2).

¹⁰ Habitattypen waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: slijkgrasvelden (H1320) en ruigten en zomen, *moerasspirea* (H6430A) en ruigten en zomen, *droge bosranden* (H6430C).

¹¹ De selectiecriteria zijn verder uitgewerkt in het Verantwoordingsdocument (2003).

Habitat-type	X ^a	Y ^b	Landelijke oppervlakte ^c	Oppervlakte in Coepelduynen ^d	Oppervlakte in Yde gebied ^e	Selectie bij aanmelding
*H2130A	5	5	ca. 4.000	B1 (2-6%)	B1 (2-6%)	ja

- (a) Aantal gebieden dat maximaal voor dit habitattype kan worden geselecteerd volgens het criterium: "behorend tot de X belangrijkste gebieden" voor het betreffende habitattype.
- (b) Aantal gebieden dat op grond van het onder (a) genoemde selectiecriterium voor het habitattype is geselecteerd (Y < X indien er minder dan X gebieden zijn waarin het habitattype is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang).
- (c) Geschatte landelijke oppervlakte van het (subtype van het) habitattype in hectaren.
- (d) Oppervlakte in het onderhavige gebied, uitgedrukt als percentage van de landelijke oppervlakte. (Niet ingevuld indien gebied niet één van de X belangrijkste gebieden is.)
- (e) Oppervlakte van het habitattype in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied. (Niet ingevuld indien niet van belang voor de bepaling van de relatieve betekenis van het gebied, wanneer representativiteit in plaats van oppervlakte doorslaggevend was).

4.4 Verspreiding habitattypen en soorten in het Habitatrictlijngebied

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied Coepelduynen is in het bijzonder bepaald aan de hand van de ligging van habitattypen waarvoor het gebied is aangewezen (zie verder paragraaf 3.2). De verspreiding van de betreffende habitattypen binnen het gebied wordt in deze paragraaf globaal beschreven ter onderbouwing van de gevolgde begrenzing. Het is niet bedoeld als een uitputtende beschrijving.

In Coepelduynen komt het habitattype witte duinen (H2120) voor in de buitenduinen langs het Noordzeestrand. De kalkrijke variant van het habitattype grijze duinen (H2130A) komt over aanzienlijke oppervlakte voor. Deze goed ontwikkelde duingraslanden komen verspreid over het gehele gebied voor. Het habitattype duindoornstruwelen (H2160) komt in kleine oppervlakte verspreid over het gebied voor, met name aan de westkant van het gebied. Het habitattype vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (H2190B) komt voor op enkele plaatsen in het zuidelijke deel van het gebied zoals in de vallei Guytendel.

5. INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip "instandhouding" wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrictlijn worden bij aanwijzing als Habitatrictlijngebied "tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging".

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitattype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de

bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Tevens is daarbij aangegeven welke habitattypen en/of (vogel)soorten ten koste mogen gaan van andere habitattypen en (vogel)soorten. Bij broedvogelsoorten met een regionale doelstelling is in de toelichting aangegeven wat in een bepaalde periode de minimale en maximale bijdrage van het betreffende gebied aan het regionale doelniveau is geweest. Voor een beperkt aantal (vogel)soorten en habitattypen zijn op basis van artikel 10a, derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 “complementaire doelen” geformuleerd. Het betreft (vogel)soorten en habitattypen die onder druk staan en waarvoor Nederland in Europees verband een bijzondere verantwoordelijkheid heeft. Dit betekent dat aan een beperkt aantal Vogelrichtlijngebieden Habitatrictlijn doelen zijn toegekend (en andersom) en dat aan een beperkt aantal Habitatrictlijngebieden “ontwikkel doelen” zijn toegekend. Met behulp van deze complementaire doelen is de realisering van de landelijke doelen beter gewaarborgd. Deze doelen maken volwaardig deel uit van de aanwijzingsbesluiten. De betreffende waarden worden niet aangemeld bij de Europese Commissie. In bijlage B.3 van deze Nota van toelichting is een overzicht opgenomen van alle gebiedsdoelstellingen per habitatype.

Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en (vogel)soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen¹² kernopgaven geformuleerd op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, de landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten (“richting geven”) en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en (vogel)soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000 doelendocument (2006).

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrictlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

¹² Het Natura 2000-landschap van het gebied waarop dit besluit betrekking heeft staat vermeld in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting.

5.3 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I)

H2120 Witte duinen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype kan in kwaliteit worden verbeterd door herstel van verstuiving in de zeereep, voor zover er geen conflicten ontstaan met de veiligheid van de zeewering. Verstuiving is mede van belang voor het achtergelegen habitatype grijze duinen (H2130).

H2130 *Grijze duinen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit grijze duinen, *kalkrijk* (subtype A).

Toelichting Het subtype grijze duinen, *kalkrijk* (subtype A) is over een grote oppervlakte in goed ontwikkelde vorm in het gebied aanwezig. Daarom is hier geen doelstelling voor ontwikkeling of uitbreiding geformuleerd. Het gebied levert een grote bijdrage aan het landelijke doel voor dit subtype.

H2160 Duindoornstruwelen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype duindoornstruwelen is over een beperkte oppervlakte aanwezig. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding van duindoornstruwelen en aangezien uitbreiding van het type ten koste kan gaan van onder meer habitatype grijze duinen (H2130), wordt behoud van oppervlakte en kwaliteit nagestreefd. Om de kwaliteit te behouden is het gewenst dat alle successiestadia in het gebied voorkomen.

H2190 Vochtige duinvalleien

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (subtype B).

Toelichting Het habitatype vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (subtype B) is over een beperkte oppervlakte redelijk ontwikkeld aanwezig. Er zijn potenties voor het verbeteren van de kwaliteit van het habitatype in het gebied, hiervoor worden reeds inspanningen geleverd. Voor de oppervlakte van het habitatype in dit gebied zijn de mogelijkheden volledig benut.

5.4 Beschermde natuurmonumenten

Het Natura 2000-gebied omvat één of meer voormalige beschermde natuurmonumenten (zie paragrafen 2.1 en 3.3 van deze Nota van toelichting). Ingevolge artikel 15a, derde lid, Natuurbeschermingswet 1998, heeft de bescherming van dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit. Voor zover deze doelstellingen Natura 2000-waarden betreffen (zoals opgenomen in paragraaf 4.2 van deze Nota van toelichting), maken deze deel uit van de in voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. Indien de doelstellingen geen Natura 2000-waarden betreffen, houden deze doelstellingen, zoals de bescherming van het natuurschoon, hun zelfstandige betekenis. In een aantal gevallen is het niet mogelijk om zowel de doelen die voortkomen uit de aanwijzing als beschermd natuurmonument als de Natura 2000-doelstellingen te bereiken (bijvoorbeeld omdat dat om tegenstrijdig beheer vraagt). In deze gevallen hebben de Natura 2000-doelen voorrang om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen.

In het beheerplan zullen de doelen (de natuurwetenschappelijke betekenis en landschappelijke waarden) van voormalige beschermde natuurmonumenten, net als die van Natura 2000, in ruimte en tijd worden uitgewerkt. Dan wordt ook uitgewerkt waar achteruitgang van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis is toegestaan ten gunste van Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie aan het einde van dit besluit toegevoegd.

De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft in een brief van 30 juni 2009 (TK 2008-2009, 31700 XIV, nr. 160) aangekondigd een voorstel tot wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 in procedure te zullen brengen, waarin wordt voorgesteld dat voor de doelen die voortkomen uit de aanwijzing als beschermd natuurmonument - voor zover deze verder gaan dan de Natura 2000 doelen - het oorspronkelijke beschermingsregime voor natuurmonumenten zal gaan gelden. Wanneer dat aangekondigde wetsvoorstel door het parlement wordt aanvaard, betekent dat onder meer dat de uitwerking van die doelen in het beheerplan facultatief wordt, in plaats van dat daartoe een verplichting geldt.

Bijlage A is niet van toepassing op dit besluit.

Nadere onderbouwing van wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrichtlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen

- B.1. Wijzigingen in habitattypen ten opzichte van aanmelding als Habitatrichtlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1)
- B.2. Toepassing selectiecriteria Habitatrichtlijngebieden (paragraaf 4.3)
- B.3. Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

B.1. Wijzigingen in habitattypen ten opzichte van aanmelding als Habitatrichtlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1)

- In afwijking van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) en het ontwerpbesluit (2007) is het gebied niet aangewezen voor het habitatype kruipwilgstruwelen (H2170). Het habitatype blijkt volgens de huidige kennis niet aanwezig te zijn in het gebied. De in het gebied voorkomende kruipwilgstruwelen zijn te droog om tot dit habitatype te kunnen worden gerekend.
- In afwijking van het ontwerpbesluit (2007) wordt het gebied aangewezen voor het subtype vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (H2190B) en niet voor het subtype *open water* (H2190A). In het gebied is geen permanent open water van enige omvang aanwezig. Subtype B is onder meer in de Guytendel aanwezig, en zal ook verder ontwikkeld worden.
- In afwijking van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2007), is het gebied niet aangewezen voor de nauwe korfslak (H1014). Tijdens recente inventarisaties is de soort niet aangetroffen.

B.2. Toepassing selectiecriteria Habitatrichtlijngebieden (paragraaf 4.3)

In dit onderdeel wordt voor elk habitatype en elke soort waarvoor het onderhavige gebied aan de selectiecriteria voldoet (zie paragraaf 4.3), een overzicht gegeven van alle daarvoor kwalificerende gebieden. Dit gebeurt zoveel mogelijk in de vorm van een tabel met de gebieden die aan de selectiecriteria voldoen, onder vermelding van de relatieve bijdrage. In het geval van habitattypen betreft dit het actuele aandeel van de landelijke oppervlakte dat in het gebied aanwezig is. Indien kwaliteit een rol heeft gespeeld in de bepaling van de gebiedenselectie voor habitattypen is dit tekstueel toegelicht.

Er is gebruik gemaakt van de volgende klasse-indeling:

A1 = 15-30%, A2 = 30-50%, A3 = 50-75% en A4 = >75%

B1 = 2-6% en B2 = 6-15%

C = <2%

In de kolom "Bronvermelding" zijn de terreinbeherende organisaties, andere instanties en bronnen vermeld, waaraan de oppervlaktecijfers en aantallen zijn ontleend, met vermelding van de jaren waarin deze zijn verzameld of gepubliceerd. Verklaring gebruikte afkortingen: AWD = Waternet, beheerder Amsterdamse Waterleidingduinen, DZH = Duinwaterbedrijf Zuid-Holland (beheerplan), NPZK = Nationaal Park Zuid-Kennemerland, PWN = Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland, SBB = Staatsbosbeheer (* = aangevuld met andere bronnen).

- Het gebied is één van de belangrijkste gebieden voor het volgende habitattype:

H2130A – *Grijze duinen, kalkrijk Landelijke oppervlakte ca. 4.000 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bron
088	Kennemerland-Zuid	A2 (30-50%)	NPZK, PWN, AWD, SBB *
087	Noordhollands Duinreservaat	A1 (15-30%)	PWN 1992 en 2001*
097	Meijndel & Berkheide	B2 (6-15%)	DZH & SBB 2000
096	Coepelduynen	B1 (2-6%)	SBB 2006
100	Voornes Duin	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2008
004	Duinen Terschelling	R (B1, 2-6%) ^a	Aanwijzingsbesluit 2009

(a) De letter "R" in deze kolom geeft aan dat het een gebied is opgenomen teneinde voldoende regionale spreiding te verkrijgen binnen het landelijke verspreidingsgebied.

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor dit habitattype de volgende tien gebieden geselecteerd: Duinen Schiermonnikoog (006), Duinen Terschelling (004), Duinen en Lage Land Texel (002)¹³, Noordhollands Duinreservaat (087), Kennemerland-Zuid (088), Coepelduynen (096), Meijndel & Berkheide (097), Voornes Duin (100), Duinen Goeree & Kwade Hoek (101)¹⁴ en Kop van Schouwen (116). In het Natura 2000 doelendocument (2006) is dit habitattype in drie subtypen verdeeld (*kalkrijk*, *kalkarm* en *heischraal*) om recht te doen aan de ecologische variatie en gelet op het aanzienlijke verschil in ecologische vereisten. Voor het subtype *kalkrijk* (H2130A) zijn in de tabel op grond van de huidige kennis de vijf belangrijkste gebieden vermeld. De eerste drie betreffen de gebieden met het grootste aandeel in de landelijke oppervlakte van het subtype. In Coepelduynen en Voornes Duin heeft het subtype een kleinere oppervlakte dan in enkele andere gebieden, maar het subtype is in beide gebieden vanwege de grote soortenrijkdom kwalitatief beter ontwikkeld. Uit het oogpunt van geografische spreiding kan daaraan nog Duinen Terschelling worden toegevoegd. Dit gebied herbergt de grootste oppervlakte van dit subtype in het Waddengebied.

B.3. Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

De hier vermelde gebiedsdoelen en vermeldingen van de relatieve bijdrage van de Natura 2000-gebieden die buiten dit aanwijzingsbesluit vallen en waarvan de definitieve besluiten op het moment van vaststelling van het onderhavige besluit nog niet zijn vastgesteld, moeten worden beschouwd als "indicatieve" opgaven en kunnen nog aan verandering onderhevig zijn.

In dit onderdeel wordt voor iedere Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. De landelijke doelstellingen vormen een kader voor de formulering van instandhoudingsdoelstellingen op gebiedsniveau. De gebiedsdoelen bij elkaar "opgeteld", eventueel tezamen met een opgave buiten het Natura 2000 netwerk, hebben als som het landelijke doel. Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding van betreffende habitattype of (vogel)soort vermeld. Indien de landelijke doelstelling van de betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de landelijke staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd. Gebiedsdoelstellingen die afwijken van de landelijke doelstelling, worden ook zoveel mogelijk gemotiveerd. In gevallen waarin motivering ontbreekt, is aanpassing nog in overweging (met name naar aanleiding van zienswijzen) in het kader van het besluit voor het betreffende gebied. Doelstellingen die volgens de tabellen zijn aangepast ten opzichte van het ontwerpbesluit (zie kolom "Besluit") staan eveneens onder de betreffende tabellen gemotiveerd. De instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen en (vogel)soorten die zijn toegevoegd naar aanleiding van zienswijzen, zijn in principe op behoud gesteld, omdat de landelijke doelstelling al haalbaar werd geacht zonder deze toevoegingen. De

¹³ Destijds bekend als Duinen Texel, Waal en Burg, Dijkmanshuizen en de Bol.

¹⁴ Destijds bekend als Duinen Goeree.

instandhoudingsdoelstellingen die om deze reden op behoud zijn gesteld en daarmee afwijken van de landelijke doelstelling voor het betreffende habitatype of de betreffende soort, zijn in de tabellen gemarkeerd met een ^x. Regels in cursief betreffen complementaire doelen (zie Natura 2000 doelendocument, paragraaf 3.3). In een aparte kolom is van elk gebied de relatieve bijdrage vermeld. Voor een nadere toelichting en de klasse-indeling wordt verwezen naar de inleiding van onderdeel 2 van deze bijlage.

B.3.1. Habitatrichtlijn: habitattypen

H2120 – Witte duinen					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit ^a					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
002	Duinen en Lage Land Texel	behoud	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
003	Duinen Vlieland	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
004	Duinen Terschelling	behoud	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
005	Duinen Ameland	behoud	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
006	Duinen Schiermonnikoog	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
084	Duinen Den Helder – Callantsoog	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
085	Zwanenwater & Pettemerduinen	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
086	Schoorlse Duinen	uitbreiding	verbetering	C	conform ontwerp
087	Noordhollands Duinreservaat	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
088	Kennemerland-Zuid	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
096	Coepelduynen	behoud	verbetering	C	conform ontwerp
097	Meijendel & Berkheide	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
099	Solleveld & Kapittelduinen	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
100	Voornes Duin	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
116	Kop van Schouwen	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
117	Manteling van Walcheren	behoud	behoud	B1	doel toegevoegd ^x
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	C	conform ontwerp
123	Zwin & Kievittepolder	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit

(a) Verbetering kwaliteit wordt vooral nagestreefd in de duinen van de vastelandskust en het Deltagebied.

Vrijwel alle duingebieden langs de Nederlandse kust zijn Habitatrichtlijngebied. Dit betekent dat het overgrote deel van dit habitatype zich bevindt binnen het landelijke Natura 2000-netwerk (>95% van de landelijke oppervlakte). De landelijke staat van instandhouding voor het habitatype witte duinen is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk “gunstig” en “matig ongunstig”. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van verbetering kwaliteit wordt nagestreefd door het optimaliseren van verstuing. In de gebieden waar deze ontwikkeling conflicteert met de veiligheid van het achterliggende land, is geen verbeterdoelstelling neergelegd (zoals in Duinen Goeree & Kwade Hoek (101)). In het Waddengebied komt het habitatype reeds over een grote oppervlakte en in goede kwaliteit voor. Ook voor deze gebieden is een behoudsopgave geformuleerd. In Westerschelde & Saeftinghe is een behoudsopgave geformuleerd omdat daar weinig mogelijkheden zijn voor verbetering van de kwaliteit.

Voor de gebieden langs de (Noord-)Hollandse kust (Schoorlse Duinen (086), Noordhollands Duinreservaat (087) en Kennemerland-Zuid (088)) is, in tegenstelling tot het landelijk doel, gekozen voor de doelstelling uitbreiding oppervlakte. Vanwege de grote breedte van het duingebied is uitbreiding van witte duinen in deze gebieden goed mogelijk. Dit is ook van belang voor de uitbreidingsopgave van het prioritaire habitatype grijze duinen (H2130).

H2130A – *Grijze duinen, kalkrijk					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
002	Duinen en Lage Land Texel	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
003	Duinen Vlieland	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
004	Duinen Terschelling	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit ^x
005	Duinen Ameland	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
006	Duinen Schiermonnikoog	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
086	Schoorlse Duinen	behoud	behoud	C	doel toegevoegd ^x
087	Noordhollands Duinreservaat	uitbreiding	verbetering	A1	ontwerpbesluit
088	Kennemerland-Zuid	uitbreiding	verbetering	A2	ontwerpbesluit
096	Coepelduynen	behoud	behoud	B1	conform ontwerp
097	Meijendel & Berkheide	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
098	Westduinpark & Wapendal	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
099	Solleveld & Kapittelduinen	uitbreiding	verbetering	C	doel aangepast ^a
100	Voornes Duin	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
116	Kop van Schouwen	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
117	Manteling van Walcheren	behoud	behoud	C	doel toegevoegd ^x
123	Zwin & Kievittepolder	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit

(a) De doelstelling voor Solleveld & Kapittelduinen is aangepast, omdat uitbreiding van de oppervlakte mogelijk is vanuit vergraste en verstruweelde duingraslanden.

Vrijwel alle duingebieden langs de Nederlandse kust zijn Habitatrichtlijngebied. Dit betekent dat het overgrote deel van dit habitattype zich bevindt binnen het landelijke Natura 2000-netwerk (>95% van de landelijke oppervlakte). Het zwaartepunt van dit subtype A in de duinen tussen Bergen en Den Haag. De landelijke staat van instandhouding voor grijze duinen, *kalkrijk* (subtype A) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk “matig ongunstig” en “zeer ongunstig”. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. In afwijking van de landelijke doelstelling is voor gebieden met een relatief geringe bijdrage aan deze landelijke doelstelling (onder andere Duinen Ameland (005), Duinen Schiermonnikoog (006), Zwin & Kievittepolder (123)) gekozen voor een behoudsdoelstelling. Ook voor het gebied Coepelduynen (096) geldt een behoudsopgave, omdat het habitattype daar nog in goed ontwikkelde vorm voorkomt en er geen mogelijkheden zijn voor uitbreiding van de oppervlakte.

H2160 – Duindoornstruwelen					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en behoud kwaliteit... ^a					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
002	Duinen en Lage Land Texel	behoud ^a	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
003	Duinen Vlieland	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
004	Duinen Terschelling	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
005	Duinen Ameland	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
006	Duinen Schiermonnikoog	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
084	Duinen Den Helder – Callantsoog	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
086	Schoorlse Duinen	behoud	behoud	C	doel aangepast ^b
087	Noordhollands Duinreservaat	behoud ^a	behoud	B2	ontwerpbesluit
088	Kennemerland-Zuid	behoud ^a	behoud	A2	ontwerpbesluit
096	Coepelduynen	behoud	behoud	C	conform ontwerp
097	Meijendel & Berkheide	behoud ^a	behoud	B2	ontwerpbesluit
098	Westduinpark & Wapendal	behoud ^a	behoud	C	ontwerpbesluit
099	Solleveld & Kapittelduinen	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit

100	Voornes Duin	behoud ^a	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	behoud ^a	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
115	Grevelingen	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
116	Kop van Schouwen	behoud ^a	behoud	B2	ontwerpbesluit
117	Manteling van Walcheren	behoud ^a	behoud	C	ontwerpbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	C	conform ontwerp
123	Zwin & Kievittepolder	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit

- (a) ... van goed ontwikkelde vormen in de gebieden waar het type een belangrijke positie in het duinlandschap inneemt. Enige achteruitgang in oppervlakte is toegestaan ten gunste van uitbreiding oppervlakte van habitattypen grijze duinen (H2130), duinbossen (H2180) of vochtige duinvalleien (H2190), mits de totale oppervlakte van goed ontwikkelde vormen [in het betreffende gebied] niet afneemt¹⁵.
- (b) Het doel van dit habitatype is aangepast, waarbij de ten gunste formulering ten behoeve van grijze duinen (H2130) en vochtige duinvalleien (H2190) is vervallen. Het habitatype is slechts in geringe oppervlakte aanwezig waardoor er geen ruimtebeslag is ten koste van grijze duinen (H2130) en vochtige duinvalleien (H2190).

Vrijwel alle duingebieden langs de Nederlandse kust zijn Habitatrictlijngebied. Dit betekent dat het overgrote deel van dit habitatype zich bevindt binnen het landelijke Natura 2000-netwerk (>95% van de landelijke oppervlakte). De landelijke staat van instandhouding voor het habitatype duindoornstruwelen is beoordeeld als “gunstig”. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Alle gebiedsdoelen zijn in overeenstemming met de landelijke doelstelling. Aan een groot deel van de gebieden is een “ten gunste formulering” toegevoegd. Afhankelijk van het voorkomen in deze gebieden zullen één of meerdere van de begunstigde habitattypen (H2130, H2180 of H2190) in de “ten gunste formulering” van de betreffende gebieden zijn opgenomen.

H2190B – Vochtige duinvalleien, kalkrijk					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
002	Duinen en Lage Land Texel	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
003	Duinen Vlieland	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
004	Duinen Terschelling	uitbreiding	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
005	Duinen Ameland	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
006	Duinen Schiermonnikoog	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
084	Duinen Den Helder – Callantsoog	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
087	Noordhollands Duinreservaat	uitbreiding	behoud	B1	ontwerpbesluit
088	Kennemerland-Zuid	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
096	Coepelduynen	behoud	verbetering	C	doel aangepast ^a
097	Meijendel & Berkheide	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
099	Solleveld & Kapittelduinen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
100	Voornes Duin	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
114	Krammer-Volkerak	uitbreiding	behoud	C	concept-ontwerp
115	Grevelingen	behoud	behoud	A2	ontwerpbesluit
116	Kop van Schouwen	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
117	Manteling van Walcheren	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	C	conform ontwerp

- (a) Dit betreft een wijziging van subtype A naar subtype B (zie bijlage B1)

Vrijwel alle duingebieden langs de Nederlandse kust zijn Habitatrictlijngebied. Dit betekent dat het overgrote deel van dit habitatype zich bevindt binnen het landelijke Natura 2000-netwerk

¹⁵ Nadere toelichting over de “ten gunste formulering” wordt gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006), p. 35/37.

(>95% van de landelijke oppervlakte). De landelijke staat van instandhouding van het habitatype vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (2190B) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als “matig ongunstig”. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Wanneer er geen potentiële herstelmogelijkheden aanwezig zijn binnen de begrenzing van het gebied door bijvoorbeeld de mate van dynamiek, zoals in Waddenzee (001) en Noordzeekustzone (007), is er behoudsdoelstelling neergelegd. Alle verbeterdoelstellingen sluiten aan op reeds ingezet hydrologisch herstel (waddeneilanden en Hollandse kust) en regeneratie van duinvalleien in duingebieden die door waterwinning zijn aangetast. Voor duurzaam voortbestaan van jonge stadia en de rijke variatie aan vochtige duinvalleien, is vergroting van dynamiek door wind en zee noodzakelijk in een deel van de gebieden. Een dergelijke ontwikkeling wordt nagestreefd op plaatsen waar dit niet in conflict is met de veiligheid van het achterliggend land.

Motivering van het besluit op basis van de binnengekomen zienswijzen

1. INLEIDING

Op 27 november 2006 zijn er 111 ontwerp-aanwijzingsbesluiten gepubliceerd voor de eerste tranche Natura 2000-gebieden.

Deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten hebben in de periode van 9 januari 2007 tot en met 19 februari 2007 ter inzage gelegen. Dit heeft ertoe geleid dat er door bijna 7.800 personen of organisaties een zienswijze is ingediend over één of meer gebieden. Een belangrijk deel van de argumentatie in deze zienswijzen heeft betrekking op de gebruikte criteria, de voorgestelde begrenzing van de gebieden en op de mogelijke gevolgen van Natura 2000 voor burgers en het bedrijfsleven. In veel zienswijzen werd dezelfde argumentatie gebruikt en werden gelijklopende zorgen geuit.

Er is daarom besloten om in één nota tot een algemene beantwoording van deze breed geuite kritiekpunten over te gaan. In deze Nota van Antwoord¹⁶ is op hoofdlijnen het te voeren beleid uiteengezet. De Nota van Antwoord is op 21 november 2007 aan de Tweede Kamer aangeboden en op 13 februari en 6 maart 2008 heeft de Tweede Kamer de nota besproken. Iedereen die een zienswijze heeft ingediend, heeft in een persoonlijke brief een antwoord ontvangen, waarin op de algemene opmerkingen uit de zienswijze is ingegaan.

Gelet op het grote aantal zienswijzen dat voor elk gebied is ingediend en het grote aantal onderwerpen dat daarbij aan de orde is gekomen, is besloten om bij elk besluit de individuele zienswijzen per thema te behandelen. Dit gebeurt in deze bijlage C.

Verder wordt in deze bijlage C vermeld welke specifiek op dit gebied betrekking hebbende inspraakreacties zijn binnengekomen en hoe hiermee is omgegaan bij het opstellen van het aanwijzingsbesluit.

Bij de beantwoording van de zienswijzen zijn ook de provinciale beschouwingen op de zienswijzen betrokken.

Voor het gebied Coepelduynen zijn 25 zienswijzen ingediend. De reacties worden hieronder thematisch besproken.

2. REACTIES OVER DE PROCEDURE

In een aantal zienswijzen zijn vragen gesteld en opmerkingen gemaakt over de gebruikte aanmeldingsgegevens en de onderbouwing van de vermelde gegevens in het standaardgegevensformulier, waaronder “de mate van instandhouding”. Verder wordt opgemerkt dat er voor de soorten en habitattypen met de kwalificatie “aanwezig maar verwaarloosbaar” geen instandhoudingsdoelstellingen in de besluiten hoeven te worden opgenomen. Daarnaast wordt opgemerkt dat op het standaardgegevensformulier de bedrijfsactiviteiten, die in en om het gebied plaatsvinden, niet zijn vermeld. Men vraagt zich af of de Europese Commissie bij de selectie van de gebieden daarmee rekening heeft kunnen houden.

Men vraagt zich ook af of de aanmeldingsprocedure wel zorgvuldig genoeg is doorlopen en wijst in dit kader mede op de verschillen tussen de huidige besluiten en de eerdere concepten die eind 2005 waren opgesteld. Zo wordt er gesteld dat de vertaling van de aanmeldingsgegevens naar de doelstellingen disproportioneel is. Daarnaast zijn de doelstellingen volgens deze insprekers uitgebreider dan de Richtlijn voorschrijft. Door de doelstellingen in het ontwerp-aanwijzingsbesluit voor alle soorten en habitattypen op te nemen en dus ook voor die soorten en typen die niet kwalificeren, wordt er naar de mening van een aantal insprekers ten onrechte de suggestie gewekt dat de maatregelen die hieruit voortvloeien het gevolg zijn van de

¹⁶ Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

verplichtingen van de Habitatrichtlijn. In een aantal zienswijzen wordt erop aangedrongen om in een gebied alleen die habitattypen en soorten te beschermen, waarvoor het gebied tot de categorie van belangrijkste gebied behoort.

Insprekers wijzen verder op documenten die in een eerdere fase van het proces ter beoordeling zijn aangeboden, waarop men wijzigingen heeft voorgesteld en ten aanzien waarvan wijzigingen zijn doorgevoerd in de ontwerpbesluiten. Het betreft onder andere de profielendocumenten 2006¹⁷ en gebiedendocumenten uit 2005.

Verder wordt er door diverse insprekers op gewezen dat de aanwijzing van een Natura 2000-gebied een nieuwe wettelijke status tot gevolg heeft. Dat zou moeten betekenen dat in de besluitvorming de belangen van alle betrokkenen zorgvuldig dienen te worden meegewogen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Stappen in het selectieproces van Habitatrichtlijngebieden

Zoals in het Verantwoordingsdocument (2003)¹⁸ beschreven staat, heeft de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden in twee stappen plaatsgevonden:

Eerste stap van de selectie:

Bij de eerste stap zijn voor elk prioritair habitatype en voor elke prioritaire soort in principe de tien belangrijkste gebieden geselecteerd. Dit zijn de gebieden waar het type of de soort het best ontwikkeld is en met de grootste oppervlakte of populatie aanwezig is. Indien bij een bepaald prioritair habitatype de variatie in soortensamenstelling zodanig groot is dat er meerdere subtypen (plantensociologische eenheden op verbondsniveau) zijn te onderscheiden, zijn per subtype de vijf belangrijkste gebieden geselecteerd. Een onderverdeling in subtypen is niet toegepast indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Voor elk niet-prioritair habitatype of elke niet-prioritaire soort is in principe dezelfde methodiek toegepast, met dien verstande dat voor die typen of soorten slechts de vijf belangrijkste gebieden zijn geselecteerd. Ook hier geldt dat alleen die gebieden zijn geselecteerd waar het habitatype of de soort het best ontwikkeld is en waar de grootste oppervlakte of populatie aanwezig is. Indien de variatie in soortensamenstelling van een niet-prioritair habitatype zodanig groot is dat het type meerdere subtypen omvat, zijn per subtype de drie belangrijkste gebieden geselecteerd. Ook hier is deze onderverdeling in subtypen niet gemaakt indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Tweede stap van de selectie:

Bij de tweede stap van het selectieproces is onderzocht in hoeverre de landelijke dekking en de geografische spreiding van de gebieden als voldoende kunnen worden aangemerkt.

De landelijke dekking van habitattypen of soorten betreft de totale oppervlakte van een habitatype of de totale populatie van een soort binnen de aangemelde gebieden als percentage van de landelijke oppervlakte van dat habitatype of als percentage van de landelijke populatie van de soort. Als op basis van de selectie in de eerste stap het aantal geselecteerde "belangrijkste" gebieden onvoldoende dekking oplevert, moet onderzocht worden welke gebieden aanvullend geselecteerd dan wel aangemeld moeten worden om voldoende landelijke dekking te halen. Daarnaast is bekeken of gebieden die één ecologische eenheid vormen met gebieden in België of Duitsland aan de lijst van aangemelde gebieden toegevoegd moeten worden.

Voor ieder niet-prioritair habitatype en iedere niet-prioritaire soort wordt voldoende landelijke dekking nagestreefd. De indicaties van het European Topic Centre (ETC) en de conclusies van de biogeografische seminars zijn hiervoor als leidraad gebruikt:

¹⁷ Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

¹⁸ Ministerie van LNV (2003): "Verantwoordingsdocument". Selectiemethodiek voor aangemelde Habitatrichtlijngebieden. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag.

- < 20% wordt in de meeste gevallen als onvoldoende dekkingsgraad beschouwd;
- 20-60% is een bespreekbaar dekkingspercentage;
- > 60% dekking is over het algemeen voldoende.

Hierbij is uitdrukkelijk rekening gehouden met de specifieke kenmerken en eisen die de afzonderlijke habitattypen en soorten stellen. Een relatief laag dekkingspercentage is aanvaardbaar als er sprake is van weinig bedreigde habitattypen of soorten en deze verspreid voorkomen. Hier geldt het proportionaliteitsbeginsel: voor habitattypen en soorten die sterker onder druk staan, wordt relatief meer bijgedragen binnen het Natura 2000-netwerk dan voor meer algemeen voorkomende habitattypen en soorten. Voor prioritaire habitattypen en prioritaire soorten hebben de lidstaten een bijzondere verantwoordelijkheid en verwacht de Europese Commissie dat een hoger dekkingspercentage wordt bereikt.

Beoordeling aanmeldingen door de Europese Commissie

In 2003 is de Nederlandse bijdrage aan de communautaire lijst van Habitatrichtlijngebieden¹⁹ door de Europese Commissie goedgekeurd. Daaraan voorafgaand zijn in respectievelijk 1996 en 1998 voorlopige aanmeldingen bij de Europese Commissie ingediend. In het Lijstdocument (2004)²⁰ is het Nederlandse deel van de communautaire lijst voor de Atlantische biogeografische regio opgenomen. Hoofdstuk 3 van het Lijstdocument geeft per habitatype en per soort een toelichting op de selectie van gebieden. Hierbij staat steeds expliciet aangegeven hoe de Europese Commissie de aanmelding van 1998 heeft beoordeeld. Daaruit blijkt dat de Europese Commissie voor diverse habitattypen en soorten in 2002 heeft gemeld dat er een onvoldoende dekking was. Om die reden is de aanmelding van 2003 nog met een aantal gebieden uitgebreid. Het Reactiedocument (2004)²¹ bevat een Nota van Antwoord met betrekking tot de openbare voorbereidingsprocedure voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden, die begin 2003 heeft plaatsgevonden.

Misverstanden over de aanmelding

Een veel gehoord argument is dat de bedrijfsactiviteiten die in en om het gebied plaatsvinden bij de aanmelding gemeld hadden moeten worden, zodat de Europese Commissie rekening had kunnen houden met bestaand gebruik. Dit berust op een misverstand. Zoals in paragraaf 2.1.1 van de Nota van Antwoord uitvoerig uiteen is gezet, is het standaardgegevensformulier bedoeld om de potentiële Habitatrichtlijngebieden met de natuurwaarden bij de Europese Commissie aan te melden. Op het formulier staat per rubriek nauwkeurig aangegeven welke gegevens vóór de aanmelding verstrekt dienen te worden en welke gegevens in een later stadium verstrekt kunnen worden. Eén van de rubrieken die pas ingevuld hoeft te worden nadat het gebied deel uitmaakt van het Natura 2000-netwerk is de rubriek "Activiteiten en invloeden in en buiten het betrokken gebied". Die gegevens dienen vooral als basisinformatie voor de Europese Commissie om de uitvoering van de Richtlijn te kunnen volgen en haar rol als toezichthouder te kunnen vervullen. Het is dan ook een misvatting te veronderstellen dat de Europese Commissie bij de besluitvorming van onjuiste of onvolledige gegevens zou zijn uitgegaan.

Zoals in paragraaf 3.3 van de Nota van Antwoord staat beschreven, dienen ook voor de soorten en habitattypen die niet direct tot de selectie van dat betreffende Habitatrichtlijngebied hebben geleid, maar die wel in dat gebied voorkomen, instandhoudingsdoelstellingen te worden opgesteld. Dat zijn namelijk ook soorten en habitattypen waarvoor het gebied is aangemeld. Het berust op een misverstand te veronderstellen dat uit de Richtlijn uitsluitend een verplichting zou voortvloeien met betrekking tot kwalificerende habitattypen en soorten en dat

¹⁹ Beschikking van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (2004/813/EG). Publicatieblad van de Europese Unie L 387/1 (29 december 2004): p. 1-96.

²⁰ Ministerie van LNV (2004): "Lijstdocument". Overzicht van gebiedsselectie voor de Habitatrichtlijn. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

²¹ Ministerie van LNV (2004): Reactiedocument aanmelding Habitatrichtlijngebieden. Resultaten van de ontvangen reacties bij de openbare procedure voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden in het kader van Natura 2000. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

er met betrekking tot de niet-kwalificerende waarden geen verplichtingen zouden bestaan. Er worden daarom niet alleen instandhoudingsdoelstellingen voor de kwalificerende habitattypen of de kwalificerende soorten geformuleerd, maar voor alle habitattypen of soorten, waarvoor een gebied is aangemeld. De Europese Commissie gaat ervan uit dat op het standaardgegevensformulier alle relevante Natura 2000-waarden worden vermeld en dat de daarop verstrekte gegevens geregeld worden geactualiseerd.

Voor één bepaalde categorie kan het formuleren van instandhoudingsdoelstellingen echter achterwege blijven. Het betreft de categorie “aanwezig maar verwaarloosbaar”. Een habitatype of soort kan in een bepaald gebied in zodanige minieme oppervlakte of slechts incidenteel aanwezig zijn, dat mag worden aangenomen dat het habitatype of de soort zich in dit gebied niet blijvend kan handhaven. Het ontstaan van deze categorie (aanwezig maar verwaarloosbaar) is het gevolg van de voorgeschreven aanmeldingssystematiek, waarbij de lidstaat voor elk gebied alle aanwezige habitattypen en soorten – ongeachte de mate waarin ze voorkomen – dient te melden. Voor deze categorie zijn dan ook geen instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd.

Motivering

Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen is de selectie van de gebieden inzichtelijker gemaakt. Er is per gebied uiteengezet waarom het gebied is aangemeld en op grond van welke criteria dit is gebeurd. Naast de reeds uitgebreide toelichting in de Nota van Antwoord is in de Nota van toelichting van dit besluit op een overzichtelijke wijze aangegeven voor welke soorten en habitattypen het gebied is aangemeld.

Betrokkenheid bij de voorbereiding van de aanwijzing

Voor de nationale procedure voor de aanwijzing van Natura 2000-gebieden wordt verwezen naar de paragrafen 1.1.4 en 1.3.5 van de Nota van Antwoord. In deze paragrafen wordt uitvoerig ingegaan op de gevolgde procedure, die uiteindelijk tot de terinzagelegging van het ontwerp-aanwijzingsbesluit van dit gebied heeft geleid. Daaruit blijkt dat dit deel van de procedure meerdere jaren in beslag heeft genomen. Zo hebben de betrokken ministeries, provincies, kamers van koophandel, (regionale) land- en tuinbouworganisaties, gemeenten, waterschappen, drinkwaterwinners, visserijorganisaties, recreatieorganisaties, natuurbeschermingsorganisaties en gegevensbeheerders eind 2005 het concept Natura 2000 doelendocument (2006) en de concept Natura 2000-gebiedendocumenten (2005) voor de 162 gebieden ontvangen, met het verzoek om commentaar te geven. Naar aanleiding van de reacties zijn waar nodig nog aanvullende gesprekken gevoerd. Deze consultatie maakte deel uit van de voorbereiding van de besluitvorming en heeft nog tot wijzigingen geleid. Het resultaat van deze voorbereiding heeft ter inzage gelegen en ten aanzien van deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten heeft een ieder een zienswijze kunnen indienen.

Zorgvuldigheid van de procedure, afweging van belangen

In de paragrafen 2.1.1 en 1.1.8 van de Nota van Antwoord is de selectieprocedure uitvoerig beschreven en is uiteengezet hoe de verschillende belangen tegen elkaar zijn afgewogen. De keuze van een Natura 2000-gebied heeft uitsluitend plaatsgevonden op basis van de aanwezigheid van de in bijlage I en II van de Habitatrichtlijn genoemde habitattypen en soorten. Deze werkwijze vloeit voort uit de in de Habitatrichtlijn genoemde criteria en de hierop gebaseerde Europese jurisprudentie. Het is niet mogelijk om hiervan af te wijken. Pas in een later stadium – bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen en bij het vaststellen van het beheerplan – kunnen naast de ecologische belangen ook andere belangen aan de orde komen. Dit is in de paragrafen 3.4 en 3.5 van de Nota van Antwoord verder uiteengezet. Gesteld mag worden dat de procedure die bij de aanwijzing van de gebieden is gevolgd zorgvuldig is geweest en geheel overeenkomstig de wet- en regelgeving heeft plaatsgevonden.

3. REACTIES OVER DE BEGRENZING

3.1 ALGEMEEN

Ook bij de begrenzing van het gebied heeft een aantal insprekers aangegeven dat geen rekening wordt gehouden met andere dan ecologische eisen. Tevens wordt in zienswijzen gemeld dat bepaalde habitattypen en soorten niet of in beperkte mate aanwezig zijn.

Insprekers verwachten dat in ieder geval die gronden waar deze waarden niet aanwezig zijn buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied worden gelaten.

Er wordt voor gepleit om de Natura 2000-gebieden op eenduidige wijze ook in het verticale vlak te begrenzen op 500 voet, zijnde de bestaande minimumvlieghoogte. Verder wordt aangegeven dat bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden destijds voor een bufferzone van 100 meter rond jachthavens gekozen is. In die geest wordt er bepleit om een bufferzone van 300 tot 500 meter rond agrarische- en recreatiebedrijven in te stellen. Tevens wordt er aangegeven dat de aanmelding onvoldoende wetenschappelijk onderbouwd is, zodat de onderzoeksplicht bij de belanghebbende wordt gelegd wanneer deze de begrenzing gewijzigd wil zien.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Uitgangspunten begrenzing Habitatrichtlijngebieden

Zoals in paragraaf 2.2 van de Nota van Antwoord en in bijlage 9.1 van het Natura 2000 doelendocument (2006) uitvoerig uiteen is gezet, is ook bij het begrenzen van een gebied geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de aanwezigheid en de instandhouding van de natuurlijke habitats en soorten. Daarbij zijn de volgende algemene uitgangspunten gebruikt:

- Habitattypen en soorten van de bijlagen: de habitattypen van bijlage I en de leefgebieden van de soorten van bijlage II van de Habitatrichtlijn (en dus niet de soorten van bijlage IV) vormen het uitgangspunt voor de begrenzing. Dit is inclusief in kwaliteit achteruitgegangene en gedegenereerde terreindelen, indien herstel haalbaar is en voor zover nodig voor de instandhouding van de aanwezige habitattypen en/of soorten.
- Herkenbare eenheden en identiteit: er is gestreefd naar de begrenzing van herkenbare en beheerbare eenheden: ecologische eenheden (bijvoorbeeld op basis van vegetatiestructuur, hydrologie of geomorfologie) of beheereenheden. Door eenheden op deze manier te begrenzen krijgt het gebied een duidelijke identiteit.
- "Cement tussen de bakstenen": de begrenzing van ecologische eenheden impliceert dat het Habitatrichtlijngebied bestaat uit de habitattypen van bijlage I en het leefgebied van de soorten van bijlage II én een stelsel van natuurwaarden waarvoor het gebied niet is geselecteerd en/of niet is aangemeld. Die natuurwaarden, gekenmerkt als het "cement tussen de bakstenen", maken integraal onderdeel uit van de ecosystemen en zijn nodig voor herstel en/of instandhouding van de betreffende in de Richtlijn opgenomen habitattypen en/of soorten.
- Deelgebieden: bij zeer sterke versnippering in meerdere deelgebieden worden alleen deze deelgebieden begrensd. De verschillende deelgebieden bevatten dan elk afzonderlijk de habitattypen en/of soorten waarvoor het gebied geselecteerd is. Enclaves: binnen grote eenheden zijn enclaves van grootschalige landbouw en/of bebouwing uitgesloten, voor zover ze geen wezenlijke bijdrage leveren aan de instandhouding van de betreffende habitattypen en/of soorten.
- Aansluiting bij administratieve grenzen: er is zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande administratieve grenzen (bijvoorbeeld begrenzing van onder de Natuurbeschermingswet aangewezen gebieden, Nationale Parken, Vogelrichtlijngebieden en/of eigendomsgrenzen).
- Herkenbare topografische lijnen: de gebiedsgrenzen vallen bij voorkeur samen met duidelijk in het landschap herkenbare topografische lijnen, zoals wegen, sloten, heggen, oevers, bosranden en markante verschillen in landgebruik.

Hoofdpijnen aanpassing begrenzing Natura 2000-gebieden

De herbegrenzing is doorgevoerd op basis van technische en/of inhoudelijke argumenten.

Technische aanpassingen:

Dit zijn vaak minieme kaarttechnische verbeteringen teneinde de grenzen af te stemmen en gelijk te trekken. Het zijn ook pragmatische aanpassingen. Hierdoor blijven het beheer en de bescherming hanteerbaar en wordt de burger een zo duidelijk en eenvoudig mogelijke begrenzing geboden. Dit kan betekenen dat Habitatrichtlijngebieden die voor een belangrijk deel overlap vertonen met (voormalige) beschermde en staatsnatuurmonumenten op deze begrenzing afgestemd worden. Hierdoor worden onlogische verschillen vermeden. Verder betreft dit ook het zoveel mogelijk op kaart uitzonderen van bestaande bebouwing, tuinen en erven die alleen tekstueel waren geëxclaveerd. Tot deze categorie behoren ook aanpassingen aan kadastrale grenzen in verband met de kadastrale registratie van bij de aanwijzing "betrokken" percelen (zie Nota van toelichting, paragraaf 3.3). Hiermee wordt voorkomen dat kadastrale percelen die slechts voor een onbetekenend deel met het gebied overlappen, kadastraal worden ingeschreven als deel uitmakend van het gebied.

Inhoudelijke aanpassingen:

Gebleken is dat in een beperkt aantal gevallen bij de begrenzing van Habitatrichtlijngebieden onvoldoende rekening is gehouden met de verspreiding van relevante habitattypen of leefgebieden van soorten, waardoor aanpassingen (zowel uitbreiding als verkleining) noodzakelijk waren. Dit is meestal het gevolg van verbeterde en toegenomen kennis. Ook uitbreidingen die noodzakelijk zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied, vallen in deze categorie van inhoudelijke aanpassingen.

Bufferzones en exclavering van recreatieondernemingen en agrarische bedrijven

Een bufferzone van 300 tot 500 meter rond recreatieondernemingen en agrarische bedrijven, waar door vele ondernemers om is verzocht, behoort niet tot de mogelijkheden. De reden hiervoor is dat menselijk gebruik of de door de mens toegekende bestemming niet bepalend is voor de vraag of een gebied of terrein als Natura 2000-gebied aangewezen dient te worden. Ecologische redenen zijn daarbij bepalend. Een Natura 2000-gebied is in zijn geheel van belang.

Ook in de uitspraak van de Raad van State over de aanwijzing van één van de eerste Natura 2000-gebieden is de vraag over een bufferzone aan de orde gekomen. De Raad van State was toen van oordeel dat "het aanhouden van een minimale afstand tot bedrijfsbebouwing niet mogelijk is, omdat niet in algemene zin ten behoeve van de in het gebied gelegen agrarische bedrijfsbebouwing kan worden vastgesteld in hoeverre de binnen die afstand gelegen gronden naar ecologische maatstaven al dan niet tot het aan te wijzen gebied moeten worden gerekend"²².

Bij Vogelrichtlijngebieden wordt het hele gebied door de vogels gebruikt voor broeden, foerageren en/of rusten, hoewel niet elk deel even intensief wordt benut. Voor Habitatrichtlijngebieden geldt een vergelijkbare aanpak hoewel habitattypen meestal geen grote, aaneengesloten oppervlakten beslaan. Daar staat tegenover dat de instandhouding van habitattypen meestal een ruimere begrenzing vereist omdat ook rekening moet worden gehouden met een mogelijke verschuiving van de habitatwaarden door het gebied (successie). Daarentegen maken bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Zij zijn door hun fysieke geaardheid blijvend ongeschikt. Ook mijnbouwinrichtingen en -installaties vallen onder de definitie van een bouwwerk en daarmee onder de exclaveringsformule (zie paragraaf 3.4 van de Nota van toelichting). Dat geldt niet voor ondergronds of onderwater voorkomende structuren zoals gas- en waterleidingen. De aanwezigheid hiervan betekent niet per definitie dat deze gebieden ongeschikt zijn voor planten of dieren en ze zijn daarom niet geëxclaveerd. Zie ook paragraaf 2.2.6 van de Nota van Antwoord.

²² Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State, 5 november 2008, nr. 200802546/1.

Verticale begrenzing

In paragraaf 2.2.9 van de Nota van Antwoord wordt vermeld dat er geen verticale grens in de Natura 2000-gebieden is opgenomen. Wel moet gewaarborgd zijn dat vliegbewegingen in de omgeving van Natura 2000-gebieden niet tot aantasting van natuurlijke kenmerken leiden. Dat geldt voor de gehele burgerluchtvaart (inclusief parasailen, parachutespringen en luchtballonvaren), het militaire luchtverkeer en alle andere activiteiten die in samenhang met deze vliegbewegingen in het luchtruim of op de grond plaatsvinden, zoals schietoefeningen en parachutespringen. De effectbeoordeling van dit soort activiteiten kan daarom het best per gebied plaatsvinden, toegesneden op de omstandigheden ter plekke. Het is dus niet zinvol om hiervoor generieke normen in de besluiten op te nemen. Indien aan de orde, wordt het bestaand gebruik door luchtverkeer beoordeeld bij het opstellen van het beheerplan. Voorwaarde blijft ook hier dat het bestaande gebruik de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mag brengen.

3.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE BEGRENZING

Enkele insprekers geven aan dat Coepelduynen ook zou moeten worden aangewezen voor het habitatype embryonale duinen (H2110). In het gebied komt dit type momenteel voor in de laagste delen van het buitentalud van de zeereep en op het strand tussen Katwijk en Noordwijk. Door middel van een natuurlijk zeereepbeheer kunnen zowel het oppervlakte als de kwaliteit van het habitatype worden vergroot, zonder dat de kustveiligheid negatief wordt beïnvloed.

Deze zienswijzen zijn niet overgenomen. De begrenzing van het gebied is vrijwel geheel gelijk aan die van het gelijknamige beschermd natuurmonument. De zeewaartse grens van dit natuurmonument ligt op de duinvoet. Het genoemde habitatype (H2110) ligt daar net buiten. Overigens is van dit habitatype al het merendeel (>80%) van de landelijke oppervlakte binnen Natura 2000-gebieden gelegen waardoor er geen aanleiding bestaat daarvoor nog extra gebieden toe te voegen.

4. REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 ALGEMEEN

In de zienswijzen zijn veel opmerkingen gemaakt over de instandhoudingsdoelstellingen en over de realisatie hiervan.

Er zijn vragen gesteld over de gestelde nationale doelen, de monitoring van Natura 2000-gebieden, de afstemming en de verantwoordelijkheden. In een aantal zienswijzen wordt de vraag gesteld of de besluiten in samenhang met elkaar en met de gebieden daarbuiten wel een voldoende bijdrage leveren om de soorten en habitattypen in een gunstige staat van instandhouding te brengen of te houden.

De vrees wordt uitgesproken dat dit niet het geval is. Daarnaast wordt er verzocht om voor die soorten en habitattypen, waarvoor sprake is van een ongunstige staat van instandhouding, zowel landelijk als op gebiedsniveau een herstelopgave te formuleren tenzij er ecologische redenen zijn om hiervan af te zien. Het achterwege laten van adequate herstelopgaven wordt door insprekers als onacceptabel gezien en in strijd met de wettelijke verplichtingen. Het besluit zou moeten aangeven wat de gevolgen zijn wanneer een soort uit een gebied dreigt te verdwijnen. Daarnaast zou er een gegronde reden aanwezig moeten zijn wanneer er niet gestreefd wordt naar een gunstige staat van instandhouding.

Er zijn vragen gesteld over de gestelde nationale doelen, de monitoring van Natura 2000-gebieden, de afstemming en de verantwoordelijkheden. In een aantal zienswijzen wordt de vraag gesteld of de besluiten in samenhang met elkaar en met de gebieden daarbuiten wel een voldoende bijdrage leveren om de soorten en habitattypen in een gunstige staat van instandhouding te brengen of te houden.

De vrees wordt uitgesproken dat dit niet het geval is. Daarnaast wordt er verzocht om voor die soorten en habitattypen waarvoor in het Natura 2000 profielendocument (2006) sprake is van

een ongunstige staat van instandhouding een herstelopgave te formuleren, tenzij er ecologische redenen zijn om hiervan af te zien. Het besluit zou moeten aangeven wat de gevolgen zijn wanneer een soort uit een gebied dreigt te verdwijnen. Daarnaast zou er een gegronde reden aanwezig moeten zijn wanneer er niet gestreefd wordt naar een gunstige staat van instandhouding.

Anderzijds wordt in zienswijzen aangeduid dat veel doelen te hoog gegrepen zijn en dat deze alleen met grote (financiële) inspanningen bereikt kunnen worden. Er wordt over de instandhoudingsdoelstellingen opgemerkt dat ze de status zouden moeten krijgen van een inspanningsverplichting en niet van een resultaatsverplichting. Enkele insprekers menen dat bij het vaststellen van de doelstellingen veel geleund wordt op onwetenschappelijke informatie over het voorkomen van flora en fauna in vroegere jaren, die niet gebaseerd is op voldoende wetenschappelijke gegevens. Het is onduidelijk of deze waarden daadwerkelijk aanwezig zijn. Om die reden zouden de aanwezige habitattypen op een kaart aangeduid moeten worden. Weer anderen menen dat de uitgangssituatie helder moet worden omschreven in het aanwijzingsbesluit. Tegelijkertijd zal er een termijn gegeven moeten worden waarbinnen de doelstellingen gerealiseerd moeten worden.

In de besluiten wordt er volgens insprekers niet ingegaan op de mogelijke gevolgen van klimaatverandering, terwijl deze veranderingen bepalend kunnen zijn voor de haalbaarheid van de natuurdoelen. In andere zienswijzen wordt aangevoerd dat er voor veel soorten geen instandhoudingsdoelstelling geformuleerd mag worden omdat hiermee soorten onterecht onder de bescherming van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn komen te vallen.

Er wordt bovendien gevraagd om de kernopgaven in de aanwijzingen op te nemen dan wel het Natura 2000 doelendocument (2006) deel uit te laten maken van de aanwijzingsbesluiten. Uit het besluit zou duidelijk moeten blijken voor welke functie(s) en voor welke soort(en) het gebied wordt aangewezen, zodat duidelijk is of de soorten in al hun levensbehoeften worden beschermd. Daar waar niet alle levensbehoeften in een Natura 2000-gebied zijn beschermd dient te worden aangegeven waar de ontbrekende functies zijn gelegen en wat de beschermingsstatus is.

Er wordt gevraagd om rekening te houden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden. In dat verband wordt dan ook met nadruk gewezen op het belang van het gebied Coepelduynen voor de recreatie, waarbij met name een ongestoord toeristisch gebruik van de stranden van groot economisch belang is voor de lokale economie.

Dat het concretiseren van maatregelen wordt doorgeschoven naar het beheerplan geeft voor veel insprekers onduidelijkheid; hierdoor kan het overleg over het beheerplan onder grote spanning komen te staan. Zij bepleiten duidelijke kaders voor het beheerplan, zodat er constructief aan de uitwerking kan worden gewerkt. Daarnaast wordt opgemerkt dat bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen alleen wordt uitgegaan van bestaande budgetten. Welke consequenties de instandhoudingsdoelstellingen hebben in financiële zin wordt pas duidelijk bij het tot stand komen van de beheerplannen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde zienswijzen worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Algemene instandhoudingsdoelstellingen

De algemene instandhoudingsdoelstellingen beogen de algemene hoofddoelstelling van de Vogel- en Habitatrichtlijn in de individuele aanwijzingsbesluiten te verankeren. Daarmee wordt de bijdrage van de Nederlandse Natura 2000-gebieden aan het behoud van de biodiversiteit vastgelegd. Het streven naar een gunstige staat van instandhouding van de per aanwijzingsbesluit opgesomde habitattypen en soorten is daarvan de uitwerking. Het vormt de Nederlandse bijdrage aan de ecologische samenhang van het Europese Natura 2000-netwerk. Per gebied zijn de specifieke doelstellingen voor de relevante habitattypen en soorten nader

omschreven. Op basis van de algemene doelstellingen wordt naar een landelijk gunstige staat van instandhouding van de voor Nederland relevante habitattypen en soorten gestreefd. Dit houdt in dat het natuurlijke verspreidingsgebied van de habitat of van de soort stabiel moet zijn of moet toenemen; dit moet in de toekomst ook zo blijven. Een duurzaam behoud van een habitatype kan alleen maar gerealiseerd worden wanneer de planten- en diersoorten die typisch zijn voor de habitat behouden kunnen worden. Dit geldt ook voor de bescherming van een bepaalde plantensoort of diersoort. De betreffende soort kan alleen effectief beschermd worden wanneer de beschermingsmaatregelen zich, naast op de soort zelf, ook richten op het leefgebied van de soort. Zodoende strekt in een Natura 2000-gebied de instandhoudingsdoelstelling van een soort zich mede uit tot het leefgebied van de betreffende soort.

De formulering van de algemene instandhoudingsdoelstellingen is aangepast in hoofdstuk 5 van de Nota van toelichting van dit besluit. In de aangepaste formulering van het tweede algemene doel is niet de letterlijke tekst van de Habitatrichtlijn (artikel 2) gevolgd, omdat het in de Richtlijn een algemene doelstelling van de Richtlijn betreft en in dit geval om de gebiedsspecifieke invulling daarvan. Meer in het bijzonder: een Europese Richtlijn kan een bijdrage leveren aan het waarborgen van de biologische diversiteit, maar een gebied kan alleen bijdragen aan het behoud van de biologische diversiteit. Verder is de term “natuurlijke kenmerken” in de algemene doelen gehandhaafd, omdat dit een begrip is dat in de Richtlijn ook gebruikt wordt in verband met de bescherming van de gebieden (artikel 6).

Verder geldt ook dat invloeden van buitenaf op het Natura 2000-gebied van grote invloed kunnen zijn op de staat van instandhouding van een habitatype of soort: de externe werking. De instandhoudingsdoelstelling richt zich op het gehele biotische en abiotische complex van factoren, die het habitatype of de soort haar specifieke aanzien geven en die noodzakelijk zijn voor het behoud van de biologische diversiteit van het gebied.

Contour “haalbaar en betaalbaar”

In de paragrafen 3.4 en 4.1.7 van de Nota van Antwoord staat aangegeven dat zowel de selectie als de begrenzing uitsluitend gebaseerd is op ecologische criteria. Dit betekent echter niet dat andere dan ecologische belangen geen rol hebben gespeeld. Bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen heeft het uitgangspunt “haalbaar en betaalbaar”, zowel landelijk als per gebied nadrukkelijk een rol gespeeld. Er is daarbij rekening gehouden met de economische en sociale belangen van de directe omgeving. Dit betekent in de praktijk dat voor een bepaald habitatype of soort de relatief grootste ecologische bijdrage komt van het gebied waar de ecologische vereisten reeds op orde zijn of waar ze op relatief eenvoudige wijze op orde te brengen zijn, om zodoende bij het opstellen van beheerplannen een evenwichtige balans tussen economie en ecologie na te kunnen streven.

In paragraaf 3.4 van de Nota van Antwoord staat dat Nederland zich inspant om zoveel mogelijk habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Er kan echter geen onevenredige financiële inspanning verwacht worden om alle habitattypen en soorten te herstellen. Met oog hierop is voor een aantal soorten en habitattypen in het Natura 2000 doelendocument (2006, hoofdstuk 6) gekozen voor een lager niveau dan gunstige staat van instandhouding. In die gevallen wordt verbetering van de ecologische vereisten voorlopig niet realistisch geacht of staat de inspanning in geen verhouding tot de extra bijdrage die een gebied kan leveren aan de realisering van de Natura 2000-doelen op landelijk niveau. Anderzijds is het logisch dat een hogere inzet wordt nagestreefd voor habitattypen en soorten waar Nederland relatief belangrijk voor is en/of voor habitattypen en soorten die sterk onder druk staan.

Dit geldt bijvoorbeeld voor het habitatype vochtige duinvalleien kalkrijk. Voor dit habitatype zijn de ecologische omstandigheden nog niet volledig op orde.

Contour “strategisch lokaliseren”

Bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen is ook geanticipeerd op bestaande plannen en projecten ter realisering van de Ecologische Hoofdstructuur en bestaand beleid met betrekking tot bijvoorbeeld mest en waterhuishouding. Dit is het gehanteerde principe van “strategisch lokaliseren”: behoud of herstel nastreven daar waar de grootste potentie ligt en waar dit gemakkelijk kan zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de ecologische uitgangspunten

en ambities. Om daaraan invulling te geven zijn diverse consultatierondes met deskundigen en terreinbeheerders gehouden en zijn analyses uitgevoerd, waaronder de knelpunten- en kansenanalyse van KIWA²³.

In de toekomst zullen inspanningen voor het waterbeheer meer gericht moeten worden op het natuurbelang. Waar nodig is de begrenzing van gebieden aangepast om een op termijn duurzame situatie te verkrijgen. Voor een aantal habitattypen en soorten zijn gezien de urgentie ten aanzien van één of meerdere kernopgaven ("sense of urgency")²⁴, op de korte én langere termijn, aanvullende water- of beheermaatregelen nodig.

Trends, dynamiek en autonome ontwikkelingen

In het aanwijzingsbesluit staat het resultaat van de bovenstaande contouren uitgewerkt in de vorm van de instandhoudingsdoelstellingen. Op grond daarvan worden in het beheerplan de benodigde maatregelen uitgewerkt om de genoemde habitattypen en soorten in de gewenste staat van instandhouding te brengen of te behouden, zodat het gebied voldoende bijdrage kan leveren aan het realiseren van de gewenste staat van instandhouding op landelijk niveau. Eén van de uitgangspunten in de Natura 2000 contourennotitie (2005)²⁵ is dat doelstellingen in de tijd robuust geformuleerd moeten worden. Dit is gedaan om zo te kunnen anticiperen op bijvoorbeeld de natuurlijke dynamiek of mogelijke klimaatsveranderingen. Als de instandhoudingsdoelstellingen niet gehaald lijken te worden, bijvoorbeeld omdat een populatie vogels of een bepaald habitatype ondanks de bescherming toch kleiner wordt, moet Nederland maatregelen nemen om deze ontwikkeling te keren. Artikel 6, tweede lid, van de Habitatrictlijn, verplicht de lidstaat namelijk om verslechtering van habitattypen en leefgebieden van (vogel)soorten te voorkomen. Soms zullen de genomen maatregelen niet werken, bijvoorbeeld bij klimaatsverandering, een te grote externe beïnvloeding of als trekkende soorten in het buitenland negatief worden beïnvloed. Er zijn dan geen sancties. Gezien een aantal onzekerheden over te verwachten ontwikkelingen, die voortkomen uit natuurlijke dynamiek en klimaatveranderingen, is voor het jaar 2015 voorzien in een evaluatie van het Natura 2000 doelendocument (2006). Indien noodzakelijk worden dan ook de betreffende aanwijzingsbesluiten aangepast (zie Nota van Antwoord, paragraaf 3.19). In bijlage B.3 van de Nota van toelichting van dit besluit wordt nader op de specifieke keuzes ingegaan.

Herijking instandhoudingsdoelstellingen

De lidstaten van de Europese Unie hebben de afspraak gemaakt om alle maatregelen te nemen die nodig zijn om een gunstige staat van instandhouding van de aangewezen soorten en habitattypen te realiseren. Pas wanneer daadwerkelijk is gebleken dat de doelen om wat voor reden dan ook niet haalbaar zijn, bestaat er – zoals onder andere in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord staat vermeld – een aantal momenten waarop de doelen bijgesteld kunnen worden. De drie momenten waarop de instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden herijkt en zo nodig kunnen worden bijgesteld zijn (zie ook Nota van Antwoord, paragrafen 3.4 en 3.14):

- bij de definitieve aanwijzing;
- bij het opstellen van het beheerplan;
- bij de geplande evaluatie in 2015.

Ecologische samenhang en belangenafweging

De afweging tussen economie en ecologie moet zodanig plaatsvinden dat de gunstige staat van instandhouding van de habitattypen en soorten waar het gebied voor is aangewezen niet in gevaar komt.

De situatie kan zich voordoen dat in een bepaald gebied een aantal habitattypen of soorten voorkomt, waarvoor geen instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld. Er is dan de

²³ KIWA & EGG (2007): Knelpunten- en kansenanalyse Natura 2000 gebieden. Versie 2007. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

²⁴ Een "sense of urgency" is toegekend aan een gebied als binnen tien jaar (na 2005) mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat. Zie verder bijlage 2 begrippen en definities uit de Nota van Antwoord (2007).

²⁵ Ministerie van LNV (2005): Natura 2000 contourennotitie. Kaders voor Natura 2000-doelen, besluiten en beheersplannen. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

inschatting gemaakt dat het betreffende habitatype of de betreffende soort weliswaar marginaal in het gebied aanwezig is, maar dat het gebied op termijn geen bijdrage kan leveren aan de instandhouding van het habitatype of de soort. Ook bij de formulering van een doel voor vogels is bepalend of het gebied een relevante bijdrage aan het realiseren van het landelijke doel levert of kan gaan leveren (zie ook paragraaf 3.11 van de Nota van Antwoord). Voor elk specifiek gebied komt het erop neer dat de instandhoudingsdoelstelling van een bepaald habitatype of bepaalde soort alleen in samenhang kan worden gezien met de instandhoudingsdoelstelling op landelijk niveau en in andere Natura 2000-gebieden. Dat betekent dat er weliswaar landelijk per soort of per habitatype naar een gunstige staat van instandhouding moet worden gestreefd, maar dat deze situatie niet in elk gebied afzonderlijk hoeft te worden nagestreefd. Binnen dit kader kan ook rekening worden gehouden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden.

Recreatie en toerisme

Beseft wordt dat Coepelduynen een belangrijk onderdeel uitmaakt van het Zuid-Hollands toeristische product. Het strand en de duinen zijn de belangrijkste trekpleister voor toeristen. Het toeristische bedrijfsleven vindt dat de aard van het gebied zo moet blijven. In die zin is het belang van een adequaat natuurbeheer ook in het belang van een gezonde toeristische sector. In onder meer paragrafen 4.1.3 en 4.1.4 van de Nota van Antwoord is ingegaan op de ontwikkelingsmogelijkheden van bedrijven en de concurrentiepositie: afhankelijk van de bedrijfstak biedt de aanwezigheid van een Natura 2000-gebied dikwijls nieuwe mogelijkheden. Dit specifieke gebied is een natuurgebied waar ondanks de toeristische druk bepaalde natuurwaarden zich nog steeds in een gunstige staat van instandhouding bevinden. Niettemin is het door de ongunstige staat van instandhouding van vochtige duinvalleien noodzakelijk om een herstelopgave te formuleren. Wanneer er een herstelverplichting is, dient bij de te nemen maatregelen rekening te worden gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied. Bij het formuleren van de instandhoudingsdoelstellingen is dat gedaan. Het afwegen van ecologie en economie gebeurt ook in het stelsel van vergunningverlening. Zie verder paragraaf 3.5 van de Nota van Antwoord.

Complementaire doelen

Een complementair doel is een doelstelling voor een habitatype of soort waarvoor het gebied niet is aangewezen op grond van de gebruikelijke methodiek van toewijzing (actueel voorkomen van habitatuwaarden in Habitatrictlijngebieden en van vogels in Vogelrichtlijngebieden). Dergelijke doelen worden wel nodig geacht ten behoeve van de realisering van de landelijke doelstelling. Zij zijn met name bedoeld om de inspanningen voor het bereiken van de landelijk gunstige staat van instandhouding zoveel mogelijk neer te leggen in Natura 2000-gebieden, en dus niet daarbuiten.

Aan Habitatrictlijngebieden kan om één van de volgende twee redenen een complementair doel zijn toegevoegd:

- belangrijk voorkomen van een broedvogelsoort van de Vogelrichtlijn, die in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert (9 soorten).
- ontwikkeldoel voor een habitatype of soort met een zeer ongunstige staat van instandhouding waar goede kansen aanwezig zijn (3 habitattypen, 4 soorten).

Aan Vogelrichtlijngebieden kan om één reden een complementair doel zijn toegevoegd:

- belangrijk voorkomen van een habitatype of soort met een zeer ongunstige staat van instandhouding, met een relatief lage landelijke dekking in Habitatrictlijngebieden en/of met onvoldoende geografische spreiding (9 habitattypen, 14 soorten).

Complementaire doelen zijn gebaseerd op artikel 10a, derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998²⁶ en maken daardoor volwaardig deel uit van het beschermingsregime van Natura 2000-gebieden. Complementaire doelen worden als onderdeel van de instandhoudingsdoelstellingen verder uitgewerkt in de Natura 2000-beheerplannen. Voor een nadere toelichting en de

²⁶ Wet van 25 mei 1998, houdende nieuwe regelen ter bescherming van natuur en landschap (Natuurbeschermingswet 1998).

vermelding van habitattypen en soorten waar complementaire doelen op van toepassing kunnen zijn, wordt verwezen naar het Natura 2000 doelendocument (2006), pagina 35 en verder.

Onderbouwing besluiten

In diverse ecologische rapporten²⁷ en databanken zijn de natuurwaarden van Nederland beschreven. Het is voor de selectie of ecologische onderbouwing van een Natura 2000-gebied niet noodzakelijk dat de aanwezige natuurwaarden op kaart worden aangegeven. Wel wordt in paragraaf 4.4 van deze Nota van toelichting een globale, niet-uitputtende, omschrijving gegeven van de verspreiding van de habitattypen en soorten in dit gebied.

Het Natura 2000 doelendocument (2006) is één van de dragende beleidsdocumenten die aan de besluitvorming ten grondslag heeft gelegen. Het beleid zoals daar is uiteengezet, is bij de besluitvorming toegepast, maar het Natura 2000 doelendocument (2006) maakt géén onderdeel uit van het besluit.

Met betrekking tot de vraag op welke wijze de gunstige staat van instandhouding voor dat betreffende habitatype of de betreffende soort kan worden bereikt, is er in de Nota van toelichting een uitgebreid overzicht opgenomen waarin alle gebieden staan vermeld waaraan voor het betreffende habitatype of soort een doel is toegekend. Op deze wijze is na te gaan hoe de landelijke opgave over het Natura 2000-netwerk is verdeeld. Het is echter een indicatieve vermelding, want het is niet de bedoeling in deze aanwijzing een besluit te nemen over de instandhoudingsdoelstellingen van andere gebieden.

Kernopgaven

In paragraaf 1.3.4 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat de kernopgaven een belangrijk hulpmiddel zijn bij de focus en eventuele prioritering binnen de Natura 2000-beheerplannen. Ze beschrijven de belangrijkste behoud- en herstelopgaven per Natura 2000-landschap en zijn in het Natura 2000 doelendocument (2006) toebedeeld aan gebieden. Het toevoegen van de kernopgaven aan de Nota's van toelichting bij de definitieve aanwijzingsbesluiten heeft geen meerwaarde, omdat die informatie is opgenomen in het Natura 2000 doelendocument.

Ambitieniveau van de instandhoudingsdoelstellingen

Indien een soort of habitatype landelijk in een ongunstige staat van instandhouding verkeert, betekent dit niet automatisch dat in alle gebieden waar de betreffende waarde voorkomt hiervoor een hersteldoelstelling moet worden geformuleerd. In de Natura 2000 contourennotitie (2005) en het Natura 2000 doelendocument (2006) staan de hoofdlijnen voor het formuleren van de Natura 2000 doelen uitgewerkt. Daarmee is het Europese kader toegespitst op de Nederlandse situatie. Per gebied zijn er gebiedsdoelen opgesteld. Deze richten zich op de kwaliteit en oppervlakte van het habitatype of van het leefgebied van een soort. Voor soorten wordt daarnaast een doel gesteld voor de gewenste populatie. Voor sommige soorten en vrijwel alle vogels zijn hierbij richtinggevende aantallen genoemd. Deze dienen als (minimale) draagkracht voor het leefgebied binnen de begrenzing van het gebied. In het geval van herstel is de uitwerking van de landelijke doelen middels het principe van "strategisch lokaliseren" bepaald. Dat wil zeggen dat de herstelopgave is neergelegd in de gebieden waar de meeste potentie is om het habitatype of het leefgebied van de soort te verbeteren. Voor verspreid voorkomende habitattypen en soorten is het niet mogelijk om de landelijke doelstellingen alleen binnen het Natura 2000-netwerk te realiseren. Opgaven buiten het Natura 2000-netwerk worden via ander natuurbeleid gerealiseerd, zoals de Flora- en faunawet en de Ecologische Hoofdstructuur. Voor een aantal habitattypen is in het Natura 2000 doelendocument de expliciete keuze gemaakt om niet te streven naar een gunstige staat van instandhouding (Natura 2000 doelendocument (2006), pagina 138).

Bij de evaluatie in 2015 worden zowel de ambities van de gebiedsdoelen als de landelijke instandhoudingsdoelstellingen tegen het licht gehouden en wordt bekeken of bijstelling nodig is.

²⁷ Zie voor een overzicht van bronnen onder andere Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden, bijlage 3. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

Monitoring

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) is verantwoordelijk voor de periodieke algemene rapportages aan de Europese Commissie en voor de monitoring van de staat van instandhouding van soorten en habitattypen op landelijk niveau. Het ministerie van LNV zorgt voor een landelijk monitoringssysteem. De gebiedsgerichte monitoring zal plaatsvinden op basis van de monitoringsparagraaf in de beheerplannen waarin ook rollen en verantwoordelijkheden zijn uitgewerkt. Voor zowel de landelijke als de gebiedsgerichte monitoring wordt momenteel - in samenhang - een programma van eisen ontwikkeld in overleg met de betrokken bevoegde gezagen (ministerie van LNV, ministerie van Verkeer en Waterstaat, ministerie van Defensie en de provincies (Interprovinciaal Overleg)). Zie ook paragraaf 1.5.1 van de Nota van Antwoord.

Nulsituatie of uitgangspunt

In paragraaf 3.18 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat bij het vaststellen van de gebiedsdoelen niet is uitgegaan van een bepaald referentiejaar, zoals het moment van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied of aanmelding als Habitatrichtlijngebied. Bij het vaststellen van de doelen is gekeken naar de staat van instandhouding van de betreffende soort of het habitatype op landelijk niveau. Ook is gekeken naar de (minimaal) benodigde oppervlakte leefgebied en/of habitatype om een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau te realiseren.

Die (landelijke) staat van instandhouding vormde mede de basis voor vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen voor soorten en/of habitattypen per gebied. In de Nota's van toelichting bij de besluiten is aangegeven of voor een soort of habitatype in een concreet gebied een behoud- of herstelopgave geldt. Zo is bijvoorbeeld een behoudopgave geformuleerd als het gebied een voldoende bijdrage levert aan de realisering van het doel op landelijk niveau of als onevenredige maatregelen nodig zouden zijn om het gebied een grotere bijdrage te laten leveren.

Realisatietermijnen

Zoals in paragraaf 3.16 van de Nota van Antwoord wordt gesteld, zijn termijnen onmisbaar om de realisatie van doelen te plannen. Deze planningen zijn grotendeels afhankelijk van regionale en zelfs lokale omstandigheden. Daardoor zijn de op te stellen beheerplannen de aangewezen plaats voor het bepalen van de realisatietermijnen. Om die reden is ervan afgezien realisatietermijnen in de aanwijzingsbesluiten op te nemen.

Flankerend beleid

In paragraaf 5.8 van de Nota van Antwoord staat als uitgangspunt geformuleerd dat de instandhoudingsdoelstellingen met behulp van bestaande budgetten worden gerealiseerd. De "bestaande budgetten" waaruit realisatie van de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gefinancierd moet worden, zijn grotendeels opgenomen in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Daartoe behoren de Subsidieregeling Natuurbeheer, de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer en de financiële middelen voor de bestrijding van verdroging in de zogenoemde TOP-lijst gebieden²⁸. Daarnaast is ook het bestaande beheerbudget voor Staatsbosbeheer een financieringsbron voor de instandhoudingsdoelstellingen. Waar de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gekoppeld zijn aan waterkwaliteit kunnen de additionele kosten worden gefinancierd via het spoor van de Kaderrichtlijn Water. Veel subsidiemogelijkheden voor inrichting en (agrarisch) natuurbeheer zijn met het ILG onder verantwoordelijkheid van de provincies gekomen. De provincies bieden deze subsidiemogelijkheden aan door middel van provinciale subsidieregelingen zoals Provinciale Subsidieregeling Natuurbeheer en de Provinciale Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer.

²⁸ De door de provincies opgestelde lijsten met gebieden die in het kader van het verdrogingsbeleid met voorrang worden aangepakt.

4.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

Een inspreker stelt een wijziging voor de instandhoudingsdoelstellingen voor vochtige duinvalleien (H2190) voor. "Habitatype H2190 vochtige duinvalleien, kalkrijk (subtype B), is op een beperkt oppervlak redelijk ontwikkeld aanwezig. Er wordt gewerkt aan kwaliteitsverbetering, de oppervlakte uitbreidingsmogelijkheden zijn beperkt".

Een inspreker geeft aan dat naast de potentiële duinvalleien voor vochtige duinvalleien (H2190) nog twee gebieden kunnen worden toegevoegd: de Kikkerdel, gelegen zuidoost van de Guytendel, en het noordelijk deel van het duingrasland achter de aan de zuidkant gelegen manege.

De eerste zienswijze is overgenomen. Vochtige duinvalleien, open water (H2190A) is verwijderd en vochtige duinvalleien, kalkrijk (H2190B) is toegevoegd. Zie voor wijzigingen van waarden ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en het ontwerp-aanwijzingsbesluit (2007) de bijlagen B.1 en B.2 van de Nota van toelichting. De in de tweede zienswijze genoemde locaties zijn reeds binnen de begrenzing van het gebied opgenomen.

Een inspreker wil informatie over waar en in welke mate het type duindoornstruwelen (H2160) gaat verdwijnen ten gunste van de duintypen grijze duinen (H2130) en vochtige duinvalleien (H2190). Daarnaast wil de inspreker geïnformeerd worden over in hoeverre de keuze voor grijze duinen en vochtige duinvalleien gevolgen heeft voor de nu aanwezige zoogdieren en (niet-) broedvogels.

In het beheerplan worden de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied uitgewerkt in omvang, ruimte en tijd. Het beschrijft de resultaten die nodig zijn om het behoud of herstel van de natuurlijke habitattypen en soorten mogelijk te maken. Het beheerplan geeft verder een overzicht van instandhoudingsmaatregelen om deze resultaten te bereiken. Zie voor verdere informatie Nota van Antwoord paragraaf 1.5.

5. REACTIES OVER DE RECHTSGEVOLGEN

5.1 ALGEMEEN

Er wordt gewezen op het feit dat de gevolgen van het huidig gevoerde natuurbeleid een onevenredige belasting vormen voor land- en tuinbouw. Ook kunnen kosten niet worden bepaald door gebrek aan kennis.

Men stelt dat het onmogelijk is om op basis van de stukken te bepalen wat de gevolgen van de aanwijzing zijn voor de individuele bedrijfsvoering. Ook de scheiding in tijd tussen het aanwijzingsbesluit en het beheerplan wordt daarvoor verantwoordelijk gehouden. Daarnaast worden er veel opmerkingen gemaakt en vragen gesteld over de diverse facetten van bestaand gebruik, de externe werking, de relatie met het toetsingskader Ammoniak en Natura 2000, de relatie met de Kaderrichtlijn Water en de relatie met bestemmingsplannen en andere ruimtelijke plannen.

Enkele insprekers wijzen er op dat 1 oktober 2005 (de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998) niet als peildatum voor bestaand gebruik kan dienst doen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Externe werking

Het is moeilijk aan te geven wat de precieze omvang van de externe werking van een bepaalde activiteit is. In paragraaf 4.3 van de Nota van Antwoord staat dat dit afhangt van de aard van de activiteit zelf, de intensiteit ervan en de gevoeligheid van de aanwezige habitattypen en soorten. Het valt op voorhand dus niet te zeggen of er beïnvloeding plaatsvindt. Dat betekent dat wanneer niet uitgesloten kan worden dat een Natura 2000-gebied door een bepaalde activiteit wordt beïnvloed, er bekeken moet worden of er op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 een vergunningplicht voor een bepaalde activiteit aan de orde is. Het is dus evenmin aan te geven waar de externe werking van een bepaalde activiteit eindigt.

Het beleid om nieuwe natuur van ná 1 mei 1988 niet als verzuringgevoelig aan te merken, is nooit van toepassing geweest op de oude Natuurbeschermingswet. Ook voor de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 was het voor de beoordeling alleen van belang of een bepaalde activiteit schade aan een aangewezen beschermd natuurmonument toebracht. De vraag of een deel van een bepaald beschermd natuurmonument als zogenoemde nieuwe natuur moest worden aangemerkt, heeft in deze besluitvorming geen rol gespeeld. Als een bepaald gebied als beschermd natuurmonument was aangewezen, genoot zo'n natuurmonument de volledige bescherming van de Natuurbeschermingswet. In het beheerplan zal duidelijkheid gegeven worden voor welke activiteiten een vergunningplicht aan de orde kan zijn. De afstand tussen de locatie van de activiteit en de te beschermen natuurwaarden is daarbij niet altijd doorslaggevend; het gaat er om of een bepaalde activiteit al dan niet de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied, waar habitattypen en leefgebieden van soorten onderdeel van uitmaken, kan aantasten. Rond de Natura 2000-gebieden wordt, volgens sommige insprekers, een beschermingszone ingesteld van 3.000 meter. Dat is echter niet van toepassing op de beoordeling van effecten op Natura 2000-gebieden. In het kader van de Interimwet ammoniak en veehouderij²⁹ werd in verband met de ammoniakdepositie een zone van 3.000 meter gehanteerd. Binnen die zone was de beïnvloeding door een veehouderijbedrijf van verzuringsgevoelig gebied nog meetbaar. Tot deze grens kon een vergunningplicht voor deze verzuringsgevoelige gebieden aan de orde zijn. Deze grens is inmiddels vervallen. Natura 2000 is gericht op de bescherming van de in het gebied voorkomende habitattypen en soorten. Een exacte grens waar de externe werking ophoudt, is in algemene zin niet aan te geven. Dit wordt van geval tot geval beoordeeld. Bepalend is dus niet de afstand, maar of er sprake kan zijn van verslechtering of significante verstoring van natuurwaarden in het betreffende gebied.

Beschermde natuurmonumenten

In de paragrafen 3.15, 4.6.4 en 4.6.9 van de Nota van Antwoord staat dat een belangrijk deel van de aan te wijzen Natura 2000-gebieden, zoals dit gebied, reeds onder de oude Natuurbeschermingswet als beschermd of als staatsnatuurmonument was aangewezen. Op grond van artikel 15a van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt een besluit tot aanwijzing van een beschermd natuurmonument zodra het gebied is aangewezen als Natura 2000-gebied en voor zover het beschermde natuurmonument binnen dat Natura 2000-gebied ligt. Dat betekent dat wanneer een deel van het beschermde natuurmonument buiten het Natura 2000-gebied ligt, de oude aanwijzing als natuurmonument voor dat gebiedsdeel van kracht blijft. Voor Vogelrichtlijngebieden was dit reeds aan de orde.

De instandhoudingsdoelstelling heeft, voor het deel van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzing als beschermd natuurmonument betrekking had, vanaf dat moment mede betrekking op de doelstellingen van dat beschermde natuurmonument ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis. Bepalingen uit de aanwijzingen tot beschermd natuurmonument over natuurschoon, rust, stilte en over de natuurwetenschappelijke betekenis van het beschermde natuurmonument blijven gewoon van kracht en zullen mede de inhoud van het beheerplan gaan bepalen. Op dit onderdeel brengt Natura 2000 geen verandering in de bestaande situatie. De minister van LNV heeft in haar brief van 30 juni 2009 (PDN 2009.56) aan de Tweede Kamer aangekondigd een voorstel tot wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 in procedure te zullen brengen. Zie voor verdere toelichting met betrekking tot beschermde natuurmonumenten paragraaf 5.4 Beschermde natuurmonumenten van de Nota van toelichting.

Bestaand gebruik: peildatum en vergunningplicht

In paragrafen 4.1 en 4.2 van de Nota van Antwoord wordt uitvoerig ingegaan op bestaand gebruik en hoe daarmee wordt omgegaan.

²⁹ Wet van 9 juni 1994, houdende tijdelijke regeling inzake de ammoniakdepositie veroorzaakt door veehouderijen (Interimwet ammoniak en veehouderij). Staatsblad 1994, nr. 634.

Het aanwijzen van een Natura 2000-gebied leidt niet tot een verbod op het verrichten van bepaalde handelingen zoals het laten loslopen van honden of het onttrekken van grondwater. In het aanwijzingsbesluit staat alleen voor welke waarden het gebied is aangewezen en wat de grens van het betreffende gebied is. In het besluit zelf is niet aangegeven of, en onder welke voorwaarden, een activiteit kan worden toegestaan.

Op grond van de huidige Natuurbeschermingswet 1998 geldt een vergunningplicht voor activiteiten die in en om Natura 2000-gebieden de beschermde natuur kunnen verslechteren of een significant verstorend effect hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Het gaat daarbij niet om een vergunning voor alle activiteiten, maar alleen voor mogelijk schadelijke of significant verstorende activiteiten.

Daarnaast is er in de wet een uitzondering gemaakt voor bestaand gebruik waarvoor geen (nieuwe) vergunning nodig is. Deze uitzondering geldt, totdat het eerste beheerplan voor het desbetreffende Natura 2000-gebied onherroepelijk is geworden, voor bestaand gebruik "indien dat gebruik een project is dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar dat afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kan hebben voor het desbetreffende Natura 2000-gebied" (artikel 19c, eerste lid van de Natuurbeschermingswet 1998).

Tot na het onherroepelijk³⁰ worden van het Natura 2000-beheerplan is de vergunningplicht niet van toepassing op bestaand gebruik. De Natuurbeschermingswet 1998 omschrijft bestaand gebruik als "iedere handeling die voor 1 oktober 2005 werd verricht en sedertdien niet of niet in betekenende mate is gewijzigd".

Om te voorkomen dat het bestaand gebruik de kwaliteit van de natuurlijke habitattypen en de leefgebieden van soorten in een Natura 2000-gebied verslechtert en dat er door bestaand gebruik storende factoren optreden die een significant effect kunnen hebben op de soorten waar het gebied voor is aangewezen, draagt het ministerie van LNV de verantwoordelijkheid dat - totdat het beheerplan onherroepelijk wordt - er in het gebied passende maatregelen genomen worden. In het uiterste geval kan dit betekenen dat op last van het ministerie van LNV het bestaande gebruik wordt stilgelegd. Het initiatief daartoe zal in alle gevallen van het ministerie van LNV uitgaan. Een vergunning blijft echter noodzakelijk als een bedrijf zich nieuw vestigt of wanneer een (bestaande) activiteit wordt uitgebreid of gewijzigd.

In het beheerplan zal het bestaande gebruik beschreven moeten worden en zal zo nodig aan voorwaarden worden gebonden. Zoals in paragraaf 4.2.4 van de Nota van Antwoord reeds uiteen wordt gezet, worden geen activiteiten per definitie gelegaliseerd. Dat een bepaalde activiteit om wat voor reden dan ook als bestaand gebruik wordt aangemerkt, wil nog niet zeggen dat deze activiteit in het beheerplan zal worden toegestaan. Dat geldt ook voor inrichtingen die niet vergunningplichtig zijn volgens het Besluit landbouw milieubeheer (2006)³¹ uit de Wet milieubeheer of reeds in het bezit zijn van een milieuwetvergunning. Zodra de Crisis- en herstelwet definitief is, is voorzien dat bestaand gebruik dat onverhoopt niet in het beheerplan wordt opgenomen, vrijgesteld blijft van de vergunningplicht.

Doorwerking aanwijzing in andere plannen

De verplichting om Natura 2000-gebieden aan te wijzen volgt direct uit de Habitatrichtlijn en uit de Vogelrichtlijn. Mede op basis van Europeesrechtelijke uitspraken kan er bij de selectie en bij de begrenzing van Natura 2000-gebieden uitsluitend van ecologische criteria worden uitgegaan. Dat betekent in de praktijk dat de grenzen van deze gebieden zijn bepaald door het gebruik dat de betreffende planten- en diersoorten van het gebied maken. Terreindelen die van mindere kwaliteit zijn, kunnen deel uitmaken van Natura 2000-gebieden als herstel van die terreinen

³⁰ Een beheerplan is pas onherroepelijk nadat alle juridische beroepsprocedures, die volgen op de definitieve vaststelling van zo'n beheerplan, definitief zijn afgerond.

³¹ Besluit van 13 juli 2006, houdende regels voor akkerbouw- of tuinbouwbedrijven met open grondteelt, melkrundveehouderijen, gemechaniseerde loonbedrijven, witloftrekkerijen, teeltbedrijven met eetbare paddestoelen, paardenhouderijen, kinderboerderijen, kleinschalige veehouderijen, spoelbassins en opslagen van vaste mest (Besluit landbouw milieubeheer).

haalbaar is en als ze nodig zijn voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Daardoor zal de begrenzing van zo'n gebied niet in alle gevallen overeenkomen met de bestemming die in een vastgesteld bestemmingsplan aan het gebied is toegekend. In het uiterste geval zou dat kunnen betekenen dat een bepaalde bestemming die in een bestemmingsplan aan zo'n gebied rechtsgeldig is toegekend, toch niet gerealiseerd kan worden, omdat daarvoor geen vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 kan worden verleend. In paragrafen 4.2 en 6.1 van de Nota van Antwoord wordt hierop verder ingegaan. Ook voor reconstructieplannen³², provinciale waterplannen en waterbeheerplannen van de waterschappen geldt een gelijksoortige situatie. Het kan zijn dat dit soort plannen nog onvoldoende concreet zijn om ze op de gevolgen voor Natura 2000-gebieden te toetsen, maar op een gegeven moment zullen al deze plannen, al dan niet bij hun nadere uitwerking, bij het opstellen van beheerplannen afgestemd worden (paragraaf 6.3.2 van de Nota van Antwoord).

Veiligheid waterkering en kustbeheer in relatie tot Natura 2000

De veiligheid van de gebieden geldt als een dwingende reden van groot openbaar belang die, bij afwezigheid van alternatieven, ingrepen met een significant effect in het Natura 2000-gebied rechtvaardigen. Dat betekent dat Natura 2000 het waarborgen van de (kust- en water)veiligheid niet in de weg zal staan. Zie ook paragraaf 6.3.3 van de Nota van Antwoord. Projecten, plannen en afspraken die verband houden met het kustbeheer komen aan de orde in de Natura 2000-beheerplannen (paragraaf 1.1.8 van de Nota van Antwoord).

Relatie met stikstof

In paragraaf 6.2 van de Nota van Antwoord wordt ingegaan op het toetsingskader Ammoniak en Natura 2000. Bij het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden spelen de negatieve gevolgen van stikstofdepositie, met name ammoniak, een belangrijke rol. Om duidelijkheid te bieden tot het moment van vaststellen van de beheerplannen is besloten interim-beleid te ontwikkelen. Dit zogenoemde toetsingskader Ammoniak en Natura 2000 is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), Interprovinciaal Overleg (IPO) en het Rijk samen opgesteld en in februari 2007 bestuurlijk geaccordeerd. Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland (LTO) heeft ingestemd met dit akkoord. Op 22 mei 2007 is het als handreiking aan het bevoegd gezag verstuurd en tevens aan de Tweede Kamer.

Met behulp van het toetsingskader Ammoniak en Natura 2000 konden provincies relatief eenvoudig beoordelen of veehouderijbedrijven in de buurt van Natura 2000-gebieden mochten uitbreiden of niet. Ook konden provincies met het toetsingskader beoordelen of nieuwe bedrijven zich er konden vestigen. De ammoniakuitstoot was daarbij bepalend.

In maart 2008 heeft de Raad van State echter geoordeeld dat het toetsingskader Ammoniak en Natura 2000 onvoldoende zekerheid biedt dat de natuurwaarden in Natura 2000-gebieden niet worden aangetast. Het toetsingskader is daardoor vervallen als generiek instrument.

Naar aanleiding van deze uitspraak heeft de minister van LNV de Taskforce Trojan ingesteld. De taskforce heeft aangegeven dat er verschillende factoren van invloed zijn op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen; stikstofdepositie is er één van. Het rapport van deze taskforce heeft vervolgens geleid tot een proeve van een handreiking voor het bevoegd gezag die op 24 november 2008 aan de Tweede Kamer³³ is gestuurd. Deze handreiking is een hulpmiddel en bevat aanwijzingen voor de beoordeling van bestaand gebruik en voorgenomen activiteiten in of in de omgeving van Natura 2000-gebieden die stikstofdepositie veroorzaken. Het is aan het bevoegd gezag om maatwerk te leveren bij de beoordeling van (voorgenomen) activiteiten en daarbij zoveel mogelijk de relevante factoren die hierop van invloed zijn te betrekken. Zo kan bijvoorbeeld – afhankelijk van de situatie – een afname van depositie worden verrekend met de depositie veroorzaakt door de activiteit die ter beoordeling voorligt (saldering), zodat ruimte ontstaat voor economische ontwikkeling. Het voordeel hiervan is dat economische ontwikkeling, mits deze gepaard gaat met afname van de milieudruk, het

³² Plannen op grond van de Wet van 31 januari 2002, houdende regels inzake de reconstructie van concentratiegebieden (Reconstructiewet concentratiegebieden). Staatsblad 2002, nr. 115.

³³ Tweede Kamer, 2008-2009, 30654, nr. 62.

realiseren van instandhoudingsdoelstellingen dichterbij kan brengen. Dit dient echter op gebiedsniveau op ecologische wijze onderbouwd te worden.

In het wetsvoorstel Crisis- en herstelwet, zoals ingediend bij de Eerste Kamer, is een stikstofvoorziening opgenomen die regelt dat indien er geen sprake is van een toename van de stikstofdepositie er een vrijstelling van de vergunningplicht geldt voor het aspect stikstof. Verder komt er een Programma Stikstof gericht op borging van de dalende lijn van de depositie.

In het Natura 2000-gebied Coepelduynen is het habitatype grijze duinen, *kalkrijk* (H2130A) het meest gevoelig voor stikstof³⁴.

Kaderrichtlijn Water

Het gebied Coepelduynen maakt deel uit van het stroomgebied Rijndelta³⁵. Voor de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is voor de Rijndelta een stroomgebiedbeheerplan vastgesteld. Natura 2000-gebieden zijn in de stroomgebiedbeheerplannen opgenomen als gebieden waar water een bijzondere bescherming behoeft. De in het stroomgebiedbeheerplan Rijndelta op te nemen milieudoelstellingen en bijbehorende maatregelen moeten dan ook overeenstemmen met de doelen van Natura 2000. De afstemming van doelen en de weergave daarvan in het stroomgebiedbeheerplan beperkt zich tot die delen van de doelstellingen van Natura 2000 die een relatie hebben met de ecologische of chemische kwaliteit van het water.

Het stroomgebiedbeheerplan wordt uitgewerkt in de provinciale waterplannen en in waterbeheerplannen van waterschappen. Daar waar in de afstemming strijdigheid kan ontstaan wordt maatwerk toegepast en wordt afhankelijk van de situatie de KRW of de Vogel- en Habitatrichtlijnen als richtinggevend genomen. Tot gebiedsspecifiek maatwerk behoort bijvoorbeeld de door de waterschappen opgestelde Gewenste Grond en Oppervlakte Water Regiems (GGOR's)³⁶.

Waar nodig zullen de lokale watervereisten en de daarvoor benodigde maatregelen verder worden uitgewerkt en in de Natura 2000-beheerplannen worden opgenomen. Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 6.3.

5.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE RECHTSGEVOLGEN

Een inspreker zet vraagtekens bij de evenwichtige afweging van belangen inzake het Natura 2000-gebied. Het vernattingsbeleid van het gebied heeft tot schade geleid en een procedure is gestart. Het probleem dat door het vernattingsbeleid ontstaan is, geeft duidelijk aan dat er een gebrek aan inzicht in de gebiedshydrologie is.

Een vernattingsbeleid voor de Coepelduynen is, gezien de instandhoudingsdoelstellingen, niet aan de orde. Ten opzichte van het ontwerpbesluit is in het definitieve aanwijzingsbesluit een wijziging doorgevoerd: er wordt niet meer gestreefd naar kwaliteitsverbetering van het habitatype vochtige duinvalleien, *open water* (H2190A), maar van vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (H2190B). Hiervoor zijn geen ingrepen in het waterpeil binnen of buiten de Coepelduynen noodzakelijk. Het creëren van open water wordt niet wenselijk geacht, met name vanwege hydrologische complicaties en verlies van natuurwaarden.

6. REACTIES OVER DE RELATIE MET DE BEHEERPLANNEN

De wijze waarop de instandhoudingsdoelstellingen al dan niet verwezenlijkt moeten worden, wordt in vele zienswijzen aan de orde gesteld. Zo wordt in verschillende zienswijzen de wens uitgesproken om de plannen zo te ontwikkelen dat daardoor de aanwezige natuurwaarden zich kunnen verbeteren en voor de komende generaties behouden blijven. Er wordt gewezen op de diverse vormen van ongewenst gebruik van het gebied. In weer andere zienswijzen is men van

³⁴ Van Dobben en Van Hinsberg (2008): Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden. Alterra-rapport 1654.

³⁵ <http://www.kaderrichtlijnwater.nl/uitvoering/>

³⁶ De te nemen maatregelen voor grondwater worden gebiedsspecifiek vastgesteld via het GGOR in het stroomgebiedbeheerplan dat opgesteld wordt naar aanleiding van de Kaderrichtlijn Water (EU-richtlijn voor waterkwaliteit).

mening dat bepaalde vormen van gebruik geen negatieve invloed op de natuurwaarden hebben en wordt bepleit dat het huidige landgebruik ongehinderd voortgang moet kunnen vinden. In een ander verband wordt er zorg uitgesproken over zoogdieren en broedvogels die nu voorkomen in de duindoornstruwelen.. Er wordt opgemerkt dat door de nationale procedure, waarbij eerst de gebieden worden aangewezen en doelstellingen worden geformuleerd en pas in een later stadium de beheerplannen worden opgesteld, aan sociaal-economische belangen voorbij wordt gegaan. Ook zou er in zijn algemeenheid onvoldoende duidelijkheid bestaan over het algehele ambitieniveau en de consequenties van de aanwijzing en het toekennen van instandhoudingsdoelstellingen. Tot slot geven verschillende insprekers aan betrokken te willen worden bij het opstellen van het beheerplan.

Volgorde aanwijzing en beheerplan

In de Nota van Antwoord staat in paragraaf 1.4 het nodige over de relatie tussen de aanwijzingsbesluiten en de nog op te stellen beheerplannen. Ook de onderbouwing van de keuze om niet gelijktijdig tot vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen en het beheerplan over te gaan wordt in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord uiteengezet. Een uitzondering hierop vormen de gebieden waar de provincies het voortouw hebben voor het opstellen van de beheerplannen. Op verzoek van de provincies heeft de minister van LNV in het Algemeen Overleg met de Tweede Kamer van 13 februari 2008 toegezegd te wachten met het definitief maken van de aanwijzingsbesluiten voor die gebieden waarvoor de provincie voortouwnemer is en die daarvoor door de provincie zijn aangemeld. De provincies worden voor deze gebieden eerst in de gelegenheid gesteld met de omgeving concept-beheerplannen op te stellen op basis van de ontwerp-aanwijzingsbesluiten. De besluitvorming van deze aanwijzingsbesluiten is daarom uitgesteld tot na 1 september 2009. Hierna dan zullen de ontwerp-aanwijzingsbesluiten verder in procedure worden gebracht. Voor de gebieden waar het Rijk het voortouw heeft voor het opstellen van het beheerplan, zoals bij Coepelduynen, blijft de volgorde: eerst vaststellen van aanwijzingsbesluiten en daarna vaststellen van de beheerplannen.

Beheerplan en bestaand gebruik

Zoals in paragrafen 1.5 en 4.2 van de Nota van Antwoord staat vermeld, kan bestaand gebruik een plaats in het beheerplan krijgen. Hierbij wordt zoveel mogelijk ruimte gelaten voor het continueren van bestaand gebruik, echter wel binnen de voorwaarden die de instandhoudingsdoelstellingen daaraan stellen. Uiteindelijk heeft het beheerplan een centrale rol als het gaat om de regulering van bestaand gebruik. In een beheerplan wordt concreet gemaakt hoe en op welke termijn de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied gerealiseerd kunnen worden. Het beheerplan zal duidelijkheid verschaffen over de vereiste milieukwaliteit en over de ruimtelijke samenhang met de omgeving. In het beheerplan zal dus ook aan de orde komen of bestaand gebruik (mogelijk onder voorwaarden) vergunningvrij kan worden opgenomen in het beheerplan of dat een activiteit het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen bemoeilijkt en daardoor vergunningplichtig is in het kader van de Natuurbeschermingswet.

De opstellers van de beheerplannen zullen onderling afstemmen hoe zij met bestaand gebruik om willen gaan en hoe zij dit in het beheerplan zullen opnemen. Mogelijk kan niet voor al het bestaand gebruik ten tijde van het vaststellen van het beheerplan worden bepaald wat het effect is op de instandhoudingsdoelstellingen. Voor deze gevallen van bestaand gebruik zal dan ook tijdens de looptijd van het beheerplan (maximaal 6 jaar) een traject van vergunningverlening aan de orde blijven.

De bescherming van een bepaald habitatype zoals vochtige duinvalleien, *kalkrijk* is een thema dat in een beheerplan thuishoort. Als er voor de bescherming van een bepaald habitatype bepaalde specifieke maatregelen nodig zijn, dan behoort dit in het beheerplan geregeld te worden. Dat kan betekenen dat er ook maatregelen buiten de grenzen van het Natura 2000-gebied genomen moeten worden.

Jacht, wildbeheer en schadebestrijding worden gereguleerd door de bepalingen van de Flora- en faunawet. Dit betekent dat zienswijzen over dit onderwerp geen directe relatie hebben met de aanwijzing van Natura 2000-gebieden, maar met de bepalingen van de Flora- en faunawet. De huidige regels voor jacht en wildbeheer volgens de Flora- en faunawet zijn door de

aanwijzing als Natura 2000-gebied niet gewijzigd. Over wildbeheer en schadebestrijding zijn afspraken gemaakt in het Faunabeheerplan. Zie verder paragraaf 6.4.2 van de Nota van Antwoord.

Betrokkenheid bij beheerplan

De wens om betrokken te worden bij het opstellen van het beheerplan en de diverse ideeën die daarover naar voren zijn gebracht, zijn een goed signaal. De integrale benadering die het beheerplan voorstaat, kan alleen succesvol zijn bij voldoende betrokkenheid. Per gebied is één bevoegd gezag de zogenaamde voortouwnemer voor het opstellen van het beheerplan. Voor dit gebied is dat Dienst Landelijk Gebied namens het Rijk.

Het is aan de voortouwnemer om grondeigenaren, gebruikers, andere overheden en belanghebbenden of vertegenwoordigers te betrekken bij het beheerplan. Belanghebbenden kunnen natuurlijk ook zelf het initiatief nemen hun vertegenwoordigers of de voortouwnemer te benaderen. Het is niet uitvoerbaar verzoeken om betrokkenheid bij het beheerplan, zoals verwoord in een aantal zienswijzen, door te zenden aan de voortouwnemer.

7. REACTIES OVER SCHADE

In een groot aantal zienswijzen wordt erop gewezen dat er als gevolg van deze aanwijzing inkomens- en vermogensschade kan optreden. Men mist in het besluit een paragraaf over schade en het betalen van een schadevergoeding. Verscheidene insprekers verwachten onder andere schade te lijden door wateroverlast door vernatting van de duinen. Verder wordt aangevoerd dat bij het aannemen van de Habitatrichtlijn de toezegging is gedaan dat de eigenaren en de gebruikers van de grond niet de financiële last van deze maatregelen hoeven te dragen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 biedt volgens de insprekers geen afdoende mogelijkheid voor compensatie. Verder zou de aanwijzing als Natura 2000-gebied een schending van het eigendomsrecht opleveren en in strijd zijn met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens. Ook de beperkingen van artikel 19d tot en met 19l en artikel 20 van de Natuurbeschermingswet 1998 zou een dermate zware verplichting opleveren dat het eigendom of het gebruikersrecht geen waarde van enige betekenis overhoudt. Er wordt in dit kader om een volledige schadeloosstelling gevraagd.

Met betrekking tot deze reacties worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Schadevergoeding

Zoals in hoofdstuk 5 van de Nota van Antwoord over dit onderwerp staat vermeld, zijn in de aanwijzingsbesluiten geen aparte vergoedingsregelingen opgenomen. De huidige wettelijke regeling biedt namelijk voldoende mogelijkheden voor compensatie. Het gaat dan in het bijzonder om artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998. Men kan in aanmerking komen voor schadevergoeding, indien aan bepaalde voorwaarden is voldaan.

De aanwijzingsbesluiten zullen naar verwachting niet snel een recht op schadevergoeding geven, omdat het aanwijzingsbesluit zelf over het algemeen geen beperkingen oplevert. Pas in het kader van het beheerplan of bij vergunningverlening kunnen beperkingen worden gesteld aan het bestaand gebruik, aan voorgenomen uitbreidingsmogelijkheden of aan de ontwikkeling van nieuwe activiteiten. Men komt in aanmerking voor schadevergoeding, indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. er is schade geleden door een aanwijzing van een Natura 2000-gebied, door het weigeren van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (of door een daaraan verbonden voorwaarde) of door bepalingen in het Natura 2000-beheerplan;
2. de schade behoort redelijkerwijs niet (geheel) voor eigen rekening te blijven;
3. de vergoeding van de schade is niet (voldoende) verzekerd door aankoop, onteigening of door andere maatregelen, zoals beheersubsidies.

Rol van het beheerplan bij schade

In de nog op te stellen Natura 2000-beheerplannen zal uiteindelijk worden bepaald wanneer en hoe de doelen gerealiseerd worden en welke maatregelen daarvoor noodzakelijk zijn. Pas op dat moment kan er een nauwkeurige kosteninschatting worden gemaakt. Er wordt grote

waarde gehecht aan goede financiële dekking van de realisering van de doelen in de beheerplannen. Het bovenstaande houdt niet alleen in dat Nederland zich inspanst om zoveel mogelijk habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Het betekent ook dat de compensatie van mogelijke inkomens- en vermogensschade van de betrokken eigenaren en gebruikers aan de orde dient te komen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 is juist voor dit doel door de wetgever in de wet opgenomen en deze heeft gemeend daarmee een voldoende mogelijkheid voor nadeelcompensatie te bieden. Resolutie 2004/2164(INI) van het Europese Parlement over de financiering van Natura 2000, waarnaar verschillende keren in zienswijzen is verwezen, biedt dan ook geen grond voor de stelling dat artikel 31 van Natuurbeschermingswet 1998 onvoldoende compensatiemogelijkheden zou bieden.

Eigendomsrecht

Van schending van het eigendomsrecht en van strijdigheid met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) is geen sprake. Artikel 1, eerste lid, van het Eerste Protocol van het EVRM bepaalt dat alle natuurlijke rechtspersonen recht hebben op het ongestoord genot van hun eigendom en dat niemand van zijn eigendom zal worden beroofd, behalve indien sprake is van algemeen belang en met inachtneming van de voorwaarden neergelegd in de wet en in de algemene beginselen van het internationaal recht. De voorwaarden die worden gesteld aan het beheer van grond, die nodig is voor het realiseren van het Natura 2000-netwerk, leveren geen aantasting op van het recht van eigendom. De bepaling uit het EVRM laat onverlet dat de staat het recht heeft om die wetten toe te passen die noodzakelijk worden geacht om het gebruik van eigendom te reguleren in overeenstemming met het algemeen belang.

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden
en Kwaliteitszorg

Directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna

no. NBLF-92-7166

23 juli 1992

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende, dat het gebied "Coepelduin" voor zover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument "Coepelduin" binnen de ecologische hoofdstructuur van Nederland als kerngebied is aangeduid (Natuurbeleidsplan, Tweede Kamer 1989/1990, 21 149, nrs. 2-3);

dat het natuurmonument een schakel vormt in het Nederlandse kustduingebied, welk gebied door een bijzondere combinatie van milieufactoren van internationale betekenis is;

dat het natuurmonument een in ecologisch en landschappelijk opzicht integrerend onderdeel vormt van het duingebied tussen Katwijk en Noordwijk;

dat het natuurmonument een karakteristiek voorbeeld van het Nederlandse duinlandschap is, zoals dat in de loop der eeuwen is ontstaan als gevolg van een samenhang van natuurlijke factoren en menselijk handelen;

dat het natuurmonument wordt gevormd door ten oosten van het strand gelegen duinen en duinvalleien, graslanden, bosjes, struwelen en ruigten welke onderdelen in biologisch, geomorfologisch en hydrologisch opzicht een samenhangend geheel vormen;

dat het natuurmonument wordt gekenmerkt door een grote verscheidenheid aan milieu-omstandigheden die worden bepaald door geologische, geomorfologische en klimatologische omstandigheden;

dat in samenhang met deze verscheidenheid in milieu-omstandigheden zich een aantal levensgemeenschappen heeft ontwikkeld;

dat in het natuurmonument minder algemene plantengemeenschappen voorkomen, waarvan verscheidene in ons land zeldzame plantesoorten deel uitmaken;

dat het natuurmonument van belang is als broed-, rust-, foerageer- en doortrekgebied voor vogels, waaronder in ons land minder algemene en zeldzame soorten;

dat het natuurmonument door zijn relatieve ongereptheid van betekenis is uit een oogpunt van natuurschoon;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moet worden begrepen de geomorfologische, biologische en hydrologische kenmerken en processen en het natuurschoon maar ook de bodemkundige gesteldheid, alsmede de voor de fauna noodzakelijke rust;

Overwegende tenslotte, dat de bescherming van het natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gezien de beschikking van 24 juli 1991, kenmerk NMF-91-6335, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van "Coepelduin";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland ingezonden beschouwingen, alsmede de ter zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

Gelet op artikel 7, in samenhang met artikel 9, zevende lid van de Natuurbeschermingswet;

BESLUIT:

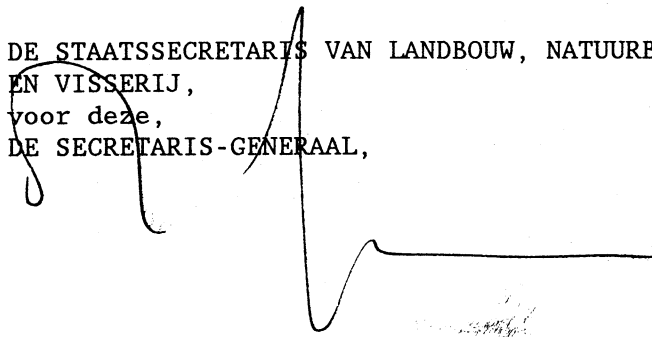
Artikel 1.

Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied "Coepelduin", voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Katwijk, sectie A, nr. 15099 en gemeente Noordwijk, sectie A, nrs. 2132 ged., 2236 ged., 2394, 2395, 2454 ged., 2476, 2646, 2733 ged., 2740 ged., 2800 ged., 2801, 2802, 2803, 2973 ged., 3045 ged., 3103 ged. 3104 ged., 3250 ged., 3579 ged., 3580, 3581, 3601 ged., 3602 ged., 3603, 3650, 3651, 3653 ged., 3681 ged., 3682 ged. en sectie G, nrs. 945, 1241, 1385, 1386, 1853 ged., 1927 ged. en 2273 ged., een en ander zoals aangegeven op de bij de beschikking behorende kaart BN 176 /SN 115.

Artikel 2.

De bij deze beschikking behorende toelichting maakt deel uit van deze beschikking.

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER
EN VISSERIJ,
voor deze,
DE SECRETARIS-GENERAAL,

TOELICHTING

Behoort bij beschikking
no. NBLF-92-7166

1. INLEIDING

Het natuurmonument Coepelduin is gelegen in de gemeenten Katwijk en Noordwijk en heeft een oppervlakte van circa 175 ha.

Het natuurmonument wordt gevormd door staatseigendommen en niet staats-eigendommen. Wanneer in deze toelichting wordt gesproken van het natuurmonument Coepelduin, wordt hiermee het gehele natuurmonument bedoeld. De in eigendom van de staat zijnde gronden die deel uitmaken van het natuurmonument worden bij beschikking aangewezen als staatsnatuurmonument. Deze toelichting behoort bij de beschikking, waarmee de niet in eigendom aan de Staat toebehorende percelen van Coepelduin als beschermd natuurmonument worden aangewezen.

Coepelduin vormt een integrerend onderdeel van het Nederlandse kustduingebied, dat zich kenmerkt door de aanwezigheid van een grote ruimtelijke afwisseling in milieu-omstandigheden en een daarmee samenhangende soortenrijkdom. Het natuurmonument is in het Natuurbeleidsplan aangeduid als kerngebied binnen de ecologische hoofdstructuur van Nederland. Het ligt in het voornemen de komende jaren alle daarvoor in aanmerking komende delen van het Nederlandse kustduingebied onder de werking van de Natuurbeschermingswet te brengen. Door middel van deze aanwijzingen wordt beoogd het behoud en herstel van de landschappelijk en natuurwetenschappelijk waardevolle delen van het kustduingebied te bevorderen.

Het gebied Coepelduin is niet alleen waardevol als onderdeel van het Nederlandse kustduingebied; het heeft, door een bijzondere combinatie van milieufactoren, tevens een specifieke waarde. Het natuurmonument wordt gevormd door een gevarieerd duinlandschap dat reliëfrijk en landschappelijk zeer afwisselend is. Het gebied behoort tot de jonge duinen. Delen van het gebied zijn in het verleden door de mens beïnvloed en zijn gebruikt voor het drogen van netten, het weiden van vee en als duinakkers. Hierdoor is een specifiek open duinlandschap ontstaan - het zogenaamde Zeedorpenlandschap - met een waardevolle flora en fauna.

In deze toelichting komen achtereenvolgens aan de orde de natuurwetenschappelijke betekenis, het natuurschoon, de begrenzing, andere van kracht zijnde instrumenten, de rechtsgevolgen, het huidig gebruik en het gewenst beheer van het natuurmonument Coepelduin.

2. NATUURWETENSCHAPPELIJKE BETEKENIS

2.1. Geologie, geomorfologie en waterhuishouding

Het natuurmonument Coepelduin is aan de monding van de Oude Rijn ontstaan tussen 1200 en 1700 na Chr. Het gebied wordt gekenmerkt door een grotendeels natuurlijke en ongestoorde geomorfologie. In het zuidelijke deel bevindt zich op circa NAP een ondoordringbare kleilaag, terwijl meer naar het noorden veen in de ondergrond wordt aangetroffen op ca. 1,5 m -NAP. De duinen bestaan uit kalkrijke jonge duinen van matig fijn zand in de zeereep tot fijn zand in het middenduin. De gesloten zeereep heeft nagenoeg geen valleien en is op kunstmatige wijze door zandsuppletie versterkt. Het mid-

denduin bestaat uit duincomplexen met enkelvoudige uitblazingsvalleien bestaande uit microparabool- en streepduincomplexen.

De binnenduinrand is enkele eeuwen geleden afgegraven ten behoeve van de bloembollencultuur. Door deze afgravingen en de ligging aan de Oude Rijn zijn de duinen hier smal (ca. 600 m). Het hoogteverschil bedraagt 5 tot 30 m.

In het duingebied zijn in het verleden weiden ontstaan na opvulling van valleien met stadsafval en zijn aardappelakkertjes in cultuur gebracht door afgraving en verrijking van de bodem met visafval. Direct ten noorden van Katwijk ligt een uit de zeventiger jaren daterende puinstort. Aan de oostzijde liggen enkele verzonken bunkers.

Door wegzijging van water naar o.a. het aangrenzende industrie- en poldergebied heeft een daling van de grondwaterstand plaatsgevonden. Desondanks heeft het natuurmonument een natuurlijk fluctuerende waterhuishouding. In het algemeen is sprake van droge omstandigheden. Uitzondering hierop vormt de min of meer vochtige vallei in het zuidwesten van het natuurmonument genaamd 'Guitedel'.

2.2. Flora en vegetatie

Het natuurmonument Coepelduin ontleent zijn waarde o.a. aan de botanische diversiteit met enkele karakteristieke plantengemeenschappen en zeldzame en minder algemene plantesoorten. Het gebied heeft een overwegend lage en gesloten, grazige vegetatie. Er worden ca. 200 plantesoorten aangetroffen.

In de zeereep wordt een pioniervegetatie aangetroffen met o.a. Zeeraket en Blauwe zeedistel. Op sommige plaatsen komt hier opgaand struweel voor met Zwarte vlier, Wilde liguster en Boksdoorn.

Tot de vegetaties die op noordhellingen voorkomen en karakteristiek zijn voor het zogenaamde Zeedorpenlandschap behoort de hier zeer goed ontwikkelde Gemeenschap van Wondklaver en Nachtsilene. Naast de reeds genoemde soorten komen hierin voor: Bitterkruid, Bitterkruidbremraap en Duinaveruit. De Duinaveruit is voor dit gebied een karakteristieke verschijning. Op zuidhellingen komt de Gemeenschap van duinsterretje voor met als kenmerkende soorten o.a. Kandelaartje, Kleverige reigersbek en diverse blad- en korstmossen, waaronder Cladonia.

Een bijzonder type duingrasland komt voor in het zuiden met o.a. Fakkelas, Echt en Glad walstro. Op de begraasde duinweiden komen vegetaties voor met o.a. Driedistel, Blauwe bremraap, Knikkende distel en Nacht-, Blaas- en Kegelsilene. Deze weiden zijn kenmerkend voor het Zeedorpenlandschap.

Op de hogere vlak glooiende terreingedeelten van het natuurmonument komen goed ontwikkelde Duinroosvelden voor. Andere voor dit vegetatietype karakteristieke soorten zijn o.a. Muizeoortje en Kleine leeuwetand. Deze vegetatie wordt in noordelijke richting vervangen door een vegetatietype waarin Dauwbraam overheerst die op noordhellingen vergezeld gaat van o.a. Duinsalamonszegel en Eikvaren.

Door de nabijheid van de Oude Rijn zijn enige fluviatiele soorten zoals Sikkelklaver, Blauwe bremraap en Bitterkruid in dit duingebied vertegenwoordigd.

Bos en opgaand struweel komt in het natuurmonument met name voor op de binnenduinrand in het noordoosten van het natuurmonument en bestaat o.a. uit iep, eik, linde, Grauwe abeel en Zwarte den.

Zeldzame of minder algemene planten die in het natuurmonument voorkomen zijn o.a.: het zeer zeldzame Hondskruid, dat in Nederland slechts op drie plaatsen wordt aangetroffen, voorts Maanvaren, Aardkastanje, Kleine steentijm, Kleine pimperl, Ruige scheefkelk, Duinaveruit, Blauwe bremraap, Driedistel, Kegelsilene, Oorsilene, Geelwit walstro en Moeslook.

Een groot aantal paddestoelen komt voor in het natuurmonument waarvan een relatief groot deel als zeldzaam wordt aangemerkt. Veel soorten komen vrijwel alleen voor op of in de buurt van kleine stuifplekken, waaronder zeldzame soorten als Zeeduinchampignon, Zandtulp en Gesteelde stuifbal. Andere paddestoelen die voorkomen zijn o.a. Elfenwasplaat, Papegaaizwam en de Duinparasolzwam.

2.3. Fauna

Het natuurmonument is als broed-, rust-, fourageer- en doortrekgebied van betekenis voor veel vogelsoorten.

Karakteristiek voor het open en halfopen duinlandschap ter plaatse zijn broedvogels zoals Tapuit, Roodborsttapuit, Veldleeuwerik, Graspieper en Patrijs.

Tijdens de vogeltrek naar het zuiden fourageert de Frater massaal - in groepen tot 300 exemplaren - op het zaad van de Duinaveruit.

In het natuurmonument komen als zoogdieren onder meer voor Konijn, Haas, Vos, Bunzing, Wezel, Egel, Bosmuis en Bosspitsmuis. Voorts worden af en toe Reeën waargenomen.

Van de herpetofauna komen Zandhagedis en Bruine kikker voor. De Bruine kikker is in de voortplantingstijd aangewezen op de ondiepe sloot aan de oostzijde van het natuurmonument.

Van de insecten komt o.a. de zeldzame Duinparelmoervlinder voor. Voor het Zeedorpenlandschap karakteristieke insectesoorten zijn: de Kokermot (Coleophora otitae) die op Silene voorkomt en Coleophora granulatella op Duinaveruit.

Daar het gebied voor gemotoriseerd verkeer grotendeels is afgesloten en door een geringe ontsluiting heerst in het natuurmonument relatieve rust die bijdraagt aan de waarde van het gebied voor de fauna.

3. NATUURSCHOON

Het natuurmonument kent door de verschillen in abiotische en biotische eigenschappen, het vroegere gebruik en beheer van het gebied door de mens, het afwisselende reliëf, de grote verscheidenheid aan milieu-omstandigheden

en de verschillende terreintypen met hun vegetaties, een grote afwisseling in landschappelijk opzicht.

Het karakter van het duin- en binnenduinlandschap, gekenmerkt door de afwisseling van duingraslanden, struwelen en bos, verleent het natuurmonument in landschappelijk opzicht een aantrekkelijk aanzien. Het is daarom, mede vanwege de uitgestrektheid van het gebied, de gaafheid, de mate van reliëf en de verscheidenheid aan milieu-omstandigheden, van betekenis uit het oogpunt van natuurschoon.

4. BEGRENZING

Het natuurmonument Coepelduin wordt globaal begrensd door het uitwateringskanaal van Katwijk in het zuiden, de duinvoet in het westen, de bebouwde kom van Noordwijk in het noorden en de sloot langs de binnenduinvoet bij het binnenduinbos, de Van den Berghstichting, ESTEC en de camping Noordduinen in het oosten.

De grens van het natuurmonument is zo gekozen, dat een in ecologisch, geomorfologisch en landschappelijk opzicht samenhangend geheel onder de werking van de Natuurbeschermingswet wordt gebracht.

Het natuurmonument bestaat grotendeels uit staatseigendommen gelegen in de gemeenten Katwijk en Noordwijk en bestaat voor het overige deel uit particuliere eigendommen ten zuiden van Noordwijk en ten noorden van Katwijk. De binnen de begrenzing van het natuurmonument gelegen wegen met een gesloten verharding, vallen te zamen met de aangrenzende 0,5 m berm aan weerszijden, buiten de aanwijzing. Dit geldt ook ten aanzien van gebouwen, inclusief delen van erven, voorzover op bijgaande kaart aangegeven. De manege, het jongerencentrum en de parkeerplaats bij Katwijk vallen als enclaves eveneens buiten de aanwijzing.

De in het gebied gelegen bunkers behoren wel tot het natuurmonument.

Bij duinafslag verplaatst de grens van het natuurmonument zich landinwaarts; bij duinaangroei of verbreding van de duinen verplaatst de grens zich zeewaarts.

Voor de exacte begrenzing van het natuurmonument wordt verwezen naar de bij deze beschikking behorende kaart BN176/SN115.

5. ANDERE VAN KRACHT ZIJNDE INSTRUMENTEN

Voor het natuurmonument of delen ervan zijn de volgende instrumenten van kracht:

Streekplan Zuid-Holland West (1987)

Op de streekplankaart is het natuurmonument aangeduid als "natuurgebied duin". Langs de kust is de aanduiding "zeewering" mede van toepassing. Een fietspad door het gebied is aangeduid als "groene ader".

Keur van het Hoogheemraadschap van Rijnland

De Keur is gericht op de bescherming en het onderhoud van de 250 m. brede

strook buitenduinen (zeereep) als primaire waterkering en de hieraan grenzende binnenduinen tot zover de keten der duinen reikt.

Bestemmingsplannen van de gemeente Noordwijk

Een deel van het natuurmonument ligt binnen de grenzen van het vigerende bestemmingsplan "Buitengebied" (onherroepelijk geworden in 1978). In het natuurmonument zijn overwegend de bestemmingen "natuurgebied" en (deels) "waterstaatsdoeleinden" van toepassing.

Voor het overige gedeelte van het duingebied van de gemeente Noordwijk is het bestemmingsplan "Zuidduinen 1982" (onherroepelijk geworden in 1986) van kracht. De gronden behorend tot het natuurmonument zijn in dit plan groten-deels bestemd als "duinterrein" en (deels) "waterkering". Enkele terreinen zijn bestemd voor onder meer "vrijstaande woningen" (in de klassen A en C), "tuin of onbebouwd erf" en "groenvoorziening of verharde berm".

Een stelsel van aanlegvergunningen is van kracht.

Bestemmingsplannen van de gemeente Katwijk

Voor het Katwijkse gedeelte van het natuurmonument is het bestemmingsplan "Landelijk gebied" (onherroepelijk geworden in 1984) van kracht. Het duinterrein heeft hier overwegend de bestemming "natuurgebied" en deels "zeereep". Een stelsel van aanlegvergunningen is van kracht.

6. RECHTSGEVOLGEN VAN DE AANWIJZING

De toepassing van de Natuurbeschermingswet is gericht op de instandhouding van de aanwezige waarden.

In het algemeen kan gesteld worden dat voor het sinds jaar en dag in het natuurmonument bestaande gebruik in zijn huidige vorm en intensiteit geen vergunning op grond van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet nodig is. Desalniettemin is het vanuit natuurwetenschappelijk oogpunt gewenst het gebruik en beheer van het natuurmonument meer te richten op behoud en ontwikkeling van de natuurwaarden van het gebied.

6.1 Rechtsgevolgen ex artikel 12 (vergunningen)

Ingevolge artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis van het beschermd natuurmonument of ontsierend zijn, een vergunning worden aangevraagd.

De vergunningplicht als vermeld in artikel 12 geldt niet alleen voor handelingen binnen het beschermd natuurmonument, maar is in beginsel ook van toepassing op handelingen daarbuiten indien deze een negatieve invloed op de in het beschermd natuurmonument aanwezige waarden hebben. Behoudens bijzondere gevallen, waarmee in dit verband handelingen worden bedoeld die de in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, zal de aanwijzing evenwel geen merkbare gevolgen hebben voor het huidig beheer en gebruik van het aanliggend gebied.

Het aanvragen van een vergunning dient krachtens artikel 13, eerste lid, per aangetekende brief aan de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij te gebeuren. Wellicht ten overvloede wordt er op gewezen dat de in artikel 12 bedoelde verbodsbepalingen voor een ieder van kracht zijn.

Het is niet mogelijk op voorhand precies aan te geven welke handelingen al of niet vergunningplichtig zijn. In de eerste plaats hangt dit samen met de verscheidenheid aan milieu-omstandigheden in het beschermd natuurmonument. In de tweede plaats kunnen aard en intensiteit van de handelingen sterk verschillen. Gezien het grote aantal mogelijke handelingen dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al dan niet vereist is.

Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is één en ander zelf te beoordelen, wordt aangeraden in voorkomende gevallen de Consulente Natuur, Bos, Landschap en Fauna van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij te raadplegen. Deze zal uitsluitend kunnen geven of het al dan niet noodzakelijk is een vergunning aan te vragen.

Om ten aanzien van het voorgaande enigszins een beeld te geven wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen die, gelet op de te verwachten schadelijke effecten, aan een vergunning gebonden zullen zijn. Het is een niet-limitatieve opsomming.

- bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- plaatsen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken voer- en vaartuigen, (toer)caravans, kampeerauto's en tenten;
- leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies of apparatuur;
- aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen, zoals kampeerterreinen, crossbanen, lig- en speelweiden, picknickplaatsen en oefenterreinen voor de hondensport;
- aanleggen of verharderen van wegen, banen of parkeergelegenheden, en het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen;
- ontgronden, bodemverlagen, egaliseren, ophogen, ontginnen en het verrichten van graafwerkzaamheden;
- opslaan, storten, bergen of deponeren van afgedankte of al dan niet aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, vloeistoffen, hulpstoffen, producten of materialen.
- het verrichten van handelingen die wijziging of intensivering van het sinds jaar en dag bestaande grondgebruik beogen of ten gevolge kunnen hebben. Wanneer in de loop der tijd na de aanwijzing het gebruik extensiever is geworden zal het meest recente (extensieve) gebruik als huidig gebruik worden aangemerkt;
- branden van riet, hout en ruigte en het verbranden van afval;
- het verrichten van handelingen die een wijziging in stijghoogte van diverse watervoerende pakketten, waterkwaliteit, grondwaterstand of waterhuishouding beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- het gebruik van meststoffen;
- het aanwenden van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen;
- het dunnen, vellen, rooien, snoeien en planten van bomen, houtopstanden en ander gewas of sierplanten;
- het uitoefenen van jacht met uitzondering van de jacht op basis van overeenkomsten aangegaan, c.q. vergunningen verleend vóór de datum van deze beschikking. Bij het verlopen van de geldigheidsduur van de overeenkomst c.q. vergunning dient, voor voortzetting van de jacht, een vergunning ex artikel 12 van de Natuurbeschermingswet te worden aangevraagd.

Ten behoeve van het verleggen van het uitwateringskanaal is in het bestemmingsplan landelijk gebied van de gemeente Katwijk een wijzigingsbevoegdheid ex artikel 11 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening voor het Wantveld opgenomen. Binnen dit gebied bestaat de mogelijkheid de bestemming "natuurgebied" geheel of gedeeltelijk te wijzigen in de bestemming waterstaatkundige doeleinden.

Voor deze op grond van het voornoemd vigerend bestemmingsplan toegestane verlegging van het uitwateringskanaal van het Hoogheemraadschap van Rijnland, zal in beginsel vergunning ex artikel 12 van de Natuurbeschermingswet worden verleend.

6.2 Rechtsgevolgen ex artikel 14 (beheersplan)

De Natuurbeschermingswet geeft in artikel 14 de mogelijkheid om in overeenstemming met de eigenaar en gebruiker, telkens voor een periode van ten hoogste drie jaar, voor een beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan een beheersplan op te stellen.

Dit beheersplan komt op vrijwillige basis tot stand en heeft het behoud of het herstel van het natuurschoon en/of de natuurwetenschappelijke waarden ten doel.

Ingevolge het derde lid van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet is voor de in het beheersplan neergelegde handelingen géén vergunning vereist. Daarnaast brengt een beheersplan met zich mee dat de eigenaar en gebruiker meer duidelijkheid verkrijgen over de handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met de waarden van het natuurmonument. Op grond van de wet kan aan betrokkenen een vergoeding worden toegekend voor uit een beheersplan voortvloeiende kosten, die redelijkerwijs niet of niet geheel voor hun rekening behoren te komen. De hoofdlijnen van het voor het natuurmonument gewenste beheer komen in paragraaf 8 aan de orde.

6.3 Rechtsgevolgen artikel 16 (toegang)

Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een beschermd natuurmonument te verontreinigen, daarin bloemen, planten of takken uit te steken, te plukken, af te snijden of te vervoeren, dieren te verontreinigen, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen. Dit artikel is met name gericht op bezoekers van het natuurmonument en geldt niet voor de eigenaar, de gebruikers en hun huisgenoten, onverminderd het bij de artikelen 12 en 14, derde lid bepaalde.

Op grond van dit artikel kunnen schadelijke activiteiten, zoals incidenteel crossen met motorvoertuigen en/of bromfietsen, alsmede het uitoefenen van de modelvliegsport, de golfsport, het betreden met niet aangelijnde hond, het zeilvliegen en het paardrijden buiten de daarvoor bestemde paden worden tegengegaan.

Het verbod geldt niet voor zover door derden handelingen worden verricht waarvoor de Minister ontheffing heeft verleend of die het gevolg zijn van de uitvoering van een overeenkomst, welke de gebruiker is aangegaan vóór de aanwijzing als natuurmonument, danwel na de aanwijzing met inachtneming van de uit artikel 12 en 14 voor hem voortvloeiende verplichtingen.

7. HUIDIG GEBRUIK EN BEHEER

Het huidig beheer van het natuurmonument is voornamelijk gericht op het onderhoud van het terrein ten dienste van zeewering, natuurbehoud en recrea-

tie. Het wordt uitgevoerd door Staatsbosbeheer en het Hoogheemraadschap van Rijnland.

7.1. Zeewering

Het huidig gebruik en beheer van de zeewering is gericht op de instandhouding van de waterkerende functie van de duinen. De verplichtingen van de grondgebruikers in deze zijn neergelegd in de Keur van het Hoogheemraadschap van Rijnland.

De reglementaire beheerstaak van Rijnland heeft primair betrekking op de zeereep en op de binnenduinen tot zover de duinketen strekt en zoals nader is aangegeven door afrasteringen of andere aanduidingen vanwege Rijnland.

Beheerswerkzaamheden die ten behoeve van het instandhouden van de zeewerende functie van de duinen in de binnen- en buitenduinen plaatsvinden en behoren tot het normaal onderhoud zijn:

- het plaatsen, hebben en onderhouden van peilschalen, meetpalen, kleinschalige meetopstellingen, verbods- en aanduidingsborden e.d.;
- het tijdelijk plaatsen van dagverblijven voor arbeiders;
- het aanbrengen van helm en andere duinplanten en het plaatsen van rijsschuttingen en andere middelen om verstuiwing van de duinen tegen te gaan en om duinvorming te stimuleren;
- het snoeien en steken van duinbeplantingen teneinde het materiaal aan te wenden om verstuiwing tegen te gaan;
- het opruimen en herplaatsen van afrasteringen;
- het afvlakken van duintoppen in de buitenduinen om uitgestoven gaten aldaar op te vullen, waarna inplant plaatsvindt;
- het onderhoud aan bestaande wegen en paden en het zo nodig opnieuw uitvoeren van een oppervlaktebehandeling;
- kleinschalige suppletie of verplaatsing van zand in de buitenduinen;

Tot de werkzaamheden tot herstel van voor de zeeweringsfunctie ongewenste veranderingen in de buitenduinen (zoals bijv. bij stormschade), die voor het natuurmonument niet schadelijk zijn, behoren:

- het aanbrengen van een buitenberm aan de zeezijde met een beperkte breedte (meestal wordt circa 5 m. aangehouden) op variërende hoogte;
- het opnieuw onder een helling brengen van (gedeelten van) het buitentalud (ter indicatie: als meest gewenste helling wordt 1 op 4 nagestreefd).

Tot de werkzaamheden in geval van calamiteitssituaties worden gerekend de werkzaamheden bij dreigend of dringend gevaar als bedoeld in artikel 33 van de Waterstaatswet. Van deze werkzaamheden dient terstond melding te worden gedaan bij de Consulente Natuur, Bos, Landschap en Fauna in Zuid-Holland.

Voor bovengenoemde werkzaamheden die ten behoeve van het instandhouden van de zeewering in de buitenduinen plaatsvinden is geen vergunning ex artikel 12 van de Natuurbeschermingswet nodig.

Grootschalige ingrepen ten behoeve van de zeewering, als bedoeld in artikel 33 van de Waterstaatswet 1900, zijn voor zover deze schade aan de natuurwaarden of het natuurschoon veroorzaken of ontsierend zijn, vergunningplichtig ex artikel 12 van de Natuurbeschermingswet. Daarnaast zijn in elk geval vergunningplichtig:

- aanleg van nieuwe, verharde ~~dan~~ wel onverharde wegen en paden;
- leggen van onder- of bovengrondse (pers)leidingen;

- slopen van bunkers en het storten van puin;
 - aanleg van duinvoetverdedigingen;
 - aanbrengen van constructies en installaties noodzakelijk voor waarneming van zeewerende duinen, strand en aangrenzend water;
 - uitbreiding opslagterrein.
- Deze opsomming is niet limitatief.

7.2. Natuurbeheer

In het hele duingebied bestaat het beheer, voorzover dat gericht is op het instandhouden van de aanwezige natuurwaarden voornamelijk uit "niets doen". Het binnenduinrandbos ten zuidoosten van Noordwijk kent geen specifiek beheer.

Een beheersplan voor het terrein van Staatsbosbeheer is in voorbereiding.

7.3. Recreatief medegebruik

Het natuurmonument Coepelduin is met uitzondering van de zeereep voor het grootste gedeelte onder voorwaarden opengesteld voor houders van een toegangskaart, die per jaar wordt uitgegeven (thans ca. 3000 stuks).

Het terrein kan worden bereikt via dertien verschillende ingangen. Het meest frequent worden de toegangen gebruikt aan het zuidelijk en het noordelijk gelegen deel, aan de Katwijkse kant nabij de kust en aan de Noordwijkse kant nabij de Boerhaaveweg. De meeste toegangen worden bereikt via het fietspad.

Door het ontbreken van verharde paden komen naar verhouding weinig wandelaars in het duin. Hierdoor zijn in de loop van de jaren geen veranderingen geconstateerd in de paddichtheid.

Bezoekers van het strand doen het gebied nagenoeg niet aan daar de bereikbaarheid van het strand via het openbare fietspad en de strandslagen door de zeereep voldoende is.

Toezicht op o.a. de recreatie wordt uitgevoerd door Staatsbosbeheer.

7.4. Overig gebruik

Puinstort

In het zuiden van het natuurmonument bevindt zich een puinstort van de gemeente Katwijk, waar door de gemeente grof puin is gestort. Deze belt is deels omgevormd tot kunstduin en begroeid. Het gebruik is niet geregeld in het gemeentelijk bestemmingsplan. De locatie is opgenomen in het Meerjarenprogramma Bodemsanering 1990/1997 van de provincie Zuid-Holland.

Duinweiden

Direct ten noorden van Katwijk ligt een aantal duinweiden die verpacht zijn door de gemeente Katwijk en het Hoogheemraadschap van Rijnland aan een tweetal grondgebruikers voor de beweiding door paarden en kleinvee. Het graslandbeheer is extensief.

Jacht

In het gebied vindt een extensieve vorm van jacht plaats.

8. GEWENST BEHEER

Het beheer van het natuurmonument dient gericht te zijn op behoud, herstel of de ontwikkeling van de natuurwetenschappelijke betekenis en het natuurschoon. Het is gewenst dat het beheer wordt gevoerd in samenhang met de tot beschermd natuurmonument aan te wijzen delen van Coepelduin.

8.1. Gewenst beheer van de zeewering

Bij de uitvoering van waterstaatkundige werken en het beheer van de zeewering is het gewenst dat de natuur- en landschapswaarden zoveel mogelijk worden gespaard en tot ontwikkeling kunnen komen, voorzover de veiligheid dit toelaat.

Het is gewenst dat, waar mogelijk, spontane verstuiwingen toegelaten worden en de inplant met Helm beperkt wordt.

8.2. Gewenst beheer van de terreinen

Het is gewenst het beheer, voorzover dit nog niet gebeurt, te richten op het behoud, herstel en ontwikkeling van de levensgemeenschappen en planten- en diersoorten in het voor hen meest geschikte milieu, alsmede op behoud, herstel en ontwikkeling van abiotische factoren (waterhuishouding, geomorfologie e.d.).

Van nature komen in de kustduinen alle stadia in de successie van een duingebied naast elkaar voor; van stuifplekken tot en met goed ontwikkeld loofhoutbos.

De afwisseling in microklimaat van noord- en zuidhelling, van kalkarm en kalkrijk, van intensief door konijnen begraasd en niet begraasd etc., maken het duingebied tot een dynamisch natuurgebied dat constant bloot staat aan diverse processen.

Het is gewenst het beheer te richten op de ontplooiing van de natuurlijke potenties van het natuurmonument door diverse processen in het duin in goede onderlinge verhouding te laten ontwikkelen en plaatsvinden.

Voor grote delen van het natuurmonument komt het huidige beheer overeen met het gewenst beheer, namelijk "niets doen". Voor de overige delen van het natuurmonument zijn de volgende maatregelen gewenst.

De aanwezigheid van open stuifplekken in het onderhavige landschap is essentieel voor typische duinsoorten waaronder enkele soorten paddestoelen, vogels (waaronder tapuit), sommige insecten en de zandhagedis. Thans is het aandeel aan open stuifplekken zeer gering. Verstuiving dient derhalve te worden nagestreefd en waar mogelijk bevorderd.

Het is wenselijk de duinweiden onder Katwijk te handhaven door middel van extensieve beweiding omdat daarmee de aanwezige waarden in stand gehouden kunnen worden. Uitbreiding van de huidige veebezetting en bemesting van deze soortenrijke weiden dient achterwege te blijven, omdat dit schade aan het natuurmonument kan opleveren. Uitbreiding van begrazing door vee van het overige duingebied lijkt vooralsnog niet noodzakelijk. Het is gewenst natuurlijke begrazing door konijnen in het natuurmonument (met name de binnenduinen) te stimuleren, zodat onder andere vergrassing door luchtverontreiniging kan worden tegengegaan. Indien de negatieve effecten van luchtverontreiniging toenemen, is het gewenst hiertegen extra maatregelen te nemen.

8.4. Gewenst overig beheer

Het is dringend gewenst om het gebruik van de stortplaats nabij Katwijk te beeindigen en te saneren. Eventueel toekomstig gebruik als stortplaats is in verband met de schade aan natuurschoon en natuurwetenschappelijke betekenis vergunningplichtig in het kader van de Natuurbeschermingswet. De lokatie is opgenomen in de Meerjarenplanning Bodemsanering 1990/1997 van de provincie Zuid-Holland. Bij een eventuele sanering dient rekening te worden gehouden met de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument.

Jacht zal kunnen plaatsvinden wanneer in een wildbeheerplan waarborgen worden gegeven dat zodanig wordt gejaagd dat de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument niet worden geschaad. Op grond van een dergelijk wildbeheerplan zal een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet worden verleend. Echter, daar waar het beheer van een aangewezen natuurmonument gericht is op spontane ontwikkeling van zo compleet mogelijke ecosystemen met een hoge mate van zelfregulatie en tevens medegebruik grotendeels is uitgesloten, zal geen vergunning worden verleend, tenzij zulks in het belang van het natuurbeheer of ter voorkoming en beperking van wildschade noodzakelijk is.

8.5. Natuureducatie

Door de centrale ligging van het gebied tegen de bebouwde kom van Katwijk en Noordwijk leent het natuurmonument zich bij uitstek voor natuureducatie. Met name aan de Katwijkse kant en in iets mindere mate aan de Noordwijkse kant vindt een concentratie van bezoekers plaats langs de hoofdingangen van het natuurmonument. Bij deze hoofdingangen is het gewenst om voorlichtingspanelen te plaatsen.

In het duingebied zelf kunnen tevens rondleidingen worden georganiseerd door het toezichthoudend personeel.

9. INLICHTINGEN

Voor nadere inlichtingen kunt u zich wenden tot het Consulentenschap Natuur, Bos, Landschap en Fauna in Zuid-Holland, Muzenstraat 30, Postbus 301119, 2500 GC DEN HAAG, telefoon 070 - 3307200 of 3307231.

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden
en Kwaliteitszorg

Directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna

no. NBLF-92-7177

23 juli 1992

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende, dat het gebied te noemen "Coepelduin" bestaat uit terreinen, welke van algemeen belang zijn uit een oogpunt van natuurschoon en om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien vallen onder de begripsomschrijving van natuurmonument in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

Gehoord de Natuurbeschermingsraad, Burgemeester en wethouders van de gemeenten Katwijk en Noordwijk en Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Verkeer en Waterstaat en de Staatssecretaris van Financiën;

Gelet op artikel 21, eerste en tweede lid, van de Natuurbeschermingswet;

B E S L U I T:

Artikel 1.

Het gedeelte van "Coepelduin", zoals dat met een donker raster staat aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN176/SN115, dat eigendom is van de staat, wordt aangewezen als staatsnatuurmonument.

Artikel 2.

De bij deze beschikking behorende toelichting maakt deel uit van deze beschikking.

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER
EN VISSERIJ
voor deze,
DE SECRETARIS-GENERAAL,

)

TOELICHTING

Behoort bij beschikking
no. NBLF-92-7177

1. INLEIDING

Het natuurmonument Coepelduin is gelegen in de gemeenten Katwijk en Noordwijk en heeft een oppervlakte van circa 175 ha.

Het natuurmonument wordt gevormd door staatseigendommen en niet staatseigendommen. Wanneer in deze toelichting wordt gesproken van het natuurmonument Coepelduin, wordt hiermee het gehele natuurmonument bedoeld. De niet in eigendom van de staat zijnde gronden die deel uitmaken van het natuurmonument worden bij beschikking aangewezen als beschermd natuurmonument. Deze toelichting behoort bij de beschikking, inhoudende de aanwijzing als staatsnatuurmonument van de in eigendom aan de Staat toebehorende percelen van Coepelduin.

Coepelduin vormt een integrerend onderdeel van het Nederlandse kustduingebied, dat zich kenmerkt door de aanwezigheid van een grote ruimtelijke afwisseling in milieu-omstandigheden en een daarmee samenhangende soortenrijkdom. Het natuurmonument is in het Natuurbeleidsplan aangeduid als kerngebied binnen de ecologische hoofdstructuur van Nederland. Het ligt in het voornemen de komende jaren alle daarvoor in aanmerking komende delen van het Nederlandse kustduingebied onder de werking van de Natuurbeschermingswet te brengen. Door middel van deze aanwijzingen wordt beoogd het behoud en herstel van de landschappelijk en natuurwetenschappelijk waardevolle delen van het kustduingebied te bevorderen.

Het gebied Coepelduin is niet alleen waardevol als onderdeel van het Nederlandse kustduingebied; het heeft, door een bijzondere combinatie van milieufactoren, tevens een specifieke waarde. Het natuurmonument wordt gevormd door een gevarieerd duinlandschap dat reliëfrijk en landschappelijk zeer afwisselend is. Het gebied behoort tot de jonge duinen. Delen van het gebied zijn in het verleden door de mens beïnvloed en zijn gebruikt voor het drogen van netten, het weiden van vee en als duinakkers. Hierdoor is een specifiek open duinlandschap ontstaan - het zogenaamde Zeedorpenlandschap - met een waardevolle flora en fauna.

In deze toelichting komen achtereenvolgens aan de orde de natuurwetenschappelijke betekenis, het natuurschoon, de begrenzing, andere van kracht zijnde instrumenten, de rechtsgevolgen, het huidig gebruik en het gewenst beheer van het natuurmonument Coepelduin.

2. NATUURWETENSCHAPPELIJKE BETEKENIS

2.1. Geologie, geomorfologie en waterhuishouding

Het natuurmonument Coepelduin is aan de monding van de Oude Rijn ontstaan tussen 1200 en 1700 na Chr. Het gebied wordt gekenmerkt door een groten-deels natuurlijke en ongestoorde geomorfologie. In het zuidelijke deel bevindt zich op circa NAP een ondoordringbare kleilaag, terwijl meer naar het noorden veen in de ondergrond wordt aangetroffen op ca. 1,5 m -NAP. De duinen bestaan uit kalkrijke jonge duinen van matig fijn zand in de zeereep

tot fijn zand in het middenduin. De gesloten zeereep heeft nagenoeg geen valleien en is op kunstmatige wijze door zandsuppletie versterkt. Het middenduin bestaat uit duincomplexen met enkelvoudige uitblazingsvalleien bestaande uit microparabool- en streepduincomplexen.

De binnenduinrand is enkele eeuwen geleden afgegraven ten behoeve van de bloembollencultuur. Door deze afgravingen en de ligging aan de Oude Rijn zijn de duinen hier smal (ca. 600 m). Het hoogteverschil bedraagt 5 tot 30 m.

In het duingebied zijn in het verleden weiden ontstaan na opvulling van valleien met stadsafval en zijn aardappelakkertjes in cultuur gebracht door afgraving en verrijking van de bodem met visafval. Direct ten noorden van Katwijk ligt een uit de zeventiger jaren daterende puinstort. Aan de oostzijde liggen enkele verzonken bunkers.

Door wegzijging van water naar o.a. het aangrenzende industrie- en poldergebied heeft een daling van de grondwaterstand plaatsgevonden. Desondanks heeft het natuurmonument een natuurlijk fluctuerende waterhuishouding. In het algemeen is sprake van droge omstandigheden. Uitzondering hierop vormt de min of meer vochtige vallei in het zuidwesten van het natuurmonument genaamd 'Guitedel'.

2.2. Flora en vegetatie

Het natuurmonument Coepelduin ontleent zijn waarde o.a. aan de botanische diversiteit met enkele karakteristieke plantengemeenschappen en zeldzame en minder algemene plantesoorten. Het gebied heeft een overwegend lage en gesloten, grazige vegetatie. Er worden ca. 200 plantesoorten aangetroffen.

In de zeereep wordt een pioniervegetatie aangetroffen met o.a. Zeeraket en Blauwe zeedistel. Op sommige plaatsen komt hier opgaand struweel voor met Zwarte vlier, Wilde liguster en Boksdooorn.

Tot de vegetaties die op noordhellingen voorkomen en karakteristiek zijn voor het zogenaamde Zeedorpenlandschap behoort de hier zeer goed ontwikkelde Gemeenschap van Wondklaver en Nachtsilene. Naast de reeds genoemde soorten komen hierin voor: Bitterkruid, Bitterkruidbremraap en Duinaveruit. De Duinaveruit is voor dit gebied een karakteristieke verschijning. Op zuidhellingen komt de Gemeenschap van duinsterretje voor met als kenmerkende soorten o.a. Kandelaartje, Kleverige reigersbek en diverse blad- en korstmossen, waaronder Cladonia.

Een bijzonder type duingrasland komt voor in het zuiden met o.a. Fakkelas, Echt en Glad walstro. Op de begraasde duinweiden komen vegetaties voor met o.a. Driedistel, Blauwe bremraap, Knikkende distel en Nacht-, Blaas- en Kegelsilene. Deze weiden zijn kenmerkend voor het Zeedorpenlandschap.

Op de hogere vlak glooiende terreingedeelten van het natuurmonument komen goed ontwikkelde Duinroosvelden voor. Andere voor dit vegetatietype karakteristieke soorten zijn o.a. Muizeoortje en Kleine leeuwetand. Deze vegetatie wordt in noordelijke richting vervangen door een vegetatietype waarin Dauwbraam overheerst die op noordhellingen vergezeld gaat van o.a. Duinsalomonszegel en Eikvaren.

Door de nabijheid van de Oude Rijn zijn enige fluviatiele soorten zoals Sikkelklaver, Blauwe bremraap en Bitterkruid in dit duingebied vertegenwoordigd.

Bos en opgaand struweel komt in het natuurmonument met name voor op de binnenduinrand in het noordoosten van het natuurmonument en bestaat o.a. uit iep, eik, linde, Grauwe abeel en Zwarte den.

Zeldzame of minder algemene planten die in het natuurmonument voorkomen zijn o.a.: het zeer zeldzame Hondskruid, dat in Nederland slechts op drie plaatsen wordt aangetroffen, voorts Maanvaren, Aardkastanje, Kleine steentijm, Kleine pimperl, Ruige scheefkelk, Duinaveruit, Blauwe bremraap, Driedistel, Kegelsilene, Oorsilene, Geelwit walstro en Moeslook.

Een groot aantal paddestoelen komt voor in het natuurmonument waarvan een relatief groot deel als zeldzaam wordt aangemerkt. Veel soorten komen vrijwel alleen voor op of in de buurt van kleine stuifplekken, waaronder zeldzame soorten als Zeeduinchampignon, Zandtulp en Gesteelde stuifbal. Andere paddestoelen die voorkomen zijn o.a. Elfenwasplaat, Papegaaizwam en de Duinparasolzwam.

2.3. Fauna

Het natuurmonument is als broed-, rust-, fourageer- en doortrekgebied van betekenis voor veel vogelsoorten.

Karakteristiek voor het open en halfopen duinlandschap ter plaatse zijn broedvogels zoals Tapuit, Roodborsttapuit, Veldleeuwerik, Graspieper en Patrijs.

Tijdens de vogeltrek naar het zuiden fourageert de Frater massaal - in groepen tot 300 exemplaren - op het zaad van de Duinaveruit.

In het natuurmonument komen als zoogdieren onder meer voor Konijn, Haas, Vos, Bunzing, Wezel, Egel, Bosmuis en Bosspitsmuis. Voorts worden af en toe Reeën waargenomen.

Van de herpetofauna komen Zandhagedis en Bruine kikker voor. De Bruine kikker is in de voortplantingstijd aangewezen op de ondiepe sloot aan de oostzijde van het natuurmonument.

Van de insecten komt o.a. de zeldzame Duinparelmoervlinder voor. Voor het Zeedorpenlandschap karakteristieke insectesoorten zijn: de Kokermot (*Coleophora otitae*) die op *Silene* voorkomt en *Coleophora granulatella* op Duinaveruit.

Daar het gebied voor gemotoriseerd verkeer grotendeels is afgesloten en door een geringe ontsluiting heerst in het natuurmonument relatieve rust die bijdraagt aan de waarde van het gebied voor de fauna.

3. NATUURSCHOON

Het natuurmonument kent door de verschillen in abiotische en biotische eigenschappen, het vroegere gebruik en beheer van het gebied door de mens, het afwisselende reliëf, de grote verscheidenheid aan milieu-omstandigheden

en de verschillende terreintypen met hun vegetaties, een grote afwisseling in landschappelijk opzicht.

Het karakter van het duin- en binnenduinlandschap, gekenmerkt door de afwisseling van duingraslanden, struwelen en bos, verleent het natuurmonument in landschappelijk opzicht een aantrekkelijk aanzien. Het is daarom, mede vanwege de uitgestrektheid van het gebied, de gaafheid, de mate van reliëf en de verscheidenheid aan milieu-omstandigheden, van betekenis uit het oogpunt van natuurschoon.

4. BEGRENZING

Het natuurmonument Coepelduin wordt globaal begrensd door het uitwateringskanaal van Katwijk in het zuiden, de duinvoet in het westen, de bebouwde kom van Noordwijk in het noorden en de sloot langs de binnenduinvoet bij het binnenduinbos, de Van den Berghstichting, ESTEC en de camping Noordduinen in het oosten.

De grens van het natuurmonument is zo gekozen, dat een in ecologisch, geomorfologisch en landschappelijk opzicht samenhangend geheel onder de werking van de Natuurbeschermingswet wordt gebracht.

Het natuurmonument bestaat grotendeels uit staatseigendommen gelegen in de gemeenten Katwijk en Noordwijk en bestaat voor het overige deel uit particuliere eigendommen ten zuiden van Noordwijk en ten noorden van Katwijk. De binnen de begrenzing van het natuurmonument gelegen wegen met een gesloten verharding, vallen te zamen met de aangrenzende 0,5 m berm aan weerszijden, buiten de aanwijzing. Dit geldt ook ten aanzien van gebouwen, inclusief delen van erven, voorzover op bijgaande kaart aangegeven. De manege, het jongerencentrum en de parkeerplaats bij Katwijk vallen als enclaves eveneens buiten de aanwijzing.

De in het gebied gelegen bunkers behoren wel tot het natuurmonument.

Bij duinafslag verplaatst de grens van het natuurmonument zich landinwaarts; bij duinaangroei of verbreding van de duinen verplaatst de grens zich zeewaarts.

Voor de exacte begrenzing van het natuurmonument wordt verwezen naar de bij deze beschikking behorende kaart BN176/SN115.

5. ANDERE VAN KRACHT ZIJNDE INSTRUMENTEN

Voor het natuurmonument of delen ervan zijn de volgende instrumenten van kracht:

Streekplan Zuid-Holland West (1987)

Op de streekplankaart is het natuurmonument aangeduid als "natuurgebied duin". Langs de kust is de aanduiding "zeewering" mede van toepassing. Een fietspad door het gebied is aangeduid als "groene ader".

Keur van het Hoogheemraadschap van Rijnland

De Keur is gericht op de bescherming en het onderhoud van de 250 m. brede strook buitenduinen (zeereep) als primaire waterkering en de hieraan gren-

zende binnenduinen tot zover de keten der duinen reikt.

Bestemmingsplannen van de gemeente Noordwijk

Een deel van het natuurmonument ligt binnen de grenzen van het vigerende bestemmingsplan "Buitengebied" (onherroepelijk geworden in 1978). In het natuurmonument zijn overwegend de bestemmingen "natuurgebied" en (deels) "waterstaatsdoeleinden" van toepassing.

Voor het overige gedeelte van het duingebied van de gemeente Noordwijk is het bestemmingsplan "Zuidduinen 1982" (onherroepelijk geworden in 1986) van kracht. De gronden behorend tot het natuurmonument zijn in dit plan groten-deels bestemd als "duinterrein" en (deels) "waterkering". Enkele terreinen zijn bestemd voor onder meer "vrijstaande woningen" (in de klassen A en C), "tuin of onbebouwd erf" en "groenvoorziening of verharde berm".

Een stelsel van aanlegvergunningen is van kracht.

Bestemmingsplannen van de gemeente Katwijk

Voor het Katwijkse gedeelte van het natuurmonument is het bestemmingsplan "Landelijk gebied" (onherroepelijk geworden in 1984) van kracht. Het duin-terrein heeft hier overwegend de bestemming "natuurgebied" en deels "zee-reep". Een stelsel van aanlegvergunningen is van kracht.

6 RECHTSGEVOLGEN VAN DE AANWIJZING

De aanwijzing als Staatsnatuurmonument op grond van de Natuurbeschermingswet is gericht op het behoud of het herstel van het natuurschoon of van de natuurwetenschappelijke betekenis (art. 21, lid 3 van de Natuurbeschermingswet). Voor het verrichten van handelingen die schadelijk zijn voor het natuurmonument is een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet nodig. Hierbij kan worden gedacht aan het bouwen van een woning, het aanleggen van een weg, ontgronden, het verlagen van de grondwaterstand, alsmede het aanplanten van gebiedsvreemde boomsoorten. Dit geldt in het algemeen niet voor het sinds jaar en dag bestaande grondgebruik in zijn huidige vorm en intensiteit.

Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken, af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen. Dit artikel is met name gericht op bezoekers van het natuurmonument. Op grond van dit artikel is het bijvoorbeeld mogelijk het verdere ontstaan van sluippaden tegen te gaan. Op grond van artikel 16 kunnen voorts activiteiten worden tegengegaan als het crossen met motorvoertuigen en/of (brom)fietsen, alsmede het betreden van het natuurmonument met (niet aangelijnde) honden.

Het verbod van artikel 16 geldt niet voor personen, voor zover zij handelingen verrichten, die het gevolg zijn van de uitvoering van een overeenkomst welke de eigenaar of gebruiker met hen heeft aangegaan vóór de aanwijzing als staatsnatuurmonument, alsmede voor zover zij handelingen verrichten waarvoor de Minister ontheffing heeft verleend.

Ontheffingen en vergunningen kunnen schriftelijk worden aangevraagd bij het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna, Postbus 20401, 200 EK Den Haag.

7. HUIDIG GEBRUIK EN BEHEER

Het huidig beheer van het natuurmonument is voornamelijk gericht op het onderhoud van het terrein ten dienste van zeewering, natuurbehoud en recreatie. Het wordt uitgevoerd door Staatsbosbeheer en het Hoogheemraadschap van Rijnland.

7.1. Zeewering

Het huidig gebruik en beheer van de zeewering is gericht op de instandhouding van de waterkerende functie van de duinen. De verplichtingen van de grondgebruikers in deze zijn neergelegd in de Keur van het Hoogheemraadschap van Rijnland.

De reglementaire beheerstaak van Rijnland heeft primair betrekking op de zeereep en op de binnenduinen tot zover de duinketen strekt en zoals nader is aangegeven door afrasteringen of andere aanduidingen vanwege Rijnland.

Beheerswerkzaamheden die ten behoeve van het instandhouden van de zeewerende functie van de duinen in de binnen- en buitenduinen plaatsvinden en behoren tot het normaal onderhoud zijn:

- het plaatsen, hebben en onderhouden van peilschalen, meetpalen, kleinschalige meetopstellingen, verbods- en aanduidingsborden e.d.;
- het tijdelijk plaatsen van dagverblijven voor arbeiders;
- het aanbrengen van helm en andere duinplanten en het plaatsen van rijschuttingen en andere middelen om verstuuving van de duinen tegen te gaan en om duinvorming te stimuleren;
- het snoeien en steken van duinbeplantingen teneinde het materiaal aan te wenden om verstuuving tegen te gaan;
- het opruimen en herplaatsen van afrasteringen;
- het afvlakken van duintoppen in de buitenduinen om uitgestoven gaten aldaar op te vullen, waarna inplant plaatsvindt;
- het onderhoud aan bestaande wegen en paden en het zo nodig opnieuw uitvoeren van een oppervlaktebehandeling;
- kleinschalige suppletie of verplaatsing van zand in de buitenduinen;

Tot de werkzaamheden tot herstel van voor de zeeweringsfunctie ongewenste veranderingen in de buitenduinen (zoals bijv. bij stormschade), die voor het natuurmonument niet schadelijk zijn, behoren:

- het aanbrengen van een buitenberm aan de zeezijde met een beperkte breedte (meestal wordt circa 5 m. aangehouden) op variërende hoogte;
- het opnieuw onder een helling brengen van (gedeelten van) het buitentalud (ter indicatie: als meest gewenste helling wordt 1 op 4 nagestreefd).

Tot de werkzaamheden in geval van calamiteitssituaties worden gerekend de werkzaamheden bij dreigend of dringend gevaar als bedoeld in artikel 33 van de Waterstaatswet. Van deze werkzaamheden dient terstond melding te worden gedaan bij de Consulente Natuur, Bos, Landschap en Fauna in Zuid-Holland.

Voor bovengenoemde werkzaamheden die ten behoeve van het instandhouden van de zeewering in de buitenduinen plaatsvinden is geen vergunning in het ka-

der van de Natuurbeschermingswet nodig.

Grootschalige ingrepen ten behoeve van de zeewering, als bedoeld in artikel 33 van de Waterstaatswet 1900, zijn voor zover deze schade aan de natuurwaarden of het natuurschoon veroorzaken of ontsierend zijn, vergunningplichtig in het kader van de Natuurbeschermingswet. Daarnaast zijn in elk geval vergunningplichtig:

- aanleg van nieuwe, verharde dan wel onverharde wegen en paden;
- leggen van onder- of bovengrondse (pers)leidingen;
- slopen van bunkers en het storten van puin;
- aanleg van duinvoetverdedigingen;
- aanbrengen van constructies en installaties noodzakelijk voor waarneming van zeewerende duinen, strand en aangrenzend water;
- uitbreiding opslagterrein.

Deze opsomming is niet limitatief.

7.2. Natuurbeheer

In het hele duingebied bestaat het beheer, voorzover dat gericht is op het instandhouden van de aanwezige natuurwaarden voornamelijk uit "niets doen". Het binnenduinstrandbos ten zuidoosten van Noordwijk kent geen specifiek beheer.

Een beheersplan voor het terrein van Staatsbosbeheer is in voorbereiding.

7.3. Recreatief medegebruik

Het natuurmonument Coepelduin is met uitzondering van de zeereep voor het grootste gedeelte onder voorwaarden opengesteld voor houders van een toegangkaart, die per jaar wordt uitgegeven (thans ca. 3000 stuks).

Het terrein kan worden bereikt via dertien verschillende ingangen. Het meest frequent worden de toegangen gebruikt aan het zuidelijk en het noordelijk gelegen deel, aan de Katwijkse kant nabij de kust en aan de Noordwijkse kant nabij de Boerhaaveweg. De meeste toegangen worden bereikt via het fietspad.

Door het ontbreken van verharde paden komen naar verhouding weinig wandelaars in het duin. Hierdoor zijn in de loop van de jaren geen veranderingen geconstateerd in de paddichtheid.

Bezoekers van het strand doen het gebied nagenoeg niet aan daar de bereikbaarheid van het strand via het openbare fietspad en de strandslagen door de zeereep voldoende is.

Toezicht op o.a. de recreatie wordt uitgevoerd door Staatsbosbeheer.

7.4. Overig gebruik

Puinstort

In het zuiden van het natuurmonument bevindt zich een puinstort van de gemeente Katwijk, waar door de gemeente grof puin is gestort. Deze belt is deels omgevormd tot kunstduin en begroeid. Het gebruik is niet geregeld in het gemeentelijk bestemmingsplan. De locatie is opgenomen in het Meerjarenprogramma Bodemsanering 1990/1997 van de provincie Zuid-Holland.

Duinweiden

Direct ten noorden van Katwijk ligt een aantal duinweiden die verpacht zijn door de gemeente Katwijk en het Hoogheemraadschap van Rijnland aan een tweetal grondgebruikers voor de beweiding door paarden en kleinvee. Het graslandbeheer is extensief.

Jacht

In het gebied vindt een extensieve vorm van jacht plaats.

8. GEWENST BEHEER

Het beheer van het natuurmonument dient gericht te zijn op behoud, herstel of de ontwikkeling van de natuurwetenschappelijke betekenis en het natuurschoon. Het is gewenst dat het beheer wordt gevoerd in samenhang met de tot beschermd natuurmonument aan te wijzen delen van Coepelduin.

8.1. Gewenst beheer van de zeewering

Bij de uitvoering van waterstaatkundige werken en het beheer van de zeewering is het gewenst dat de natuur- en landschapswaarden zoveel mogelijk worden gespaard en tot ontwikkeling kunnen komen, voorzover de veiligheid dit toelaat.

Het is gewenst dat, waar mogelijk, spontane verstuiwingen toegelaten worden en de inplant met Helm beperkt wordt.

8.2. Gewenst beheer van de terreinen

Het is gewenst het beheer, voorzover dit nog niet gebeurt, te richten op het behoud, herstel en ontwikkeling van de levensgemeenschappen en planten- en diersoorten in het voor hen meest geschikte milieu, alsmede op behoud, herstel en ontwikkeling van abiotische factoren (waterhuishouding, geomorfologie e.d.).

Van nature komen in de kustduinen alle stadia in de successie van een duin- gebied naast elkaar voor; van stuifplekken tot en met goed ontwikkeld loof- houtbos.

De afwisseling in microklimaat van noord- en zuidhelling, van kalkarm en kalkrijk, van intensief door konijnen begraasd en niet begraasd etc., maken het duingebied tot een dynamisch natuurgebied dat constant bloot staat aan diverse processen.

Het is gewenst het beheer te richten op de ontplooiing van de natuurlijke potenties van het natuurmonument door diverse processen in het duin in goede onderlinge verhouding te laten ontwikkelen en plaatsvinden.

Voor grote delen van het natuurmonument komt het huidige beheer overeen met het gewenst beheer, namelijk "niets doen". Voor de overige delen van het natuurmonument zijn de volgende maatregelen gewenst.

De aanwezigheid van open stuifplekken in het onderhavige landschap is essentieel voor typische duinsoorten waaronder enkele soorten paddestoelen, vogels (waaronder tapuit), sommige insecten en de zandhagedis. Thans is het aandeel aan open stuifplekken zeer gering. Verstuiwing dient derhalve te worden nagestreefd en waar mogelijk bevorderd, voor zover de beveiliging

tegen de zee dit toelaat.

Het is wenselijk de duinweiden onder Katwijk te handhaven door middel van extensieve beweiding omdat daarmee de aanwezige waarden in stand gehouden kunnen worden. Uitbreiding van de huidige veebezetting en bemesting van deze soortenrijke weiden dient achterwege te blijven, omdat dit schade aan het natuurmonument kan opleveren. Uitbreiding van begrazing door vee van het overige duingebied lijkt vooralsnog niet noodzakelijk. Het is gewenst natuurlijke begrazing door konijnen in het natuurmonument (met name in de binnenduinen) te stimuleren, zodat onder andere vergrassing door luchtverontreiniging kan worden tegengegaan. Indien de negatieve effecten van luchtverontreiniging toenemen, is het gewenst hiertegen extra maatregelen te nemen.

De voormalige aardappelakkertjes zouden beheerd kunnen worden door deze jaarlijks te maaien.

Het tot het grondwater afgraven van enkele akkertjes of dellen ten behoeve van de ontwikkeling tot natte duinvalleien zoals 'Guitedel' kan eveneens in overweging worden genomen.

Voor wat betreft het bosbestand dient te worden gestreefd naar de ontwikkeling van een meer natuurlijk binnenduinrandbos met een open en gevarieerd karakter. Het is gewenst niet ter plaatse thuishorende soorten zoals Japanse esdoorn en naaldbomen te verwijderen. Voorts is het gewenst om gebiedsvreemde en gecultiveerde struweelsoorten zoals Japanse bottelroos en Rode berberis geleidelijk terug te dringen.

De omvorming van het bos dient in verband met de klimatologische omstandigheden en de steile binnenduinrand geleidelijk plaats te vinden teneinde de handhaving van het boskarakter en de aanwezige waarden te verzekeren. Hierdoor wordt tevens de recreatieve aantrekkelijkheid van dit deel van het natuurmonument behouden.

Afrasteringen in het natuurmonument dienen, voorzover niet noodzakelijk voor het natuurbeheer of het zeeweringbeheer, tot een minimum te worden beperkt. Tijdelijke afzettingen kunnen bv. bij overmatige betreding worden gerealiseerd door het uitleggen van duindoornentakken.

Voor wat betreft de gronden die grenzen aan de buitenzijde van het binnenduinbos (d.w.z. buiten het natuurmonument) is het wenselijk te bezien of deze voor natuurontwikkeling in aanmerking komen. Samen met de onder Katwijk voor dit doel geschikte strook zal alsdan een bufferzone gecreëerd kunnen worden aan de kwetsbare oostzijde van het natuurmonument.

8.3. Gewenst recreatief beheer

Het is wenselijk een zonering in ruimte en /of tijd in het recreatief medegebruik van het natuurmonument te bewerkstelligen, voorzover deze niet reeds aanwezig is.

Behoud en versterking van de natuurwetenschappelijke waarden en het natuurschoon dienen hierbij uitgangspunt te zijn.

Enerzijds zal hierbij worden bezien hoe, met inachtneming van voornoemd uitgangspunt, het recreatief medegebruik kan worden gehandhaafd dan wel vergroot. Anderzijds is in knelpunt situaties verplaatsing dan wel sanering van voor het natuurmonument schadelijke vormen van recreatie gewenst.

Schadelijke vormen van recreatie zijn niet in overeenstemming met het streven de natuurwaarden en het natuurschoon van het natuurmonument te behouden of te herstellen. In het natuurmonument dienen dan ook in principe geen nieuwe schadelijke vormen van recreatie te worden toegelaten.

Het is wenselijk de huidige toegangsregeling op basis van de jaar kaarten te laten bestaan en vrije toegang buiten de paden voor kaarthouders niet overal en altijd toe te staan.

Nader bezien dient te worden of het aantal toegangspassages naar het natuurmonument, gelet op de scheiding van de natuur- en strandgerichte recreatie, kan worden beperkt.

Uit een oogpunt van rust voor de fauna is in het terrein een aanlijngebod voor honden noodzakelijk.

8.4. Gewenst overig beheer

Het is dringend gewenst om het gebruik van de stortplaats nabij Katwijk te beeindigen en te saneren. Eventuele voortzetting van het gebruik als stortplaats is in verband met de schade aan natuurschoon en natuurwetenschappelijke betekenis vergunningplichtig in het kader van de Natuurbeschermingswet. De lokatie is opgenomen in de Meerjarenplanning Bodemsanering 1990/-1997 van de provincie Zuid-Holland. Bij een eventuele sanering dient rekening te worden gehouden met de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument.

Jacht zal kunnen plaatsvinden wanneer in een wildbeheerplan waarborgen worden gegeven dat zodanig wordt gejaagd dat de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument niet worden geschaad. Op grond van een dergelijk wildbeheerplan zal een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet worden verleend. Echter, daar waar het beheer van een aangewezen natuurmonument gericht is op spontane ontwikkeling van zo compleet mogelijke ecosystemen met een hoge mate van zelfregulatie en tevens medegebruik grotendeels is uitgesloten, zal geen vergunning worden verleend, tenzij zulks in het belang van het natuurbeheer of ter voorkoming en beperking van wildschade noodzakelijk is.

8.5. Natuureducatie

Door de centrale ligging van het gebied tegen de bebouwde kom van Katwijk en Noordwijk leent het natuurmonument zich bij uitstek voor natuureducatie. Met name aan de Katwijkse kant en in iets mindere mate aan de Noordwijkse kant vindt een concentratie van bezoekers plaats langs de hoofdingangen van het natuurmonument. Bij deze hoofdingangen is het gewenst om voorlichtingspanelen te plaatsen.

In het duingebied zelf kunnen tevens rondleidingen worden georganiseerd door het toezichthoudend personeel.

9. INLICHTINGEN

Voor nadere inlichtingen kunt u zich wenden tot het Consulentenschap Natuur, Bos, Landschap en Fauna in Zuid-Holland, Muzenstraat 30, Postbus 30119, 2500 GC DEN HAAG, telefoon 070 - 3307200 of 3307231.

Bijlage

6

**Ontwerp-aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Meijendel &
Berkheide**

ONTWERPBESLUIT MEIJENDEL & BERKHEIDE

Gelet op artikel 3, eerste lid en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2004/813/EG van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEG L 387);

Gelet op de artikelen 10a en 15 van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Meijendel & Berkheide**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van richtlijn 92/43/EEG (prioritaire habitattypen aangeduid met een sterretje):
 - H2120 Wandelende duinen op de strandwal met *Ammophila arenaria* ("witte duinen")
 - H2130 *Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ("grijze duinen")
 - H2160 Duinen met *Hippophaë rhamnoides*
 - H2180 Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied
 - H2190 Vochtige duinvalleien
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG (prioritaire soorten aangeduid met een sterretje):
 - H1014 Nauwe korfslak
 - H1318 Meervleermuis

Artikel 2

1. De aanwijzing, bedoeld in artikel 1, gaat tevens vergezeld van een nota van toelichting, welke deel uitmaakt van dit besluit.
2. De in artikel 1 bedoelde speciale beschermingszone is het Natura2000-gebied **Meijendel & Berkheide**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de nota van toelichting behorende bij dit besluit.
3. De instandhoudingsdoelstelling, bedoeld in het tweede lid, heeft mede betrekking op de instandhouding van de volgende soort anders dan vereist ingevolge de in artikel 1 genoemde richtlijn:
 - H1042 Gevlekte witsnuitlibel.Dit betreft een soort opgenomen in bijlage II van bedoelde richtlijn.

Artikel 3

Als onderdeel van het beschermd natuurmonument Berkheide, zoals aangewezen bij besluit van 12 april 1990 (besluitnummer NMF-90-4451, Stcrt. 1990, nr. 81), en als onderdeel van het (voormalige) staatsnatuurmonument Berkheide, zoals aangewezen bij besluit van 12 mei 1992 (NMF-92-3271, Stcrt. 1992, nr. 96), komt te vervallen: de in paragraaf 3.4 van de nota van toelichting van dit besluit bedoelde gebiedsdelen, welke zijn aangegeven op de kaart opgenomen in bijlage A bij de nota van toelichting behorende bij dit besluit.

Artikel 4

1. Dit besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

Dit ontwerpbesluit, de kaart en de nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in het kantoor van de Directie Regionale Zaken, vestiging West van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: Herman Gorterstaat 55, 3511 EW te Utrecht. Ter inzage legging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen en openbare bibliotheken van de betreffende gemeente(n), in het kantoor van het waterschap waaronder het gebied valt en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het ontwerpbesluit kan ook worden ingezien op internet op het adres: <http://www.minInv.nl/natuurwetgeving>.

Het definitieve besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

Een ieder kan een zienswijze binnen zes weken na de ter inzage legging van dit ontwerpbesluit schriftelijk of mondeling naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunt u indienen bij het Inspraakpunt, zoals aangegeven in de bekendmaking. Een mondelinge zienswijze kunt u naar voren brengen op de wijze zoals deze in de bekendmaking is aangegeven. U wordt verzocht een kaart bij te voegen indien de zienswijze betrekking heeft op bepaalde percelen. Beroep tegen het definitieve besluit kan alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Nota van toelichting van het Natura2000-gebied Meijndel & Berkheide bij de aanwijzing als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen van inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn

1. INLEIDING

Door middel van dit besluit wordt het gebied Meijndel & Berkheide aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Het aangewezen gebied vormt het Natura2000-gebied Meijndel & Berkheide, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in dit besluit zijn opgenomen.

In hoofdstuk 2 van deze nota van toelichting wordt de aanwijzingen onder de Habitatrichtlijn kort toegelicht. In dit hoofdstuk wordt tevens melding gemaakt van de status van beschermd natuurmoment voor een deel van het Natura2000-gebied, welke bij dit besluit komt te vervallen. Deze toelichting omvat verder in hoofdstuk 3 de gebiedsbeschrijving, bijzonderheden met betrekking tot de begrenzing en een toelichting op de kaart. Tenslotte zijn in hoofdstuk 4 de instandhoudingsdoelstellingen vermeld.

2. AANWIJZING HABITATRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Meijndel & Berkheide aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (verder aangeduid als "Habitatrichtlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Meijndel en Berkheide" en onder nummer NL1000013 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. Het gebied is aangewezen voor één prioritair habitattype in de zin van artikel 1 van de Habitatrichtlijn.

Dit Habitatrichtlijngebied wordt voortaan aangeduid als Natura2000-gebied Meijndel & Berkheide (landelijk gebiedsnummer 97). Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen en habitats van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Natura 2000 bestrijkt ook de onder Vogelrichtlijn aangewezen gebieden. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 4) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 Doelendocument. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 Profielendocument. Hierin wordt ook ingegaan op de interpretatie van habitattypen en de relatieve bijdrage van afzonderlijke gebieden aan het Natura2000-netwerk.

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt de status van de volgende natuurmonumenten bij aanwijzing als speciale beschermingszone onder artikel 10a. In dergelijke gevallen heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura2000-gebied waarop de

aanwijzingen als natuurmonument betrekking hadden, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in de vervallen besluiten (zie verder hoofdstuk 4).

Het beschermd natuurmonument Berkheide is aangewezen op 12 april 1990 (besluitnummer NMF-90-4451, Stcrt. 1990, nr. 81).

Het beschermd natuurmonument Harstenhoek is aangewezen op 15 november 1988 (NMF-88-11681, Stcrt. 1988, nr. 230).

Het staatsnatuurmonument Berkheide is aangewezen op 12 mei 1992 (NBLF-92-3271, Stcrt. 1992, nr. 96).

Het Natura2000-gebied Meijendel & Berkheide ligt in de provincie Zuid-Holland en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Katwijk, 's-Gravenhage en Wassenaar.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

Meijendel en Berkheide bestaat uit een brede duinstrook met een gevarieerd en uitgestrekt, kalkrijk duinlandschap, dat reliëfrijk en landschappelijk zeer afwisselend is. Het zuidelijke deelgebied Meijendel is een relatief laag gelegen gebied met grote 'uitgestoven duinvlakten', dat in het zuidelijk deel minder reliëfrijk is. In het noordelijke deelgebied Berkheide liep het zand vast in de oorspronkelijk natte stroombedding van de oude Rijn. Het is gevormd door overstuiving van oude duinen, waardoor het een relatief hooggelegen duinmassief is. Hier is de kweldruk dan ook groter dan in Meijendel.

Het landschap heeft een kenmerkende opbouw van evenwijdige duinenrijen met opeenvolgende hoge paraboolduinen en moerassige laagten met struweel, waarin grote valleien liggen zoals Kijfhoek, Bierlap en de vallei Meijendel. Dit zijn duinakkers die nu vooral uit bos bestaan; het gebied kent dan ook een aantal goed ontwikkelde bostypen. Plaatselijk, zoals in de Libellenvallei, komen soortenrijke duinvalleibegroeiingen voor. Na grootschalig herstel van een aantal valleien bij de Wassenaarse Slag breiden deze begroeiingen zich uit. In Berkheide is, met name in de buurt van Katwijk, een groot areaal goed ontwikkeld kalkrijk duingrasland aanwezig, ontstaan door het eeuwenlange menselijke gebruik van het zogenaamde zeedorpenlandschap.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Meijendel & Berkheide behoort tot het Natura2000-landschap 'Duinen'.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied Meijendel & Berkheide is bepaald aan de hand van de ligging van de natuurlijke habitats en de leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren alsmede voor zover van toepassing nieuwe natuur indien dit noodzakelijk wordt geacht om bedreigde en schaarse habitattypen en leefgebieden van soorten te herstellen.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houdend met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.¹

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Het Natura2000-gebied bestaat uit het duinencomplex ten westen van Wassenaar en grenst in het noorden aan Katwijk aan Zee en in het zuiden aan Den Haag en ligt tussen de strandpalen 88 en 99. De westgrens loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee. De aanwezige pompstations in het noorden en het zuiden van het gebied vallen buiten de begrenzing. Aan de oostzijde grenst het gebied aan de bebouwde kom, golfterrein Duinhoeve, de N441, agrarisch cultuurlandschap en recreatiepark Duinrell.

De beschermde natuurmonumenten Berkheide en Harstenhoek en het (voormalige) staatsnatuurmonument Berkheide met een gezamenlijke omvang van 930 ha vallen grotendeels binnen de begrenzing van het Natura2000-gebied Meijendel & Berkheide. Een klein deel van het natuurmonument Berkheide is buiten het betrokken Natura2000-gebied gelegen (zie verder paragraaf 3.4).

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) is op de kaart op enkele technische punten verbeterd:

- Verharde wegen en bebouwing, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- De begrenzing is afgestemd op die van het (voormalige) natuurmonument opdat deze geheel binnen het Habitatrictlijngebied valt.
- De zeewaartse begrenzing van het gebied is gelegd op de duinvoet van het buitenduin (zie ook volgende paragraaf), zoals reeds van toepassing was op het natuurmonument Berkheide.

Overige wijzigingen groter dan 1 ha worden toegelicht in de volgende alinea.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) is op een aantal plaatsen aangepast:

- Het recreatiepark Duinrell is geheel buiten de begrenzing gebracht, omdat de aanwezige duinbeplanting van weinig betekenis wordt geacht binnen het geheel van het gebied (ca. 46 ha).
- Het natuurontwikkelingsgebied Lentevreugd langs de binnenduinrand is opgenomen in de begrenzing (ca. 56 ha), omdat het integraal onderdeel van het ecosysteem uitmaakt en de habitattypen al deels aanwezig zijn en er potentie is voor méér. Met name voor het herstel en de verbetering van de kwaliteit van Vochtige duinvallen (H2190) langs de binnenduinrand (H2190_D) is het gebied van wezenlijk belang.
- Ter hoogte van Kievietsduin is de begrenzing uitgebreid met eigendommen van DZH, die integraal onderdeel uitmaken van het duingebied (3,6 ha).

¹ Hof van Justitie EG , 7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 15 en 25

Het Natura2000-gebied beslaat een oppervlakte van 2849 ha. Dit cijfer betreft de bruto-oppervlakte, omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.5).

3.4 Intrekking gedeelte beschermd natuurmonument

Enkele delen van het beschermd natuurmonument Berkheide vallen buiten het Natura2000-gebied. Dit betreft delen van het bedrijfsterrein van Pompstation Katwijk (0,8 ha), in gebruik bij het Duinwaterleidingbedrijf Zuid-Holland. Het betreft droog grasland en lage bossages die geen betekenis hebben voor de instandhouding van het gebied. Om deze redenen wordt de aanwijzing tot beschermd natuurmonument van het hiervoor omschreven deelgebied op grond van artikel 15 Natuurbeschermingswet 1998 ingetrokken. De betrokken terreindelen zijn op de kaart in Bijlage A aangegeven. De dienstwoning aan de Cantineweg was blijkens de nota van toelichting behorende bij het aanwijzingsbesluit van het natuurmonument al (tekstueel) geëxclaveerd.

3.5 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en de (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaart-technische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden). Voor de begrenzing van Natura2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken, geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722).

Met betrekking tot het grensverloop langs verharde wegen, hoofdspoorwegen, watergangen, waterkerende dijken en de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in het onderhavige gebied:

- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een verharde weg wordt de grens gelegd op de voet van het talud of langs de wegberm aan de zijde van het gebied.
- Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.
- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een watergang die op de kaart slechts door een enkelvoudige lijn wordt aangegeven, wordt de grens gelegd op de watergrens die, gezien vanuit het gebied, aan de overzijde is gelegen omdat dergelijke wateren een ecologisch/ waterhuishoudkundige eenheid vormen met de aanwezige natte habitats/ leefgebieden.
- De zeewaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.
- Waar de buitengrens van het watergebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de buitenteen van de dijk. Waar de buitengrens van een landgebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de teen van de dijk aan de gebiedszijde.

4. INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel van maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”.

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau.

4.2 Algemene doelen

- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.

- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitattypen en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

4.3 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I)

H2120 Wandelende duinen op de strandwal met *Ammophila arenaria* (“witte duinen”)

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Voor een goede kwaliteit van het habitatype witte duinen is verstuiwing van de zeereep van belang. Dit is tevens van belang voor verbetering van de kwaliteit van achtergelegen duingraslanden (habitatype H2130).

H2130 *Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie (“grijze duinen”)

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit grijze duinen, *kalkrijk* (subtype A) en grijze duinen, *kalkarm* (subtype B) .

Toelichting Oppervlakte-uitbreiding en kwaliteitsverbetering van het habitatype grijze duinen is gewenst gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding en de grote verantwoordelijkheid van Nederland voor dit habitatype in Europa. Het beste kan dit gebeuren vanuit gedegradieerd duingraslanden of vanuit struweel. Behoud van de goede voorbeelden is om dezelfde reden van groot belang, in Meijndel en Berkheide met speciale aandacht voor graslanden van het zeedorpenlandschap (grijze duinen, *kalkrijk* (subtype A)). Het gebied levert een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel voor subtype A.

H2160 Duinen met *Hippophaë rhamnoides*

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit. Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype H2130 grijze duinen of H2190 vochtige duinvalleien is toegestaan.

Toelichting Het habitatype duindoornstruwelen komt lokaal in goede kwaliteit (met veel struweelsoorten) voor. Wegens de grote oppervlakte levert het gebied een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel voor het habitatype. Het type is landelijk niet bedreigd. Uitbreiding van het habitatype duindoornstruwelen kan een bedreiging vormen voor onder meer habitatype H2130 grijze duinen. Om de kwaliteit te behouden moeten alle successiestadia in het gebied voorkomen, ook de jonge stadia die als matig ontwikkeld worden beoordeeld.

H2180 Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit duinbossen, *droog* (subtype A) en behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit duinbossen, *vochtig* (subtype B) en duinbossen, *binnenduintrand* (subtype C).

Toelichting De duineikenbossen (duinbossen, *droog* (subtype A)) van Meijendel en Berkheide behoren tot de best ontwikkelde voorbeelden in ons land. Dit subtype verkeert landelijk in een gunstige staat van instandhouding. Omdat de subtypen duinbossen, *vochtig* (subtype B) en duinbossen, *binnenduinrand* (subtype C) landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding verkeren wordt verbetering kwaliteit nagestreefd. Door de grote oppervlakte van habitattype duinbossen, *vochtig* (subtype B) levert het gebied een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel voor dit subtype.

H2190 Vochtige duinvalleien

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige duinvalleien, *open water* (subtype A), vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (subtype B) en vochtige duinvalleien, *hoge moerasplanten* (subtype D).

Toelichting In dit gebied zijn door waterwinning de valleien over grote delen van het gebied te nat (door hoge waterstanden in infiltratieplassen) en/of dichtgegroeid. Er zijn reeds allerlei inspanningen verricht om het habitattype vochtige duinvalleien te herstellen. Met de derde en laatste fase van de duinregerenatie-projecten zullen de doelen op het punt van oppervlakte worden bereikt.

4.4 Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II)

H1014 Nauwe korfslak

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Er zijn diverse populaties nauwe korfslakken in het gebied bekend, waaronder enkele zeer grote. Het gebied levert één van de grootste bijdragen voor deze soort.

H1318 Meervleermuis

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De meervleermuis overwintert hier in bunkers. Het betreft momenteel het belangrijkste overwinteringsgebied. Voor de soort zijn ook de aanwezige landgoederen van belang, omdat deze fungeren als zomerverblijven.

4.5 Complementaire doelen

De instandhoudingdoelstelling van het Habitatrichtlijngebied heeft mede betrekking op een of meer complementaire doelen die voor bepaalde habitattypen en (vogel)soorten zijn gesteld. De rechtsgrondslag voor complementaire doelen is artikel 10a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998. Het betreft ten eerste vogelsoorten die in het gebied voorkomen, maar het betreffende gebied is niet als Vogelrichtlijngebied aangewezen. Dit betreft uitsluitend vogelsoorten die in zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren. Ten tweede gaat het om habitattypen en soorten (van bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn) die nog niet in het gebied voorkomen en die op landelijke schaal in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren, maar waarvoor in het onderhavige gebied goede kansen aanwezig zijn voor ontwikkeling of vestiging.

De reden dat voor complementaire doelen is gekozen, is dat daarmee binnen het netwerk van Natura 2000 een bijdrage wordt geleverd aan de realisering van de landelijke doelen voor de betreffende habitattypen en soort(en). Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar het Natura 2000 Doelendocument (paragraaf 3.3).

In dit geval geldt het volgende complementaire doel:

H1042 Gevlekte witsnuitlibel

Doel	Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor vestiging populatie.
Toelichting	De gevlekte witsnuitlibel heeft een zeer ongunstige staat van instandhouding door het tekort aan gebieden en de landelijk te geringe populatiegrootte. Vestiging van een populatie in het gebied is nodig voor het realiseren van een landelijk gunstige staat van instandhouding. De soort breidt zich momenteel uit in de duinen, zodat de verwachting is dat het doel op termijn gerealiseerd kan worden.

4.6 Beschermde natuurmonumenten

Het Natura2000-gebied Meijendel & Berkheide omvat twee beschermde natuurmonumenten, namelijk Harstenhoek en Berkheide. Verder omvat het Natura2000-gebied één (voormalig) staatsnatuurmonument, genaamd Berkheide (zie hoofdstuk 2). Ingevolge artikel 15a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 heeft de instandhoudingsdoelstelling voor dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit (verder: de “oude doelen”). Voor zover deze doelstellingen Natura2000-waarden betreffen, zijn deze begrepen in de in de voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. In een aantal gevallen is het onmogelijk om zowel de oude doelen als de Natura2000-doelen te bereiken, bijvoorbeeld omdat die doelen tegenstrijdig beheer vragen. In deze gevallen gaan de Natura2000-doelen vóór om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen. In het beheerplan zullen de oude doelen net als de overige instandhoudingdoelen worden uitgewerkt in ruimte en tijd. Dan wordt ook uitgewerkt waar achteruitgang van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis met betrekking tot oude doelen is toegestaan ten gunste van Natura2000-doelen. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie bij dit besluit gevoegd (bijlage B).

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden
en Kwaliteitszorg

Directie Natuur-, Milieu-
en Faunabeheer

NMF-90-4451

12 april 1990

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende, dat het gebied Berkheide voor zover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument een schakel vormt in het Nederlandse kustduingebied, welk gebied door een bijzondere combinatie van milieu-factoren van internationale betekenis is;

dat het natuurmonument een in ecologisch en landschappelijk opzicht integrerend onderdeel vormt van het duingebied tussen Den Haag en Katwijk;

dat het natuurmonument een karakteristiek voorbeeld van het Nederlandse duinlandschap is, zoals dat in de loop der eeuwen in ontstaan als gevolg van een samenhang van natuurlijke factoren en menselijk handelen;

dat het natuurmonument wordt gevormd door ten oosten van het strand gelegen duinen en duinvalleien, graslanden, bosjes, struwelen, ruigten en plassen welke onderdelen in biologisch, geomorfologisch en hydrologisch opzicht een samenhangend geheel vormen;

dat het natuurmonument wordt gekenmerkt door een grote verscheidenheid aan milieu-omstandigheden die worden bepaald door geologische, geomorfologische en klimatologische omstandigheden en activiteiten van de mens nu en in het verleden;

dat in samenhang met deze verscheidenheid in milieu-omstandigheden zich een aantal levensgemeenschappen heeft ontwikkeld;

dat in het natuurmonument minder algemene plantengemeenschappen voorkomen, waarvan verscheidene in ons land zelfzame plantesoorten deel uitmaken;

dat het natuurmonument van belang is als broed-, rust-, fourageer- en doortrekgebied voor vogels, waaronder in ons land weinig algemeen tot zeldzaam voorkomende soorten;

[Handwritten signature]

dat het natuurmonument van belang is als biotoop voor amfibieën, reptielen en insecten, waaronder in ons land weinig tot zeldzaam voorkomende soorten;

dat het natuurmonument door zijn relatieve ongereptheid van betekenis is uit een oogpunt van natuurschoon;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moet worden begrepen de geomorfologische, biologische en hydrologische kenmerken en het natuurschoon maar ook de bodemkundige gesteldheid, de met bovengenoemde waarden samenhangende cultuurhistorische hoedanigheid, alsmede de voor de fauna noodzakelijke rust;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van het natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gezien de beschikking van 17 april 1989, nr. NMF-N88-10552, gewijzigd bij beschikking van 21 april 1989, nr. NMF-89-4309, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van "Berkheide";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland ingezonden beschouwingen en schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

Gelet op artikel 7, in samenhang met artikel 9, van de Natuurbeschermingswet;

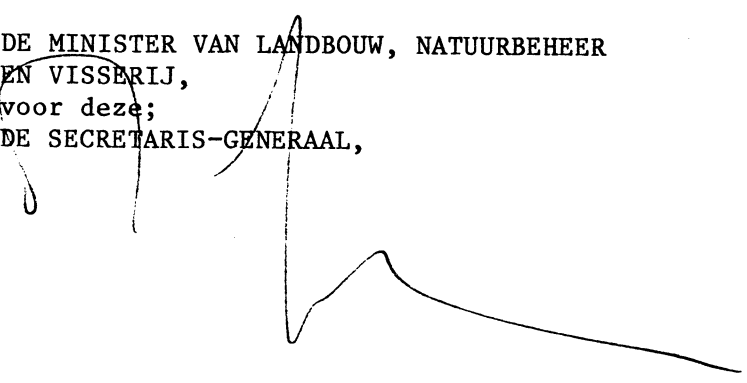
B E S L U I T

- I. Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied "Berkheide", voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Katwijk, sectie A, nrs. 1552, 1586 t/m 1593, 1596, 1598, 1600 t/m 1622, 1625, 1626, 1628, 1631, 3656 t/m 3658, 3660 t/m 3663, 3695, 3696, 3702, 3779, 3838 t/m 3844, 3846, 3852 t/m 3855, 3875 t/m 3879, 3881, 3883 t/m 3892, 3958 t/m 3961, 3963, 3964, 3966 t/m 3985, 4059, 4061 t/m 4064, 4067, 4068, 4070, 4071, 4132 t/m 4136, 4139 t/m 4144, 4154 t/m 4161, 4243, 4257, 4259, 4393, 4394, 4401, 4712, 4713, 4985, 4986, 5324 t/m 5327, 5332 t/m 5334, 5360, 5361, 6422 t/m 6424, 6883 t/m 6886, 7168 t/m 7178, 7310 t/m 7312, 11010, 12540, 12541, 15032 ged., 15179 ged., 15633 ged., 15733 ged., 15736 ged. en sectie B, nr. 6732 ged.; gemeente Wassenaar, sectie G, nrs. 2615, 2905, 2906, 2923 ged., 2972, 2974, 2981, 2982, 3045, 3046, 3157, 3211, 3255, 3270, 3292 ged., 3303 ged., 3322, 3325 t/m 3329, 3364 ged., 3366 ged., 3368 ged. en 3372 ged. een en ander zoals aangegeven op bij deze beschikking behorende kaart BN143/SN103.

II. Bij deze beschikking gaat een toelichting, die in samenhang met deze beschikking moet worden gelezen.

Van de beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER
EN VISSERIJ,
voor deze;
DE SECRETARIS-GENERAAL,

TOELICHTING

Behoort bij beschikking
nr. NMF-90-4451

1. Toelichting

Het natuurmonument "Berkheide" is gelegen in de gemeenten Katwijk en Wassenaar en beslaat een oppervlakte van circa 1000 hectare.

Het natuurmonument "Berkheide" wordt gevormd door staats- en niet-staatseigendommen. Deze toelichting behoort bij de beschikking waarbij de aanwijzing als beschermd natuurmonument van de niet in eigendom van de Staat zijnde percelen van Berkheide in overweging wordt genomen. Het ligt in het voornemen om de staatseigendommen tot staatsnatuurmonument aan te wijzen. Wanneer in deze toelichting wordt gesproken van het natuurmonument Berkheide, wordt hiermee het gehele natuurmonument bedoeld.

Het duingebied Berkheide vormt een integrerend onderdeel van het Nederlandse kustduingebied, dat zich kenmerkt door de aanwezigheid van een grote ruimtelijke afwisseling in milieu-omstandigheden en een daarmee samenhangende soortenrijkdom.

Berkheide wordt gevormd door een gevariëerd en uitgestrekt duinlandschap dat reliëfrijk en landschappelijk zeer afwisselend is. Restanten van duinakkers herinneren aan een vroeger landbouwkundig gebruik. In het centrale en oostelijke deel van het natuurmonument liggen verschillende waterwinwerken.

Het natuurmonument vormt in landschappelijk, geomorfologisch, hydrologisch en ecologisch opzicht één geheel met aangrenzende duinen van Zuid-Holland. Het ligt in het voornemen de daarvoor in aanmerking komende delen van die aangrenzende duinen eveneens als staats- of beschermd natuurmonument aan te wijzen. Door middel van deze aanwijzingen wordt beoogd met behoud en herstel van de landschappelijk en natuurwetenschappelijk waardevolle delen van het kustduingebied van Zuid-Holland te bevorderen.

In deze toelichting komen achtereenvolgens aan de orde natuurwetenschappelijke betekenis, het natuurschoon, de begrenzing, andere van kracht zijnde instrumenten, de rechtsgevolgen, huidig gebruik en gewenst beheer ten aanzien van het natuurmonument Berkheide.

2. Natuurwetenschappelijke betekenis

Geologie, geomorfologie en waterhuishouding

Tot ongeveer 3000 v. Chr. wisselden zeespiegeldalingen en rijzingen elkaar af. Voor de Noordzee hield dit in dat de kustlijn zich afwisselend zeewaarts en landinwaarts verplaatste. Ten gevolge van de afwisselende dynamische processen bestaat de ondergrond uit een aantal door zee, rivieren, ijs en wind afgezette lagen. Naar hun samenstelling zijn deze lagen goed waterdoorlatend (zand, grind) of slecht waterdoorlatend (klei, leemachtige gronden). De bovengrens van de pleistocene afzettingen ligt op ongeveer -15 meter NAP. In de holocene afzettingen bevinden zich zandige en kleiige zones met veenlagen. De bovenste lagen worden gevormd door jonge duinzanden. Specifiek voor Berkheide is een afsluitende kleilaag op ongeveer 2 meter beneden NAP.

De jonge duinzanden bestaan uit duinvaag- en vlakvaaggronden, welke kalkhoudend zijn. De duinvoet van de zeereep heeft zich sinds 1850 circa 100 meter zeewaarts verplaatst.

Hiertegenover staat het afgraven van de binnenduinen t.b.v. de bollenteelt vanaf 1850.

Het huidige duinlandschap is gevormd door overstuiving van de oude duinen. Berkheide is geomorfologisch te verdelen in de buitenduinen, middenduinen en binnenduinen. De hoogteverschillen variëren van 5 tot 30 meter.

De buitenduinen en met name de zeereep kregen hun vorm pas in de 18de en 19de eeuw. In de zeereep en daaraan grenzende duinen tot circa 500 meter landinwaarts bevinden zich streepduinen en microparaboolduinen met enkelvoudige uitblazingsvalleien.

Het middenduin is circa 1000 meter breed en kreeg zijn huidige natuurlijke vorm met name in de 17de en 18de eeuw. Het middenduin wordt gekenmerkt door kamduinreeksen en samengestelde uitblazingsvalleien. In het westelijk deel van het middenduin liggen, evenwijdig aan de kust lopende, valleien die van elkaar gescheiden zijn door duinruggen. In deze valleien zijn de restanten van duinakkers waarneembaar. Deze duinakkers kenden een landbouwkundig gebruik. In de 19de en 20ste eeuw zijn grote delen van het middenduin vergraven ten behoeve van de waterwinning. In noord-zuid-richting zijn een aantal winningskanalen gegraven. Oostelijk en westelijk hiervan liggen een aantal infiltratieplassen. Het oostelijk deel van het middenduin is grillig en reliëfrijk met hoge tot zeer hoge duinmassieven (tot 37 meter boven NAP).

De binnenduinrand wordt met name in het zuid-oostelijk deel van Berkheide gekenmerkt door een gesloten duinenreeks van circa 500 meter breed en bestaat uit overwegend loopduinenreeksen.

Tot aan het begin van de 19de eeuw bestond Berkheide voor minder dan eenderde deel uit vochtige valleien. Verlaging van het peil van achterliggende polders, toenemende begroeiing en verbeterde vastlegging van de duinen vanaf begin 19de eeuw maar met name afzanding van de binnenduinrand en waterwinning vanaf eind 19de eeuw hebben een sterke verdroging tot gevolg gehad. Halverwege de 20ste eeuw werd begonnen met infiltratie van oppervlaktewater waardoor plaatselijk stijging van de grondwaterstand optrad. Doordat de waterkwaliteit van het oppervlaktewater verslechterde werden steeds meer eutrofe stoffen in het duin geïnfiltreerd. De oppervlakte aan infiltratieplassen en verzamel- en spoelvijvers bedraagt nu 60 ha. Een aantal winningskanalen ligt diep vergraven in het duin (kanaal 3 is b.v. 1600 meter lang en 100 m breed). Het grondwaterpeil in vrijwel het gehele natuurmonument wordt in sterke mate kunstmatig beheerd ten behoeve van de waterwinning. Als gevolg van ontbrekende voorzuivering van het infiltratiewater is het grondwater in het natuurmonument gedeeltelijk sterk eutroof.

Flora en vegetatie

De vegetatie van Berkheide is gelet op zowel de grote diversiteit en natuurlijkheid als de aanwezigheid van zeldzame organismen van internationaal belang. De variatie in milieu-omstandigheden in het natuurmonument heeft, in samenhang met het sinds jaar en dag gevoerde extensieve beheer en beïnvloed door de waterwinning, geleid tot verschillende vegetatietypen met hun specifieke flora.

In de buitenste duinenrij, waar een voortdurende aanvoer van zout en kalkrijk zand plaatsvindt, domineert bijna overal Helm en komen verder soorten voor als Rood Zwenkgras, Biestarwegras, Zandhaver en plaatselijk ook Zeewinde en Blauwe Zeedistel.

Landinwaarts neemt het aandeel van de zeeduinplanten in de stuifduinvegetaties af; duinriet neemt toe tot zeer algemeen. In de stuifduinvegetaties komen soorten voor als Zandzegge, Zandraket, Duinviooltje, Gerstdravik, Muurpeper, Duinreigersbek, Kleverige Reigersbek en Kruipend Stalkruid. Op de zuidhellingen komen hier winterannuellen voor zoals Kandelaartje, Zanddoddegras en Vroegeling.

Direct ten zuiden van Katwijk in de graslanden van de Vriezeweï, Dorendel en delen van de stuifduinen dragen de vegetaties een eigen karakter. Zij behoren tot het zogenaamde Zeedorpenlandschap dat eeuwenlang een vrij constante menselijk beïnvloeding heeft ondergaan. Dominerend is hier de Duinaveruit met verder soorten als Zeeschildzaad, Knolbeemdgras, Kegelsilene en Duinpaardebloem.

Duingraslanden komen verspreid voor in het gehele natuurmonument. Te onderscheiden zijn: kalkgraslanden met soorten als Bitterkruid, Bitterkruidbremraap, Wondklaver, Kleine Steentijm, Driedistel en Kruisbladgentiaan; graslanden van ontkalkte bodems met soorten als Zandblauwtje, Klein Tasjeskruid, Vleugeltjesbloem, Paashaver en veel mossen en korstmossen; voedselrijke graslanden op voormalige akkers in het noorden van het natuurmonument met soorten als Reukgras, Duizendblad, Gewoon Beemdgras, Wilde Peen, Brunel, Veldlathyrus en Smalbladige Weegbree; graslanden van verstoorde milieus als gevolg van vergravingen en hydrologische veranderingen met soorten als Boskruiskruid, Knikkend Wilgenroosje, Kantig Wilgenroosje en Duinriet.

De noordhellingvegetaties worden gekenmerkt door veel kruiden en lage struwen. Ze liggen als eilandjes in het duin en vormen een van de meest soortenrijke en waardevolle vegetatietypen. In de noordhellingvegetaties komen soorten voor als Dauwbraam, Wilde Liguster, Duinsalomonszegel, Nachtsilene, Agrimonie, Ruig Viooltje, Hondsviooltje, Stijve Ogentroost, Maanvaren, Blauwe Bremraap, Kruisbladgentiaan en Scherpe Fijnstraal.

Ondermeer op plaatsen waar in het verleden overstuivingen hebben plaatsgevonden komen uitgestrekte dwergstruwelen voor waarin Duinroos domineert. Op oude overstuivingsvlakten spreekt men van duinroosvlakten. Deze zijn vaak bijzonder soortenrijk met veel hogere planten en vooral veel soorten mossen en korstmossen zoals Rendiermos en Kraakloof.

Deze vegetaties zijn voor Nederlandse begrippen in hoge mate uniek.

Langs paden en op vergraven terreinen komen duidelijk herkenbare storingsvegetaties voor. Duinspecifieke storingsplanten zijn hier Zandkool, Hondstong, Slangekruid, Grote Teunisbloem, Zeepkruid en Wegdistel. Langs de droge storingsplaatsen komen soorten voor als Smal Vlieszaad, Kromhals, Loogkruid, Spiesmelde, Liggende Vetmuur en Hertshoornweegbree.

Daar waar door vermenging van kalkrijke ondergronden met humus en plantenresten versnelde mineralisatie optreedt, zoals bij vergravingen ten behoeve van waterwinwerken, komen soorten van voedselrijke milieu voor zoals Zwarte Nachtschade, Akkerdistel en Kleine Brandnetel. Op dergelijke vergravingen komt tevens inplant van Helmsorten voor.

Vooraf in het zuidelijk deel van het natuurmonument komen planten van bosranden en struwelen voor. Te onderscheiden zijn de gevarieerde struwelen in de beschutting van de zeereep met Gewone Vlier als opvallendste soort, de karakteristiek laaggeschoren ligusterstruwelen in het open duingebied aan weerszijden van het fietspad, de soortenarme duindoornstruwelen verspreid in het gehele gebied, de struwelen met Wilde Liguster en Kamperfoelie vooral op de noordhellingen en de meidoornstruwelen. In het struweel komen soorten voor als Zuurbes, Kardinaalsmuts, Kaneel-, Rimpel- en Viltroos en Egelantier.

Het voormalige landgoedbos Pan van Persijn is een recreatiebos geworden. Daarbuiten komt nauwelijks hoog opgaand bos voor. Van het Parlevlietbos zijn geen restanten over. Wel zijn er veel opgaande vegetaties (meer dan 4 meter hoog) aanwezig. Het gaat hier om Meidoornbos en Duineikenbos in het oostelijk deel en Berkenbos in het zuidoostelijk deel.

De plassen in Berkheide zijn ten gevolge van de infiltratie vrijwel allemaal voedselrijk. Veel hier voorkomende plantesoorten zijn kenmerkend voor voedselrijke waterkanten en moerassen. Hier voorkomende soorten zijn onder meer Groot Moerasscherm, Beekpunge, Cyperzegge en Gewone Waterbies.

Door infiltratie met zeer voedselrijk water en/of door hoge instroomsnelheden, hebben zich in de omgeving van de infiltratieplassen in de zogenaamde kwelzones vochtige vegetaties ontwikkeld, kenmerkend voor een voedselrijk milieu. Bij niet te steile oevers is meestal een zonering te zien. De laagste zone, bestaande uit waterplanten, wordt gedomineerd door Lisdodde. Een tweede zone, op de grens van water en land, wordt gedomineerd door Watermunt. Bij grote en onregelmatige waterstandsschommelingen en bij steile oevers ontbreekt de tweede zone meestal en is een derde zone aanwezig. Deze bestaat uit hoogopgaande kragen van Harig Wilgenroosje, Koninginnekruid of Grote Brandnetel. Tenslotte een vierde zone welke nooit onder water komt te staan waar Duinriet domineert.

In het westelijk deel van Berkheide komen kwelgebieden voor met een lage belasting met eutroof infiltratiewater en een matige beïnvloeding van de natuurlijke seizoensfluctuatie van de waterstand. Hier hebben de oorspronkelijke vochtige duinvalleivegetaties zich nog min of meer kunnen handhaven met soorten als Kruipend Zenegroen, Gevleugeld Hertshooi, Gewone Wederik, Kale Jonker, Padderus, Schildereprijs, Egelboterbloem, Zeegroene Zegge en Duinrus.

Fauna

In samenhang met de hierboven geschetste verscheidenheid in abiotisch milieu en vegetatietypen heeft zich in het natuurmonument, een gevarieerde fauna ontwikkeld. De afwisseling van bos, struweel, grasland en plassen in het duingebied vormt een optimaal biotoop voor een rijk geschakeerde broedvogelbevolking. In Berkheide broeden ongeveer 100 soorten. Circa 30 soorten broeden in het biotoop van permanent open water, oeverzones en moerassen in het waterwingebied. Circa 34 soorten broeden in de bossen. De overige soorten broeden verspreid in struwelen, duingraslanden (korst)mos- en duinroosvegetaties.

In het natuurmonument broeden onder meer Wintertaling, Zomertaling, Bergeend, Krakeend, Slobeend, Waterral, Paapje, Sprinkhaanrietzanger, Kleine Karekiet, Kluut, Baardmannetje, Grauwe Kiekendief, Graspieper, Kwartel, Oeverzwaluw, Kuifleeuwerik, Tapuit, Roodborsttapuit, Boompieper, Kneu, Nachtegaal, Braamsluiper, Ransuil, Bosuil, Boomvalk, Spotvogel, Wielewaal, Goudvink en Grauwe Vliegenvanger.

Berkheide is een belangrijk rust- en foerageergebied voor trekvogels en van belang voor wintergasten.

Hier voorkomende doortrekkers en wintergasten zijn onder meer Purperreiger, Lepelaar, Pijlstaart, Nonnetje, Rode Wouw, Bruine Kiekendief, Blauwe Kiekendief, Havik, Sperwer, Buizerd, Visarend, Zilverplevier, Zwarte Ruiter, Groenpootruiter, Grote Stern, Zwarte Stern, Waterpieper, Gele Kwikstaart, Beflijster, Kramsvogel, Koperwiek, Keep, Frater, IJsgors en Sneeuwgorst.

Uit Berkheide zijn waarnemingen bekend van in totaal 268 (onder-)soorten broedvogels en niet-broedvogels.

Vooraf in en nabij de kwelplassen komen veel amfibieën voor zoals Bruine Kikker, Groene Kikker, Gewone Pad, Rugstreeppad en Kleine Watersalamander. In het droge open duin komt als reptielsoort de Zandhagedis voor.

Door de verscheidenheid aan biotopen is de insectenfauna zeer soortenrijk. Een aanzienlijk deel van de Nederlandse soorten komt in de duinen voor. De duinen vormen een belangrijke schakel in de trekroute van vlinders.

Op duindoorn en kruiskruid komen veel rupsen van respectievelijk Bastaardsatijnvlinder en de Sint-Jansvlinder voor. De slakkenfauna is nabij de binnenduinrand rijk aan soorten.

In het natuurmonument voorkomende zoogdiersoorten zijn onder meer Ree, Vos, Bunzing, Wezel, Egel, Konijn, Haas, Eekhoorn, Woelrat, Zwarte Rat, Bosmuis, Dwergmuis, Rosse Woelmuis, Bosspitsmuis, Waterspitsmuis, Dwergspitsmuis, Watervleermuis, Dwergvleermuis en Ruige Dwergvleermuis.

3. Natuurschoon

Het natuurmonument kent door de verschillen in abiotische en biotische eigenschappen, alsmede door het beheer, dat in zijn verschijningsvorm een afspiegeling vormt van het sinds jaar en dag gebezigde gebruik van het gebied door de mens, een grote afwisseling in visueel-ruimtelijke eigenschappen. Plaatselijk is het natuurschoon evenwel aangetast door waterwinningswerken.

Het natuurmonument wordt gevormd door een omvangrijk en weinig versnipperd duingebied, dat, mede door het wisselend reliëf, de grote verscheidenheid van milieu-omstandigheden en de verschillende terreintypen met hun natuurlijke vegetaties, in landschappelijk opzicht een gevarieerd karakter heeft.

Het karakter van het duin- en binnenduinlandschap, gekenmerkt door bossen, struwelen en open duingebieden met de daaraan grenzende binnenduingraslanden in verschillende stadia van ontwikkeling, verleent het natuurmonument in landschappelijk opzicht een aantrekkelijk aanzien. Het is daarom, mede vanwege de uitgestrektheid van het gebied en de relatief grote rust, uit oogpunt van natuurschoon van grote betekenis.

4. Begrenzing

De grens van de tot het natuurmonument behorende terreinen is zo gekozen, dat een in landschappelijk, geomorfologisch en ecologisch opzicht onderling samenhangend geheel onder de werking van de Natuurbeschermingswet wordt gebracht. Binnen de begrenzing van het natuurmonument gelegen woningen, huizen en bedrijfsgebouwen, inclusief bijbehorende erven, vallen als enclaves buiten de begrenzing van het natuurmonument. Twee woningbouwlocaties binnen het bestemmingsplangebied "Rijksdorp" van de gemeente Wassenaar vallen buiten de begrenzing. Ook vallen wegen met een gesloten verharding, te samen met de aangrenzende 0,5 meter berm, buiten het natuurmonument. De in gebruik zijnde bunkers behoren als zodanig niet tot het natuurmonument; het terrein gelegen om en op deze bunkers wel.

Bij de begrenzing aan de noordzijde zijn bestemmingsplangrenzen of afrasteringen aangehouden. De oostelijke grens volgt in noord-zuid-richting in grote lijnen de Wassenaarse weg, de grens tussen duingebied en landbouwgebied en de grens tussen duingebied en de villawijk Rijksdorp. De zuidelijke grens van het natuurmonument volgt de Wassenaarse Slagweg. De grens aan de westzijde wordt gevormd door de afrastering tussen de buitenste duinvoet van de zeereep en het strand. Door duinaangroei is in de loop van decennia de duinvoet tientallen meters zeewaarts opgeschoven. Bij duinaangroei of verbreding van de duinen verplaatst de grens van het natuurmonument zich zeewaarts. Bij duinafslag verplaatst de grens zich landinwaarts.

Voor de begrenzing van het natuurmonument zij voorts verwezen naar de bij de beschikking behorende kaart BN 143/SN 103.

5. Andere van kracht zijnde instrumenten

Voor het natuurmonument of delen ervan zijn de volgende instrumenten van kracht:

- Streekplan Zuid-Holland-West (1987)

Op de streekplankaart is het grootste deel van het natuurmonument aangeduid als "natuurgebied duin". Bovendien zijn grote delen van het natuurmonument aangeduid als "stiltegebied" en "bestaand waterwingebied".

De gronden gelegen binnen de aanduiding "natuurgebied duin" hebben als hoofdfunctie natuur met waar inpasbaar, recreatief medegebruik geënt en afgestemd op natuur- en landschapswaarden als nevenfunctie. Op enkele plaatsen komen militaire en communicatiefuncties voor. In het streekplan wordt de toepassing van de Natuurbeschermingswet voor het "natuurgebied duin" aanbevolen.

- Grondwaterwet en daarmee samenhangende planvorming

Het grondwaterbeheer is krachtens artikel 8 van de Grondwaterwet vastgelegd in het Grondwaterplan Zuid-Holland (1986). Uitgangspunten in dit plan zijn o.a. het terugbrengen van de omvang van oppervlaktewater-infiltratie in de duinen en het tegengaan van onttrekken van water in duingebieden waar momenteel geen water wordt onttrokken. Op basis van het Grondwaterplan Zuid-Holland worden vergunningaanvragen in het kader van de grondwaterwet voor grondwateronttrekking beoordeeld.

- Provinciale Verordeningen

Voor het natuurmonument zijn onder meer van toepassing: "Verordening Bescherming Landschap en Natuur Zuid-Holland", "Verordening Bescherming Waterwingebieden Zuid-Holland", "Ontgrondingsverordening" voor zover er sprake is van vergravingen, "Verordening ondergrondse lozingen van afvalstoffen Zuid-Holland" en "Verordening Stillegebieden (in ontwerp)".

Voor genoemde verordeningen hebben slechts een beschermende werking op onderdelen van het natuurmonument.

- Keur van het Hoogheemraadschap van Rijnland

De keur is gericht op de bescherming en het onderhoud van de zeereep (buitenduinen) als primaire waterkering en de hieraan grenzende binnenduinen als secundaire waterkering.

- Bestemmingsplannen van gemeenten Katwijk en Wassenaar

Het beschermd natuurmonument is gelegen in de gemeenten Katwijk en Wassenaar. Voor het Katwijkse deel vigeert voor het overgrote deel het bestemmingsplan "Landelijk Gebied", zoals vastgesteld op 24-2-1977, gedeeltelijk goedgekeurd op 18-4-1978 en onherroepelijk geworden op 3-9-1984. Voor enkele gronden vigeert het bestemmingsplan "Landelijk Gebied le Herziening", zoals vastgesteld op 24-02-1988 en goedgekeurd op 08-11-1988. Voor beide bestemmingsplannen is een aanlegvergunningstelsel van kracht. Het beschermd natuurmonument heeft hier de bestemmingen "zeereep", "natuurgebied", "waterwingebied", "defensiedoeleinden", "dagrecreatie" en "waterleidingbedrijf A".

Voor het Wassenaarde deel vigeert voor het overgrote deel het bestemmingsplan "Landelijk Gebied" zoals vastgesteld op 6-10-1975, gedeeltelijk goedgekeurd op 9-3-1977 en onherroepelijk geworden op 9-12-1983. Het aanlegvergunningstelsel in het bestemmingsplan is niet goedgekeurd. Het natuurmonument heeft hier de bestemmingen "zeereep", "natuurgebied", "waterwingebied" en "defensiedoeleinden". In een voorbereidingsbesluit voor het landelijk gebied d.d. 4 november 1988 is een aanlegvergunningstelsel opgenomen. Een klein deel van het natuurmonument is gelegen in het vigerende bestemmingsplangebied van het bestemmingsplan "Rijksdorp" zoals vastgesteld op 15-3-1982 en gedeeltelijk goedgekeurd op 24-5-1983. Hier gelden de bestemmingen "natuurgebied", "bos en tuin" en "defensiedoeleinden".

6. Rechtsgevolgen van de aanwijzing

De toepassing van de Natuurbeschermingswet is gericht op de instandhouding van de aanwezige waarden.

In het algemeen kan gesteld worden dat het sinds jaar en dag bestaande gebruik in zijn huidige vorm en intensiteit zonder vergunning kan worden voortgezet. Desalniettemin is het uit natuurwetenschappelijk oogpunt gewenst het beheer meer te richten op de ontwikkeling van de waarden van het gebied.

Ten behoeve van uitbreiding van het bedrijventerrein van de Leidsche Duinwater Maatschappij (LDM) mag conform de bepaling in het bestemmingsplan "Landelijk Gebied" van Katwijk maximaal 20% van de gronden met de bestemming "waterleidingbedrijf A" worden bebouwd. Voor deze op grond van het voornoemd vigerende bestemmingsplan toegestane uitbreiding van het bedrijventerrein van de LDM zal in beginsel toestemming op grond van de Natuurbeschermingswet worden verleend.

6.1. Rechtsgevolgen ex. artikel 12 (vergunningen)

Ingevolge artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, een vergunning worden aangevraagd. Dit geldt niet alleen voor handelingen die binnen het natuurmonument worden uitgevoerd, maar ook voor handelingen daarbuiten indien deze een negatieve invloed op de in het natuurmonument aanwezige waarden hebben. Behoudens bijzondere gevallen, waarmee in dit verband handelingen worden bedoeld die de in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het natuurmonument aantasten, zal de aanwijzing geen merkbare gevolgen hebben voor het huidig gebruik en beheer van het aanpalend gebied. Het aanvragen van een vergunning dient ingevolge artikel 13, eerste lid, per aangetekende brief te gebeuren. Wellicht ten overvloede wordt erop gewezen dat de in artikel 12 bedoelde verbodsbepalingen voor een ieder van kracht zijn.

Het is niet mogelijk op voorhand precies aan te geven welke handelingen al dan niet vergunningplichtig zijn. In de eerste plaats hangt dit samen met de gevarieerde opbouw van het beschermd natuurmonument, in de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit verschillen. Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al dan niet vereist is.

Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is om één en ander zelf te beoordelen wordt aangeraden hierbij de hulp in te roepen van de Consulente Natuur, Milieu en Faunabeheer in de provincie Zuid-Holland van het Ministerie van Landbouw en Visserij. Deze zal uitsluitend kunnen geven over de vraag of het al dan niet noodzakelijk is een vergunning aan te vragen.

Teneinde wat betreft het voorgaande de gedachten enigszins te bepalen wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van de handelingen die, gelet op de te verwachten schadelijke effecten, aan een vergunning gebonden zullen zijn.

Het is een niet-limitatieve opsomming:

- bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken voor- en vaartuigen, caravans en tenten, anders dan op de bestaande campings;
- aanleggen of aanbrengen van nieuwe ondergrondse of bovengrondse leidingen;
- aanleggen of verharden van wegen, banen (spoorbanen, skelterbanen, racebanen e.d.) of parkeergelegenheden en het aanleggen van andere oppervlakteverhardingen van enige omvang;
- ontgronden, bodem verlagen, ophogen, egaliseren, ontginnen en graven;
- opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, vloeistoffen, producten of materialen;
- het verrichten van handelingen die wijziging van de stijghoogten van diverse watervoerende pakketten, waterkwaliteit of waterhuishouding in het natuurmonument beogen of ten gevolge kunnen hebben voorzover niet behorend tot de normale bestaande bedrijfsvoering ten behoeve van de waterwinning;
- aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen zoals kampeerterreinen, lig- of speelweiden, picknickplaatsen, enz.;
- het uitoefenen van de jacht en visserij, met uitzondering van de jacht en visserij op basis van overeenkomsten aangegaan, c.q. vergunningen verleend voor de datum van deze beschikking;

- het verrichten van handelingen die wijziging of intensivering van het sinds jaar en dag bestaande grondgebruik beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- het aanwenden van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen;
- het dunnen, rooien, vellen en planten van bomen, houtopstanden en ander houtgewas of sierplanten;
- handelingen anders dan het normale onderhoud ten behoeve van de zeereep als primaire waterkering;

In het algemeen geldt dat het sinds jaar en dag bestaande grondgebruik in zijn huidige vorm en intensiteit niet als schadelijke handeling in de zin van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet zal worden opgevat en mitsdien zonder vergunning mag worden voortgezet.

6.2. Rechtsgevolgen ex artikel 14 (beheersplan)

De wet geeft in artikel 14 de mogelijkheid om in overeenstemming met de eigenaar en gebruiker, telkens voor een periode van ten hoogste drie jaar, voor een beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan een beheersplan op te stellen. Dit beheersplan komt tot stand op vrijwillige basis en heeft het behoud of het herstel van het natuurschoon of van de natuurwetenschappelijk waarden ten doel. Doordat het beheersplan in overleg en in overeenstemming met de eigenaar en gebruiker wordt opgesteld, is ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet voor de in het beheersplan neergelegde handelingen géén vergunning vereist. Daarnaast brengt een beheersplan met zich, dat de eigenaar en gebruiker duidelijkheid verkrijgen over de handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteit van het natuurmonument. Op grond van de wet kan aan betrokkenen een vergoeding worden toegekend voor uit een beheersplan voortvloeiende kosten, die redelijkerwijs niet of niet geheel te hunner laste behoren te komen.

6.3. Rechtsgevolgen artikel 16 en artikel 17 (toegang)

Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een beschermd natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken of af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen. Dit artikel is met name gericht op bezoekers van het natuurmonument ofwel de recreanten, en geldt niet voor de eigenaar, gebruikers en hun huisgenoten.

Voor zover men handelingen verricht die het gevolg zijn van een uitvoering van een overeenkomst welke men (met eigenaar of gebruiker) is aangegaan vóór de aanwijzing als beschermd natuurmonument (b.v. verhuring van de jacht) geldt dit verbod niet. Voor het afsluiten van nieuwe overeenkomsten is men, in daarvoor in aanmerking komende gevallen, gebonden aan het in artikel 12 en 14 bepaalde. Met behulp van artikel 16 is het mogelijk schadelijke handelingen van bezoekers zoals het crossen met motorvoertuigen en met (brom)fietsen en het vliegen met modelvliegtuigen, tegen te gaan.

Volgens artikel 17 van de Natuurbeschermingswet is het verboden, zonder daartoe gemachtigd te zijn, zich te bevinden in of op een water, dat deel uitmaakt van een beschermd natuurmonument, indien op duidelijk zichtbare wijze kenbaar is gemaakt dat de toegang tot dit water verboden is.

Ingevolge dit artikel is het mogelijk (delen van) wateren, al dan niet voor bepaalde delen van het jaar, af te sluiten ten behoeve van het behoud of herstel van de natuurwaarden.

7. Huidig gebruik en beheer

Gebruik en beheer van terreinen

Het grootste deel van het natuurmonument is onderdeel van de Boswachterij Hollands Duin, complex Wassenaar-noord, waarvan het beheer berust bij het Staatsbosbeheer. Het terrein is ten dele opengesteld voor recreatie. Een deel van het beheersgebied van het Staatsbosbeheer wordt door de Leidsche Duinwater Maatschappij (LDM) gebruikt voor de infiltratie en winning van water ten behoeve van de drinkwatervoorziening.

De zeewering en het bunkercomplex worden door respectievelijk het Hoogheemraadschap en het Ministerie van Defensie beheerd.

De gemeente Katwijk beheert de gronden van de Pan van Persijn en de gronden tegen de bebouwing van Katwijk aan Zee.

Waterwinning

Een deel van het natuurmonument vervult voor de drinkwaterproductie een functie als infiltratie- en waterwingebied.

De infiltratie- en winningsinfrastructuur bestaat uit infiltratiekanalen en vijvers, open en gesloten winmiddelen, waarnemingsputten, transportleidingen, kabels en bedrijfsgebouwen. Deze werken worden gebruikt en beheerd door de LDM.

Als gevolg van de waterwinning in Berkheide is enerzijds het gebied gespaard gebleven van bebouwing e.d., anderzijds zijn grote delen van dit oorspronkelijk vochtige duingebied verdroogd, is de kwaliteit van het grondwater achteruitgegaan en worden natuurlijke processen (als bv. de verstuiving) ernstig verstoord.

De oppervlakte-infiltratiemiddelen bestaan uit drie aanvoerleidingssystemen, 51 infiltratieplassen, verscheidene duikersystemen voor de onderlinge verbinding van de infiltratieplassen en een doseerinstallatie voor chemicaliën, t.b.v. de defosfatering van infiltratiewater.

De winmiddelen omvatten:

- winning 1, een draineerleiding die onder een diepe ontgraving is aangelegd;
- winning 2, een puttenreeks die in een diepe ontgraving is aangelegd;
- winning 3, een open winkanaal;
- winning 4, een draineerleiding die onder een diepe ontgraving is aangelegd;
- winning 5, een puttenreeks;
- winning 6, een puttenreeks;
- winning 7, twee draineerleidingen en een puttenreeks;
- winning 8, vier verticale putten, waaruit elk twee horizontale drains;
- winning 9, een puttenreeks en een draineerleiding (Ranney-systeem);
- winning 10, een puttenreeks;
- winning Mientkant, een open winkanaal;
- diepe puttenseries langs winning 1, 2, 3, 4, 5, 6;
- pompinstallaties en leidingssystemen (de winmiddelen transporteren het gewonnen water door middel van diverse pompinstallaties en meerdere leidingssystemen naar de zuivering).

Tevens bevindt zich een leidingstraat tussen de voorzuiveringsinstallatie en de nazuiveringsinstallatie.

In de infiltratieplassen 29, 30 en 37 zijn waterconditioneringssystemen gelegen. Deze bestaan uit dicht onder de infiltratieplasbodems gelegen drains.

Ten behoeve van de bedrijfsvoering van de waterwinning beschikt het waterleidingbedrijf in het natuurmonument over een hoogspannings- en een laagspanningsnet voor stroomvoorziening en een net van signaalkabels t.b.v. data-transmissie.

Voorts bevinden zich in het natuurmonument tijdelijk een proefinstallatie en proefinfiltratieput t.b.v. diepinfiltratie die op korte termijn wegens operationalisering van het project Hertenwei buiten gebruik worden gesteld. Daarnaast wordt in het natuurmonument zuiveringsslib van de huidige defosfateringsinstallatie en bodemslib van de infiltratieplassen t.g.v. het infiltreren van niet voorgezuiverd boezemwater tijdelijk opgeslagen.

Beheerswerkzaamheden die worden uitgevoerd en die tot het normale onderhoud behoren zijn de bedrijfsvoering van en het onderhouden van de bovengenoemde middelen t.b.v. de waterwinning.

Dit betreft de volgende werkzaamheden:

- het bereikbaar houden van winmiddelen t.b.v. proefpompen, schoonpompen en eventueel regenereren;
- inspectie van winmiddelen met een eenheid (1 wagen + aanhanger);
- proefpompen, schoonpompen en eventueel regenereren van putten en drains;
- ontslibben van open winningen d.m.v. een baggerinstallatie. Opslag van slib op huidige stortlokaties;
- ontslibben van infiltratieplassen d.m.v. droogzetten, indrogen, tijdelijk opslaan en afvoeren of d.m.v. baggeren en tijdelijk opslaan op huidige stortlokaties in infiltratieplassen en afvoeren;
- herstel werkzaamheden t.g.v. buisbreuk in transportleidingen;
- herstel werkzaamheden t.g.v. buisbreuk of verstopping van putten en drains;
- het bezoeken van installaties t.b.v. de waterwinning door bevoegden;
- het vrijhouden van opgaande, houtige begroeiing in de leidingtracés;

- het aanbrengen van waarnemingsputten buiten het broedseizoen dat loopt van 1 maart tot en met 15 augustus;
- het reinigen van waterconditioneringssystemen (droogzetten infiltratieplas, schoonspoelen drains en eventueel regenereren);
- verrichten van metingen en het nemen van watermonsters t.b.v. chemisch-, hydrologisch- en ecologisch onderzoek;
- het bereikbaar houden van infiltratiemiddelen t.b.v. verwijdering van bodemslib;
- bewaken van het terrein door duinopzichters;
- verrichten van onderhoud aan pompinstallaties, elektrische installaties, vacuum installaties en data-transmissie systemen;
- reinigen van transportleidingen en duikers;
- het bereikbaar houden van inspectieputten van transportleidingen en van duikers t.b.v. het reinigen met een eenheid (1 wagen + aanhanger);
- het verwijderen van begroeiing uit open winningen;
- het bereikbaar houden van waarnemingsputten (voetpad, steiger);
- in stand houden van de bestaande afrastering om de win- en infiltratiemiddelen;
- voorkomen van besmetting van het diepe grondwater bij sterk vervuilde neerslag door onttrekking van regenwater;
- voorkoming van besmetting van het grondwater door: verwijdering van olie of andere verontreinigingen uit het natuurmonument, verhinderen van de recontaminatie van het water binnen een zone van 50 meter van de winmiddelen door o.a. het verhinderen van uitstuiven tot aan de grondwaterspiegel en ter voorkoming van uit- of onderstuivende winmiddelen;
- geven van voorlichting over de waterwinning in het natuurmonument;
- opslag op en transport via bestaande wegen van en naar de huidige permanent in gebruik zijnde stortlokaties van zuiveringsslib;
- reparaties van kabelbreuken in hoogspannings-, laagspannings- en signaalkabels;
- herstelwerkzaamheden bij en beschermingsmaatregelen tegen doorbraak van infiltratieplassen;
- onderhoud aan bestaande wegen en paden en het zonodig opnieuw uitvoeren van een oppervlaktebehandeling.

Bovengenoemde werkzaamheden zullen in de huidige intensiteit en in de huidige vorm uitgevoerd, niet als schadelijk in de zin van de Natuurbeschermingswet worden opgevat. Voor het uitvoeren van handelingen die niet tot het normale beheer en onderhoud ten behoeve van de waterwinning behoren is toestemming op grond van de Natuurbeschermingswet vereist, indien deze handelingen schadelijk zijn voor de natuurwaarden of het natuurschoon van het natuurmonument.

Hieronder worden onder meer begrepen handelingen die leiden tot een uitbreiding van de waterwinning uit het eerste watervoerend pakket. Met betrekking tot laatstgenoemde handelingen zal in beginsel het stand-still-principe worden gehanteerd.

Ten aanzien van de waterwinningsactiviteiten is er tussen de provincie Zuid-Holland en de NV Leidsche Duinwater Maatschappij (LDM) of haar rechtsopvolger een convenant opgesteld voor het "wingebied" van de LDM. Bij de toepassing van de Natuurbeschermingswet op "Berkheide" zal met de inhoud van het convenant rekening worden gehouden.

Indien onverhoopt mocht blijken dat diepte-infiltratie niet succesvol verloopt, dan zal uitbreiding van oppervlakte-infiltratie en freatische winning op grond van de huidige grondwaterwetvergunning (verleend op 25 augustus 1980) niet onmogelijk worden door de aanwijzing als beschermd- c.q. staatsnatuurmonument. Bedoelde uitbreiding valt daarentegen wel onder de vergunningplicht van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet.

Door onvoorziene omstandigheden kunnen de volgende spoedeisende situaties zich voordoen waarbij geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet nodig is:

- Een kortstondige verlaging van de grondwaterstand als gevolg van een noodzakelijk verhoogde grondwateronttrekking in het geval dat de productie van drinkwater elders tijdelijk wegvalt. Dit is zonder vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet toegestaan in die gevallen waarbij de praktijksituatie zodanig is dat zonder een verhoogde onttrekking in het natuurmonument vrijwel direct de volksgezondheid in gevaar kan komen en er geen reële alternatieven voorhanden zijn. De consulent Natuur-, Milieu- en Faunabeheer Zuid-Holland wordt hierover onverwijld geïnformeerd. De verhoogde onttrekking dient zo spoedig mogelijk te worden beëindigd. In spoedeisende gevallen, anders dan hiervoor omschreven, dient voorafgaande aan een voorgenomen verhoogde onttrekking de Consulent Natuur-, Milieu- en Faunabeheer te worden geraadpleegd over het al dan niet vergunningplichtig zijn van de extra onttrekking. Hierbij dient in ieder geval te worden aangetoond dat geen reële alternatieven voorhanden zijn.
- De noodzaak tot infiltratie van boezemwater in de infiltratieplassen vanwege het wegvallen van de aanvoer van Andels Maaswater. Deze methode dient alleen in uiterste gevallen te worden toegepast, nadat hiervan melding is gedaan bij voornoemde Consulent. Bij deze melding moet worden aangetoond dat er geen reële alternatieven voorhanden zijn. De normale aanvoer dient zo spoedig mogelijk te worden hersteld.

Met betrekking tot de te nemen beslissingen terzake verzoeken om toestemming op grond van de Natuurbeschermingswet voor handelingen betreffende de waterwinning zal overleg plaatsvinden met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

Zeewering

Het huidig gebruik en beheer van de zeewering is gericht op de instandhouding van de waterkerende functie van de duinen. De verplichtingen van de grondgebruikers in deze zijn neergelegd in de Keur van het Hoogheemraadschap van Rijnland. De reglementaire beherstaak van Rijnland heeft betrekking op de buiten- en binnenduinen tot zover de duinketen landinwaarts strekt.

Beheerswerkzaamheden die ten behoeve van het instandhouden van de zeewerende functie van de duinen in de binnen- en buitenduinen plaatsvinden en behoren tot het normaal onderhoud zijn:

- het plaatsen, hebben en onderhouden van peilschalen, meetpalen, kleinschalige meetopstellingen, verbods- en aanduidingsborden e.d.;
- het tijdelijk plaatsen van dagverblijven voor arbeiders;
- het aanbrengen van helm en andere duinplanten en het plaatsen van rijsschuttingen en andere middelen om verstuiving van de duinen tegen te gaan en om duinvorming te stimuleren;
- het snoeien en steken van duinbeplantingen teneinde het materiaal aan te wenden om verstuiving tegen te gaan;
- het opruimen en herplaatsen van afrasteringen;
- het afvlakken van duintoppen in de buitenduinen om uitgestoven gaten aldaar op te vullen, waarna inplant plaatsvindt;
- het onderhoud aan bestaande wegen en paden en het zo nodig opnieuw uitvoeren van een oppervlaktehandeling;
- kleinschalige suppletie van zand in de buitenduinen;

Tot de werkzaamheden tot herstel van voor de zeeweringsfunctie ongewenste veranderingen in de buitenduinen (zoals bijvoorbeeld bij stormschade) behoren:

- het aanbrengen van een buitenberm aan de zeezijde met een beperkte breedte (meestal wordt circa 5 meter aangehouden) op variërende hoogte;
- het opnieuw onder een helling brengen van (gedeelten van) het buitentalud (ter indicatie: als meest gewenste helling wordt 1 op 4 nagestreefd).

Tot de werkzaamheden in geval van calamiteitssituaties worden gerekend de werkzaamheden bij dreigend of dringend gevaar als bedoeld in artikel 33 van de Waterstaatswet. Van deze werkzaamheden dient terstond melding te worden gedaan bij de Consulente Natuur-, Milieu- en Faunabeheer.

Voor bovengenoemde werkzaamheden die ten behoeve van het instandhouden van de zeewering in de buitenduinen plaatsvinden is geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet nodig.

Grootschalige ingrepen ten behoeve van de zeewering, als bedoeld in artikel 33 van de Waterstaatswet 1900, zijn, voor zover deze schade aan de natuurwaarden of het natuurschoon veroorzaken of ontsierend zijn, vergunningplichtig op grond van de Natuurbeschermingswet.

Daarnaast zijn in elk geval vergunningplichtig:

- aanleg van nieuwe, verharde dan wel onverharde wegen en paden;
- leggen van onder- of bovengrondse (pers)leidingen;
- slopen van bunkers en het storten van puin;
- aanleg van duinvoetverdedigingen;
- aanbrengen van constructies en installaties noodzakelijk voor waarneming van zeewerende duinen, strand en aangrenzend water;
- uitbreiding opslagterrein.

Deze opsomming is niet limitatief.

Ingrepen zijn niet vergunningplichtig indien deze zijn opgenomen in een beheersplan ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet.

Defensie

Een deel van de buitenduinen is in gebruik als zendstation met een verblijfplaats voor het militair commando. Ongeveer 1x per 2 jaar worden oefeningen gehouden. Het duingedeelte De Kom is in beheer bij het Ministerie van Defensie. De in deze duinterreinen aanwezige opstallen worden gebruikt als materieelopslag en werkplaats. Aan aanwezige kabels en sinaleringssystemen vindt regelmatig onderhoud plaats. De terreinen zijn voor publiek gesloten. Het beheer van De Kom is op basis van een privaatrechtelijke vergunning van het Staatsbosbeheer geregeld. Aan het beheer zijn voorwaarden gesteld gericht op het natuurbehoud. Een voor defensiedoeleinden bestemd duinterrein nabij Rijksdorp wordt sinds enkele jaren niet meer door defensie gebruikt.

Jacht

Op de gronden van de LDM en de gemeente Katwijk zijn de LDM respectievelijk de gemeente Katwijk jachthouder.

Verblijfsrecreatie

Nabij Katwijk aan Zee wordt een terrein beheerd als kampeerterrein en is een duinterrein met opstal in gebruik bij een religieuze groepering. Op het kampeerterrein staan enige gebouwen. In de winterperiode wordt het kampeerterrein niet gebruikt.

Recreatief medegebruik

Het natuurmonument Berkheide wordt door grote aantallen recreanten bezocht, die in het gebied verschillende activiteiten ontplooiën. Genoemd kunnen worden wandelen, fietsen, paardrijden, zonnebaden, natuurstudie, trimmen e.d.. Tevens wordt het gebied gebruikt als doorgang naar het strand via de in de zeereep gelegen toegankelijke slagen. Ten behoeve van het recreatief gebruik is een aantal voorzieningen getroffen zoals wandel-, fiets- en ruiterspaden, wandelroutes en picknickvoorzieningen. Binnen de grenzen van het beheersgebied van Staatsbosbeheer is de toegang vrij op wegen en paden. Voor de Pan van Persijn is een toegangskaart vereist. Op een beperkt aantal plaatsen mogen bezoekers zich ook buiten de wegen en paden begeven.

Zowel in het beheersgebied van het Staatsbosbeheer als dat van de Leidse Duinwater Maatschappij is een smalspoornet aanwezig dat in de zomermaanden wordt gebruikt voor toeristische rondritten. Soms maakt de LDM voor excursies gebruik van het smalspoor.

Delen aan de rand van Katwijk aan Zee zijn vrij toegankelijk voor recreanten. Overige delen van het natuurmonument zijn niet opengesteld voor recreatief medegebruik. Door factoren als parkeergelegenheid, stallingsmogelijkheid, begaanbaarheid, bereikbaarheid en het aanwezig zijn van attractiepunten in en nabij het natuurmonument vindt een zekere zonering van het recreatieve gebruik plaats.

Door het tamelijk intensieve recreatieve gebruik zijn met name aan de noordrand van het natuurmonument Berkheide paden ontstaan. Hier wordt de veelal kwetsbare vegetatie dusdanig vertrapt dat erosie optreedt.

8. Gewenst beheer

Het beheer van het natuurmonument dient gericht te zijn op het behoud, herstel of de ontwikkeling van de natuurwetenschappelijke betekenis en het natuurschoon. Voor het gehele duingebied tussen Katwijk en Den Haag zal een integrale beheerwindbeheersvisie worden ontwikkeld. Bevorderd zal worden dat voor het beschermd natuurmonument beheersplannen ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet zullen worden opgesteld.

Gewenst beheer van de zeewering

Bij de uitvoering van waterstaatkundige werken in en het beheer van de zeewering is het gewenst dat de natuur- en landschapswaarden zoveel mogelijk worden gespaard en tot ontwikkeling kunnen komen, voorzover de veiligheid dit toelaat.

Gewenst beheer van de terreinen

Het is gewenst het beheer te richten op het behoud, herstel en ontwikkeling van de levensgemeenschappen, plante- en diersoorten in het voor hen meest geschikte milieu, alsmede het behoud, herstel en ontwikkeling van abiotische factoren (waterhuishouding, geomorfologie e.d.).

Van nature komen in de kustduinen alle stadia in de successie van een duingebied naast elkaar voor; van stuifplekken tot en met goed ontwikkeld loofhoutbos.

De afwisseling van nat en droog, van noord- en zuidhelling, van kalkarm en kalkrijk, van intensief begraasd en niet begraasd etc., alsmede antropogene invloeden maken het duingebied tot een dynamisch natuurgebied dat constant bloot staat aan diverse processen.

Het is gewenst het beheer te richten op de ontplooiing van de natuurlijke potenties van het natuurmonument door diverse processen in het duin in goede onderlinge verhouding te laten ontwikkelen.

Dit kan betekenen dat sommige successiestadia zoals vochtige duinvalleien met een voedselarm milieu, alleen door middel van regeneratie van het duingebied bereikt kunnen worden. Hierbij kan gedacht worden aan het invoeren van extensieve begrazing van droge duingraslanden zodat een ruimtelijk gevarieerd complex van levensgemeenschappen kan ontstaan.

Ook kan gedacht worden aan het herstel van een meer natuurlijke

waterhuishouding door terugdringing van de waterwinning en oppervlakte-infiltratie. Het maaien en afplaggen kan een gewenste ingreep zijn daar waar stijging van de grondwaterstand leidt tot verruiging.

Door het bevorderen van kleinschalige verstuiwingen zal de dynamiek van het natuurmonument toenemen en kunnen zich in kalkrijke gebieden pioniersvegetaties ontwikkelen.

Voor grote delen van het natuurmonument komt het huidige beheer overeen met het gewenst beheer, namelijk "niets doen". Voor de overige delen van het natuurmonument kan verder nog aan het onderstaande gedacht worden. Er dienen maatregelen te worden getroffen die verstoring van kwetsbare delen van het natuurmonument, ook de vrij toegankelijke delen, voorkomen danwel beperken. Waar mogelijk zou de omvorming van naaldbossen langs natuurlijke wege in een meer natuurlijke begroeiing gestimuleerd kunnen worden.

Gewenst beheer in relatie tot de waterwinning

In het natuurmonument zijn de volgende ontwikkelingen gewenst:

1. Een vervanging van oppervlaktewater-infiltratie door diepte-infiltratie danwel een verplaatsing van de waterwinning naar buiten het duingebied. Ook kan hierbij worden gedacht aan alternatieve winningsmiddelen zoals chemische zuivering, het toepassen van spaarbekkens en directe levering van ruw water aan bedrijven. In sommige delen van het gebied liggen mogelijkheden voor diepte-infiltratie.
2. Zolang oppervlaktewater-infiltratie en waterwinning in het duingebied plaatsvindt is het dringend gewenst:
 - de kwaliteit van het infiltratiewater te verbeteren;
 - de bestaande slib-depots te verwijderen en slib en andere afvalstoffen buiten het duingebied op te slaan;

- door middel van terreinbeheer de natuurwaarden (kunstmatig) op een hoger peil te brengen (bv. het maaien en afvoeren van vegetaties daar waar voedselrijk water een onnatuurlijk hoge trofiegraad heeft veroorzaakt;
- werkzaamheden zoveel mogelijk te concentreren buiten het broedseizoen (1 maart tot en met 15 augustus);
- beschadiging of verontrusting van flora en fauna te beperken;
- grondwaterstanden t.b.v. natuurwaarden te optimaliseren. Het natuurmonument wordt beïnvloed door de waterstanden in de infiltratieplassen en de mate van onttrekking via de winmiddelen. De waterwinningsmaatschappij dient ernaar te streven de grondwaterstanden zodanig te manipuleren dat de natuurlijke seizoensfluctuatie nagenoeg wordt bereikt (hogere waterstanden in de winter, lagere in de zomer). Dit is bijvoorbeeld gunstig voor de ontwikkeling van de specifieke vegetatie van vochtige duinvalleien, met o.m. Parnassia.

In bepaalde gevallen is het wenselijk in de randzones een beperkte aanvoer van schoon riverwater te accepteren en de afstroming van grondwater naar de diepontwaterde landbouwgebieden te compenseren.

3. Daar waar stopzetting van de waterwinning en infiltratie met rivierwater tot stand komt kan de natuur zich volledig herstellen. Dit wordt "volledige regeneratie" van de natuurwaarden genoemd. Belangrijke aspecten van regeneratie zijn:
- het ontstaan van vochtige duinvalleien;
 - het toelaten van grote verstuiwingsgebieden;
 - het realiseren van rustgebieden.

In sommige delen van het duingebied is dit op termijn mogelijk. Dit geldt bv. voor het gebied Boerendel in Berkheide-Zuid. T.b.v. de regeneratie is in een convenant tussen de provincie Zuid-Holland en de LDM o.a. vastgesteld dat de freatische winningen 5 en 8 uiterlijk 1998 ten dienste van het natuurbeheer worden gesteld en een aantal infiltratieplassen wordt opgeheven.

Het is gewenst om, in samenwerking en overeenstemming met de LDM, tot een beheersplan ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet te komen. In een dergelijk plan kan meer in detail worden aangegeven welke handelingen in het kader van de waterwinning zouden moeten worden nagelaten of juist zouden moeten worden uitgevoerd.

Gewenst beheer t.a.v. defensie

Het is gewenst in de in onbruik geraakte terreingedeelten in beheer van Defensie een op behoud en ontwikkeling van natuurwaarden gericht beheer uit te voeren. Het is tevens gewenst waar mogelijk het gebruik t.b.v. defensiedoel-einden van terreingedeelten te saneren.

Gewenst recreatief gebruik

Het is wenselijk het gebruik dat recreanten van het natuurmonument maken te zoneren. Behoud en verbetering van de natuurwetenschappelijke waarden en het natuurschoon dient hierbij uitgangspunt te zijn.

De intensiteit van het recreatief medegebruik zou gedurende het seizoen gefaseerd kunnen worden waardoor de rust voor de fauna zal toenemen. In het belang van het gehele duingebied is het gewenst het ontstaan van sluiptpaden tegen te gaan. Het treffen van nieuwe voorzieningen ten behoeve van de dagrecreatie is ongewenst.

Het is gewenst dat het nu voor publiek ook buiten paden en wegen vrij toegankelijk deel van het natuurmonument nabij Katwijk aan Zee als buffer blijft fungeren tussen de bebouwing van Katwijk aan Zee en het aangrenzende duin-terrein. Dit betekent dat hier ruimte is voor recreatief medegebruik.

Het uitlaten van honden is in die delen van het natuurmonument die vrij toegankelijk blijven voor de recreant niet bezwaarlijk. Wel dienen honden aangelijnd te zijn, teneinde verstoring te voorkomen.

Het toeristisch gebruik van het smalspoor leidt tot verstoringen in het natuurmonument. Dit gebruik en andere vormen van recreatie die niet aan het duingebied gebonden zijn zouden zoveel mogelijk naar locaties buiten het natuurmonument verplaatst moeten worden.

Gewenst beheer ten aanzien van de jacht

Jacht zal kunnen plaatsvinden wanneer in een wildbeheerplan waarborgen worden gegeven dat zodanig wordt gejaagd dat de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument niet worden geschaad. Op grond van een dergelijk wildbeheerplan zal een vergunning ex artikel 12 worden verleend.

Daar waar het beheer van een aangewezen natuurmonument gericht is op spontane ontwikkeling van zo compleet mogelijke ecosystemen met een hoge mate van zelfregulatie en tevens medegebruik grotendeels is uitgesloten, zal geen vergunning ex artikel 12 worden verleend, tenzij zulks in het belang van het natuurbeheer of ter voorkoming en beperking van wildschade noodzakelijk is.

9. Inlichtingen

Voor nadere inlichtingen kunt u zich wenden tot het Consulentenschap Natuur, Milieu en Faunabeheer in Zuid-Holland, Muzenstraat 30, 2511 VW Den Haag, telefoon 070 - 3624611.

Vergunningen en ontheffingen dienen schriftelijk te worden aangevraagd bij het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Natuur-, Milieu- en Faunabeheer, Postbus 20401, 2500 EK 's-Gravenhage.

MINISTERIE VAN
LANDBOUW EN VISSERIJ

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden
en Kwaliteitszorg

Directie Natuur, Milieu en
Faunabeheer

no. NMF-88-11681

15 november 1988

DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ

Overwegende, dat het duingebied tussen 's-Gravenhage en Katwijk een in ecologisch en landschappelijk opzicht samenhangend geheel vormt, bestaande uit duinen, vochtige en droge duinvalleien, duinmeren, duingraslanden, duinbossen, struwelen en ruigten;

dat bij deze beschikking de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging wordt genomen van een deel van dit duingebied dat niet in eigendom is van de Staat;

dat dit deel in deze beschikking zal worden aangeduid met de naam "Harstenhoek", welk gebied zowel als onderdeel van het gehele duingebied tussen 's-Gravenhage en Katwijk, als op zichzelf, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument "Harstenhoek", als gevolg van een combinatie van milieufactoren en in het verleden gevoerd beheer, een bijzondere natuurwetenschappelijke betekenis heeft;

dat hier in samenhang met deze verscheidenheid in milieu-omstandigheden een aantal waardevolle levensgemeenschappen voorkomt;

dat in het natuurmonument minder algemene plantengemeenschappen voorkomen, waarvan verscheidene in ons land minder algemene en zeldzame plantesoorten deel uitmaken;

dat het natuurmonument van belang is als broed-, rust- en fourageergebied voor vogels, waaronder in ons land minder algemene tot zeldzame soorten;

dat het natuurmonument van belang is als leefgebied van een aantal soorten amfibieën, reptielen en insecten;

dat het natuurmonument door zijn openheid, reliëf en relatieve verscheidenheid aan milieu-omstandigheden van betekenis is uit het oogpunt van natuurschoon;

- Overwegende -

Overwegende, ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de geomorfologische en ecologische kenmerken en processen en het natuurschoon, maar ook de bodemkundige en hydrologische gesteldheid en de voor de fauna noodzakelijke rust;

Overwegende tenslotte, dat de bescherming van het natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9 van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 17 november 1987, nr. NMF/N87-11742, houdende het besluit, dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de "Harstenhoek";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland ingezonden beschouwingen en schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

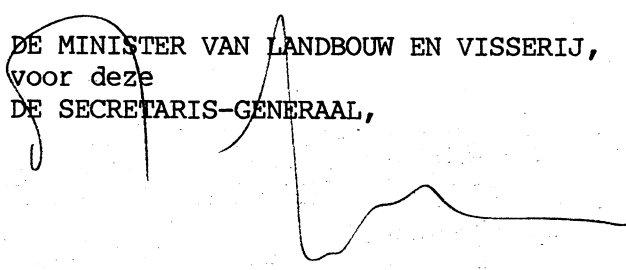
Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

BESLUIT:

- I. Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied "Harstenhoek", voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente 's-Gravenhage, sectie V, Nrs. 210, 211, 227, 229, 2493, 2636, 2641, 2644, 2645, 2649, 2807, 2882, 5587, 5648, 5649 ged., 5676, 6054 ged., 7254 ged., een en ander zoals aangegeven op de bij beschikking behorende kaart BN140;
- II. Bij deze beschikking gaat een toelichting, die in samenhang met deze beschikking moet worden gelezen.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ,
voor deze
DE SECRETARIS-GENERAAL,

1. Inleiding

Het natuurmonument "Harstenhoek" is gelegen in de gemeente 's-Gravenhage en beslaat een oppervlakte van circa 28 hectare.

Het natuurmonument Harstenhoek vormt een integrerend onderdeel van het duingebied tussen Den Haag en Katwijk.

Het duingebied tussen Den Haag en Katwijk vormt een in ecologisch en landschappelijk opzicht samenhangend geheel van duinen, vochtige en droge duinvalleien, duinmeren, duingraslanden, duinbossen, struwelen en ruigten. Het is een karakteristiek voorbeeld van het Nederlandse duinlandschap, zoals dat in de loop der eeuwen is ontstaan.

De "Harstenhoek" is niet alleen waardevol als onderdeel van het duingebied Den Haag en Katwijk; het heeft, door een bijzondere combinatie van milieu-omstandigheden, tevens een specifieke waarde.

Met de onderhavige beschikking worden de in eigendom van de gemeente Den Haag zijnde percelen van het duingebied tussen Den Haag en Katwijk aangewezen als beschermd natuurmonument. Het ligt in de bedoeling te zijner tijd staatseigendommen en overige in particulier eigendommen zijnde percelen tussen Den Haag en Katwijk aan te wijzen.

Het natuurmonument "Harstenhoek" bestaat uit drie gedeelten, te weten: het Nettenboetstersveld, een deel van het Oostduin en een gedeelte van de voormalige spoorbaan. De twee laatstgenoemde gedeelten zullen in deze toelichting worden aangeduid als "Oostduin" en "voormalige spoorbaan".

Het Nettenboetstersveld behoort tot de jonge duinen. Het gebied is rond 1800 tot landbouwgrond ontgonnen. Deze ontgonnen gronden zijn tot ongeveer 1940 in landbouwkundig gebruik geweest voor akkerbouw en beweiding. Omstreeks 1940 zijn de duintjes aan de westzijde van het terrein gevlakt ten behoeve van het drogen en boeten van netten. Mede als gevolg van het relatief extensieve gebruik door de mens in de periode tussen 1800 tot 1960, ontstonden in het Nettenboetstersveld natuurwetenschappelijk waardevolle droogteverdragende, grasachtige vegetaties, die te midden van de omringende duinbegroeiing, met onder andere struwelen, een eigen karakter kregen.

De voormalige spoorbaan is een kunstmatig opgeworpen zandlichaam. In de jaren vijftig werd de baan ontmanteld. De "voormalige spoorbaan" vormt een in natuurwetenschappelijk en landschappelijk opzicht integrerend onderdeel van het natuurmonument.

Het "Oostduin" is een licht vergraven duingebied met dynamische kenmerken en zeldzame en kwetsbare vegetaties.

In deze toelichting komen achtereenvolgens aan de orde de natuurwetenschappelijke betekenis van de "Harstenhoek", het natuurschoon, de begrenzing van het beschermd natuurmonument, andere voor dit gebied van kracht zijnde instrumenten, de rechtsgevolgen van de aanwijzing, het huidige gebruik en het gewenste beheer.

2. Natuurwetenschappelijke betekenis

Geologie, geomorfologie en waterhuishouding

Het natuurmonument bestaat uit jonge duin- en strandzanden, gelegen op oude duin- en strandzanden met plaatselijk Hollandveen. Dit veen, voorkomend in de laagten tussen de strandwallen, ligt op NAP en is alleen terug te vinden in het oostelijk deel van het Nettenboetstersveld en de "voormalige spoorbaan".

Het Nettenboetstersveld en het tot het natuurmonument behorende gedeelte van de voormalige spoorbaan maken deel uit van een eertijds licht geaccidenteerde middenduinvalei, welke als gevolg van stadsuitbreidingen gedeeltelijk is bebouwd.

Door kustafslag ter hoogte van Scheveningen ligt (het restant van) deze middenduinvalei opvallend dicht bij zee in vergelijking met meer noordelijk gelegen middenduinvaleien.

In het Nettenboetstersveld en de aangrenzende spoorbaan vindt een geringe afstroming van grondwater in de richting van Den Haag plaats. Het freatisch grondwater bestaat voor een belangrijk deel uit neerslagwater. De greppels ter plaatse wijzen op een hoge waterstand in het verleden. Vanaf begin deze eeuw vindt in aangrenzende duingebieden sterke wateronttrekking plaats. Thans ligt hierdoor in het Nettenboetstersveld de grondwaterspiegel meer dan 2.00 meter beneden maaiveld; bij de voormalige spoorbaan meer dan 3.00 meter.

Het "Oostduin" is een slechts licht vergraven duingebied. Plaatselijk komen in dit deel van het natuurmonument hoogteverschillen van enkele meters en enkele zeer steile hellingen voor. Na de aanleg van infiltratiewerken in het aangrenzend duingebied kwam de grondwaterspiegel hier hoger te liggen. Het grondwater stroomt waarschijnlijk af richting zee en stad en bestaat deels uit infiltratiewater en deels uit neerslagwater. Het "Oostduin" is droger dan het Nettenboetstersveld.

Met name de geomorfologie van het Nettenboetstersveld is in sterke mate door de mens bepaald.

In het natuurmonument, dat een van oorsprong kalkrijk duingebied is, is door ontginning en landbouwkundig gebruik de bodem in het Nettenboetstersveld veranderd in kalkloze vlakvaag- en duinvaaggronden. In het "Oostduin" wordt de bodem gevormd door kalkhoudende duinvaaggronden.

Flora en vegetatie

De variatie aan milieu-omstandigheden in het natuurmonument heeft, in samenhang met het sinds jaar en dag gevoerde extensieve beheer, geleid tot verschillende vegetatietypen met ieder een specifieke flora.

Het natuurmonument behoort tot de vegetatiekundig best onderzochte duingebieden van ons land. Het terrein is vooral van belang vanwege de bijzondere botanische samenstelling van de zeldzame duingraslanden die er voorkomen.

Belangrijke in het natuurmonument voorkomende zeldzame en minder algemene plantesoorten zijn:

In het Nettenboetstersveld: Liggende asperge, Viltganzerik, Gestreepte klaver, Knolbeemdgras, Zeepkruid, Bitterkruid, Blauwe bremraap, Kegelsilene, Oorsilene, Lathyruswikke, alsmede mos- en korstmossoorten, zoals Cladonia;

Op de "voormalige spoorbaan": Wilde tijm, Blauwe bremraap, Wegdistel, Zeepkruid en Liggende asperge;

In het "Oostduin": Viltganzerik, Kegelsilene, Slangekruid, Ossetong, Duinsalomonszegel en Duinviooltje.

De vegetatie van de vlakke delen is grasachtig en de heuvelachtige randen zijn begroeid met struweel. De volgende plantengemeenschappen kunnen in het natuurmonument worden onderscheiden:

In het Nettenboetstersveld : Vroege haver- en zandzegge-, duinschapegras, kraailook- en duinpaardebloemassociaties; duindoornstruweel; mossengemeenschappen waarin *Campylopus introflexus* overheerst.

Op de "voormalige spoorbaan": Overgang duingrasland naar ruigte en struweel met ruigtevegetaties.

In het "Oostduin" : Kruidenrijk open duindoornstruweel met stuifduin- en pioniervegetaties.

Vanaf 1960 is vanuit het centrale deel van het Nettenboetstersveld, waarschijnlijk als gevolg van konijnenvraat en een wijziging in het beheer naar "niets doen", een ontwikkeling gaande waarbij het aantal hogere planten afneemt en het aantal mossen en korstmossen toeneemt. De vestiging van een groot aantal soorten mossen en korstmossen, in het bijzonder van het geslacht *Cladonia*, is vanuit natuurwetenschappelijk oogpunt van groot belang.

Fauna

Het natuurmonument is als broed-, rust- en fouragegebied van betekenis voor verschillende vogelsoorten.

De struwelen in het natuurmonument zijn van groot belang als broed- en rustgelegenheid voor met name zangvogels. Genoemd kunnen worden: de Gekraagde roodstaart, Goudvink, Goudhaantje, Tuinfluiter en Nachtegaal. De open delen van het duingebied zijn van betekenis voor de Kievit, Tapuit, Kneu, Veldleeuwerik en Graspieper.

De besdragende struwelen in het natuurmonument vormen tevens een fourage- en rustplaats voor verschillende trekvogels, zoals de Kramsvogel. Het natuurmonument vormt een onderdeel van het verspreidingsgebied van zes soorten amfibieën, waaronder de rugstreeppad, alsmede een reptielensoort, de ernstig bedreigde zandhagedis.

Het natuurmonument is door zijn variatie in flora en vegetatie tevens van belang voor insecten, zoals de Oranjetip-vlinder.

3. Natuurschoon

Het natuurmonument maakt onderdeel uit van het duinlandschap. De "Harsstenhoek" kan worden beschouwd als een zeldzaam duinlandschapstype, dat wel het Zeedorpenlandschap wordt genoemd. Een dergelijk landschap bestaat uit duinterreinen in en rond "zeedorpen", die onder invloed van allerlei menselijke activiteiten in het verleden een specifiek karakter hebben gekregen.

Het natuurmonument is door zijn openheid, de mate van reliëf en zijn relatieve verscheidenheid aan milieu-omstandigheden van betekenis uit het oogpunt van natuurschoon.

4. Andere van kracht zijnde instrumenten

Voor het natuurmonument of delen ervan zijn de volgende instrumenten van kracht:

- streekplan Zuid-Holland West;
- bestemmingsplan "Scheveningen Badplaats";
- bestemmingsplan "Belgisch Park";
- voorbereidingsbesluit "Natuurgebieden" op basis van het "structuurplan le stap";
- Grondwaterwet en de daarmee samenhangende planvorming;
- Verordening Bescherming Waterwingebieden van de provincie Zuid-Holland 1986.

De aanduidingen in het streekplan met betrekking tot het natuurmonument zijn overeenkomstig de Nota Landelijke Gebieden, het Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud en het Tweede Structuurschema Drink- en Industrierwatervoorziening, gericht op de bescherming van de hoofdfunctie "natuur" en het waterwinningsbelang.

Voor het "Oostduin" is het gedeeltelijk goedgekeurde bestemmingsplan "Scheveningen Badplaats" van toepassing. Dit bestemmingsplan is in 1975 door de gemeenteraad van 's-Gravenhage vastgesteld en in 1977 gedeeltelijk goedgekeurd door Gedeputeerde Staten. Bij Koninklijk Besluit is het bestemmingsplan in 1984 onherroepelijk geworden. Het Oostduin, voorzover vallend binnen het natuurmonument, heeft in voornoemd bestemmingsplan de bestemming duinpark: Bebouwing is hier niet toegestaan. Ook mogen de landschappelijke en recreatieve waarden niet worden aangetast.

Voor de "voormalige spoorbaan" is het bestemmingsplan "Belgisch Park" van toepassing. Dit bestemmingsplan is in 1981 vastgesteld door de gemeenteraad van 's-Gravenhage en in 1983 goedgekeurd door Gedeputeerde Staten. Bij Koninklijk Besluit is het bestemmingsplan in 1986 onherroepelijk geworden. Het plan voorziet ondermeer in de mogelijkheid tot reconstructie van de Van Alkemadeaan/Zwolsestraat, gelegen tussen de rand van de bebouwing van Scheveningen en het ten noordoosten daarvan gelegen duingebied. De gemeente Den Haag zal in een uitwerkingsplan aan de globale bestemming "Verkeersdoeleinden" (met een breedte van 40 tot 60 meter) nader invulling geven.

Voor de "Harstenhoek" geldt het voorbereidingsbesluit Natuurgebieden met daarin opgenomen een aanlegvergunningstelsel.

Voor het gehele natuurmonument is de provinciale verordening "Bescherming Waterwingebieden" van toepassing. Het gehele gebied heeft op grond van deze verordening de aanduiding Waterwingebied gekregen. Deze verordening is met name gericht op de bescherming van de (grond)-waterkwaliteit.

Tenslotte is voor een gedeelte van het perceel, kadastraal bekend gemeente 's-Gravenhage, sectie V, nr. 7254, de Algemene Keur van het Hoogheemraadschap van Delfland van toepassing.

5. Begrenzing

Het natuurmonument "Harstenhoek" is eigendom van de gemeente 's-Gravenhage en is gelegen tussen de Staatsboswachterij Hollands Duin in het noorden en oosten, de bebouwde kom van de gemeente Den Haag in het zuiden en de tramkeerlus in het westen.

De grens van de tot het natuurmonument behorende terreinen is mede zo gekozen, dat een in ecologisch en landschappelijk opzicht samenhangend geheel onder de werking van de Natuurbeschermingswet wordt gebracht.

Voor de exacte begrenzing van het natuurmonument zij verwezen naar de bij de beschikking behorende kaart BN 140.

In de aanwijzing zijn niet opgenomen:

- het gasstationcomplex met als begrenzing het verharde terrein van het complex en de bijbehorende toegangsweg;
- het gebied in eigendom van de Staat, dat juist ten noorden van de Zwolsestraat is gelegen;
- verharde paden en wegen met een aan beide zijden grenzende strook van 0.5 meter breed.

Ten aanzien van de toepassing van de Natuurbeschermingswet ter plaatse van de globale bestemming "Verkeersdoeleinden" in het bestemmingsplan "Belgisch park" kan het volgende worden opgemerkt. Er bestaat momenteel nog geen concrete planuitwerking, waarin wordt aangegeven hoeveel ruimte van het duingebied met de globale bestemming "Verkeersdoeleinden" nodig is voor een eventuele reconstructie van de Van Alkemadelaan/Zwolsestraat. Wanneer een uitwerkingsplan van voornoemde globale bestemming door de gemeente Den Haag is vastgesteld, zal nader worden bezien welke mogelijke consequenties dit plan heeft voor de toepassing van de Natuurbeschermingswet ter plaatse van voornoemde bestemming.

6. Rechtsgevolgen van de aanwijzing

De toepassing van de Natuurbeschermingswet is gericht op de instandhouding van de aanwezige waarden.

In het algemeen kan gesteld worden dat voor het sinds jaar en dag in het natuurmonument bestaande gebruik in zijn huidige vorm en intensiteit geen vergunning op grond van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet nodig is. Desalniettemin is het uit natuurwetenschappelijk oogpunt gewenst het gebruik en beheer van het natuurmonument meer te richten op behoud en ontwikkeling van de natuurwaarden van het gebied.

6.1 Rechtsgevolgen ex artikel 12 (vergunningen)

Ingevolge artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, een vergunning worden aangevraagd.

De vergunningplicht als vermeld in artikel 12 geldt niet alleen voor handelingen binnen het natuurmonument, maar is in beginsel ook van toepassing op handelingen die buiten het natuurmonument plaatsvinden en schadelijk zijn voor het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis ervan. Behoudens bijzondere gevallen, waarmee in dit verband handelingen worden bedoeld die de in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het natuurmonument aantasten, zal de aanwijzing evenwel geen merkbare gevolgen hebben voor het huidige gebruik en beheer van het aanpalend gebied.

Het aanvragen van een vergunning dient krachtens artikel 13, eerste lid, per aangetekende brief te gebeuren. Wellicht ten overvloede wordt erop gewezen dat de in artikel 12 bedoelde verbodsbepalingen voor een ieder van kracht zijn.

Het is niet mogelijk op voorhand precies aan te geven welke handelingen al dan niet vergunningplichtig zijn. In de eerste plaats hangt dit samen met de verscheidenheid in milieu-omstandigheden in het natuurmonument. In de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit sterk verschillen. Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al dan niet vereist is.

Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is om één en ander zelf te beoordelen, wordt aangeraden in voorkomende gevallen de Consulents Natuur, Milieu en Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw en Visserij te raadplegen. Deze zal uitsluitend kunnen geven over de vraag of het al dan niet noodzakelijk is een vergunning aan te vragen.

Teneinde ten aanzien van het voorgaande de gedachten te bepalen wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen, waarvoor, gelet op de daarvan te verwachten gevolgen, een vergunning moet worden aangevraagd. Het is een niet-limitatieve opsomming.

Voorbeelden van handelingen die in het natuurmonument vergunningplichtig zijn:

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- Plaatsen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken voer- en vaartuigen, (toer)caravans, kampeerauto's en tenten;
- Leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, installaties, constructies of apparatuur;
- Aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen, zoals kampeerterreinen, crossbanen, lig- en speelweiden, picknickplaatsen en oefenterreinen voor hondesport;
- Aanleggen of verharderen van wegen, banen of parkeergelegenheden en het aanleggen van andere oppervlakteverhardingen;
- Ontgronden, bodemverlagen, ophogen, egaliseren, ontginnen en verrichten van graafwerkzaamheden;
- Opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, vloeistoffen, hulpstoffen, producten of materialen;
- Het verrichten van handelingen die wijziging of intensivering van het sinds jaar en dag bestaande grondgebruik beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- Branden van riet, hout en ruigte en het verbranden van afval;

- Het verrichten van handelingen die een verandering in de stijghoogte van diverse watervoerende pakketten, of een verandering van de waterkwaliteit, of van een verandering van de grondwaterstand in het natuurmonument beogen of ten gevolge kunnen hebben. Hiervan zijn uitgezonderd de handelingen ten behoeve van waterwinning die tot de normale bedrijfsvoering van de waterwinning en tot het normale onderhoud behoren;
- Het gebruik van meststoffen;
- Het aanwenden van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen;
- Het dunnen, rooien, vellen en planten van bomen, houtopstanden en ander houtgewas;
- Handelingen, anders dan het normale onderhoud, ten behoeve van zeekering en waterwinning;
- Het uitoefenen van de jacht (dit geldt niet voor de jacht zoals die thans wordt uitgevoerd).

6.2 Rechtsgevolgen ex artikel 14 (beheersplan)

De wet geeft in artikel 14 de mogelijkheid om in overeenstemming met de eigenaar en gebruiker, telkens voor een periode van ten hoogste drie jaar, voor een beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan een beheersplan op te stellen.

Dit beheersplan komt dus tot stand op vrijwillige basis en heeft het behoud of het herstel van het natuurschoon en/of van de natuurwetenschappelijke waarden ten doel.

Ingevolge het derde lid van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet, is voor de in het beheersplan neergelegde handelingen geen vergunning vereist. Daarnaast brengt een beheersplan met zich, dat de eigenaar en gebruiker meer duidelijkheid verkrijgen over de handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de waarden van het natuurmonument. Op grond van de wet kan aan betrokkenen een vergoeding worden toegekend voor uit een beheersplan voortvloeiende kosten, die redelijkerwijs niet of niet geheel voor hun rekening behoren te komen. De hoofdlijnen van het voor het natuurmonument gewenste beheer komen in paragraaf 8 aan de orde.

6.3 Rechtsgevolgen artikel 16

Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een beschermd natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken of af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen. Dit artikel is met name gericht op bezoekers van het natuurmonument. Het geldt niet voor de eigenaar, gebruikers en hun huisgenoten, onverminderd het bij de artikelen 12 en 14, derde lid, bepaalde.

Op grond van dit artikel kunnen schadelijke activiteiten, zoals incidenteel crossen met motorvoertuigen en/of (brom)fietsen, alsmede het uitoefenen van de modelvliegtuigsport en het paardrijden buiten de daarvoor bestemde paden worden tegengegaan.

Het verbod van artikel 16 geldt niet, voorzover door derden handelingen worden verricht waarvoor de Minister ontheffing heeft verleend of die het gevolg zijn van de uitvoering van een overeenkomst, welke de eigenaar of gebruiker met hen heeft aangegaan vóór de aanwijzing als beschermd natuurmonument, danwel na de aanwijzing met inachtneming van de uit artikelen 12 en 14 voor hem voortvloeiend verplichtingen.

7. Huidig gebruik en beheer

*gebruik en beheer van de terreinen

Het Nettenboetstersveld is in beheer bij de Duinwaterleiding (DWL) te 's-Gravenhage. Het beheer van de DWL is gericht op het consolideren van de huidige evenwichtssituatie van konijnen- en hazenbegrazing in het Nettenboetstersveld met het oogmerk het open, droge duingrasland in stand te houden.

Verstuivingen worden vastgelegd. Om beschadiging van kwetsbare flora en vegetatie en verstoring van fauna te voorkomen, is het Nettenboetstersveld voor publiek afgesloten.

Het "Oostduin" en de "voormalige spoorbaan" worden beheerd door de Dienst der Gemeentewerken van de gemeente Den Haag. Het beheer beperkt zich momenteel tot incidentele onderhoudsmaatregelen.

*zeewering

Het huidig gebruik en beheer van de zeewering is gericht op de instandhouding van de waterkerende functie van de duinen. De verplichtingen van de grondgebruikers in deze zijn neergelegd in de Keur van het Hoogheemraadschap van Delfland. De reglementaire beheersaak van Delfland heeft betrekking op de binnenduinen tot 600 meter landinwaarts, gemeten vanaf de Rijkstrandpalenlijn en is alleen aan toepassing op (een deel van) het "Oostduin".

Beheerswerkzaamheden die ten behoeve van het instandhouden van de zeewerende functie van de duinen in de zeewering plaatsvinden en behoren tot het normaal onderhoud zijn:

- planten van helm, riet en struikgewas en het plaatsen van rijsschuttingen en andere middelen om verstuiving van de duinen tegen te gaan en om duinvorming te stimuleren;
- snoeien van duinbeplantingen teneinde het snoeimateriaal aan te wenden om verstuivingen tegen te gaan;
- onderhoud aan bestaande wegen en paden en het zonodig opnieuw uitvoeren van een oppervlaktebehandeling.

Voor bovengenoemde beheerswerkzaamheden die ten behoeve van het instandhouden van de zeewering plaatsvinden is geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet nodig.

*waterwinning

Het natuurmonument vervult voor de waterwinning een belangrijke functie als inzijs- en voorraadgebied. Het is in de provinciale verordening Bescherming Waterwingebieden voor het grootste gedeelte aangeduid als waterwingebied, eerste beschermingscategorie.

In het natuurmonument liggen geen werken voor oppervlakte-infiltratie. Langs de voormalige spoorbaan ligt een serie diepe putten.

In het oostelijk deel van het Nettenboetstersveld liggen twee rein watertransportleidingen op circa 4 meter beneden maaiveld.

In het natuurmonument liggen ten noorden van de Zwolsestraat en de Van Alkemadelaan een aantal peilputten en waarnemingsposten. De frequentie van de peiling van grondwaterstand op deze locaties varieert van 1x per jaar tot 1x per 2 weken.

Beheerswerkzaamheden die ten behoeve van de waterwinning worden uitgevoerd en die tot het normale onderhoud behoren zijn:

- proefpompen en eventueel regenereren van diepe putten uit voornoemde serie;
- inspectie van de puttenserie met een eenheid (1 wagen + aanhanger);
- het berijdbaar houden van het pad langs de puttenserie ten behoeve van de inspectie;
- het bezoeken van het pompgebouw door bevoegden;
- kleinschalige reparaties van buisbreuk in de transportleidingen;
- het vrijhouden van opgaande, houtige begroeiing in de leidingtracé's;
- het aanbrengen van peilbuizen buiten het broedseizoen dat loopt van 15 maart tot 15 juli.

Voor bovengenoemd beheerswerkzaamheden ten behoeve van de waterwinning is geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet nodig.

*recreatief medegebruik

Het Nettenboetstersveld is door middel van een afrastering afgesloten voor publiek. De overige delen van het natuurmonument zijn wel vrij toegankelijk.

Het "Oostduin" wordt intensief gebruikt door wandelaars, ruiters en spelende kinderen en als uitlaatplaats voor honden. Als gevolg van het intensieve recreatieve gebruik zijn verschillende zogenaamde "sluippaden" ontstaan. De aanwezigheid van deze grote hoeveelheid paden heeft een negatieve invloed op de natuurwaarden van het gebied, zoals eutrofiëring, vervuiling en beschadiging van kwetsbare vegetatie, als gevolg waarvan erosie optreedt.

Op de "voormalige spoorbaan" ligt een pad, dat wordt gebruikt voor de ruitersport. Dit gebruik van de "voormalige spoorbaan" heeft geleid tot vertrapping en dientengevolge verdwijning van flora en vegetatie over een brede strook van de "voormalige spoorbaan". Als gevolg van met de vertrapping samenhangende erosie vindt nog steeds verbreding van dit pad plaats.

*overig gebruik en beheer

Het jachtrecht op de percelen binnen het beschermd natuurmonument berust bij de gemeente 's-Gravenhage. Het genot van de jacht op deze percelen is door de gemeente thans niet verleend. De uitoefening van de jacht vindt plaats door de DWL.

8. Gewenst beheer

*gewenst beheer van terreinen

Het behoud van de natuurwetenschappelijke waarden in het Nettenboetstersveld is voor een belangrijk deel afhankelijk van een voortzetting van het tot op heden gevoerde beheer.

Voor het "Oostduin" en de "voormalige spoorbaan" is het gewenst het beheer echter meer te richten op handhaving van de huidige geomorfologische waarden, handhaving, herstel en ontwikkeling van vegetatie en het voorkomen van verstoringen van de fauna, met name van vogels tijdens het broedseizoen.

Ten behoeve van het behoud van de uit natuurwetenschappelijk oogpunt waardevolle en karakteristieke mossen en korstmossen in het Nettenboetstersveld en om vergrassing te voorkomen, is het gewenst de begrazingsdruk door konijnen en hazen te handhaven.

Bij een eventuele toename van de konijnenstand dient, ter voorkoming van overbegrazing en van een te grote verstoring van het bodemprofiel, bezien te worden in hoeverre het noodzakelijk is regulerend ten aanzien van de konijnenstand op te treden.

Het is gewenst op kleine schaal verstuivingen toe te laten teneinde de dynamiek in het natuurmonument te vergroten.

Aan de zuidrand van het natuurmonument is loofhoutbegroeiing en duindoornstruweel aanwezig. Deze begroeiing dient te worden gehandhaafd als "buffer" tussen de Zwolsestraat en het natuurmonument, om verstoring van de in het natuurmonument aanwezige fauna te voorkomen.

Overigens is het gewenst het achtergebleven grind uit het tracé van de voormalige spoorbaan te verwijderen, teneinde betere voorwaarden te scheppen voor een verdere ontwikkeling van natuurwaarden.

*gewenst beheer ten aanzien van de waterwinning

De "Harstenhoek" is in het kader van het Integraal Onderzoek Drinkwatervoorziening Zuid-Holland genoemd als één van de locaties voor proeven met diepte-infiltratie. Voornemens voor de realisering van de locatie Harstenhoek voor diepte-infiltratie dienen te worden getoetst aan de natuurwetenschappelijke waarde en het natuurschoon van het natuurmonument. In dit verband wordt verwezen naar paragraaf 6.1. (Rechtsgevolgen ex artikel 12).

*gewenst beheer ten aanzien van recreatief medegebruik

De recreatiedruk is voor wat betreft de onderdelen "Oostduin" en "voormalige spoorbaan" groot te noemen. Het Nettenboetstersveld is gesloten voor publiek. Het is gewenst voor het "Oostduin" en de "voormalige spoorbaan" een nadere regulering in het medegebruik van het natuurmonument door recreanten te bewerkstelligen. Behoud en herstel van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke waarden van het gebied dient hierbij uitgangspunt te zijn.

Om een indruk te geven van hetgeen vanuit dit oogpunt gewenst is volgen hieronder enige hoofdlijnen van het gewenste beheer inzake het recreatief medegebruik.

Het is gewenst dat het aantal wandel- en ruiterspaden in het "Oostduin" en de "oude spoorbaan" wordt verminderd. Tevens is het gewenst maatregelen te treffen gericht op het inperken van de breedte van ruiterspaden. In dit verband zal met name aandacht moeten worden geschonken aan de brede strook van de "voormalige spoorbaan", die gebruikt wordt voor de ruitersport. In het kader van een op te stellen beheersplan kan een en ander nader worden uitgewerkt.

Het is van groot belang dat het Nettenboetstersveld afgesloten blijft. Dit is met name van belang voor het instandhouden van kwetsbare duinvegetaties, en ter voorkoming van verstoring van broedende, rustende en fouragerende vogels.

Tevens zou onderzocht dienen te worden welke mogelijkheden ter beschikking staan om niet noodzakelijk aan het duingebied gebonden vormen van recreatief medegebruik, zoals het uitlaten van honden en het gebruik als speelplaats, te verplaatsen naar locaties buiten het duingebied.

*gewenst beheer van de zeewering

Bij het beheer en onderhoud van de zeewering is het gewenst, voorzover de veiligheid dit toelaat, zoveel mogelijk rekening te houden met het behoud en de ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden.

*gewenst overig gebruik/beheer

Het is gewenst de jacht te beperken tot incidentele gevallen, welke uit het oogpunt van natuurbeheer of ter voorkoming van schade noodzakelijk worden geacht. Jacht ter beperking van wildschade is alleen dan mogelijk, wanneer het te voeren natuurbeheer zich daartegen niet verzet.

9. Inlichtingen

Voor nadere inlichtingen kunt U zich wenden tot het Consulentenschap Natuur, Milieu en Faunabeheer in Zuid-Holland, Muzenstraat 30, 2511 VW Den Haag, telefoon 070-624611, toestel 2123 (b.g.g. 2131).

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden
en Kwaliteitszorg

Directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna

NBLF-92-3271

12 mei 1992

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende, dat het gebied te noemen "Berkheide" bestaat uit terreinen, welke van algemeen belang zijn uit het oogpunt van natuurschoon en om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien vallen onder de begripsomschrijving van natuurmonumenten in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

Gehoord de Natuurbeschermingsraad, Burgemeester en Wethouders van de gemeenten Katwijk en Wassenaar en Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Verkeer en Waterstaat, de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, de Staatssecretaris van Financiën en de Staatssecretaris van Defensie;

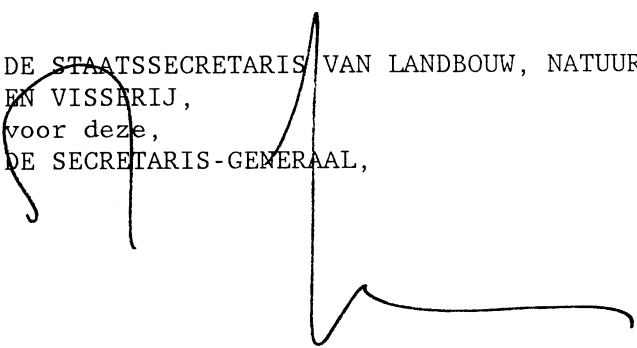
Gelet op artikel 21, eerste en tweede lid, van voornoemde wet;

B E S L U I T :

1. Het op de bij deze beschikking behorende kaart BN143/SN103 met een raster aangegeven gedeelte van de "Berkheide", dat eigendom is van de Staat, wordt aangewezen als staatsnatuurmonument.
2. Bij deze beschikking gaat een toelichting, die in samenhang met deze beschikking moet worden gelezen.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER
EN VISSERIJ,
voor deze,
DE SECRETARIS-GENERAAL,

A large, stylized handwritten signature in black ink, starting with a large 'M' and ending with a long horizontal stroke.

TOELICHTING

Hoort bij beschikking
NBLF-92-3271

1. Inleiding

Het natuurmonument "Berkheide" is gelegen in de gemeenten Katwijk en Wassenaar en beslaat een oppervlakte van circa 1000 hectare.

Het natuurmonument "Berkheide" wordt gevormd door staats- en niet-staatseigendommen. Deze toelichting behoort bij de beschikking van de aanwijzing als staatsnatuurmonument van de in eigendom van de Staat zijnde percelen van Berkheide. De niet-staatseigendommen zijn tot beschermd natuurmonument ingevolge de Natuurbeschermingswet aangewezen bij beschikking van 12 april 1990, nr. NMF-90-4451. Wanneer in deze toelichting wordt gesproken van het natuurmonument Berkheide, wordt hiermee het gehele natuurmonument bedoeld.

Het duingebied Berkheide vormt een integrerend onderdeel van het Nederlandse kustduingebied, dat zich kenmerkt door de aanwezigheid van een grote ruimtelijke afwisseling in milieu-omstandigheden en een daarmee samenhangende soortenrijkdom.

Berkheide wordt gevormd door een gevarieerd en uitgestrekt duinlandschap dat reliëfrijk en landschappelijk zeer afwisselend is. Restanten van duinakkers herinneren aan een vroeger landbouwkundig gebruik. In het centrale en oostelijke deel van het natuurmonument liggen verschillende waterwinwerken.

Het natuurmonument vormt in landschappelijk, geomorfologisch, hydrologisch en ecologisch opzicht één geheel met aangrenzende duinen van Zuid-Holland. Het ligt in het voornemen, zoals neergelegd in de regeringsbeslissing van het Natuurbeleidsplan (Kamerstukken II 1989/1990, 21 149 nrs. 2 en 3), de daarvoor in aanmerking komende delen van die aangrenzende duinen eveneens als staats- of beschermd natuurmonument aan te wijzen. Door middel van deze aanwijzingen wordt beoogd met behoud en herstel van de landschappelijk en natuurwetenschappelijk waardevolle delen van het kustduingebied van Zuid-Holland te bevorderen.

In deze toelichting komen achtereenvolgens aan de orde natuurwetenschappelijke betekenis, het natuurschoon, de begrenzing, andere van kracht zijnde instrumenten, de rechtsgevolgen, huidig gebruik en gewenst beheer ten aanzien van het natuurmonument Berkheide.

2. Natuurwetenschappelijke betekenis

2.1. Geologie, geomorfologie en waterhuishouding

Tot ongeveer 3000 v. Chr. wisselden zeespiegeldalingen en rijzingen elkaar af. Voor de Noordzee hield dit in dat de kustlijn zich afwisselend zeewaarts en landinwaarts verplaatste. Ten gevolge van de afwisselende dynamische processen bestaat de ondergrond uit een aantal door zee, rivieren, ijs en wind afgezette lagen. Naar hun samenstelling zijn deze lagen goed waterdoorlatend (zand, grind) of slecht waterdoorlatend (klei, leemachtige gronden). De bovengrens van de pleistocene afzettingen ligt op ongeveer -15 meter NAP. In de holocene afzettingen bevinden zich zandige en kleiige zones met veenlagen. De bovenste lagen worden gevormd door jonge duinzanden. Specifiek voor Berkheide is een afsluitende kleilaag op ongeveer 2 meter beneden NAP. De jonge duinzanden bestaan uit duinvaag- en vlakvaaggronden, welke kalkhoudend zijn. De duinvoet van de

zeereep heeft zich sinds 1850 circa 100 meter zeewaarts verplaatst. Hiertegenover staat het afgraven van de binnenduinen t.b.v. de bollenteelt vanaf 1850. Het huidige duinlandschap is gevormd door overstuiving van de oude duinen. Berkheide is geomorfologisch te verdelen in de buitenduinen, middenduinen en binnenduinen. De hoogteverschillen variëren van 5 tot 30 meter.

De buitenduinen en met name de zeereep kregen hun vorm pas in de 18de en 19de eeuw. In de zeereep en daaraan grenzende duinen tot circa 500 meter landinwaarts bevinden zich streepduinen en microparaboolduinen met enkelvoudige uitblazingsvalleien.

Het middenduin is circa 1000 meter breed en kreeg zijn huidige natuurlijke vorm met name in de 17de en 18de eeuw. Het middenduin wordt gekenmerkt door kamduinreeksen en samengestelde uitblazingsvalleien. In het westelijk deel van het middenduin liggen, evenwijdig aan de kust lopende, valleien die van elkaar gescheiden zijn door duinruggen. In deze valleien zijn de restanten van duinakkers waarneembaar. Deze duinakkers kenden een landbouwkundig gebruik. In de 19de en 20ste eeuw zijn grote delen van het middenduin vergraven ten behoeve van de waterwinning. In noord-zuid-richting is een aantal winningskanalen gegraven. Oostelijk en westelijk hiervan liggen een aantal infiltratieplassen. Het oostelijk deel van het middenduin is grillig en reliëfrijk met hoge tot zeer hoge duinmassieven (tot 37 meter boven NAP).

De binnenduinrand wordt met name in het zuid-oostelijk deel van Berkheide gekenmerkt door een gesloten duinenreeks van circa 500 meter breed en bestaat uit overwegend loopduinenreeksen.

Tot aan het begin van de 19de eeuw bestond Berkheide voor minder dan een derde deel uit vochtige valleien. Verlaging van het peil van achterliggende polders, toenemende begroeiing en verbeterde vastlegging van de duinen vanaf begin 19de eeuw maar met name afzanding van de binnenduinrand en waterwinning vanaf eind 19de eeuw hebben een sterke verdroging tot gevolg gehad. Halverwege de 20ste eeuw werd begonnen met infiltratie van oppervlaktewater waardoor plaatselijk stijging van de grondwaterstand optrad. Doordat de waterkwaliteit van het oppervlaktewater verslechterde werden steeds meer eutrofe stoffen in het duin gefiltreerd. De oppervlakte aan infiltratieplassen en verzamel- en spoelvijvers bedraagt nu 60 ha. Een aantal winningskanalen ligt diep vergraven in het duin (kanaal 3 is b.v. 1600 meter lang en 100 m breed). Het grondwaterpeil in vrijwel het gehele natuurmonument wordt in sterke mate kunstmatig beheerd ten behoeve van de waterwinning. Als gevolg van ontbrekende voorzuivering van het infiltratiewater is het grondwater in het natuurmonument gedeeltelijk sterk eutroof.

2.2. Flora en vegetatie

De vegetatie van Berkheide is gelet op zowel de grote diversiteit en natuurlijkheid als de aanwezigheid van zeldzame organismen van internationaal belang. De variatie in milieu-omstandigheden in het natuurmonument heeft, in samenhang met het sinds jaar en dag gevoerde extensieve beheer en beïnvloed door de waterwinning, geleid tot verschillende vegetatietypen met hun specifieke flora.

In de buitenste duinenrij, waar een voortdurende aanvoer van zout en kalkrijk zand plaatsvindt, domineert bijna overal Helm en komen verder soorten voor als Rood Zwenkgras, Biestarwegras, Zandhaver en plaatselijk ook Zeewinde en Blauwe Zeedistel.

Landinwaarts neemt het aandeel van de zeeduinplanten in de stuifduinvegetaties

af; duinriet neemt toe tot zeer algemeen. In de stuifduinvegetaties komen soorten voor als Zandzegge, Zandraket, Duinviooltje, Gerstdravik, Muurpeper, Duinreigersbek, Kleverige Reigersbek en Kruipend Stalkruid. Op de zuidhellingen komen hier winterannuellen voor zoals Kandelaartje, Zanddoddegras en Vroegeling.

Direct ten zuiden van Katwijk in de graslanden van de Vriezeweï, Dorendel en delen van de stuifduinen dragen de vegetaties een eigen karakter. Zij behoren tot het zogenaamde Zeedorpenlandschap dat eeuwenlang een vrij constante menselijk beïnvloeding heeft ondergaan. Dominerend is hier de Duinaveruit met verder soorten als Zeeschildzaad, Knolbeemdgras, Kegelsilene en Duinpaardebloem.

Duingraslanden komen verspreid voor in het gehele natuurmonument. Te onderscheiden zijn: kalkgraslanden met soorten als Bitterkruid, Bitterkruidbremraap, Wondklaver, Kleine Steentijm, Driedistel en Kruisbladgentiaan; graslanden van ontkalkte bodems met soorten als Zandblauwtje, Klein Tasjeskruid, Vleugeltjesbloem, Paashaver en veel mossen en korstmossen; voedselrijke graslanden op voormalige akkers in het noorden van het natuurmonument met soorten als Reukgras, Duizendblad, Gewoon Beemdgras, Wilde Peen, Brunel, Veldlathyrus en Smalbladige Weegbree; graslanden van verstoorde milieus als gevolg van vergravingen en hydrologische veranderingen met soorten als Boskruiskruid, Knikkend Wilgenroosje, Kantig Wilgenroosje en Duinriet.

De noordhellingvegetaties worden gekenmerkt door veel kruiden en lage struvelen. Ze liggen als eilandjes in het duin en vormen een van de meest soortenrijke en waardevolle vegetatietypen. In de noordhellingvegetaties komen soorten voor als Dauwbraam, Wilde Liguster, Duinsalomonszegel, Nachtsilene, Agrimonie, Ruig Viooltje, Hondsviooltje, Stijve Ogentroost, Maanvaren, Blauwe Bremraap, Kruisbladgentiaan en Scherpe Fijnstraal.

Ondermeer op plaatsen waar in het verleden overstuivingen hebben plaatsgevonden komen uitgestrekte dwergstruvelen voor waarin Duinroos domineert. Op oude overstuivingsvlakten spreekt men van duinroosvlakten. Deze zijn vaak bijzonder soortenrijk met veel hogere planten en vooral veel soorten mossen en korstmossen zoals Rendiermos en Kraakloof. Deze vegetaties zijn voor Nederlandse begrippen in hoge mate uniek.

Langs paden en op vergraven terreinen komen duidelijk herkenbare storingsvegetaties voor. Duinspecifieke storingsplanten zijn hier Zandkool, Hondstong, Slangekruid, Grote Teunisbloem, Zeepkruid en Wegdistel. Langs de droge storingsplaatsen komen soorten voor als Smal Vlieszaad, Kromhals, Loogkruid, Spiesselde, Liggende Vetmuur en Hertshoornweegbree. Daar waar door vermenging van kalkrijke ondergronden met humus en plantenresten versnelde mineralisatie optreedt, zoals bij vergravingen ten behoeve van waterwinwerken, komen soorten van voedselrijke milieus voor zoals Zwarte Nachtschade, Akkerdistel en Kleine Brandnetel. Op dergelijke vergravingen komt tevens inplant van Helmsorten voor. Vooral in het zuidelijk deel van het natuurmonument komen planten van bosranden en struvelen voor. Te onderscheiden zijn de gevarieerde struvelen in de beschutting van de zeereep met Gewone Vlier als opvallendste soort, de karakteristiek laaggeschoren ligusterstruvelen in het open duingebied aan weerszijden van het fietspad, de soortenarme duindoornstruvelen verspreid in het gehele gebied, de struvelen met Wilde Liguster en Kamperfoelie vooral op de noordhellingen en de meidoornstruvelen. In het struweel komen soorten voor als

Zuurbes, Kardinaalsmuts, Kaneel-, Rimpel- en Viltroos en Egelantier.

Het voormalige landgoedbos Pan van Persijn is een recreatiebos geworden. Daarbuiten komt nauwelijks hoogopgaand bos voor. Van het Parlevlietbos zijn geen restanten over. Wel zijn er veel opgaande vegetaties (meer dan 4 meter hoog) aanwezig. Het gaat hier om Meidoornbos en Duineikenbos in het oostelijk deel en Berkenbos in het zuidoostelijk deel.

De plassen in Berkheide zijn ten gevolge van de infiltratie vrijwel allemaal voedselrijk. Veel hier voorkomende plantesoorten zijn kenmerkend voor voedselrijke waterkanten en moerassen. Hier voorkomende soorten zijn onder meer Groot Moerasscherm, Beekpunge, Cyperzegge en Gewone Waterbies.

Door infiltratie met zeer voedselrijk water en/of door hoge instroomsnelheden, hebben zich in de omgeving van de infiltratieplassen in de zogenaamde kwelzones vochtige vegetaties ontwikkeld, kenmerkend voor een voedselrijk milieu. Bij niet te steile oevers is meestal een zonering te zien. De laagste zone, bestaande uit waterplanten, wordt gedomineerd door Lisdodde. Een tweede zone, op de grens van water en land, wordt gedomineerd door Watermunt. Bij grote en onregelmatige waterstandsschommelingen en bij steile oevers ontbreekt de tweede zone meestal en is een derde zone aanwezig. Deze bestaat uit hoogopgaande kragen van Harig Wilgenroosje, Koninginnekruid of Grote Brandnetel. Tenslotte een vierde zone welke nooit onder water komt te staan waar Duinriet domineert.

In het westelijk deel van Berkheide komen kwelgebieden voor met een lage belasting met eutroof infiltratiewater en een matige beïnvloeding van de natuurlijke seizoensfluctuatie van de waterstand. Hier hebben de oorspronkelijke vochtige duinvalleivegetaties zich nog min of meer kunnen handhaven met soorten als Kruipend Zenegroen, Gevleugeld Hertshooi, Gewone Wederik, Kale Jonker, Padde-rus, Schildereprijs, Egelboterbloem, Zeegroene Zegge en Duinrus.

2.3. Fauna

In samenhang met de hierboven geschetste verscheidenheid in abiotisch milieu en vegetatietypen heeft zich in het natuurmonument, een gevarieerde fauna ontwikkeld. De afwisseling van bos, struweel, grasland en plassen in het duingebied vormt een optimaal biotoop voor een rijk geschakeerde broedvogelbevolking.

In Berkheide broeden ongeveer 100 soorten. Circa 30 soorten broeden in het biotoop van permanent open water, oeverzones en moerassen in het waterwingebied. Circa 34 soorten broeden in de bossen. De overige soorten broeden verspreid in struwelen, duingraslanden (korst)mos- en duinroosvegetaties.

In het natuurmonument broeden onder meer Wintertaling, Zomertaling, Bergeend, Krakeend, Slobeend, Waterral, Paapje, Sprinkhaanrietzanger, Kleine Karekiet, Kluut, Baardmannetje, Grauwe Kiekendief, Graspieper, Kwartel, Oeverzwaluw, Kuifleeuwerik, Tapuit, Roodborsttapuit, Boompieper, Kneu, Nachtegaal, Braamsluiper, Ransuil, Bosuil, Boomvalk, Spotvogel, Wielewaal, Goudvink en Grauwe Vliegenvanger.

Berkheide is een belangrijk rust- en foerageergebied voor trekvogels en van belang voor wintergasten.

Hier voorkomende doortrekkers en wintergasten zijn onder meer Purperreiger, Lepelaar, Pijlstaart, Nonnetje, Rode Wouw, Bruine Kiekendief, Blauwe Kiekendief, Havik, Sperwer, Buizerd, Visarend, Zilverplevier, Zwarte Ruiter, Groen-

pootruiter, Grote Stern, Zwarte Stern, Waterpieper, Gele Kwikstaart, Beflijster, Kramsvogel, Koperwiek, Keep, Frater, IJsgors en Sneeuwgorst.

Uit Berkheide zijn waarnemingen bekend van in totaal 268 (onder-)soorten broedvogels en niet-broedvogels.

Vooraf in en nabij de kwelplassen komen veel amfibieën voor zoals Bruine Kikker, Groene Kikker, Gewone Pad, Rugstreeppad en Kleine Watersalamander. In het droge open duin komt als reptielsoort de Zandhagedis voor.

Door de verscheidenheid aan biotopen is de insectenfauna zeer soortenrijk. Een aanzienlijk deel van de Nederlandse soorten komt in de duinen voor. De duinen vormen een belangrijke schakel in de trekroute van vlinders.

Op duindoorn en kruiskruid komen veel rupsen van respectievelijk de Bastaardsatijnvlinder en de Sint-Jansvlinder voor. De slakkenfauna is nabij de binnenduintrand rijk aan soorten.

In het natuurmonument voorkomende zoogdiersoorten zijn onder meer Ree, Vos, Bunzing, Wezel, Egel, Konijn, Haas, Eekhoorn, Woelrat, Zwarte Rat, Bosmuis, Dwergmuis, Rosse Woelmuis, Bosspitsmuis, Waterspitsmuis, Dwergspitsmuis, Watervleermuis, Dwergvleermuis en Ruige Dwergvleermuis.

3. Natuurschoon

Het natuurmonument kent door de verschillen in abiotische en biotische eigenschappen, alsmede door het beheer, dat in zijn verschijningsvorm een afspiegeling vormt van het sinds jaar en dag gebezigde gebruik van het gebied door de mens, een grote afwisseling in visueel-ruimtelijke eigenschappen. Plaatselijk is het natuurschoon evenwel aangetast door waterwinningswerken.

Het natuurmonument wordt gevormd door een omvangrijk en weinig versnipperd duingebied, dat, mede door het wisselend reliëf, de grote verscheidenheid van milieu-omstandigheden en de verschillende terreintypen met hun natuurlijke vegetaties, in landschappelijk opzicht een gevarieerd karakter heeft.

Het karakter van het duin- en binnenduinlandschap, gekenmerkt door bossen, struwelen en open duingebieden met de daaraan grenzende binnenduingraslanden in verschillende stadia van ontwikkeling, verleent het natuurmonument in landschappelijk opzicht een aantrekkelijk aanzien. Het is daarom, mede vanwege de uitgestrektheid van het gebied en de relatief grote rust, uit oogpunt van natuurschoon van grote betekenis.

4. Begrenzing

De grens van de tot het natuurmonument behorende terreinen is zo gekozen, dat een in landschappelijk, geomorfologisch en ecologisch opzicht onderling samenhangend geheel onder de werking van de Natuurbeschermingswet wordt gebracht. Binnen de begrenzing van het natuurmonument gelegen woningen, huizen en bedrijfsgebouwen, inclusief bijbehorende erven, vallen als enclaves buiten de begrenzing van het natuurmonument. Een nog te bouwen beheerderswoning bij de Soefitempel valt eveneens buiten de begrenzing. Ook vallen wegen met een gesloten verharding, te samen met de aangrenzende 0,5 meter berm, buiten het natuurmonument.

De in gebruik zijnde bunkers behoren als zodanig niet tot het natuurmonument; het terrein gelegen om en op deze bunkers wel.

Bij de begrenzing aan de noordzijde zijn bestemmingsplangrenzen of afrasteringen aangehouden. De oostelijke grens volgt in noord-zuid-richting in grote lijnen de Wassenaarse weg, de grens tussen duingebied en landbouwgebied en de grens tussen duingebied en de villawijk Rijksdorp. De zuidelijke grens van het natuurmonument volgt de Wassenaarse Slagweg. De grens aan de westzijde wordt gevormd door de afrastering tussen de buitenste duinvoet van de zeereep en het strand. Door duinaangroei is in de loop van decennia de duinvoet tientallen meters zeewaarts opgeschoven. Bij duinaangroei of verbreding van de duinen verplaatst de grens van het natuurmonument zich zeewaarts. Bij duinafslag verplaatst de grens zich landinwaarts.

Voor de begrenzing van het natuurmonument zij voorts verwezen naar de bij de beschikking behorende kaart BN 143/SN 103.

5. Andere van kracht zijnde instrumenten

Voor het natuurmonument of delen ervan zijn de volgende instrumenten van kracht:

- Streekplan Zuid-Holland-West (1987)

Op de streekplankaart is het grootste deel van het natuurmonument aangeduid als "natuurgebied duin". Bovendien zijn grote delen van het natuurmonument aangeduid als "stiltegebied" en "bestaand waterwingebied".

De gronden gelegen binnen de aanduiding "natuurgebied duin" hebben als hoofd-functie natuur met, waar inpasbaar, recreatief medegebruik geënt en afgestemd op natuur- en landschapswaarden als nevenfunctie. Op enkele plaatsen komen militaire en communicatiefuncties voor. In het streekplan wordt de toepassing van de Natuurbeschermingswet voor het "natuurgebied duin" aanbevolen.

- Grondwaterwet en daarmee samenhangende planvorming

Het grondwaterbeheer is krachtens artikel 8 van de Grondwaterwet vastgelegd in het Grondwaterplan Zuid-Holland (1986). Uitgangspunten in dit plan zijn o.a. het terugbrengen van de omvang van oppervlaktewater-infiltratie in de duinen en het tegengaan van onttrekken van water in duingebieden waar momenteel geen water wordt onttrokken. Op basis van het Grondwaterplan Zuid-Holland worden vergunningaanvragen in het kader van de Grondwaterwet voor grondwater-onttrekking beoordeeld. De NV Energie- en Watervoorziening Rijnland heeft op basis van de toenmalige Grondwaterwet Waterleidingbedrijven in 1980 vergunning gekregen voor het winnen van maximaal 25,6 miljoen m³ water per jaar.

- Provinciale Verordeningen

Voor het natuurmonument zijn onder meer van toepassing: "Verordening Bescherming Landschap en Natuur Zuid-Holland", "Verordening Bescherming Waterwingebieden Zuid-Holland", "Ontgrondingsverordening" voor zover er sprake is van vergravingen, "Verordening ondergrondse lozingen van afvalstoffen Zuid-Holland" en "Verordening Stiltegebieden (in ontwerp)".

Voornoemde verordeningen hebben slechts een beschermende werking op onderdelen van het natuurmonument.

- Keur van het Hoogheemraadschap van Rijnland

De keur is gericht op de bescherming en het onderhoud van de zeereep (buitenduinen) als primaire waterkering en de hierna grenzende binnenduinen als secundaire waterkering.

- Bestemmingsplannen van gemeenten Katwijk en Wassenaar
Het staatsnatuurmonument is gelegen in de gemeenten Katwijk en Wassenaar.

Voor het Katwijkse deel vigeert voor het overgrote deel het bestemmingsplan "Landelijk Gebied", zoals vastgesteld op 24-2-1977, gedeeltelijk goedgekeurd op 18-4-1978 en onherroepelijk geworden op 3-9-1984. Voorts vigeert het bestemmingsplan "Landelijk Gebied le herziening", vastgesteld op 24 maart 1988, deels onherroepelijk geworden op 8 november 1988 en overigens onherroepelijk geworden op 13 januari 1989. Het Staatsnatuurmonument heeft hier de bestemmingen "zeereep", "natuurgebied", "waterwingebied", "defensiedoeleinden", "kampeerterrein", "bijzondere doeleinden" en "waterleidingbedrijf A".

Voor het Wassenaarse deel vigeert voor het overgrote deel het bestemmingsplan "Landelijk Gebied" zoals vastgesteld op 6-10-1975, gedeeltelijk goedgekeurd op 9-3-1977 en onherroepelijk geworden op 9-12-1983. Het aanlegvergunningstelsel in het bestemmingsplan is niet goedgekeurd. Het natuurmonument heeft hier de bestemmingen "zeereep", "natuurgebied", "waterwingebied" en "defensiedoeleinden". Het bestemmingsplan "Landelijk Gebied Tweede Herziening" is op 29-01-1990 door de gemeenteraad vastgesteld en op 21-08-1990 onherroepelijk geworden. Dit plan behelst alleen het aanlegvergunningstelsel. Een klein deel van het natuurmonument is gelegen in het vigerende bestemmingsplangebied van het bestemmingsplan "Rijksdorp" zoals vastgesteld op 15-3-1982 en gedeeltelijk goedgekeurd op 24-5-1983. Hier gelden de bestemmingen "natuurgebied" en "defensiedoeleinden".

6. Rechtsgevolgen van de aanwijzing

Het beheer van een staatsnatuurmonument is gericht op het behoud of het herstel van het natuurschoon of van de natuurwetenschappelijke betekenis (art. 21, lid 3 van de Natuurbeschermingswet). Voor het verrichten van handelingen die schadelijk zijn voor het natuurmonument is vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet nodig. Dit geldt in het algemeen niet voor het sinds jaar en dag bestaande grondgebruik in zijn huidige vorm en intensiteit.

Ten behoeve van uitbreiding van het bedrijventerrein van de N.V. Energie- en Watervoorziening Rijnland (EWR) en uitbreiding van bebouwing ten behoeve van defensiedoeleinden in de Kom en het zenderpark mag conform de bepalingen in de thans vigerende bestemmingsplannen van Katwijk en Wassenaar respectievelijk 20% (EWR), (2% (Kom) en 6% (zenderpark) worden bebouwd. Voor deze op grond van de voornoemde vigerende bestemmingsplannen toegestane uitbreiding zal in beginsel vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet worden verleend.

Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken of af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vervangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen. Dit artikel is met name gericht op bezoekers van het natuurmonument. Op grond van dit artikel kan het bijvoorbeeld mogelijk zijn het verdere ontstaan van sluippaden tegen te gaan. Op grond van artikel 16 kunnen activiteiten worden tegengegaan als het crossen van motorvoertuigen en/of (brom)fietsen, alsmede het betreden van het natuurmonument met niet aangelijnde honden.

Het verbod van artikel 16 geldt niet voor personen, voor zover zij handelingen verrichten, die het gevolg zijn van de uitvoering van een overeenkomst welke de eigenaar of gebruiker met hen heeft aangegaan vóór de aanwijzing als staats-natuurmonument, alsmede voor zover zij handelingen verrichten waarvoor de Minister ontheffing heeft verleend.

Ontheffingen en vergunningen kunnen schriftelijk worden aangevraagd bij het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna te Den Haag.

7. Huidig gebruik en beheer

7.1. Gebruik en beheer van terreinen

Het grootste deel van het natuurmonument is onderdeel van de Boswachterij Hollands Duin, complex Wassenaar-noord, waarvan het beheer berust bij het Staatsbosbeheer. Het terrein is ten dele opengesteld voor recreatie. Een deel van het beheersgebied van het Staatsbosbeheer wordt door de N.V. Energie- en Watervoorziening Rijnland (EWR) gebruikt voor de infiltratie en winning van water ten behoeve van de drinkwatervoorziening. Het Staatsbosbeheer heeft aan de EWR vergunning verleend voor het onttrekken van water tot 1-1-1994 en aan de Nederlandse Smalspoorstichting ten behoeve van het gebruik van het smalspoor tot 1 januari 1991. Deze vergunning wordt, zolang het smalspoor zich nog in het duin bevindt, ieder jaar verlengd. De zeewering en het bunkercomplex worden door respectievelijk het Hoogheemraadschap van Rijnland en het Ministerie van Defensie beheerd.

De gemeente Katwijk beheert de gronden van de Pan van Persijn en de gronden tegen de bebouwing van Katwijk aan Zee.

7.2. Waterwinning

Een deel van het natuurmonument vervult voor de drinkwaterproduktie een functie als infiltratie- en waterwingebied.

De infiltratie- en winningsinfrastructuur bestaat uit infiltratiekanalen en vijvers, open en gesloten winmiddelen, waarnemingsputten, transportleidingen, kabels en bedrijfsgebouwen. Deze werken worden gebruikt en beheerd door de EWR.

Als gevolg van de waterwinning in Berkheide is enerzijds het gebied gespaard gebleven van bebouwing e.d., anderzijds zijn grote delen van dit oorspronkelijk vochtige duingebied aanvankelijk verdroogd. Hoewel door kunstmatige infiltratie met voorgezuiverd rivierwater de grondwaterstand weer is gestegen, is er thans sprake van onnatuurlijke peilfluctuaties, is de kwaliteit van het grondwater achteruit gegaan en worden natuurlijke processen (als bv. de verstuiving) ernstig verstoord.

De oppervlakte-infiltratiemiddelen bestaan uit drie aanvoerleidingssystemen, 51 infiltratieplassen en verscheidene duikersystemen voor de onderlinge verbinding van de infiltratieplassen.

De winmiddelen omvatten:

- winning 1, een draineerleiding die onder een diepe ontgraving is aangelegd;
- winning 2, een draineerleiding die in een diepe ontgraving is aangelegd;
- winning 3, een open winkanaal;
- winning 4, een draineerleiding die onder een diepe ontgraving is aangelegd;

- winning 5, een puttenreeks;
- winning 6, een puttenreeks;
- winning 7, twee draineerleidingen en een puttenreeks;
- winning 8, vier verticale putten, waaruit elk twee horizontale drains;
- winning 9, een puttenreeks en een draineerleiding (Ranney-systeem);
- winning Mientkant, een open winkanaal;
- diepe puttenseries langs winning 1, 2, 3, 4, 5, 6;
- pompinstallaties en leidingssystemen (de winmiddelen transporteren het gewonnen water door middel van diverse pompinstallaties en meerdere leidingssystemen naar de zuivering).

Tevens bevindt zich een leidingstraat tussen de voorzuiveringsinstallatie en de nazuiveringsinstallatie.

In de infiltratieplassen 29, 30 en 37 zijn waterconditioneringssystemen gelegen. Deze bestaan uit dicht onder de infiltratieplasbodems gelegen drains.

Ten behoeve van de bedrijfsvoering van de waterwinning beschikt het waterleidingbedrijf in het natuurmonument over een infrastructuur bestaande uit paden en enkele wegen, een hoog- en laagspanningsnet voor stroomvoorziening en een net van signaalkabels t.b.v. data-transmissie.

Voorts bevinden zich in het natuurmonument tijdelijk een proefinstallatie en proefinfiltratieput t.b.v. diepteinfiltratie.

Daarnaast wordt in het natuurmonument zuiveringsslib van de huidige defosfateringsinstallatie en bodemslib van de infiltratieplassen t.g.v. het infiltreren van niet voorgezuiverd boezemwater tijdelijk opgeslagen.

Beheerswerkzaamheden die worden uitgevoerd en die tot het normale onderhoud behoren zijn de bedrijfsvoering van en het onderhouden van de bovengenoemde middelen t.b.v. de waterwinning.

Dit betreft de volgende werkzaamheden:

- het bereikbaar houden van winmiddelen t.b.v. proefpompen, schoonpompen en eventueel regenereren;
- inspectie van winmiddelen met een eenheid (1 wagen + aanhanger);
- proefpompen, schoonpompen en eventueel regenereren van putten en drains;
- ontslibben van open winningen d.m.v. een baggerinstallatie. Opslag van slib op huidige stortlokaties;
- ontslibben van infiltratieplassen d.m.v. droogzetten, indrogen, tijdelijk opslaan en afvoeren of d.m.v. baggeren en tijdelijk opslaan op huidige stortlokaties in infiltratieplassen en afvoeren;
- herstel werkzaamheden t.g.v. buisbreuk in transportleidingen;
- herstel werkzaamheden t.g.v. buisbreuk of verstopping van putten en drains;
- het bezoeken van installaties t.b.v. de waterwinning door bevoegden;
- het vrijhouden van opgaande, houtige begroeiing in de leidingtrace's;
- het aanbrengen van waarnemingsputten buiten het broedseizoen dat loopt van 1 maart tot en met 15 augustus;
- het reinigen van waterconditioneringssystemen (droogzetten infiltratieplas, schoonspoelen drains en eventueel regenereren);
- verrichten van metingen en het nemen van watermonsters t.b.v. chemisch-, hydrologisch- en ecologisch onderzoek;
- het bereikbaar houden van infiltratiemiddelen t.b.v. verwijdering van bodemslib;

- bewaken van het terrein door duinopzichters;
- verrichten van onderhoud aan pompinstallaties, elektrische installaties, vacuum installaties en data-transmissie systemen;
- reinigen van transportleidingen en duikers;
- het bereikbaar houden van inspectieputten van transportleidingen en van duikers t.b.v. het reinigen met een eenheid (1 wagen + aanhanger);
- het verwijderen van begroeiing uit open winningen);
- het bereikbaar houden van waarnemingsputten (voetpad, steiger);
- in stand houden van de bestaande afrastering om de win- en infiltratiemiddelen;
- voorkomen van besmetting van het diepe grondwater bij sterk vervuilde neerslag door onttrekking van regenwater;
- voorkoming van besmetting van het grondwater door: verwijdering van olie of andere verontreinigingen uit het natuurmonument, verhinderen van de recontaminatie van het water binnen een zone van 50 meter van de winmiddelen door o.a. het verhinderen van uitstuiven tot aan de grondwaterspiegel en ter voorkoming van uit- of onderstuivende winmiddelen;
- geven van voorlichting over de waterwinning in het natuurmonument;
- opslag op en transport via bestaande wegen van en naar de huidige permanent in gebruik zijnde stortlokaties van zuiveringsslib;
- reparaties van kabelbreuken in hoogspannings-, laagspannings- en signaalkabels;
- herstelwerkzaamheden bij en beschermingsmaatregelen tegen doorbraak van infiltratieplassen;
- onderhoud aan bestaande wegen en paden en het zonodig opnieuw uitvoeren van een oppervlaktebehandeling.

Bovengenoemde werkzaamheden zullen, in de huidige intensiteit en in de huidige vorm uitgevoerd, niet als schadelijk in de zin van de Natuurbeschermingswet worden opgevat.

Voor het uitvoeren van handelingen die niet tot het normale beheer en onderhoud ten behoeve van de waterwinning behoren is vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet vereist, indien deze handelingen schadelijk zijn voor de natuurwaarden of het natuurschoon van het natuurmonument. Hieronder worden ondermeer begrepen handelingen die leiden tot een uitbreiding van de waterwinning uit het eerste watervoerend pakket. Met betrekking tot laatstgenoemde handelingen zal in beginsel het stand-still-principe worden gehanteerd.

Ten aanzien van de waterwinningsactiviteiten is er tussen de provincie Zuid-Holland en de NV Leidsche Duinwater Maatschappij (LDM) of haar rechtsopvolger (thans de N.V. Energie- en Watervoorziening Rijnland (EWR) een convenant opgesteld voor het "wingebied" van de EWR. Bij de toepassing van de Natuurbeschermingswet op "Berkheide" zal met de inhoud van het convenant rekening worden gehouden.

Indien onverhoopt mocht blijken dat diepte-infiltratie niet succesvol verloopt, dan zal uitbreiding van oppervlakte-infiltratie en freatische winning op grond van de huidige grondwaterwetvergunning (verleend op 25 augustus 1980) niet onmogelijk worden door de aanwijzing als beschermd- c.q. staatsnatuurmonument. Bedoelde uitbreiding valt daarentegen wel onder de vergunningplicht in het kader van de Natuurbeschermingswet.

Door onvoorziene omstandigheden kunnen de volgende spoedeisende situaties zich voordoen waarbij geen vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet nodig is:

- Een kortstondige verlaging van de grondwaterstand als gevolg van een noodzakelijk verhoogde grondwateronttrekking in het geval dat de produktie van drinkwater elders tijdelijk wegvalt. Dit is zonder vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet toegestaan in die gevallen waarbij de praktijksituatie zodanig is dat zonder een verhoogde onttrekking in het natuurmonument vrijwel direct de volksgezondheid in gevaar kan komen en er geen reële alternatieven voorhanden zijn. De consulent Natuur, Bos, Landschap en Fauna Zuid-Holland wordt hierover onverwijld geïnformeerd. De verhoogde onttrekking dient zo spoedig mogelijk te worden beëindigd. In spoedeisende gevallen, anders dan hiervoor omschreven, dient voorafgaande aan een voorgenomen verhoogde onttrekking de Consulent Natuur, Bos, Landschap en Fauna te worden geraadpleegd over het al dan niet vergunningplichtig zijn van de extra onttrekking. Hierbij dient in ieder geval te worden aangetoond dat geen reële alternatieven voorhanden zijn.
- De noodzaak tot infiltratie van boezemwater (tot 1994) in de infiltratieplassen vanwege het wegvallen van de aanvoer van Andels Maaswater. Deze methode dient alleen in uiterste gevallen te worden toegepast, nadat hiervan melding is gedaan bij voornoemde Consulent. Bij deze melding moet worden aangetoond dat er geen reële alternatieven voorhanden zijn. De normale aanvoer dient zo spoedig mogelijk te worden hersteld.

Met betrekking tot de te nemen beslissingen ter zake verzoeken om vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet voor handelingen betreffende de waterwinning zal overleg plaatsvinden met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

7.3. Zeewering

Het huidig gebruik en beheer van de zeewering is gericht op de instandhouding van de waterkerende functie van de duinen. De verplichtingen van de grondgebruikers in deze zijn neergelegd in de Keur van het Hoogheemraadschap van Rijnland. De reglementaire beheerstaak van Rijnland heeft betrekking op de buiten- en binnenduinen tot zover de duinketen landinwaarts strekt.

Beheerswerkzaamheden die ten behoeve van de instandhouding van de zeewerende functie van de duinen in de binnen- en buitenduinen plaatsvinden en behoren tot het normaal onderhoud zijn onder meer:

- het plaatsen, hebben en onderhouden van peilschalen, meetpalen, kleinschalige meetopstellingen, verbods- en aanduidingsborden e.d.;
- het tijdelijk plaatsen van dagverblijven voor arbeiders;
- aanbrengen van helm en andere duinplanten en het plaatsen van rijsschuttingsen en andere middelen om verstuiving van de duinen tegen te gaan en om duinvorming te stimuleren;
- snoeien en steken van duinbeplantingen teneinde het snoeimateriaal aan te wenden om verstuiving tegen te gaan;
- opruimen en herplaatsen van afrasteringen;
- afvlakken van duintoppen in de buitenduinen om uitgestoven gaten aldaar op te vullen, waarna inplant plaatsvindt;
- onderhoud aan bestaande wegen en paden en het zo nodig opnieuw uitvoeren van een oppervlaktebehandeling;
- kleinschalige suppletie van zand in de buitenduinen.

Tot de werkzaamheden tot herstel van voor de zeeweringsfunctie ongewenste veranderingen in de buitenduinen (zoals bijvoorbeeld bij stormschade) behoren:

- het aanbrengen van een buitenberm aan de zeezijde met een beperkte breedte (meestal wordt circa 5 meter aangehouden) op variërende hoogte;
- het opnieuw onder een helling brengen van (gedeelten van) het buitentalud (ter indicatie: als meest gewenste helling wordt 1 op 4 nagestreefd).

Tot de werkzaamheden in geval van calamiteitssituaties worden gerekend de werkzaamheden bij dreigend of dringend gevaar als bedoeld in artikel 33 van de Waterstaatswet 1900. Van deze werkzaamheden dient terstond melding te worden gedaan bij de Consulente Natuur, Bos, Landschap en Fauna.

Voor bovengenoemde werkzaamheden die ten behoeve van het instandhouden van de zeewering in de buitenduinen plaatsvinden is geen vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet nodig.

Grootschalige ingrepen ten behoeve van de zeewering, als bedoeld in artikel 33 van de Waterstaatswet 1900, zijn, voor zover deze schade aan de natuurwaarden of het natuurschoon veroorzaken of ontsierend zijn, vergunningplichtig in het kader van de Natuurbeschermingswet.

Daarnaast zijn in elk geval vergunningplichtig:

- aanleg van nieuwe, verharde dan wel onverharde wegen en paden;
- leggen van ondergrondse of bovengrondse (pers)leidingen;
- slopen van bunkers en het storten van puin;
- aanleg van duinvoetverdedigingen;
- aanbrengen van constructies en installaties noodzakelijk voor waarneming van zeewerende duinen, strand en aangrenzend water;
- grootschalige suppletie van zand in de buitenste duinenrij;
- uitbreiding opslagterrein.

Deze opsomming is niet limitatief.

7.4. Defensie

Een deel van de buitenduinen is in gebruik als zendstation met een verblijfplaats voor het militair commando. Ongeveer 1x per 2 jaar worden oefeningen gehouden. Het duingedeelte De Kom is in beheer bij het Ministerie van Defensie. De in deze duinterreinen aanwezige opstallen worden gebruikt als materieelopslag en werkplaats. Aan aanwezige kabels en sinaleringssystemen vindt regelmatig onderhoud plaats. De terreinen zijn voor publiek gesloten. Het beheer van De Kom is op basis van een privaatrechtelijke vergunning van het Staatsbosbeheer geregeld. Aan het beheer zijn voorwaarden gesteld gericht op het natuurbehoud. Een voor defensiedoeleinden bestemd duinterrein nabij Rijksdorp wordt sinds enkele jaren niet meer door defensie gebruikt.

7.5. Jacht

Het jachtrecht berust bij het Staatsbosbeheer. Op beperkte schaal wordt gejaagd. Het Staatsbosbeheer is in onderhandeling met een nieuw op te richten wildbeheereenheid over de verhuur van een beperkte vorm van jacht.

7.6. Verblijfsrecreatie

Nabij Katwijk aan Zee wordt een terrein beheerd als kampeerterrein en is een duinterrein met opstal in gebruik bij een religieuze groepering. Op het

kampeerterrein staan enige gebouwen. In de winterperiode wordt het kampeerterrein niet gebruikt.

7.7. Recreatief medegebruik

Het natuurmonument Berkheide wordt door grote aantallen recreanten bezocht, die in het gebied verschillende activiteiten ontplooiën. Genoemd kunnen worden wandelen, fietsen, paardrijden, zonnebaden, natuurstudie, trimmen e.d.. Tevens wordt het gebied gebruikt als doorgang naar het strand via de in de zeereep gelegen toegankelijke slagen.

Ten behoeve van het recreatief gebruik is een aantal voorzieningen getroffen zoals wandel-, fiets- en ruiterspaden, wandelroutes en picknickvoorzieningen. Binnen de grenzen van het beheersgebied van Staatsbosbeheer is de toegang vrij op wegen en paden. Voor de Pan van Persijn is een toegangskaart vereist. Op een beperkt aantal plaatsen mogen bezoekers zich ook buiten de wegen en paden begeven.

Zowel in het beheersgebied van het Staatsbosbeheer als dat van de EWR is een smalspoornet aanwezig dat in de zomermaanden wordt gebruikt voor toeristische rondritten.

Delen aan de rand van Katwijk aan Zee zijn vrij toegankelijk voor recreanten. Overige delen van het natuurmonument zijn niet opengesteld voor recreatief medegebruik. Door factoren als parkeergelegenheid, stallingsmogelijkheid, begaanbaarheid, bereikbaarheid en het aanwezig zijn van attractiepunten in en nabij het natuurmonument vindt een zekere zonering van het recreatieve gebruik plaats.

Door het tamelijk intensieve recreatieve gebruik zijn met name aan de noordrand van het natuurmonument Berkheide vele paden ontstaan. Hier wordt de kwetsbare vegetatie dusdanig vertrapt dat erosie optreedt.

8. Gewenst beheer

Het beheer van het natuurmonument dient gericht te zijn op het behoud, herstel of de ontwikkeling van de natuurwetenschappelijke betekenis en het natuurschoon (artikel 21, lid 3 van de Natuurbeschermingswet). Voor het gehele duingebied tussen Den Haag en Katwijk zal een integrale beheersvisie worden ontwikkeld.

8.1. Gewenst beheer van de zeewering

Bij de uitvoering van waterstaatkundige werken in en het beheer van de zeewering is het gewenst dat de natuur- en landschapswaarden zoveel mogelijk worden gespaard en tot ontwikkeling kunnen komen, voorzover de veiligheid dit toelaat.

8.2. Gewenst beheer van de terreinen

Het is gewenst het beheer te richten op het behoud, herstel en ontwikkeling van de levensgemeenschappen, plante- en diersoorten in het voor hen meest geschikte milieu, alsmede het behoud, herstel en ontwikkeling van abiotische factoren (waterhuishouding, geomorfologie e.d.).

Van nature komen in de kustduinen alle stadia in de successie van een duingebied naast elkaar voor; van stuifplekken tot en met goed ontwikkeld loofhoutbos.

De afwisseling van nat en droog, van noord- en zuidhelling, van kalkarm en kalkrijk, van intensief begraasd en niet begraasd etc., alsmede antropogene

invloeden maken het duingebied tot een dynamisch natuurgebied dat constant bloot staat aan diverse processen.

Het is gewenst het beheer te richten op de ontplooiing van de natuurlijke potenties van het natuurmonument door diverse processen in het duin in goede onderlinge verhouding te laten ontwikkelen.

Dit kan betekenen dat sommige successiestadia zoals vochtige duinvalleien met een voedselarm milieu, alleen door middel van regeneratie van het duingebied bereikt kunnen worden. Hierbij kan gedacht worden aan het invoeren van extensieve begrazing van droge duingraslanden zodat een ruimtelijk gevarieerd complex van levensgemeenschappen kan ontstaan.

Ook kan gedacht worden aan het herstel van een meer natuurlijke waterhuishouding door terugdringing van de waterwinning en oppervlakte-infiltratie. Het maaien en afplaggen kan een gewenste ingreep zijn daar waar stijging van de grondwaterstand leidt tot verruiging.

Door het bevorderen van kleinschalige verstuiwingen zal de dynamiek van het natuurmonument toenemen en kunnen zich in kalkrijke gebieden pioniersvegetaties ontwikkelen.

Voor grote delen van het natuurmonument komt het huidige beheer overeen met het gewenst beheer, namelijk "niets doen". Voor de overige delen van het natuurmonument kan verder nog aan het onderstaande gedacht worden. Er dienen maatregelen te worden getroffen die verstoring van kwetsbare delen van het natuurmonument, ook de vrij toegankelijke delen, voorkomen danwel beperken. Waar mogelijk zou de omvorming van naaldbossen langs natuurlijke wege in een meer natuurlijke begroeiing gestimuleerd kunnen worden.

8.3. Gewenst beheer in relatie tot de waterwinning

In het natuurmonument zijn in relatie met de waterwinning de volgende ontwikkelingen gewenst:

1. Een vervanging van de oppervlaktewater-infiltratie door diepte-infiltratie danwel een verplaatsing van de waterwinning naar buiten het duingebied. Ook kan hierbij worden gedacht aan alternatieve winningsmiddelen zoals chemische zuivering, het toepassing van spaarbekkens en directe levering van ruim water aan bedrijven. In sommige delen van het gebied liggen mogelijkheden voor diepte-infiltratie.
2. Zolang oppervlaktewater-infiltratie en waterwinning in het duingebied plaatsvindt is het dringend gewenst
 - de kwaliteit van het infiltratiewater te verbeteren;
 - de bestaande slib-depots te verwijderen en slib en andere afvalstoffen buiten het duingebied op te slaan;
 - door middel van terreinbeheer de natuurwaarden (kunstmatig) op een hoger peil te brengen (bv. het maaien en afvoeren van vegetaties daar waar voedselrijk water een onnatuurlijk hoge trofiegraad heeft veroorzaakt;
 - werkzaamheden zoveel als mogelijk te concentreren buiten het broedseizoen (1 maart tot en met 15 augustus);
 - beschadiging of verontrusting van flora en fauna te beperken;
 - grondwaterstanden t.b.v. natuurwaarden te optimaliseren. Het natuurmonument wordt beïnvloed door de waterstanden in de infiltratieplassen en de mate van onttrekking via de winmiddelen. De waterwinningsmaatschappij dient ernaar te streven de grondwaterstanden

zodanig te manipuleren dat de natuurlijke seizoensfluctuatie nagenoeg wordt bereikt (hogere waterstanden in de winter, lagere in de zomer). Dit is bijvoorbeeld gunstig voor de ontwikkeling van de specifieke vegetatie van vochtige duinvalleien, met o.m. Parnassia.

In bepaalde gevallen is het wenselijk in de randzones een beperkte aanvoer van schoon rivierwater te accepteren om de afstroming van grondwater naar de diepontwaterde landbouwgebieden te compenseren.

3. Daar waar stopzetting van de waterwinning en infiltratie met rivierwater tot stand komt kan de natuur zich volledig herstellen. Dit wordt "volledige regeneratie" van de natuurwaarden genoemd. Belangrijke aspecten van regeneratie zijn:

- het ontstaan van vochtige duinvalleien;
- het toelaten van grote verstuiwingsgebieden;
- het realiseren van rustgebieden.

In sommige delen van het duingebied is dit op korte termijn mogelijk. Dit geldt bijvoorbeeld voor het gebied Boerendel in Berkheide-zuid.

T.b.v. de regeneratie is in een convenant tussen de provincie Zuid-Holland en de LDM (thans EWR) o.a. vastgelegd dat de freatische winningen 5 en 8 uiterlijk 1998 ten dienste van het natuurbeheer worden gesteld en een aantal infiltratieplassen wordt opgeheven.

8.4. Gewenst beheer t.a.v. defensie

Het is gewenst in de in onbruik geraakte terreingedeelten in beheer van Defensie een op behoud en ontwikkeling van natuurwaarden gericht beheer uit te voeren. Het is tevens gewenst waar mogelijk het gebruik t.b.v. defensiedoel-einden van terreingedeelten te saneren.

8.5. Gewenst recreatief gebruik

Het is wenselijk een zonering in ruimte en/of tijd in het recreatief gebruik van het natuurmonument te bewerkstelligen, voor zover deze niet reeds aanwezig is.

Behoud en versterking van de natuurwetenschappelijke waarden en het natuurschoon dient hierbij uitgangspunt te zijn.

Enerzijds zal hierbij worden gezien hoe, met inachtneming van voornoemd uitgangspunt, het recreatief gebruik kan worden gehandhaafd dan wel vergroot. Anderzijds is in knelpuntsituaties verplaatsing dan wel sanering van voor het natuurmonument schadelijke vormen van recreatie gewenst.

Schadelijke vormen van recreatie zijn niet in overeenstemming met het streven de natuurwaarden en het natuurschoon van het natuurmonument te behouden of te herstellen. In het natuurmonument dienen dan ook in principe geen nieuwe schadelijke vormen van recreatie te worden toegelaten.

In het belang van het gehele duingebied is het gewenst het ontstaan van slui-paden tegen te gaan.

Het is gewenst dat het nu voor publiek ook buiten paden en wegen vrij toegan-kelijke deel van het natuurmonument nabij Katwijk aan Zee als buffer blijft fungeren tussen de bebouwing van Katwijk aan Zee en het aangrenzende duin-terrein. Dit betekent dat hier ruimte is voor recreatief medegebruik.

Het uitlaten van honden is in die delen van het natuurmonument die vrij toegankelijk blijven voor de recreant niet bezwaarlijk. Wel dienen honden aangelijnd te zijn, teneinde verstoring te voorkomen.

Het toeristisch gebruik van het smalspoor leidt tot verstoring in het natuurmonument. Dit gebruik en andere vormen van recreatie die niet aan het duingebied gebonden zijn zouden zo veel mogelijk naar locaties buiten het natuurmonument verplaatst moeten worden.

8.6. Gewenst beheer ten aanzien van de jacht

Jacht zal kunnen plaatsvinden wanneer in een wildbeheerplan waarborgen worden gegeven dat zodanig wordt gejaagd dat de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument niet worden geschaad. Op grond van een dergelijk wildbeheerplan zal een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet worden verleend. Echter, daar waar het beheer van een aangewezen natuurmonument gericht is op spontane ontwikkeling van zo compleet mogelijke ecosystemen met een hoge mate van zelfregulatie en tevens medegebruik grotendeels is uitgesloten, zal geen vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet worden verleend, tenzij zulks in het belang van het natuurbeheer of ter voorkoming en beperking van wildschade noodzakelijk is.

9. Inlichtingen

Voor nadere inlichtingen kunt u zich wenden tot het Consulentenschap Natuur, Bos, Landschap en Fauna in Zuid-Holland, Postbus 30119, 2500 GC Den Haag, telefoon 070 - 3307235 of 3307200.

Vergunningen en ontheffingen dienen schriftelijk te worden aangevraagd bij het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna, Postbus 20401, 2500 EK Den Haag.

